

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Ερυμάνθου 2025-2028

Ά Φάση : Στρατηγικός Σχεδιασμός

Περιεχόμενα

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Ερυμάνθου	1
2025-2028.....	1
Ά Φάση : Στρατηγικός Σχεδιασμός	1
Πίνακας Εικόνων.....	5
Πίνακας Πινάκων	6
Πίνακας Γραφημάτων	6
1. Εισαγωγή	7
1.1 Θεσμικό και νομικό πλαίσιο επιχειρησιακών προγραμμάτων.....	8
1.2 Σκοπός Σύνταξης Επιχειρησιακού Προγράμματος.....	12
1.3 Μεθοδολογία σύνταξης και Περιεχόμενα του ΕΠ	14
1.4 Βήματα Διαδικασίας.....	16
1.5 Γενικοί Στόχοι	18
1.6 Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα 2025-2028 του Δήμου Ερυμάνθου	19
2. Συνοπτική Ανάλυση και Αξιολόγηση της Υφιστάμενης Κατάστασης.....	22
2.1 Συνοπτική περιγραφή της αναπτυξιακής φυσιογνωμίας του Δήμου	22
2.1.1 Σύσταση- Θέση - γεωγραφικά Στοιχεία	22
2.1.2 Σχέσεις – αλληλεξαρτήσεις της περιοχής.....	24
2.1.2.1 Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.....	24
2.1.3 Περιφερειακή Ενότητα Αχαΐας.....	28
2.1.4 Διαδημοτικές συνεργασίες – Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις.....	30
2.1.5 Κύρια χαρακτηριστικά Δημοτικών Ενοτήτων Δήμου Ερυμάνθου	31
2.1.5.1 Ιστορικά Στοιχεία.....	31
2.1.5.2 Δημοτική Ενότητα Φαρρών.....	32
2.1.5.3 Δημοτική Ενότητα Τριταίας.....	35
2.1.5.4 Δημοτική Ενότητα Λεοντίου.....	39
2.1.5.5 Δημοτική Ενότητα Καλεντζίου.....	41
2.1.6 Πληθυσμιακά στοιχεία	43
2.1.6.1 Ειδικά Δημογραφικά Χαρακτηριστικά	51
2.2 Θεματικός Άξονας Α : «Περιβάλλον και Ποιότητα Ζωής»	53

A1. Φυσικό Περιβάλλον – Φυσικοί Πόροι	53
A1.1 Μορφολογία	53
A1.2 Κλίμα	53
A1.3 Υδάτινο Δίκτυο	56
A1.4 Χλωρίδα – Πανίδα – Δασικά Οικοσυστήματα	56
A1.5 Προστατευόμενες περιοχές - Περιοχές Δικτύου NATURA 2000.....	58
A1.6 Εθνικό Μονοπάτι Ο31	63
A1.7 Κλιματική Αλλαγή.....	64
A1.8 Πολιτική Προστασία – Φυσικές Καταστροφές	66
A1.9 Χρήσεις γης.....	76
A1.10 Αξιολόγηση και SWOT Ανάλυση , Φυσικό Περιβάλλον.....	77
A2. Διαχείριση Απορριμμάτων.....	80
A2.1 Αξιολόγηση και SWOT Ανάλυση	80
A3. Υποδομές – Δίκτυα.....	82
A3.1 Υποδομές ύδρευσης – άρδευσης – αποχέτευσης	82
A3.4 Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ)	84
A3.5 Αξιολόγηση και SWOT Ανάλυση	84
A4. Πολεοδομία – Δόμηση	86
A4.1 Οικιστική διάρθρωση της περιοχής	86
A4.2 Καθεστώς Δόμησης– Πολεοδομικά Στοιχεία.....	91
A4.3 Αξιολόγηση και SWOT Ανάλυση	95
A5. Υποδομές μεταφορών.....	97
A5.1 Οδικό Δίκτυο	97
A5.3 Ποδηλατόδρομοι.....	99
A5.4 Αξιολόγηση και SWOT Ανάλυση	99
2.3 Θεματικός Άξονας Β : «Κοινωνική Πολιτική, Υγεία, Παιδεία, Πολιτισμός & Αθλητισμός»	101
B1. Κοινωνική Μέριμνα και Κοινωνική Πολιτική	101
B2. Παιδεία- Δια Βίου Μάθηση.....	102
B2.1 Υποδομές Εκπαίδευσης.....	102
B3. Υγεία και Κοινωνική Πρόνοια.....	105
B3.1 Υποδομές Υγείας	105

B3.2 Κοινωνική Πρόνοια	106
B4. Πολιτισμικές Δραστηριότητες και Υποδομές.....	108
B4.1 Μουσεία – Μνημεία - Ιεροί Ναοί- Μονές-Αρχαιολογικοί – Ιστορικοί Χώροι – Πολιτισμικοί χώροι.....	108
B4.6 Αξιολόγηση και SWOT Ανάλυση	128
B5.1 Αθλητικές Υποδομές - Αθλητικές Ομάδες – Σύλλογοι	130
B5.3 Αξιολόγηση και SWOT Ανάλυση	135
2.4 Θεματικός Άξονας Γ : « Τοπική Οικονομία και Απασχόληση»	136
2.4.1 Οικονομικές επιδόσεις της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.....	136
2.4.2 Οικονομικά στοιχεία Δήμου Ερυμάνθου	139
2.4.3 Γεωκτηνοτροφικές Δραστηριότητες και Υποδομές.....	147
2.4.2.1. Κατανομή Γεωργικών Γαιών.....	147
2.4.2.2 Κτηνοτροφία.....	148
2.4.4 Βιομηχανική και Βιοτεχνική δραστηριότητα.....	149
2.4.5 Επιχειρηματικές Δραστηριότητες και Υποδομές.....	150
2.4.6 Αξιολόγηση και SWOT Ανάλυση	151
2.5 Θεματικός Άξονας Δ : «Το εσωτερικό περιβάλλον του Δήμου και οι οριζόντιες υπηρεσίες»	153
2.5.1 Υφιστάμενη κατάσταση του Δήμου	153
2.5.2 Οργανωτική δομή και σύστημα λειτουργίας και Διάρθρωση Υπηρεσιών	154
2.5.4 Συμμετοχή του Δήμου Ερυμάνθου σε δίκτυα.....	157
2.5.5 Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου	159
2.5.6 Ανθρώπινο Δυναμικό	161
2.5.8 Κτιριακή υποδομή	165
2.5.9 Δημοτικός στόλος _Τεχνικός Εξοπλισμός.....	166
2.5.10 Αξιολόγηση και SWOT Ανάλυση	169
2.6 Οικονομικά Στοιχεία Δήμου Ερυμάνθου	170
2.6.1 Απολογιστικά Οικονομικά Στοιχεία Δήμου Ερυμάνθου	171
2.6.1.1 Έσοδα	171
2.6.1.2 Δαπάνες.....	174
2.6.1.3 Χρηματοοικονομικοί Δείκτες.....	175
3. Χρηματοδοτικά εργαλεία 2021-2027	177
3.1 Το Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΕΠΑ).....	177

3.2 Το ΕΣΠΑ 2021-2027	183
3.3 Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0»	194
3.4 Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης , Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας 2021- 2025	203
3.5 Επιπρόσθετα Ευρωπαϊκά και Διεθνή προγράμματα	206
Προγράμματα URBACT.....	206
Leader 2021-2027	208
Μηχανισμός «Συνδέοντας την Ευρώπη»- «Connecting Europe Facility-CEF».....	208
Χρηματοδοτικό εργαλείο NextGenerationEU	209
ELENA: European Local ENergy Assistance	210
Πρόγραμμα για την Απασχόληση και την Κοινωνική Καινοτομία (EaSI)	211
LIFE (2021-2027)	212
Πρόγραμμα «Ψηφιακή Ευρώπη 2021-2027»	213
Ορίζοντας Ευρώπη - HORIZON EUROPE (2021-2027)	215
4. ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ	217
4.1 ΟΡΑΜΑ, ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΕΡΥΜΑΝΘΟΥ.....	217
4.2 ΣΤΟΧΟΙ, ΜΕΤΡΑ ΚΑΙ ΑΞΟΝΕΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ	220
5. ΤΕΧΝΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ / ΕΤΗΣΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ ΕΤΟΥΣ 2025 ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΕΡΥΜΑΝΘΟΥ	232

Πίνακας Εικόνων

Εικόνα 1 Χάρτης Δυτικής Ελλάδας και Δήμου Ερυμάνθου	23
Εικόνα 2 Πρότυπο Χωρικής Ανάπτυξης, Χάρτης Ε.Ε.Τ.Α	27
Εικόνα 3 Χάρτης Νομού Αχαΐας, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	29
Εικόνα 4 Μέση μηνιαία μέγιστη, μέση μηνιαία και μέση μηνιαία ελάχιστη θερμοκρασία του Δήμου Ερυμάνθου.....	55
Εικόνα 5 Μέσος μηνιαίος υετός στο Δήμο Ερυμάνθου	56
Εικόνα 6 Χάρτης Βλάστησης της Ελλάδας.....	57
Εικόνα 7 Χάρτης Προστατευόμενης Περιοχής GR2320010, Πηγή https://natura2000.eea.europa.eu/	60
Εικόνα 8 Χάρτης Προστατευόμενης Περιοχής GR2320012, Πηγή https://natura2000.eea.europa.eu/	62
Εικόνα 9 Χάρτης Προστατευόμενης Περιοχής GR2320008, Πηγή https://natura2000.eea.europa.eu/	62
Εικόνα 10 Εθνικό Μονοπάτι 031, Πηγή https://www.topoguide.gr/	63

Εικόνα 11 Χάρτης εστιασμένων σημείων Δήμου Ερυμάνθου, Τ.Π.Σ. Δήμου Ερυμάνθου	75
Εικόνα 12 Χάρτης Δήμου Ερυμάνθου, Πηγή ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ (ΤΠΣ) ΔΗΜΟΥ ΕΡΥΜΑΝΘΟΥ (ΔΕ ΛΕΟΝΤΙΟΥ, ΚΑΛΕΝΤΖΙΟΥ, ΦΑΡΡΩΝ, ΤΡΙΤΑΙΑΣ).....	92

Πίνακας Πινάκων

Πίνακας 1 Μόνιμος Πληθυσμός Δήμου Ερυμάνθου, ανά Δημοτική Ενότητα, τη χρονική περίοδο 2001-2021, ΕΛΣΤΑΤ 2021	44
Πίνακας 2 Μεταβολές του μόνιμου πληθυσμού του Δήμου Ερυμάνθου, στις 4 Δημοτικές του Ενότητες για την χρονική περίοδο 2001 -2021.	48
Πίνακας 3 Μόνιμος πληθυσμός Δήμου Ερυμάνθου ανά φύλλο, 2001-2021, ΕΛΣΤΑΤ 2011 ..	49
Πίνακας 4 Αριθμός Θανάτων του πληθυσμού του Δήμου Ερυμάνθου ανά Δημοτική Ενότητα , ΕΛΣΤΑΤ 2023.....	51
Πίνακας 5 Περιοχές του Δικτύου Natura 2000 Δήμου Ερυμάνθου, Πηγή : Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.....	58
Πίνακας 6 Κατηγορίες Χρήσεων Γης με βάση το Corine Land Cover 2018 (Copernicus Land Monitoring Service της Ευρωπαϊκής Ένωσης, https://land.copernicus.eu/en).....	76
Πίνακας 7 Δημοτικές Κοινότητες Δήμου Ερυμάνθου, Μόνιμος Πληθυσμός, ΕΛΣΤΑΤ 2021...	86
Πίνακας 8 Συνολικά Χιλιόμετρα Οδικού Δικτύου (Θεσμοθετημένο & Μη Θεσμοθετημένο ανά Δημοτική Ενότητα).....	97
Πίνακας 9 Κατανομή εργαζομένων «Βοήθεια στο Σπίτι»	101
Πίνακας 10 Σύνολο Μαθητών Α΄βάθμιας εκπαίδευσης	102
Πίνακας 11 Σύνολο Μαθητών Β΄βάθμιας Εκπαίδευσης	103
Πίνακας 12 Κηρυγμένοι αρχαιολογικοί χώροι στο Δήμο Ερυμάνθου, Πηγή : Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.....	109
Πίνακας 13 Εξέλιξη των δεικτών του ΑΕΠ σε εθνικό επίπεδο, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	137
Πίνακας 14 Εξέλιξη ποσοστού ανεργίας στο σύνολο της χώρας για τα έτη 2015-2019	138
Πίνακας 15 Εξέλιξη του οικονομικά ενεργού πληθυσμού των Περιφερειών και της χώρας για την περίοδο 2013-2018	138
Πίνακας 16 Κατηγορίες και Απασχόληση Δήμος Ερυμάνθου, Γραφείο Ανθρώπινου Δυναμικού	161
Πίνακας 17 Προσλήψεις και κάλυψη εποχικών αναγκών τα έτη 2024 και 2025, Γραφείο Ανθρώπινου Δυναμικού	162
Πίνακας 18 Δημοτικός Στόλος Δήμου Ερυμάνθου	167
Πίνακας 19 Οικονομικά Απολογιστικά στοιχεία εσόδων Δήμου Ερυμάνθου, 2022-2024 ...	173
Πίνακας 20 Οικονομικά Απολογιστικά στοιχεία εξόδων Δήμου Ερυμάνθου, 2022-2024	174

Πίνακας Γραφημάτων

Figure 1 Ποσοστιαία Κατανομή, ανά φύλο και ηλικιακές ομάδες, Σύνολο Δήμου Ερυμάνθου, ΕΛΣΤΑΤ 2021.....	49
Figure 2 Ομάδες Ηλικιών Μόνιμων Κατοίκων, ανά Δημοτική Ενότητα, Δήμου Ερυμάνθου ..	52

<i>Figure 3 Εκμεταλλεύσεις και εκτάσεις, κατά βασικές κατηγορίες χρήσης του εδάφους, ανά δημοτική ενότητα, ΕΛΣΤΑΤ 2020.....</i>	<i>77</i>
<i>Figure 4 Οικονομικά ενεργός και οικονομικά μη ενεργός πληθυσμός του Δήμου Ερυμάνθου, ΕΛΣΤΑΤ 2021.....</i>	<i>140</i>
<i>Figure 5 Οικονομικά ενεργός ανά τομέα παραγωγής του Δήμου Ερυμάνθου, ΕΛΣΤΑΤ 2021</i>	<i>141</i>
<i>Figure 6 Ποσοστά απασχολούμενων, ανά επίπεδο εκπαίδευσης στον Δήμο Ερυμάνθου, ΕΛΣΤΑΤ 2021.....</i>	<i>142</i>
<i>Figure 7 Κατάταξη του οικονομικά ενεργού πληθυσμού του Δήμου Ερυμάνθου ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας, ΕΛΣΤΑΤ 2021</i>	<i>144</i>
<i>Figure 8 Ποσοστά ανεργίας ανά κατηγορία εκπαίδευσης στον Δήμο Ερυμάνθου,, ΕΛΣΤΑΤ 146</i>	
<i>Figure 9 Κατανομή Γεωργικών Γαιών στον Δήμο Ερυμάνθου, ΕΛΣΤΑΤ 2021</i>	<i>148</i>
<i>Figure 10 Κατανομή ζωικού κεφαλαίου Δήμου Ερυμάνθου, ΕΛΣΤΑΤ 2021</i>	<i>149</i>
<i>Figure 11 Δείκτης Αυτονομίας Δήμου Ερυμάνθου.....</i>	<i>176</i>
<i>Figure 12 Δείκτης Εξάρτησης Δήμου Ερυμάνθου</i>	<i>176</i>

1. Εισαγωγή

Σε μια περίοδο με σύνθετες κοινωνικές και πολιτικές εξελίξεις τόσο σε παγκόσμιο όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, διαμορφώνονται νέες συνθήκες που επηρεάζουν την καθημερινότητα των πολιτών και τη λειτουργία των θεσμών. Η Ελλάδα, όπως και πολλές άλλες χώρες, καλείται να διαχειριστεί ποικίλες προκλήσεις – οικονομικές, θεσμικές αλλά και κοινωνικές – γεγονός που αναδεικνύει τη σημασία της ενίσχυσης της τοπικής διακυβέρνησης και της ενεργοποίησης των τοπικών φορέων.

Μέσα σε αυτό το σύγχρονο και πολυπαραγοντικό περιβάλλον, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) καλούνται να διαδραματίσουν έναν ουσιαστικό και πολυδιάστατο ρόλο: να στηρίξουν τις τοπικές κοινωνίες, να συμβάλουν στην επίλυση προβλημάτων και να αξιοποιήσουν τις ευκαιρίες που προκύπτουν για τοπική ανάπτυξη και βελτίωση της ποιότητας ζωής. Τόσο κατά την υγειονομική κρίση όσο και στις μεταγενέστερες εξελίξεις, οι Ο.Τ.Α. κλήθηκαν να ανταποκριθούν σε σύνθετες

απαιτήσεις, αντιμετωπίζοντας περιορισμούς στους διαθέσιμους πόρους, αύξηση των αρμοδιοτήτων και αυξανόμενες ανάγκες των τοπικών κοινωνιών.

Ο ρόλος των Ο.Τ.Α. α' βαθμού δεν περιορίζεται αποκλειστικά στην παροχή βασικών δημοτικών υπηρεσιών. Είναι θεσμοί που οφείλουν να δρουν και ως πολιτικοί, κοινωνικοί και αναπτυξιακοί πυλώνες. Για να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα των λειτουργιών τους, απαιτείται η εσωτερική συγκρότηση ενός μηχανισμού προγραμματισμού. Ο μηχανισμός αυτός υλοποιείται μέσα από τη δημιουργία του Επιχειρησιακού Προγράμματος του Ο.Τ.Α. α' βαθμού, το οποίο στοχεύει στην καθιέρωση σταθερών εσωτερικών διαδικασιών και δομών προγραμματισμού.

Η εκπόνηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος δεν είναι ένα μεμονωμένο διοικητικό καθήκον, αλλά μια διαρκής διαδικασία σχεδιασμού, παρακολούθησης και αξιολόγησης των δράσεων του Δήμου. Δεν αποτελεί απλώς μια διοικητική πράξη που ολοκληρώνεται σε κάποιο στάδιο, αλλά ένα συνεχές και ζωντανό εργαλείο καθορισμού της στρατηγικής των αιρετών, των υπηρεσιακών στελεχών και συνολικά του οργανισμού.

Μέσα από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, το όραμα της εκάστοτε δημοτικής αρχής μεταφράζεται σε συγκεκριμένο στρατηγικό σχέδιο, το οποίο εξειδικεύεται περαιτέρω σε τετραετές πλάνο δράσης για τον Δήμο και τους εποπτευόμενους φορείς του. Τέλος, το πλάνο αυτό αποκτά και οικονομική υπόσταση, μέσα από τον ετήσιο προϋπολογισμό εσόδων και δαπανών.

1.1 Θεσμικό και νομικό πλαίσιο επιχειρησιακών προγραμμάτων

Τα Επιχειρησιακά Προγράμματα αποτελούν συνολικές παρεμβάσεις για την τοπική και οργανωτική ανάπτυξη των δήμων. Περιλαμβάνουν έργα υποδομής και τοπικές επενδύσεις, ενώ παράλληλα αποσκοπούν στη βελτίωση της εσωτερικής οργάνωσης

και της λειτουργικότητας των δημοτικών υπηρεσιών, ενισχύοντας τη διοικητική ικανότητα των δήμων και την ποιότητα των υπηρεσιών προς τους πολίτες. Καλύπτουν ολόκληρο το φάσμα των αρμοδιοτήτων του Δήμου και εν δυνάμει όλες τις πτυχές των τοπικών υποθέσεων.

Κατά την κατάρτισή τους, λαμβάνονται υποχρεωτικά υπόψη οι κατευθύνσεις του εθνικού και περιφερειακού αναπτυξιακού σχεδιασμού, ο ισχύων χωροταξικός και πολεοδομικός σχεδιασμός, καθώς και οι προτεραιότητες που προκύπτουν από θεσμοθετημένα χρηματοδοτικά εργαλεία, αναδεικνύοντας έτσι την τοπική διάσταση της αναπτυξιακής πολιτικής. Στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος προσδιορίζονται οι στρατηγικοί στόχοι και οι προτεραιότητες για την τοπική ανάπτυξη, καθώς και οι παρεμβάσεις που σχετίζονται με τη δομή και λειτουργία των δημοτικών υπηρεσιών και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου (ΝΠΔΔ).

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (ΕΠ) λειτουργεί ως βασικό εργαλείο τόσο για την καθημερινή λειτουργία των δήμων όσο και για την ενίσχυση του αναπτυξιακού τους ρόλου. Αποτελεί τον κεντρικό άξονα προγραμματισμού δράσεων, οι οποίες σχετίζονται με την τοπική ανάπτυξη αλλά και με τη βελτίωση των εσωτερικών δομών του δήμου. Η διαδικασία κατάρτισης του προγράμματος προϋποθέτει την ουσιαστική συμμετοχή των υπηρεσιακών δομών και των συλλογικών οργάνων των ΟΤΑ.

Σύμφωνα με το Άρθρο 175 του Νόμου 4555/2018, που τροποποιεί το άρθρο 266 του ν. 3852/2010, προβλέπονται τα εξής:

1. Η παράγραφος 1 του άρθρου 266 του ν. 3852/2010 αντικαθίσταται ως εξής:
«1. Για τον μεσοπρόθεσμο προγραμματισμό των δήμων εκπονείται Τετραετές Επιχειρησιακό Πρόγραμμα. Η κατάρτιση Τεχνικού Προγράμματος είναι απαραίτητη για την ψήφιση και εκτέλεση του ετήσιου προϋπολογισμού. Ο ετήσιος προϋπολογισμός και το τεχνικό πρόγραμμα πρέπει να ευθυγραμμίζονται με τις κατευθύνσεις του αντίστοιχου Ετήσιου Προγράμματος Δράσης και του Τετραετούς Επιχειρησιακού Προγράμματος.

Ειδικά για το πρώτο έτος κάθε δημοτικής περιόδου, δεν απαιτείται προηγούμενη κατάρτιση και έγκριση Τετραετούς και Ετήσιου Προγράμματος Δράσης. Ο ετήσιος προϋπολογισμός και το τεχνικό πρόγραμμα του πρώτου έτους θεωρούνται προσχέδιο του Ετήσιου Προγράμματος Δράσης, μέχρι την ολοκλήρωση και έγκριση του τελικού.

Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Οικονομίας και Ανάπτυξης, μετά από εισήγηση της Επιτροπής του άρθρου 266Α, ρυθμίζονται θέματα που αφορούν το περιεχόμενο, τη δομή, τις προδιαγραφές ανά κατηγορία δήμων (βάσει του άρθρου 2Α), καθώς και τη διαδικασία κατάρτισης, έγκρισης, αξιολόγησης και παρακολούθησης της εφαρμογής των Τετραετών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, τα διαθέσιμα χρηματοδοτικά εργαλεία και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια για την εφαρμογή της διάταξης αυτής.»

2. Προστίθεται νέα παράγραφος 1Α στο άρθρο 266 του ν. 3852/2010:

«1Α. Τα Τετραετή Επιχειρησιακά Προγράμματα των Ο.Τ.Α. α' βαθμού αποσκοπούν στην προώθηση της εφαρμογής του θεσμοθετημένου χωρικού σχεδιασμού και στην παρακολούθηση της υλοποίησης του αναπτυξιακού σχεδιασμού σε τοπικό επίπεδο. Επιπλέον, συμβάλλουν στην προσαρμογή και επικαιροποίηση του σχεδιασμού σύμφωνα με τις εκάστοτε συνθήκες.

Τα προγράμματα αυτά έχουν ενιαία δομή και ισχύουν για το σύνολο των γεωγραφικών και διοικητικών ενοτήτων του Δήμου, περιλαμβάνοντας:

- στρατηγικές επιλογές,
- επιχειρησιακό σχέδιο,
- δείκτες παρακολούθησης και αξιολόγησης.

Για την κατάρτισή τους λαμβάνονται υπόψη:

- οι εθνικές και περιφερειακές αναπτυξιακές στρατηγικές,

- οι μακροπεριφερειακές και διαπεριφερειακές πολιτικές,
- οι προτεραιότητες των θεσμοθετημένων χρηματοδοτικών προγραμμάτων,
- κάθε άλλο σχέδιο ή στρατηγική που επηρεάζει τον τοπικό χώρο και την αναπτυξιακή κατεύθυνση του Δήμου.

Η σύνταξη και η υλοποίησή τους απαιτούν εναρμόνιση με τον θεσμοθετημένο χωρικό σχεδιασμό σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Παράλληλα, ενθαρρύνεται η χρήση εργαλείων δημόσιας διαβούλευσης και δημοσιότητας, για την ενίσχυση της διαφάνειας και της συμμετοχής των πολιτών.

Τα Τετραετή Επιχειρησιακά Προγράμματα καταρτίζονται και σε ηλεκτρονική μορφή, ενώ τα γεωχωρικά δεδομένα που τα συνοδεύουν δημιουργούνται και διατίθενται ελεύθερα, μέσω διαδικτύου, σύμφωνα με τις προβλέψεις του ν. 3882/2010 και του ν. 4305/2014.»

Με βάση το ΦΕΚ 2970/4-11-2014, καθορίστηκε το περιεχόμενο και η δομή των επιχειρησιακών προγραμμάτων των ΟΤΑ, τα οποία περιλαμβάνουν τις ακόλουθες ενότητες και κεφάλαια:

Ενότητα 1: Στρατηγικό Σχέδιο

Κεφάλαιο 1: Εισαγωγή

Κεφάλαιο 2: Περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης

Κεφάλαιο 3: Αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης

Κεφάλαιο 4: Καθορισμός της Στρατηγικής του Δήμου

Ενότητα 2: Επιχειρησιακό Σχέδιο & Δείκτες παρακολούθησης και αξιολόγησης

Κεφάλαιο 1: Στόχοι και δράσεις

Κεφάλαιο 2: Τετραετής προγραμματισμός των δράσεων

Κεφάλαιο 3: Οικονομικός προγραμματισμός

Κεφάλαιο 4: Δείκτες παρακολούθησης και αξιολόγησης του προγράμματος

1.2 Σκοπός Σύνταξης Επιχειρησιακού Προγράμματος

Η κατάρτιση του Επιχειρησιακού Προγράμματος (ΕΠ) έχει ως στόχο την καθιέρωση σταθερών και συστηματικών διαδικασιών προγραμματισμού, παρακολούθησης και αξιολόγησης της δράσης του Δήμου. Βασική επιδίωξη αποτελεί η ενίσχυση της τοπικής ανάπτυξης, η πιο αποτελεσματική κάλυψη των αναγκών των δημοτών και, παράλληλα, η αναβάθμιση της διοικητικής ικανότητας του Δήμου. Το ΕΠ καλύπτει το σύνολο των αρμοδιοτήτων του Δήμου και δυνητικά αγγίζει όλες τις πτυχές των τοπικών υποθέσεων. Αποτελεί το εναρκτήριο στάδιο ενός συνεχούς κύκλου προγραμματισμού και αξιολόγησης, στον οποίο συμμετέχουν ενεργά τα αιρετά όργανα, οι προϊστάμενοι των υπηρεσιών του Δήμου.

Μέσω της διαδικασίας αυτής, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης καλούνται να ορίσουν τις προτεραιότητες πολιτικής τους, να θέσουν σαφείς στόχους και να επιλέξουν κατάλληλες δράσεις που συνάδουν με τον αναπτυξιακό σχεδιασμό σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.

Στο πλαίσιο αυτό, το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα επικεντρώνεται κυρίως στον προσδιορισμό νέων δραστηριοτήτων που οφείλει να αναλάβει ο Δήμος, βάσει των θεσμοθετημένων αρμοδιοτήτων του, για την επίτευξη των εξής βασικών στόχων:

I. Προστασία και αναβάθμιση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος της περιοχής, με παρεμβάσεις που σχετίζονται με:

- την προστασία και τη βιώσιμη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος,
- τη βελτίωση της ποιότητας του οικιστικού περιβάλλοντος,

- την αναβάθμιση ή επέκταση των τεχνικών υποδομών και των δικτύων εξυπηρέτησης.

II. Αναβάθμιση της ποιότητας ζωής και της ευημερίας των κατοίκων, μέσω παροχής υπηρεσιών στους τομείς:

- της κοινωνικής πολιτικής και πρόνοιας,
- της εκπαίδευσης, του πολιτισμού και του αθλητισμού,
- της τοπικής οικονομικής ανάπτυξης και της ενίσχυσης της απασχόλησης,
- της δημόσιας υγείας.

III. Εσωτερική ανάπτυξη και ενίσχυση της λειτουργίας του Οργανισμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Εκτός από τις δράσεις που σχετίζονται άμεσα με την αναπτυξιακή διάσταση, το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα περιλαμβάνει ειδικό Άξονα και αντίστοιχα Μέτρα για τη βελτίωση της διοικητικής ικανότητας του Δήμου. Ο ΟΤΑ αντιμετωπίζεται όχι μόνο ως φορέας παροχής δημόσιων αγαθών και υπηρεσιών, αλλά και ως θεσμικός, κοινωνικός και πολιτικός οργανισμός. Οι παρεμβάσεις αυτές στοχεύουν στη συνολική αναβάθμιση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας της διοικητικής λειτουργίας του.

Πιο συγκεκριμένα, οι σχετικές δράσεις επικεντρώνονται στα εξής:

- Βελτίωση της επιχειρησιακής λειτουργίας και της ποιότητας εξυπηρέτησης του πολίτη.
- Ανάπτυξη της παραγωγικής δυναμικότητας του Δήμου, μέσω της ενίσχυσης του ανθρώπινου δυναμικού, της αξιοποίησης ψηφιακών τεχνολογιών, της απόκτησης αναγκαίου εξοπλισμού και της διασφάλισης καταλλήλων υποδομών και κτηριακών εγκαταστάσεων.

- Ενίσχυση της οικονομικής διαχείρισης, μέσω μεσοπρόθεσμου οικονομικού σχεδιασμού, παρακολούθησης του κόστους των υπηρεσιών, ορθολογικότερης αξιοποίησης των πόρων και ενεργού διαχείρισης της δημοτικής περιουσίας.

Για τη διασφάλιση της διαφάνειας και της συμμετοχής, ο Δήμος σε συνεργασία με την ανάδοχο εταιρία, δημιούργησε [ειδική ιστοσελίδα](#) του για τη δημόσια προβολή και διαβούλευση του Επιχειρησιακού Προγράμματος, μέσω της οποίας οι πολίτες και οι φορείς μπορούν να υποβάλλουν προτάσεις, να εκφράσουν απόψεις και να ενημερώνονται σε συνεχή βάση για την πορεία κατάρτισης του Προγράμματος.

1.3 Μεθοδολογία σύνταξης και Περιεχόμενα του ΕΠ

Η σύνταξη του Επιχειρησιακού Προγράμματος του Δήμου Ερυμάνθου ακολουθεί συγκεκριμένη μεθοδολογία, η οποία χαρακτηρίζεται από τα εξής βασικά στοιχεία:

- Εστίαση στον τεκμηριωμένο προσδιορισμό κρίσιμων ζητημάτων: Ο Δήμος επικεντρώνει τις προσπάθειές του στα σημαντικότερα προβλήματα και ανάγκες, λαμβάνοντας υπόψη τόσο τα τοπικά χαρακτηριστικά όσο και τις εθνικές και περιφερειακές αναπτυξιακές προτεραιότητες, καθώς και τις δυνατότητές του ως οργανισμού. Η ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης είναι περιεκτική και αναδεικνύει τα στοιχεία που θεμελιώνουν τους στόχους του προγράμματος, καθώς και τους παράγοντες που είτε υποστηρίζουν είτε δυσχεραίνουν την υλοποίησή του.
- Έμφαση στο όραμα και τη στρατηγική: Δίνεται βαρύτητα στη διαμόρφωση ενός σαφούς οράματος και μιας στρατηγικής που διασφαλίζουν τη λογική συνέπεια μεταξύ των βασικών ζητημάτων (προβλήματα, ανάγκες), των στόχων και των προτεινόμενων δράσεων.

Η προτεινόμενη μεθοδολογία από την ΕΕΤΑΑ αποσκοπεί στην ορθολογική και ολοκληρωμένη απάντηση στα ακόλουθα ερωτήματα:

1. Πού βρισκόμαστε;
2. Πού θέλουμε να πάμε;
3. Πώς θα φτάσουμε εκεί;
4. Τι αποτελέσματα αναμένουμε;

Τα δύο πρώτα ερωτήματα (Πού βρισκόμαστε; Πού θέλουμε να πάμε;) αποσαφηνίζονται μέσω του Στρατηγικού Σχεδιασμού, που περιλαμβάνει:

- Ανάλυση και αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης στους τομείς παρέμβασης του Δήμου, βάσει των αρμοδιοτήτων και της αποστολής του.
- Εστίαση σε προτεραιότητες που επιλέγουν τα όργανα διοίκησης του Δήμου, χωρίς να επιδιώκεται η καθολική και εξαντλητική καταγραφή όλων των θεμάτων τοπικής ανάπτυξης.

Συγκεκριμένα, η ανάλυση εστιάζει:

- Στον προσδιορισμό των πλέον σημαντικών προβλημάτων και αναγκών ανά τομέα ευθύνης του Δήμου, ώστε να κατευθυνθούν κατά προτεραιότητα οι προσπάθειες.
- Στη διατύπωση του οράματος, των βασικών αρχών λειτουργίας και των προτεραιοτήτων, που αντικατοπτρίζουν τη βούληση του Δημοτικού Συμβουλίου και τις κατευθύνσεις του εθνικού και περιφερειακού αναπτυξιακού σχεδιασμού. Το όραμα της δημοτικής αρχής αποτυπώνεται στη στρατηγική, δηλαδή στο σύνολο των στόχων του προγράμματος δράσης των υπηρεσιών και των νομικών προσώπων του Δήμου.

Τα επόμενα δύο ερωτήματα (Πώς θα φτάσουμε εκεί; Τι αποτελέσματα αναμένουμε;) απαντώνται με τον Επιχειρησιακό Προγραμματισμό, ο οποίος περιλαμβάνει:

- Τον προσδιορισμό σαφών στόχων ανά θεματική ενότητα, με σκοπό τη βελτίωση της κατάστασης της περιοχής, την ικανοποίηση των αναγκών των κατοίκων και την αποτελεσματικότερη λειτουργία του Δήμου.
- Την περιγραφή των δράσεων που θα υλοποιηθούν για την επίτευξη των στόχων αυτών.
- Την επιλογή και διαμόρφωση δεικτών μέτρησης, οι οποίοι θα βοηθήσουν στην αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των δράσεων και θα υποστηρίξουν τυχόν βελτιώσεις ή διορθώσεις στον προγραμματισμό.

1.4 Βήματα Διαδικασίας

Ο Δήμος Ερυμάνθου λαμβάνοντας υπόψιν του τα προηγούμενα, καθορίζει τη πορεία της διαδικασίας, με τα ακόλουθα πέντε βασικά βήματα, τα οποία περιλαμβάνουν συγκεκριμένες ενέργειες:

Η διαδικασία σύνταξης του Επιχειρησιακού Προγράμματος καθορίζεται μέσα από:

Βήμα 1: Προετοιμασία και Οργάνωση

Σκοπός: Οργάνωση και προετοιμασία της συνολικής διαδικασίας κατάρτισης του επιχειρησιακού προγράμματος.

Ενέργειες:

- Συγκρότηση της ομάδας έργου.
- Διατύπωση των αρχικών κατευθύνσεων της δημοτικής αρχής.
- Προγραμματισμός του έργου.

- Ενημέρωση του προσωπικού των υπηρεσιών του Δήμου.

Βήμα 2: Συνοπτική Παρουσίαση και Αξιολόγηση της Υφιστάμενης Κατάστασης

Σκοπός: Περιγραφή και αξιολόγηση της κατάστασης της περιοχής, καθώς και εντοπισμός των σημαντικότερων ζητημάτων τοπικής ανάπτυξης που θα πρέπει να αντιμετωπιστούν κατά την επόμενη τετραετία.

Ενέργειες:

- Συνοπτική παρουσίαση του Δήμου (έκταση, δημογραφικά στοιχεία, δημοτικά διαμερίσματα, ρόλος στην περιοχή).
- SWOT ανάλυση και αξιολόγηση της κατάστασης της περιοχής και των αποδεκτών των υπηρεσιών του Δήμου.
- Εντοπισμός κρίσιμων ζητημάτων τοπικής ανάπτυξης.

Βήμα 3: Συνοπτική Αξιολόγηση του Εσωτερικού Περιβάλλοντος του Δήμου και των Νομικών Προσώπων

Σκοπός: Περιγραφή και αξιολόγηση του εσωτερικού περιβάλλοντος και εντοπισμός κρίσιμων ζητημάτων εσωτερικής ανάπτυξης.

Ενέργειες:

- Περιγραφή και αξιολόγηση της κατάστασης των υπηρεσιών.
- Γενική περιγραφή του εσωτερικού περιβάλλοντος του Δήμου και των νομικών προσώπων.
- Αξιολόγηση και εντοπισμός κρίσιμων ζητημάτων εσωτερικής ανάπτυξης.

Βήμα 4: Καθορισμός Προτεραιοτήτων και Στρατηγικής

Σκοπός: Προσδιορισμός της στρατηγικής του Δήμου, λαμβάνοντας υπόψη τα κρίσιμα ζητήματα που εντοπίστηκαν και το όραμα της δημοτικής αρχής.

Ενέργειες:

- Διατύπωση του οράματος και των αρχών λειτουργίας του Δήμου.
- Προσδιορισμός αξόνων και προτεραιοτήτων (μέτρων).
- Καθορισμός της στρατηγικής (στόχοι ανά μέτρο).
- Ενδεικτική καταγραφή δράσεων ανά στόχο.

Βήμα 5: Έγκριση Στρατηγικού Σχεδίου και Υλοποίηση της Δημόσιας Διαβούλευσης

Σκοπός: Επίσημη έγκριση και διαβούλευση του στρατηγικού σχεδίου με τους φορείς και το κοινό.

Ενέργειες:

- Έγκριση του στρατηγικού σχεδίου από τα αρμόδια όργανα.
- Δημοσιοποίηση του σχεδίου μέσω διαθέσιμων μέσων επικοινωνίας και διοργάνωση δημοσίων εκδηλώσεων.
- Σύνοψη των συμπερασμάτων από τη διαβούλευση και ενημέρωση των αρμόδιων υπηρεσιών.

1.5 Γενικοί Στόχοι

Οι γενικοί στόχοι ενός Επιχειρησιακού Προγράμματος εστιάζουν στην προώθηση της τοπικής ανάπτυξης, στην εσωτερική ανάπτυξη του Οργανισμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) ως οργανισμού, καθώς και στην ανάπτυξη των συνεργασιών του ΟΤΑ και στην ενίσχυση της επιρροής άλλων φορέων. Στο πλαίσιο αυτών των γενικών στόχων, περιλαμβάνονται και συγκεκριμένοι ειδικοί στόχοι, όπως η προστασία και η αναβάθμιση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος της περιοχής, που αφορά τόσο το οικιστικό περιβάλλον όσο και τις τεχνικές υποδομές.

Επιπλέον, επιδιώκεται η βελτίωση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας της λειτουργίας του ΟΤΑ, καθώς και η ενίσχυση της παραγωγικής του ικανότητας μέσω μεσοπρόθεσμου προγραμματισμού που αφορά το προσωπικό, τον εξοπλισμό, τα κτίρια και τις εγκαταστάσεις. Σημαντικός στόχος αποτελεί επίσης η προώθηση του αναπτυξιακού και κοινωνικού ρόλου του ΟΤΑ, η βελτίωση της κοινωνικής και οικονομικής ευημερίας των κατοίκων, αλλά και η καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών. Ο σχεδιασμός επιδιώκει την αποδοτικότερη και αποτελεσματικότερη κατανομή και αξιοποίηση των πόρων, καθώς και την προσπάθεια διεκδίκησης πρόσθετων οικονομικών πόρων. Παράλληλα, στοχεύει στην επίσπευση της ωρίμανσης και της υλοποίησης των δράσεων, περιορίζοντας την αποσπασματική αντιμετώπιση των προβλημάτων. Μέσα από τον συντονισμό των δομών του ΟΤΑ, επιδιώκεται η βελτίωση του τρόπου διοίκησης και η προώθηση του εσωτερικού μετασχηματισμού. Επίσης, σημαντική είναι η ανάπτυξη συνεργασιών με πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα, η ενίσχυση της τοπικής δημοκρατίας και η αύξηση της δυνατότητας κοινωνικού ελέγχου. Τέλος, δίνεται έμφαση στην αναβάθμιση της συνεργασίας των ΟΤΑ με φορείς του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα για την πιο συντονισμένη προώθηση της τοπικής ανάπτυξης και την από κοινού παροχή υπηρεσιών.

1.6 Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα 2025-2028 του Δήμου Ερυμάνθου

A. Σύμφωνα με την 66_2025 (ΑΔΑ: ΡΙΘΩΩΡΕ-47Σ) απόφαση του Δημάρχου συγκροτήθηκε η Διεπιστημονική Ομάδα Έργου (ΔΟΕ), η οποία είναι αρμόδια για την κατάρτιση, παρακολούθηση και αξιολόγηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος Δράσης του Δήμου Ερυμάνθου.

B. Η Διεπιστημονική Ομάδα Έργου (ΔΟΕ) αποτελεί το συνδετικό κρίκο των Υπηρεσιών του Δήμου και των εξωτερικών συνεργατών ενώ συμβάλλει αποφασιστικά στην

έγκαιρη και ορθή προετοιμασία, σύνταξη, παρακολούθηση και αξιολόγηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος.

Ενδεικτικά η Διεπιστημονική Ομάδα Έργου, συμμετέχει:

I. Στην παροχή κάθε στοιχείου και πληροφορίας απαραίτητα για την περιγραφή και αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης του Δήμου σε διοικητικό, οικονομικό και τεχνικό επίπεδο.

II. Στην οργάνωση, συντονισμό και υλοποίηση των εσωτερικών και εξωτερικών διαδικασιών διαβούλευσης που κρίνονται απαραίτητες για τον προσδιορισμό των Στρατηγικών Στόχων, στην επιλογή των Αξόνων Προτεραιότητας και στην διαμόρφωση των Προγραμματικών Δράσεων.

III. Στη μελέτη και στη σύνταξη της πρότασης του Σχεδίου Ανάπτυξης με τις προτεινόμενες γενικές στρατηγικές επιλογές (άξονες προτεραιότητας γενικοί και ειδικοί στόχοι, χρονοδιάγραμμα υλοποίησης) πριν την οριστικοποίηση – κατανομή τους.

Γ. Συντονιστής και Μέλη της Διεπιστημονικής Ομάδας Έργου (ΔΟΕ) ορίστηκαν οι κάτωθι:

➤ Ο Αντιδήμαρχος κος Ανδρικόπουλος Αθανάσιος, Χημικός ΠΕ, ως συντονιστής της Ομάδας.

Ως μέλη της ομάδας ορίστηκαν οι:

1. Η Γενική Γραμματέας του Δήμου κα Γκοτσοπούλου Ελένη, ΠΕ Μηχανικών/Πολιτικών Μηχανικών MSc,
2. Ο Θεόδωρος Παπαδόπουλος, ΠΕ Μηχανικών/Πολιτικών Μηχανικών, ειδικός συνεργάτης του Δημάρχου.

Στην σύνταξη του Ε.Π. παρείχαν συνεχόμενη υποστήριξη, όλα τα αρμόδια τμήματα του Δήμου Ερυμάνθου και οι συνεργάτες της αναδόχου εταιρίας. Επιπρόσθετα οι

αρμόδιοι υπάλληλοι από όλες τις υπηρεσίες του Δήμου Ερυμάνθου, συμμετείχαν ενεργά στην απαιτούμενη συλλογή στοιχείων και παρείχαν ουσιαστική πληροφόρηση, για την αποτελεσματικότερη σύνταξη του Επιχειρησιακού Προγράμματος.

Η σύνταξη του Ε.Π. έλαβε χώρα κατά την διάρκεια του α' εξαμήνου του 2025 και καταρτίστηκε, με κάποιες απαραίτητες προσαρμογές, σύμφωνα με τον σχετικό Οδηγό Κατάρτισης Επιχειρησιακών Προγραμμάτων Δήμων του Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης. Με ευθύνη της Δημοτικής Επιτροπής έγινε προσπάθεια για την συμμετοχή όλων των υπηρεσιών του Δήμου στην σύνταξη του Ε.Π. Τα όργανα διοίκησης και οι υπηρεσίες του Δήμου, αφού συγκέντρωσαν από αυτές τα απαιτούμενα στοιχεία καθώς και τις εισηγήσεις – προτάσεις των συμβουλίων και των εκπροσώπων των Τοπικών Κοινοτήτων προς την Δημοτική Επιτροπή, σχετικά με την υφιστάμενη κατάσταση και τις αναπτυξιακές προτεραιότητες του Δήμου, συνέταξαν το Στρατηγικό Σχέδιο, με την καθοδήγηση του αναδόχου, το οποίο υπέβαλαν στην Δημοτική Επιτροπή.

Στο κείμενο του Στρατηγικού Σχεδιασμού παρουσιάζεται συνοπτικά η υφιστάμενη κατάσταση του Δήμου και προτείνονται το όραμα, οι κατευθυντήριες πολιτικές καθώς και οι Στόχοι της επόμενης περιόδου. Μετά από σχετική έγκριση του Δ.Σ. του Δήμου, αναρτάται στην ιστοσελίδα του προς ανοιχτή διαβούλευση. Στο διάστημα αυτό οι δημότες έχουν την δυνατότητα παρεμβάσεων και εισηγήσεων μέσω του διαδικτύου και εντύπως σε θέματα που αφορούν το Ε.Π. Πραγματοποιήθηκαν συνεδριάσεις της θεσμοθετημένης Ομάδας Εργασίας του Δήμου Ερυμάνθου, με αντικείμενο την κατάρτιση του Ε.Π. και την αποτελεσματικότερη σύνταξή του. Επισημαίνεται ότι ήδη έχουν πραγματοποιηθεί δύο δια ζώσης διαβουλεύσεις, από την Ομάδα Έργου στο χώρο εκδηλώσεων του Δήμου Ερυμάνθου, για την επικοινωνιακότερη ωρίμανση του Ε.Π.

Το τελικό εγκεκριμένο κείμενο του Ε.Π. από το Δημοτικό Συμβούλιο, μετά τον έλεγχο νομιμότητας από την αρμόδια υπηρεσία της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, αναρτάται στην ιστοσελίδα του Δήμου και δημοσιοποιείται με κάθε άλλο πρόσφορο μέσο.

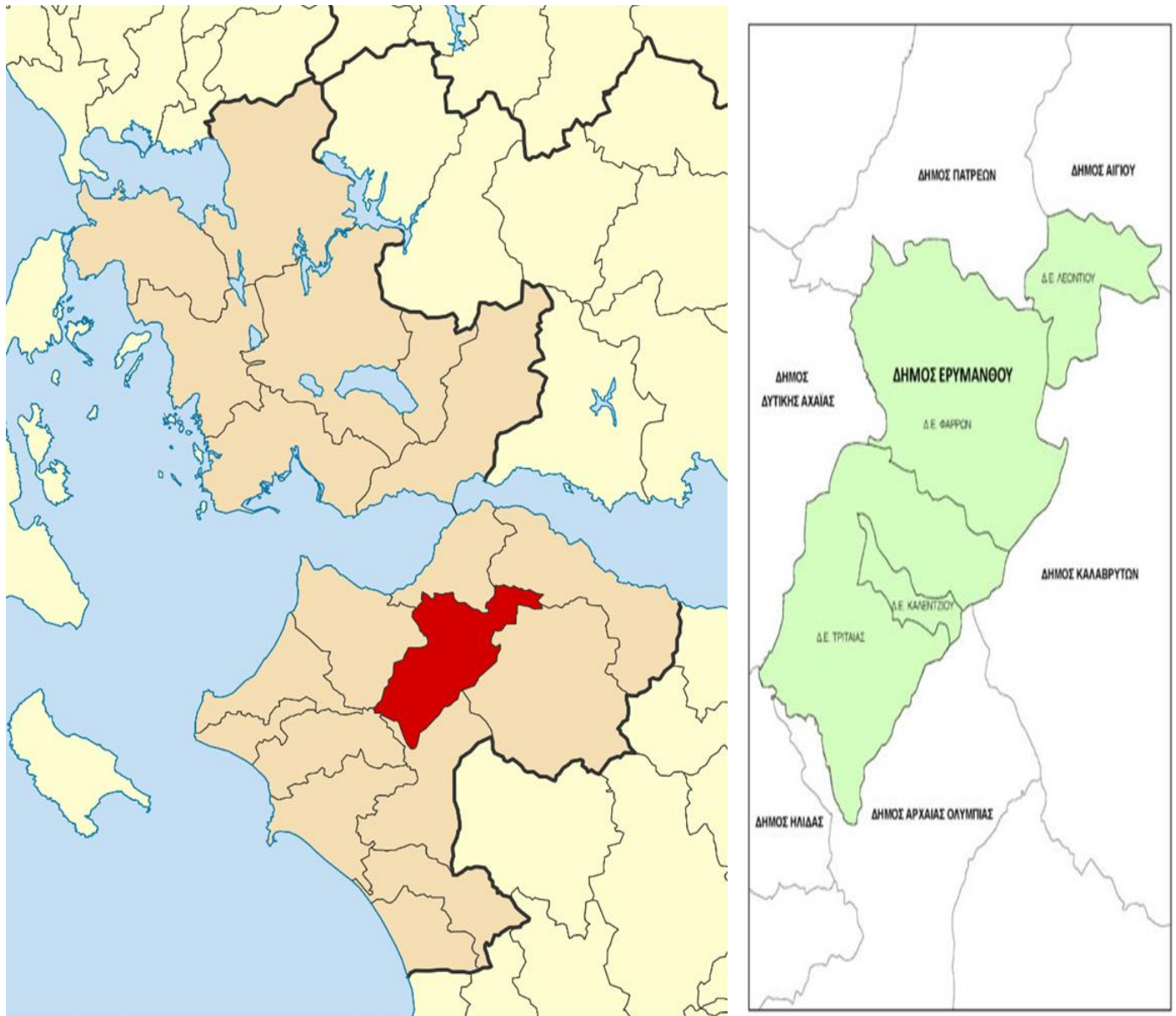
2. Συνοπτική Ανάλυση και Αξιολόγηση της Υφιστάμενης Κατάστασης

2.1 Συνοπτική περιγραφή της αναπτυξιακής φυσιογνωμίας του Δήμου

2.1.1 Σύσταση- Θέση - γεωγραφικά Στοιχεία

Ο Δήμος Ερυμάνθου είναι Δήμος της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, ο οποίος εκτείνεται στο βόρειο τμήμα της Πελοποννήσου αποτελώντας έναν από τους δήμους της Αχαΐας. Ο Δήμος Ερυμάνθου συστάθηκε με το Πρόγραμμα Καλλικράτης από τη συνένωση των ήδη υφιστάμενων Δήμων Τριταίας, Φαρρών και των κοινοτήτων Καλεντζίου και Λεοντίου.

Εικόνα 1 Χάρτης Δυτικής Ελλάδας και Δήμου Ερυμάνθου

Η έκταση του Δήμου Ερυμάνθου είναι 582,93 τ.χλμ και ο μόνιμος πληθυσμός του 8.877 κάτοικοι σύμφωνα με την απογραφή του 2011, ενώ με την απογραφή του 2021 ο μόνιμος πληθυσμός του εμφανίζεται μειωμένος (κατά 7,5%), 8.211. Έδρα του δήμου ορίστηκε η Χαλανδρίτσα, που βρίσκεται στη Δ.Ε. Φαρρών. Διοικητικά ο Δήμος Ερυμάνθου υπάγεται στο Νομό Αχαΐας και στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος. Ο Δήμος βρίσκεται στην Βορειοδυτική Πελοπόννησο και συνορεύει βόρεια με τους δήμους Πατρέων και Αιγιαλείας, ανατολικά με το δήμο Καλαβρύτων, νότια με το δήμο Αρχαίας Ολυμπίας, νοτιοδυτικά με το δήμο Ήλιδας και δυτικά με το δήμο Δυτικής Αχαΐας.

2.1.2 Σχέσεις – αλληλεξαρτήσεις της περιοχής

2.1.2.1 Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας καλύπτει το βορειοδυτικό τμήμα της Πελοποννήσου και τα δυτικά τμήματα της ηπειρωτικής Ελλάδας, κατέχοντας μια σημαντική στρατηγική θέση ως η δυτική πύλη της χώρας προς την Αδριατική και τη Δυτική Ευρώπη. Η συνολική έκτασή της φτάνει τα 11.350 τετραγωνικά χιλιόμετρα, που αντιστοιχούν περίπου στο 8,6% της συνολικής έκτασης της Ελλάδας. Η γεωμορφολογία της είναι κυρίως ορεινή (45,3%) και ημιορεινή (25,6%), ενώ μόνο το 29,1% της έκτασης είναι πεδινό. Επιπλέον, διαθέτει εκτεταμένες παραθαλάσσιες περιοχές σε όλες τις τρεις Περιφερειακές Ενότητες, που βρέχονται από το Ιόνιο Πέλαγος και τους κόλπους Αμβρακικού, Πατραϊκού και Κορινθιακού. Η Περιφέρεια αποτελείται από τρεις Περιφερειακές Ενότητες — Αιτωλοακαρνανίας, Αχαΐας και Ηλείας — με πρωτεύουσες το Μεσολόγγι, την Πάτρα και τον Πύργο αντίστοιχα, και συνολικό μόνιμο πληθυσμό περίπου 651.065 κατοίκους.

Το κλίμα της χαρακτηρίζεται μεσογειακό, με ήπιους χειμώνες και ζεστά καλοκαίρια στις πεδινές περιοχές, ενώ στις ορεινές περιοχές το χειμώνα κυριαρχούν χαμηλές θερμοκρασίες και τα καλοκαίρια είναι πιο δροσερά. Η Περιφέρεια διαθέτει σημεία

φυσικού κάλλους και οικολογικής αξίας που προστατεύονται από εθνικούς και διεθνείς κανονισμούς. Η πληθυσμιακή πυκνότητα είναι σχετικά χαμηλή και το ποσοστό αστικοποίησης ανέρχεται σε 61,7%, ποσοστό κάτω από τον εθνικό μέσο όρο. Ο ενεργός πληθυσμός με τριτοβάθμια εκπαίδευση βρίσκεται σε ποσοστό 23,8%, χαμηλότερο τόσο από τον ευρωπαϊκό όσο και από τον εθνικό μέσο όρο.

Από οικονομικής πλευράς, η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας παράγει το 4,5% του εθνικού ΑΕΠ και αποτελεί την έκτη μεγαλύτερη οικονομία ανάμεσα στις περιφέρειες της χώρας. Ωστόσο, το αναπτυξιακό της δυναμικό είναι περιορισμένο, με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ να βρίσκεται στο 74% του εθνικού μέσου όρου και μόλις στο 44% του αντίστοιχου ευρωπαϊκού. Κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2008-2017) υπέστη σημαντική μείωση του ΑΕΠ της κατά 24%. Το 2017, το ΑΕΠ της Περιφέρειας εκτιμήθηκε στα 8,083 δισεκατομμύρια ευρώ, κατατάσσοντάς την στην έκτη θέση σε επίπεδο χώρας, ενώ το κατά κεφαλήν ΑΕΠ έφτασε τα 12,2 χιλιάδες ευρώ, τοποθετώντας την στην 10η θέση μεταξύ των ελληνικών περιφερειών.

Η οικονομία της Περιφέρειας στηρίζεται κυρίως στον πρωτογενή τομέα, που περιλαμβάνει γεωργία, κτηνοτροφία και ιχθυοκαλλιέργεια, ωστόσο με χαμηλά επίπεδα παραγωγικότητας. Ο δευτερογενής τομέας βασίζεται στον κατασκευαστικό κλάδο και στις βιομηχανίες έντασης εργασίας, παρουσιάζοντας ικανοποιητικά επίπεδα παραγωγικότητας. Ο τριτογενής τομέας χαρακτηρίζεται επίσης από σημαντική δυναμική, με έμφαση στις τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών (ΤΠΕ) καθώς και στις διοικητικές και υποστηρικτικές υπηρεσίες, αποτελώντας πεδίο με προοπτικές για περαιτέρω ανάπτυξη.

Τα στοιχεία της αγοράς εργασίας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (OECD, 2020a) παρουσιάζουν υστέρηση σε σύγκριση με τους αντίστοιχους εθνικούς και ευρωπαϊκούς δείκτες. Συγκεκριμένα, το ποσοστό των οικονομικά ενεργών ατόμων ηλικίας 15 έως 74 ετών ανέρχεται στο 58% (2018), τιμή που είναι ελαφρώς κατώτερη από το εθνικό ποσοστό (59,4%) και το μέσο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (64,8%).

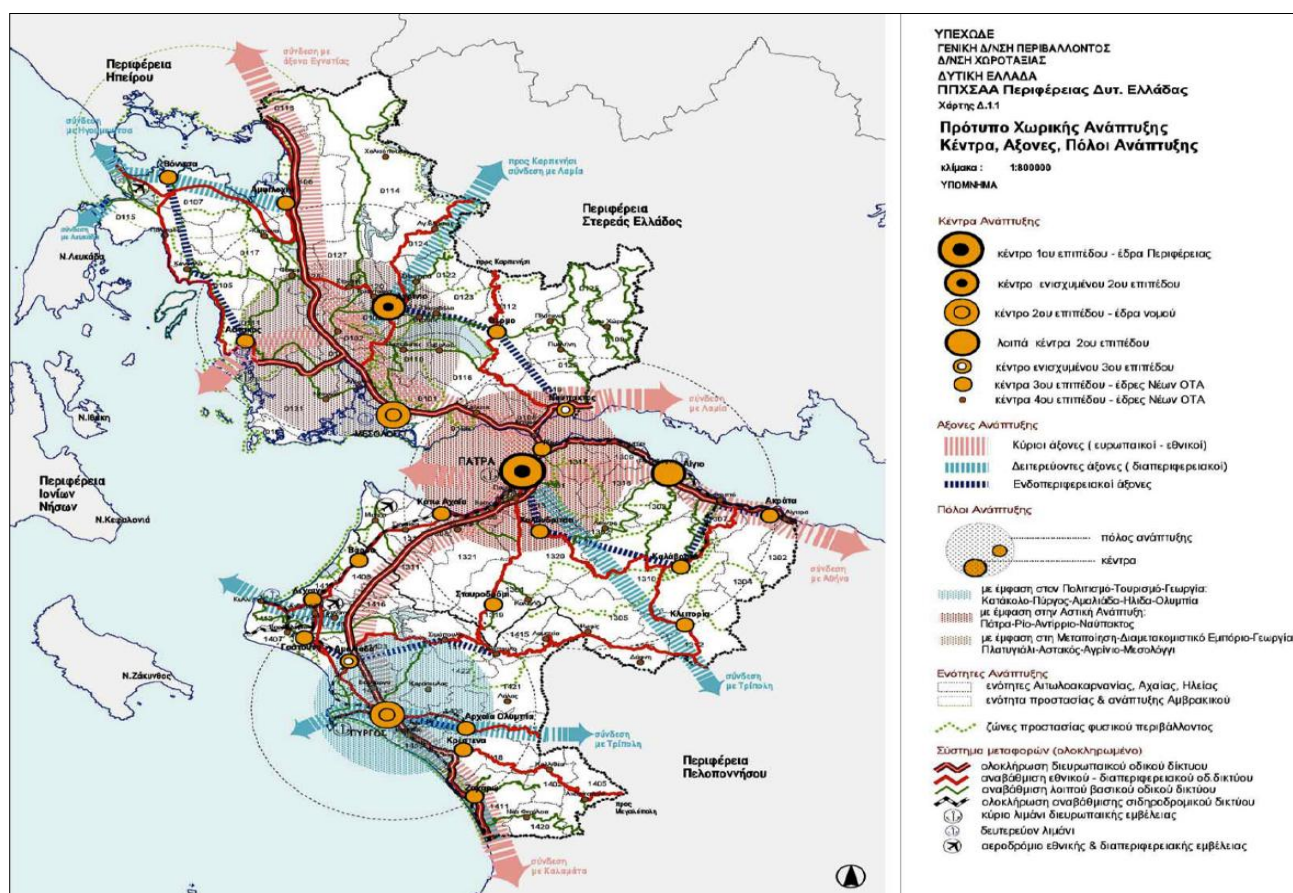
Η απασχόληση για την ίδια ηλικιακή ομάδα βρίσκεται στο 44,1% (2018), με αυξητική τάση την τελευταία πενταετία, αλλά παραμένει αισθητά χαμηλότερη από το αντίστοιχο εθνικό (47,9%) και ευρωπαϊκό επίπεδο (60,4%). Η διατήρηση της ανεργίας σε υψηλά επίπεδα αποτελεί την πιο εμφανή ένδειξη της αναπτυξιακής καθυστέρησης και του ανταγωνιστικού ελλείμματος όχι μόνο της Περιφέρειας αλλά και ολόκληρης της χώρας, σε σχέση με άλλες ευρωπαϊκές περιοχές. Ενδεικτικά, το 2019 η ανεργία στην Ελλάδα ήταν τριπλάσια από τον μέσο όρο των 28 κρατών-μελών της ΕΕ. Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας κατατάσσεται στην ένατη θέση μεταξύ των ελληνικών Περιφερειών, με ποσοστό ανεργίας που υπερβαίνει κατά περισσότερο από δύο φορές τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (Eurostat, 2020).

Η Περιφέρεια αποτελεί μία από τις σημαντικότερες περιοχές της χώρας όσον αφορά την παραγωγή ερευνητικής δραστηριότητας, συγκεντρώνοντας πλήθος ερευνητικών και εκπαιδευτικών υποδομών. Επιπλέον, την τελευταία δεκαετία έχει αναπτυχθεί ένα μικρό οικοσύστημα καινοτομίας, το οποίο όμως απαιτεί περαιτέρω ενίσχυση ώστε να αποκτήσει σημαντική επίδραση στην περιφερειακή οικονομία. Οι φοιτητές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ως ποσοστό επί του συνολικού μαθητικού πληθυσμού, είναι σε υψηλότερα επίπεδα σε σύγκριση με τον εθνικό και τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (ΕΕ 27), γεγονός που υπογραμμίζει τη δυναμική της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην περιοχή (OECD, 2020a).

Στον τομέα της υγείας, στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας λειτουργούν 11 νοσοκομεία και 35 μονάδες υγείας, που καλύπτουν τις ανάγκες περίθαλψης του πληθυσμού της ευρύτερης περιοχής (ΕΛΣΤΑΤ, 2020b). Αναφορικά με τις επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19, οι κλάδοι που επλήγησαν περισσότερο ήταν αυτοί του τουρισμού, των μεταφορών, της εστίασης και της αναψυχής. Η Περιφέρεια κατατάσσεται περίπου στο μέσο όρο όσον αφορά την ευαισθησία της στις επιπτώσεις αυτές, δεδομένου ότι οι συγκεκριμένοι κλάδοι απασχολούν σχεδόν το 38% της τοπικής οικονομίας. Κατά τη διάρκεια των περιοριστικών μέτρων, το 11,1% των επιχειρήσεων (περίπου 11.000 επιχειρήσεις) τέθηκε σε αναστολή λειτουργίας, ενώ το ποσοστό των εργαζομένων σε

αυτές τις επιχειρήσεις που βρέθηκαν σε αναστολή έφτασε το 21,8% (περίπου 40.000 εργαζόμενοι), καταλαμβάνοντας την 8η και 12η θέση αντίστοιχα μεταξύ των ελληνικών περιφερειών (ΠΔΕ, 2021). Τέλος, οι εγγεγραμμένοι άνεργοι στην Περιφέρεια αυξήθηκαν κατά περίπου 10.000 άτομα τον Αύγουστο του 2020 σε σύγκριση με τον αντίστοιχο μήνα του 2019, σημειώνοντας αύξηση 12,27%, γεγονός που την τοποθετεί στην ένατη θέση μεταξύ των ελληνικών περιφερειών ως προς την αύξηση των εγγεγραμμένων ανέργων.

Εικόνα 2 Πρότυπο Χωρικής Ανάπτυξης, Χάρτης Ε.Ε.Τ.Α

2.1.3 Περιφερειακή Ενότητα Αχαΐας

Η Αχαΐα αποτελούσε έναν από τους 51 νομούς της Ελλάδας, ενώ από το 2011 και μετά, με βάση τη διοικητική μεταρρύθμιση του «Προγράμματος Καλλικράτης» (3852/2010), αναγνωρίζεται ως μία από τις 74 Περιφερειακές Ενότητες της χώρας. Βρίσκεται στο βόρειο τμήμα του γεωγραφικού διαμερίσματος της Πελοποννήσου και διοικητικά υπάγεται στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, καθώς και στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδας και Ιονίου. Η Πάτρα, που αποτελεί την πρωτεύουσα του νομού, είναι η τρίτη μεγαλύτερη πόλη της Ελλάδας και λειτουργεί ως κύρια ακτοποιοική πύλη προς την Ιταλία και κατ' επέκταση προς τη δυτική Ευρώπη.

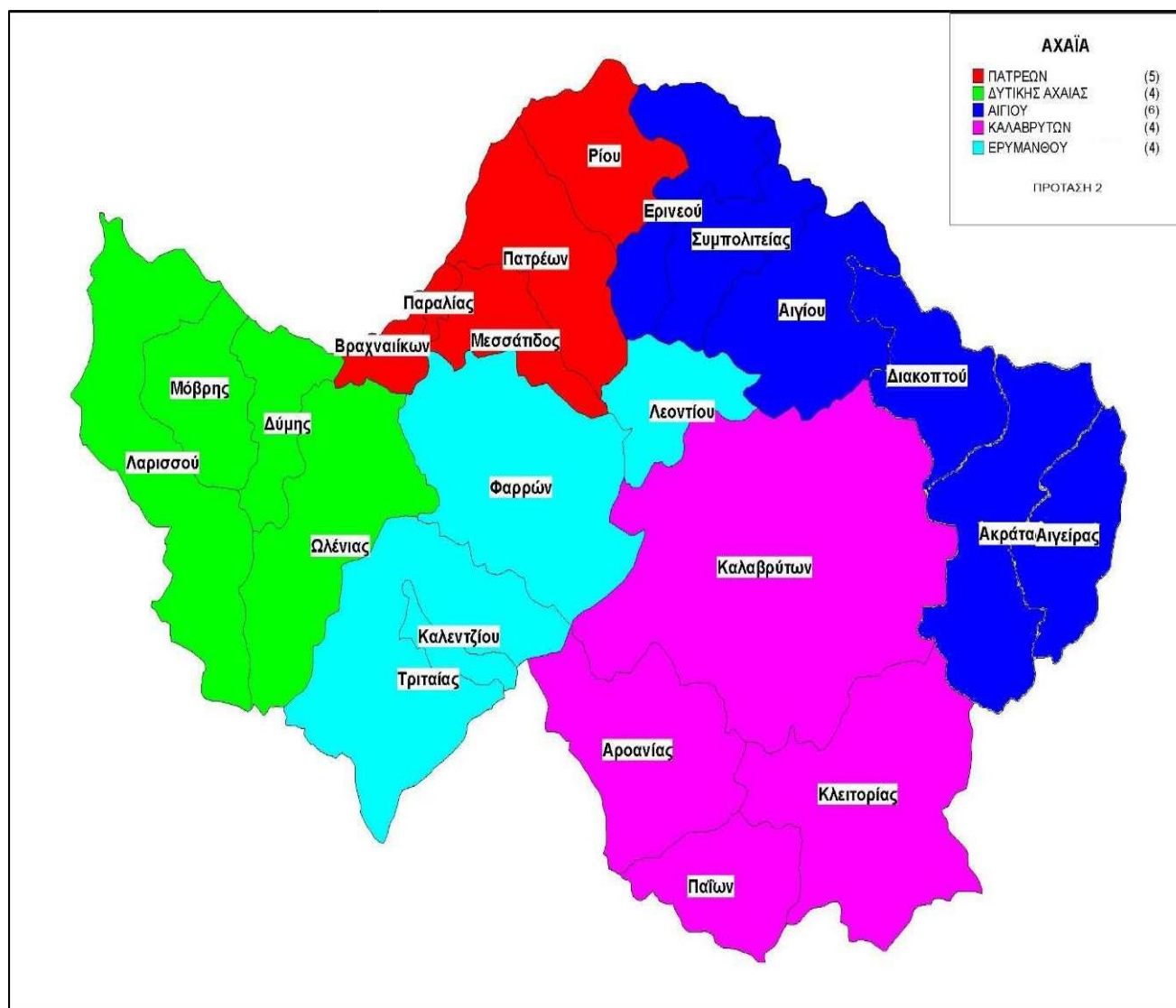
Από το 2011, με την εφαρμογή του Προγράμματος «Καλλικράτης», ο Νομός Αχαΐας μετονομάστηκε σε Περιφερειακή Ενότητα Αχαΐας, με πρωτεύουσα την Πάτρα. Στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης αυτής, οι δήμοι μειώθηκαν από 21 σε 5, δημιουργώντας τους νέους δήμους Αιγιαλείας, Δυτικής Αχαΐας, Ερυμάνθου και Πατρέων.

Γεωγραφικά, η Αχαΐα συνορεύει ανατολικά με τον νομό Κορινθίας, νότια με τον νομό Αρκαδίας και νοτιοδυτικά με τον νομό Ηλείας, ενώ βόρεια βρέχεται από τον Πατραϊκό και τον Κορινθιακό κόλπο, και δυτικά από το Ιόνιο Πέλαγος. Το έδαφος της περιφέρειας χαρακτηρίζεται κατά 60% ορεινό, 24% πεδινό και 16% ημιορεινό. Οι πιο σημαντικοί ορεινοί όγκοι είναι ο Χελμός με υψόμετρο 2.355 μέτρα, ο Ερύμανθος με 2.224 μέτρα και το Παναχαϊκό όρος με 1.928 μέτρα. Στο δυτικό τμήμα της περιφέρειας υπάρχει μια εκτεταμένη λοφώδης περιοχή με χαμηλά βουνά, η οποία καταλήγει σε πεδινή έκταση κοντά στην παράκτια ζώνη.

Από τους βασικότερους ποταμούς του νομού είναι ο Σελινούντας, ο Πείρος, ο Βουραϊκός, ο Γλαύκος και ο Κράθις. Επιπλέον, στην Αχαΐα πηγάζουν οι ποταμοί Ερύμανθος και Λάδωνας, οι οποίοι ρέουν αρχικά και εκβάλλουν στον Αλφειό, τον μεγαλύτερο ποταμό της Πελοποννήσου. Στο βορειοδυτικό άκρο της Αχαΐας, κοντά

στο ακρωτήριο του Αράξου και τα Μαύρα Βουνά (υψόμετρο 249 μέτρα), σχηματίζεται ένα δίκτυο λιμνοθαλασσών, όπως η λιμνοθάλασσα Πάπα (γνωστή και ως λιμνοθάλασσα του Αράξου), η λιμνοθάλασσα του Προκόπου (λιμνοθάλασσα της Καλογριάς), η λιμνοθάλασσα Κοτυχίου και η λίμνη Λάμια. Στο ορεινό ανατολικό τμήμα του νομού, στον Δήμο Αιγιαλείας, βρίσκεται η λίμνη Τσιβλού, που εκτείνεται σε υψόμετρο περίπου 710 μέτρων και σχηματίστηκε στις 24 Μαρτίου 1913 μετά από μεγάλη κατολίσθηση που απέκλεισε την κοίτη του ποταμού Κράθη στην περιοχή.

Εικόνα 3 Χάρτης Νομού Αχαΐας, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

2.1.4 Διαδημοτικές συνεργασίες – Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις

Ο Δήμος Ερυμάνθου γειτνιάζει με τους εξής Δήμους :

- Δήμος Ήλιδας
- Δήμος Αιγιαλείας
- Δήμος Αρχαίας Ολυμπίας
- Δήμος Καλαβρύτων
- Δήμος Πατρέων
- Δήμος Δυτική Αχαΐας

Για την αποτελεσματικότερη επίτευξη των κοινών στόχων των παραπάνω δήμων, προτείνεται μία σειρά από δράσεις, σε ένα δομημένο θεωρητικό πλαίσιο συνεργασίας. Οι διαδημοτικές συνεργασίες αποτελούν στρατηγική προτεραιότητα της πολιτικής του Δήμου, με δεδομένο και το ότι βρίσκεται σε ένα κομβικό χωροταξικό σημείο.

Στο πλαίσιο έχει επισημοποιηθεί και εγκριθεί η συνεργασία με όμορους Δήμους σε μία σειρά θεμάτων κοινού ενδιαφέροντος όπως οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις. Οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ) αποτελούν εργαλείο ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης για την εφαρμογή αναπτυξιακών στρατηγικών συγκεκριμένων χωρικών ενοτήτων. Οι περιοχές αυτές είτε παρουσιάζουν συγκεκριμένα προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν με συνολικό τρόπο, είτε διακρίνονται από σημαντικές αναπτυξιακές δυνατότητες οι οποίες μπορούν να αξιοποιηθούν και να μεγιστοποιηθούν με βάση ένα ολοκληρωμένο αναπτυξιακό σχέδιο. Το 2024, εγκρίθηκε η ολοκληρωμένη χωρική επένδυση των Δήμων Ερυμάνθου, Αιγιαλείας και Καλαβρύτων ύψους 14.090.000€

Στη νέα προγραμματική περίοδο 2021-2027, βάσει του σχεδιασμού του Περιφερειακού Προγράμματος «Δυτική Ελλάδα», η χωρική ενότητα των τριών αυτών δήμων (Καλαβρύτων , Αιγιαλείας και Ερυμάνθου) αξιολογήθηκε ως κατάλληλη για

την εφαρμογή του χωρικού εργαλείου Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ). Βάσει του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου, το Αίγιο και τα Καλάβρυτα εντάσσονται σε κοινό άξονα ανάπτυξης και συγκεκριμένα στην κατηγορία ως δευτερεύοντα διαπεριφερειακό άξονα σύνδεσης Αιγίου – Διακοπτού – Καλαβρύτων – ΕΟ 111 – Τρίπολη, ενώ ο Ερύμανθος εντάσσεται στον οδικό άξονα Πατρών – Καλαβρύτων και στο σύνολο της Ε33, που ενισχύει την ενδοχώρα της Περιφέρειας και τη συνεργασία με την Περιφέρεια Πελοποννήσου. Στο πλαίσιο του συγκεκριμένου σχεδίου υποστηρίζονται ολοκληρωμένες χωρικές παρεμβάσεις σε μη αστικές περιοχές, μεταξύ των οποίων είναι και οι εξής:

- 1) Αναβάθμιση αστικού περιβάλλοντος και εικόνας οικισμών (δημιουργία / αναβάθμιση δημόσιων χώρων, βιοκλιματικές αναπλάσεις, δράσεις μείωσης περιβαλλοντικής ρύπανσης και ηχορύπανσης).
- 2) Ενίσχυση της επισκεψιμότητας περιβαλλοντικών και πολιτιστικών πόρων μέσω ενεργειών αναβάθμισης, αποκατάστασης και ενιαίας προβολής (αναβάθμιση και αποκατάσταση χώρων φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, διάνοιξη / ανάδειξη μονοπατιών, υλοποίηση έργων προστασίας, αποκατάστασης και ανάδειξης μνημείων και αρχαιολογικών χώρων)
- 3) Ανέγερση / αναβάθμιση δημόσιων κτηρίων
- 4) Προώθηση της έξυπνης διαχείρισης οικισμών
- 5) Διαχείριση παρακολούθησης υδάτων.

2.1.5 Κύρια χαρακτηριστικά Δημοτικών Ενοτήτων Δήμου Ερυμάνθου

2.1.5.1 Ιστορικά Στοιχεία

Η περιοχή μελέτης κατοικείται από τα αρχαία χρόνια και διαθέτει σημαντικά αρχαιολογικά ευρήματα. Παράλληλα έχει αποτελέσει σημαντικό ρόλο τόσο στην

Επανάσταση του 1821 όσο και στην νεότερη ιστορία της Ελλάδας. Μετά την συνένωση των πρώην Καποδιστριακών Δήμων και Κοινοτήτων, που πλέον αποτελούν Δημοτικές Ενότητες του Δήμου Ερυμάνθου, δεν υπάρχουν ενοποιημένα ιστορικά στοιχεία για όλο τον Δήμο, αλλά υπάρχουν αρκετά αναλυτικά στοιχεία για τις επιμέρους Δημοτικές Ενότητες, οπότε σκόπιμο είναι να παρατεθούν τα ιστορικά στοιχεία ανά Δημοτική Ενότητα.

2.1.5.2 Δημοτική Ενότητα Φαρρών

Κατά τη μυκηναϊκή περίοδο (1600 – 1100 π.Χ.), η περιοχή των Φαρρών γνώριζε μεγάλη ακμή και φήμη, γεγονός που αποδεικνύεται από τον μεγάλο αριθμό μνημείων που συνεχίζουν να αποκαλύπτονται μέσα από ανασκαφές. Στη θέση Σταυρός της Χαλανδρίτσας έχει εντοπιστεί οικισμός της μυκηναϊκής εποχής, ενώ σε κοντινή τοποθεσία βρίσκεται ένα εκτεταμένο νεκροταφείο της ίδιας περιόδου, όπου έχουν αποκαλυφθεί θολωτοί τάφοι.

Στην περιοχή των Φαρρών, ανάμεσα στο Ίσωμα και τον Πρέβεδο, έχουν διατηρηθεί ίχνη από την αρχαία αχαϊκή πόλη Φαραί, η οποία υπήρξε συνιδρύτρια της «Β' Αχαϊκής Συμπολιτείας» το 281 π.Χ. Στην περιοχή αυτή έχουν βρεθεί πολυάριθμα αρχαιολογικά ευρήματα, όπως ρωμαϊκά λουτρά, τεχνικοί τύμβοι και μυκηναϊκοί τάφοι.

Επιπλέον, η περιοχή διαθέτει σημαντικά νεότερα πολιτιστικά στοιχεία που καταγράφουν τη σύγχρονη ιστορία της. Στη Χαλανδρίτσα, στη θέση Αχούρια, βρίσκεται ο ερειπωμένος Φράγκικος Πύργος ή Πύργος του Tremouille, ο οποίος χτίστηκε το 1216. Κοντά στον πύργο διατηρείται σε άριστη κατάσταση ο βυζαντινός ναός του Αγίου Αθανασίου, που χρονολογείται από τον 12ο αιώνα.

Ένα από τα σημαντικότερα ιστορικά μνημεία της περιοχής είναι ο ιερός Ναός της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, που χρονολογείται στον 13ο-14ο αιώνα και θεωρείται από

τα πιο σημαντικά θρησκευτικά μνημεία του νομού Αχαΐας. Ανάμεσα στα χωριά Χρυσοπηγή, Καλάνιστρα και Κάλανο βρίσκεται η Ιερά Μονή Χρυσοποδαρίτισσας, πολιούχος του Δήμου Φαρρών, γνωστή και ως μονή Νεζερών λόγω της γειτνίασής της με το παλιό χωριό Νεζερά. Η μονή χτίστηκε στα τέλη του 12ου αιώνα και διατηρεί χειρόγραφα από το 1309, ενώ υπάρχουν επίσης χειρόγραφα του 1635 που προέρχονται από το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως και απευθύνονται στο μοναστήρι.

Ο Δήμος Φαρρών ιδρύθηκε για πρώτη φορά με το βασιλικό διάταγμα της 8ης (20) Απριλίου 1835. Κατατάχθηκε στη Γ' τάξη, αριθμούσε 1.680 κατοίκους και είχε ως διοικητικό του κέντρο τη Χαλανδρίτσα, η οποία τότε μετονομάστηκε σε Φαραί. Στην αρχική του σύσταση περιλαμβάνονταν οι εξής οικισμοί: Χαλανδρίτσα, Ίσαρι, Πρέβεδος, Μιτόπολη, Περιστέρα, Τόσκεσι, Αστέρι, Κούμανι, Καλούσι, Βούμπα, Τρούσι, Ζώγα, Μοίραλι, Άγιος Νικόλαος, Μπαρδικώστα, Μονή Μπαμπιώτη, Μονή Ομπλού και Μέτζενα. Η ονομασία του Δήμου προήλθε από την αρχαία πόλη Φαραί, η οποία ανήκε στην Αχαϊκή Συμπολιτεία.

Με το βασιλικό διάταγμα της 22ας Ιανουαρίου 1841, ολόκληρος ο Δήμος Νεζερών και ένα τμήμα του Δήμου Παναχαιών ενσωματώθηκαν στον Δήμο Φαρρών, ο οποίος τότε κατατάχθηκε στη Β' Τάξη και ο πληθυσμός του αυξήθηκε σε 4.314 κατοίκους. Στον διευρυμένο δήμο προστέθηκαν τα χωριά: Κάλανος, Πλάτανος, Δενδρά, Λακκώματα, Κομπηγάδι, Σποδιάνα, Λόπεσι, Γουρζούμιτσα, Παλιά Γουρζούμιτσα, Καζσνέσι, Μαζαράκι, Μπρακουμάδι, Κώμη, Ζουμπάτα, Τράκα, Μπολιώτη, Τσιπάτα, Μπάπα, Κριθαράκια, Ρίκαβα, Σάπια Βρύση, Παλούμπι, Βουτινέικα, Καλανιάρα, Καλύβια, Λαλικώστα, Καρμοκαλαίκα, Λάλουσι, Καρμολέικα και Μπούγα.

Σύμφωνα με τις απογραφές πληθυσμού, ο Δήμος Φαρρών είχε 5.209 κατοίκους το 1848, 6.280 το 1861 και 9.147 το 1907. Το 1836 αναφέρεται ότι στην περιοχή κατοικούσαν 1.330 Αρβανίτες.

Ο Δήμος Φαρρών επανιδρύθηκε το 1998 στο πλαίσιο του «Σχεδίου Καποδίστριας», με τη συνένωση των κοινοτήτων: Καλουσίου, Χαλανδρίτσας, Καταρράκτη, Πλατανόβρυσης, Φαρών, Ισώματος, Νέου Κομπηγαδίου, Καλάνιστρας, Σταροχωρίου, Καλάνου, Μιραλίου, Λακκωμάτων, Χρυσοπηγής, Ελληνικού, Κριθαρακίων και Βασιλικού.

Σήμερα, η Δημοτική Ενότητα Φαρρών περιλαμβάνει τις παρακάτω Δημοτικές Κοινότητες:

- Βασιλικού
- Ελληνικού
- Ισώματος
- Καλάνιστρας
- Καλάνου
- Καλουσίου
- Καταρράκτη
- Κριθαρακίων
- Λακκωμάτων
- Μιραλίου
- Νέου Κομπηγαδίου
- Πλατανόβρυσης
- Σταροχωρίου
- Φαρρών
- Χαλανδρίτσας

- Χρυσοπηγής

Η έδρα της Δημοτικής Ενότητας είναι η Χαλανδρίτσα, η οποία αποτελεί επίσης την έδρα του Δήμου Ερυμάνθου. Η συνολική έκταση της Δ.Ε. ανέρχεται σε 236,75 τετραγωνικά χιλιόμετρα και ο μόνιμος πληθυσμός της ήταν 5.453 κάτοικοι, σύμφωνα με την απογραφή του 2001, 5.076 κάτοικοι το 2011 και 4.402 κάτοικοι το 2021, παρουσιάζοντας αρνητικό ποσοστό μεταβολής -19% (2001/2021).

Η περιοχή βρίσκεται στα βορειοδυτικά του όρους Ερύμανθος και διασχίζεται από τον ποταμό Πείρο. Στο χωριό Αστέρι της Δ.Κ. Κριθαρακίων κατασκευάστηκε το Φράγμα Πείρου - Παράπειρου, γνωστό και ως Φράγμα Αστερίου. Στο Καλούσι υπάρχει Εκτροφείο Θηραμάτων του Δασαρχείου όπου εκτρέφονται είδη πουλιών, ελάφια κ.ά. Πέρα από τις ορεινές εκτάσεις που χαρακτηρίζονται από πλούσια χλωρίδα και δάση κωνοφόρων, η Δημοτική Ενότητα διαθέτει και πεδινές περιοχές που αξιοποιούνται κυρίως για γεωργικές καλλιέργειες, όπως ελιές και αμπέλια.

2.1.5.3 Δημοτική Ενότητα Τριταίας

Η αρχαία αχαϊκή πόλη Τριταία ήταν μία από τις δώδεκα πόλεις που ίδρυσαν οι Ίωνες στη βόρεια Πελοπόννησο και βρισκόταν εκεί που σήμερα βρίσκεται το χωριό Αγία Μαρίνα. Το 280 π.Χ. έπαιξε καθοριστικό ρόλο στη συγκρότηση της Αχαϊκής Συμπολιτείας, μαζί με τις πόλεις Δύμη, Φαρές και Πάτρα. Ήταν μία από τις πρωταγωνίστριες πόλεις που συνέβαλαν στη δημιουργία της, με στόχο να απαλλαγούν από την κυριαρχία των Μακεδόνων. Σημείωσε μεγάλη ανάπτυξη και αποτέλεσε σημαντικό εμπορικό κέντρο μέχρι την κατάκτηση της Ελλάδας από τους Ρωμαίους.

Στη συνέχεια, η πόλη γνώρισε μικρές περιόδους αναζωπύρωσης, αλλά κατά τον Μεσαίωνα και την Τουρκοκρατία εξαφανίστηκε ακόμη και ως όνομα. Σύμφωνα με τον Πausanias στο έργο του «Ελλάδος Περιήγησις – Αχαϊκά», κοντά στην είσοδο της

πόλης υπήρχε μαρμάρινο ταφικό μνημείο με έγχρωμες παραστάσεις που φιλοτέχνησε ο Αθηναίος ζωγράφος Νικίας, σύγχρονος και συνεργάτης του Πραξιτέλη. Επιπλέον, στην πόλη υπήρχαν ναοί αφιερωμένοι στους Μεγίστους Θεούς, στην Αθηνά (με μαρμάρινο άγαλμα) και στον Άρη, όπου πραγματοποιούνταν ετήσιες γιορτές.

Στην ευρύτερη περιοχή της Ερυμάνθειας έχουν βρεθεί ίχνη από κυκλώπεια τείχη, μυκηναϊκό νεκροταφείο στη Δροσιά, καθώς και αρχαία νομίσματα στα Μάνεσι και Σκιαδά. Υπάρχουν διαφορετικές απόψεις για την ίδρυση και την ονομασία της πόλης: μια από αυτές αναφέρει πως ιδρυτής ήταν ο Μελάνιππος, γιος του Άρη και της ιέρειας Τρίτειας, από την οποία πήρε το όνομά της. Σύμφωνα με τον Πausανία, ο πρώτος οικιστής ήταν ο Κέλβιδας από την Κύμη της Κάτω Ιταλίας και το όνομα της πόλης προέρχεται από τον Τρίτωνα, γιο του Ποσειδώνα.

Από την Τριταία κατάγεται ο ολυμπιονίκης πυγμάχος Αγήσαρχος, που είχε νίκες στα Νέμεα, Ίσθμια και Πύθια, ενώ υπήρχε άγαλμά του στην πόλη, έργο των γιων του Πολυκλή. Σε άγνωστο χρόνο, η Τριταία υπαγόταν στην Αρκαδία, αλλά αργότερα επανήλθε στην Αχαΐα κατά τη ρωμαϊκή περίοδο. Κατά τη βυζαντινή εποχή δεν αναφέρεται ως πόλη, ενώ οι πρώτοι οικισμοί της περιοχής εμφανίζονται στα ύστερα βυζαντινά χρόνια, με το χωριό Σκούρα να καταγράφεται πρώτα στο «Χρονικό του Μωρέως» (1204) και ακολουθεί το Γρεβενό (Σπαρτιά) το 1392.

Μετά την κατάληψη της Πελοποννήσου από τους Οθωμανούς (1460), συντάχθηκαν οι πρώτοι φορολογικοί κατάλογοι όπου αναφέρονται τα χωριά της Τριταίας, με επιπλέον αναφορές να γίνονται και κατά τη διάρκεια της τελευταίας Ενετοκρατίας (1687-1715).

Κατά τη δεύτερη Τουρκοκρατία (1715-1821), η περιοχή ήταν γνωστή ως Βουντούχλα. Μετά την απελευθέρωση, η περιοχή εντάχθηκε στους Δήμους Τριταίας και Ερυμάνθειας (1836-1840) και αργότερα στον Δήμο Τριταίας (1841-1912), με έδρα την Προστοβίτσα (σημερινή Δροσιά). Ο Δήμος ιδρύθηκε για πρώτη φορά το 1835 και

περιλάμβανε τα χωριά: Σανταμέρι, Χατζούρι, Πόρτες, Γάλαρο, Πράτι, Μιχόι, Βερσίζι, Φλόκα, Κώμη, Κάλφα, Ρουπακιά, Κρασέτσα, καθώς και τη Μονή Μαρίτσης.

Το 1861 πραγματοποιήθηκε διοικητική αναδιοργάνωση και ο Δήμος συγχωνεύτηκε με τον Δήμο Ερυμάνθειας, διατηρώντας το ίδιο όνομα αλλά με διαφορετική διοικητική δομή. Τότε αποτελούνταν από 24 χωριά, μεταξύ των οποίων: Προστοβίτσα, Αλποχώρι, Γρεβενό, Βελιμάχι, Καλέντζι, Κούμπερι, Σκιαδά, Τσαπόγα, Τουρκοχώρι, Χιόνα, Κώμη, Γολέμη, Μάνεση, Μαστραντώνη, Ραίνεση, Παλαιοκωστέικα, Ρουπακιά, Γάλαρο, Κρασέτσα, Κάλφα, Φλόκα, Σκούρα, Άνω Αγία Μαρίνα και Κάτω Αγία Μαρίνα.

Όπως αναφέρεται σε άρθρο της εφημερίδας «Νεολόγος των Πατρών» το έτος 1909, ο Δήμος περιλάμβανε οκτώ ορεινούς οικισμούς, ενώ οι υπόλοιποι βρίσκονταν σε πεδινές περιοχές. Οι κάτοικοί του χαρακτηρίζονταν από χαμηλό βιοτικό επίπεδο και είχαν ως κύριες πηγές εισοδήματος την κτηνοτροφία και τη γεωργία. Τα γεωγραφικά του όρια εκτεινόταν από τη θέση Χάνι Κουρλαμπά στο 15ο χιλιόμετρο της Εθνικής Οδού Πατρών–Τριπόλεως έως τον οικισμό Καρπέτα, στα σύνορα των νομών Αχαΐας και Ηλείας. Ανατολικά, κάλυπτε περιοχή από τους πρόποδες του όρους Σκόλλης έως τις κορυφές του Ερύμανθου.

Στα γεωγραφικά του όρια υπήρχαν εκτεταμένα έλη, τα οποία, αν και έχουν αποξηρανθεί σήμερα, στο παρελθόν δημιουργούσαν σοβαρά προβλήματα υγείας στον τοπικό πληθυσμό. Σύμφωνα με τον Χ. Κορύλλο, ο Δήμος κατατασσόταν στη Β' τάξη και διέθετε δύο μονοτάξια δημοτικά σχολεία —ένα για αγόρια και ένα για κορίτσια— καθώς και έξι γραμματείες. Γειτνίαζε με τους δήμους Καλαβρύτων, Πηνιέων, Λάμπειας και Δύμης.

Αρχικά, από το 1835, έδρα του δήμου ήταν το χωριό Σανταμέρι, που είχε μετονομαστεί σε Τριταία. Το 1861 η διοικητική έδρα μεταφέρθηκε στην Προστοβίτσα, ενώ με το βασιλικό διάταγμα της 27ης Φεβρουαρίου 1862 μεταφέρθηκε στο Τουρκοχώρι (σημερινή Ερυμάνθεια). Στις αρχές του 20ού αιώνα, η

έδρα επανήλθε στην Προστοβίτσα. Ο πληθυσμός του δήμου, σύμφωνα με την απογραφή του 1907, ανερχόταν σε 5.178 κατοίκους. Ο Δήμος καταργήθηκε το 1912.

Το 1998, στο πλαίσιο του «Σχεδίου Καποδίστριας», ο Δήμος Τριταίων επανιδρύθηκε και ενσωμάτωσε το σύνολο της ιστορικής περιοχής της Τριταίας. Περιλάμβανε ως δημοτικά διαμερίσματα (πρώην κοινότητες) τα εξής: Αγία Βαρβάρα, Αγία Μαρίνα, Αλεποχώρι, Βελιμάχι, Δροσιά, Ερυμάνθεια, Κάλφας, Μάνεσι, Ρουπακιά, Σκιαδά, Σκούρα, Σπαρτιά, Σταυροδρόμι και Χιόνα.

Σήμερα, η Δημοτική Ενότητα Τριταίας αποτελείται από τις παρακάτω Δημοτικές Κοινότητες:

- Αγίας Βαρβάρας
- Αγίας Μαρίνας
- Αλεποχωρίου
- Βελιμαχίου
- Δροσιάς
- Ερυμάνθειας
- Κάλφα
- Μανεσίου
- Ρουπακιάς
- Σκιαδά
- Σκούρας
- Σπαρτιάς
- Σταυροδρομίου
- Χιόνας

Η έδρα της Δημοτικής Ενότητας βρίσκεται στο Σταυροδρόμι.

Ο Δήμος Τριταίας χαρακτηρίζεται από έντονο ημιορεινό και ορεινό ανάγλυφο. Στα βορειοανατολικά συνορεύει με τον ορεινό όγκο του Ερύμανθου και δυτικά με το όρος Σκόλλης. Οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις είναι περιορισμένες και οι κάτοικοι απασχολούνται κυρίως με την κτηνοτροφία.

Η έκταση της Δ.Ε. ανέρχεται σε 244,78 τετραγωνικά χιλιόμετρα, με πληθυσμό 4.869 κατοίκους, σύμφωνα με την απογραφή του 2001, 3.086 κάτοικοι το 2011 και 3.056 κάτοικοι το 2021, παρουσιάζοντας αρνητικό ποσοστό μεταβολής -37% (2011/2021). Στο ανατολικό τμήμα της περιλαμβάνεται περιοχή που υπάγεται στο δίκτυο NATURA 2000, στον ορεινό όγκο του Ερύμανθου.

2.1.5.4 Δημοτική Ενότητα Λεοντίου

Το σημερινό χωριό διατηρεί το όνομα της αρχαίας πόλης που υπήρχε στην περιοχή, ενώ παλαιότερα ήταν γνωστό ως Γουρζούμισσα. Το Λεόντιο είχε ιδρύσει αποικία στη Χίο, γνωστή ως Λεοντόποδα. Σύμφωνα με τον Πλίνιο, στην περιοχή υπήρχε μια πηγή, από την οποία όποιος έπινε νερό πέθαινε μετά από τρεις ημέρες. Το Λεόντιο συνδέεται επίσης με θρησκευτικές παραδόσεις και την ιστορική μνήμη της περιοχής. Σύμφωνα με την παράδοση, στον οικισμό αυτό συνελήφθη ο Απόστολος Ανδρέας, ο οποίος αργότερα οδηγήθηκε στην Πάτρα, όπου και μαρτύρησε δια σταυρώσεως. Στη θέση «Πάτημα» υπάρχουν δύο πέτρινες πλάκες που, σύμφωνα με τη λαϊκή πίστη, φέρουν τα αποτυπώματα των ποδιών του Αποστόλου.

Ένα σημαντικό γεγονός της σύγχρονης ιστορίας που έλαβε χώρα κοντά στο χωριό είναι η Μάχη του Λεοντίου, μεταξύ ανταρτών του ΕΛΑΣ και του 3ου συντάγματος «ειδικού πολέμου» της ιταλικής Μεραρχίας Πιεμόντε, υπό τον ταγματάρχη Γκασπάρο, γνωστό και ως «ανταρτοφάγο». Η επίθεση των ανταρτών, υπό την ηγεσία του καπετάνιου Μίχου, ξεκίνησε στις 14 Ιουλίου 1943 με ενέδρα. Στη μάχη, οι Έλληνες

πατριώτες κατάφεραν να διαλύσουν τις ιταλικές δυνάμεις, οι οποίες έχασαν περίπου εβδομήντα άνδρες, όλο τον οπλισμό και τα υποζύγια τους. Με αυτόν τον εξοπλισμό ενισχύθηκε σημαντικά η δύναμη του ΕΛΑΣ στη βόρεια Πελοπόννησο.

Ως αντίποινα, οι κατοχικές δυνάμεις κατέστρεψαν το χωριό, το οποίο κάηκε, και σκότωσαν τουλάχιστον δέκα κατοίκους. Πολλοί κάτοικοι του Λεοντίου συμμετείχαν ενεργά στον εφεδρικό ΕΛΑΣ και στις οργανώσεις του ΕΑΜ, προσφέροντας ουσιαστική υποστήριξη στον απελευθερωτικό αγώνα κατά την περίοδο της κατοχής (1941-1944).

Το Λεόντιο αποτέλεσε αυτόνομη κοινότητα από το έτος 1914 έως την εφαρμογή του «Προγράμματος Καλλικράτης». Πριν από το 1914, λειτουργούσε ως δημοτικό διαμέρισμα του τότε Δήμου Φαρρών. Η ονομασία του οικισμού προέρχεται από την αρχαία πόλη Λεόντιο, που βρισκόταν στην ίδια περιοχή.

Σήμερα, η Δημοτική Ενότητα Λεοντίου αποτελείται από τις παρακάτω Δημοτικές Κοινότητες:

- Δεμεστίχων
- Λεοντίου
- Άνω Μαζαρακίου

Διοικητική έδρα της Δ.Ε. είναι το Λεόντιο. Η συνολική της έκταση ανέρχεται σε 0,48 τετραγωνικά χιλιόμετρα και, σύμφωνα με την απογραφή του 2001, ο μόνιμος πληθυσμός της είναι 514 κάτοικοι, σύμφωνα με την απογραφή του 2001, 335 κάτοικοι το 2011 και 477 κάτοικοι το 2021, παρουσιάζοντας αρνητικό ποσοστό μεταβολής -0,07% (2001/2021).

Η περιοχή χαρακτηρίζεται από ορεινό ανάγλυφο και βρίσκεται σε υψόμετρο που κυμαίνεται μεταξύ 750 και 800 μέτρων, στους πρόποδες του Παναχαϊκού όρους. Οι κάτοικοι της Δ.Ε. ασχολούνται κυρίως με τη γεωργία, ενώ η κτηνοτροφία αποτελεί τη δεύτερη σε σημασία οικονομική δραστηριότητα. Τα κρασιά που παράγονται στην

περιοχή είναι ιδιαίτερος γνωστός, με χαρακτηριστικό παράδειγμα το χωριό Δεμέστιχα, το οποίο έδωσε το όνομά του στο δημοφιλές κρασί της εταιρείας Αχάια – Κλάους. Το οινοποιείο της εταιρείας λειτουργεί ακόμα στην ίδια τοποθεσία.

Στο βόρειο τμήμα της Δημοτικής Ενότητας εκτείνεται η προστατευόμενη περιοχή NATURA 2000 με την ονομασία «Όροι Μπαρμπάς, Κλωκός, Φαράγγι Σελινούντα». Η περιοχή αυτή καλύπτει ένα μεγάλο ορεινό σύμπλεγμα ανάμεσα στο Παναχαϊκό και τον Χελμό, οριοθετημένο από τις κοίτες των ποταμών Βουραϊκού και Σελινούντα.

2.1.5.5 Δημοτική Ενότητα Καλεντζίου

Το όνομα του χωριού φαίνεται να προέρχεται από μια οικογένεια οικιστών με το επώνυμο Καλέντζης. Η συγκεκριμένη οικογένεια ήταν γνωστή στην Κωνσταντινούπολη πριν από την πτώση της στους Οθωμανούς και είχε καταγωγή από την περιοχή της Ιλλυρίας, που σήμερα αντιστοιχεί στην Αλβανία. Μετά την άλωση της Πόλης, η οικογένεια μετανάστευσε στην Κύπρο και γύρω στο 1570, όταν η Κύπρος κατακτήθηκε από τους Οθωμανούς, εγκαταστάθηκε στη Ζάκυνθο, όπου συγκαταλεγόταν στους ευγενείς της πόλης. Αργότερα, ένας κλάδος της οικογένειας, με το όνομα Καλέντζι, εμφανίστηκε στο Δεσποτάτο της Ηπείρου. Πιστεύεται πως απόγονοι αυτού του κλάδου μετακινήθηκαν και εγκαταστάθηκαν στην περιοχή, δίνοντας το όνομά τους στο χωριό. Υποστηρίζεται επίσης από το γεγονός ότι σε έναν Οθωμανικό φορολογικό κατάλογο του 1461 αναφέρονται επτά αρβανίτικες οικογένειες με καταγωγή από την Κωνσταντινούπολη, εκ των οποίων πέντε φέρουν το επώνυμο και δύο το μικρό όνομα Καλέντζι. Ο ίδιος κλάδος θεωρείται ότι είναι οι ιδρυτές και του Καλεντζίου στα Ιωάννινα.

Η πρώτη εγκατάσταση οικιστών πιθανότατα έγινε στην περιοχή της Αγίας Σωτήρας, όπου το 1965 ανακαλύφθηκαν τάφοι του 12ου αιώνα μ.Χ., καθώς και ο παλιότερος ναός του χωριού με το ίδιο όνομα. Το χωριό αναφέρεται για πρώτη φορά στον

Οθωμανικό φορολογικό κατάλογο του 1461, ως μέρος της περιφέρειας Σγάρτσικο. Το Καλέντζι εμφανίζεται σε όλες τις Ενετικές απογραφές και σε εκκλησιαστικά έγγραφα, όπου καταγράφονται και τα ονόματα των ιερέων.

Κατά περιόδους, στο Καλέντζι εγκαταστάθηκαν μόνιμα Ηπειρώτες που διέφυγαν μετά από αποτυχημένες επαναστάσεις, καθώς και Τρικαλινοί που εγκαταστάθηκαν μετά την αποτυχημένη επανάσταση του επισκόπου Τρίκκης. Μεταξύ αυτών των οικογενειών ξεχωρίζουν οι Καρελιάδες και οι Κακοδημαίοι. Επίσης, η οικογένεια Οικονόμου, προερχόμενη από την Κωνσταντινούπολη, εγκαταστάθηκε στο Καλέντζι πριν το 1800. Οι περισσότεροι σημερινοί κάτοικοι του χωριού θεωρούνται απόγονοι αυτών των οικογενειών. Το σύγχρονο χωριό διαμορφώθηκε περίπου το 1860, όταν οι κάτοικοι από τους γύρω οικισμούς και τις διάσπαρτες στάνες μεταφέρθηκαν και εγκαταστάθηκαν εκεί. Κατά την Ελληνική Επανάσταση του 1821, πολλοί κάτοικοι του Καλέντζι συνέβαλαν οικονομικά και συμμετείχαν σε μάχες. Επίσης, Καλεντζιώτες συμμετείχαν στη Μικρασιατική Εκστρατεία, όπου υπήρξαν και θύματα.

Στις 28 Ιουλίου 1943, το χωριό βομβαρδίστηκε από τους Γερμανούς και στις 14 Απριλίου 1944 πυρπολήθηκε, με 19 σπίτια να καταστρέφονται. Το 1836, το Καλέντζι ήταν ένα από τα 24 χωριά που αποτέλεσαν τον Δήμο Τριταίας, ο οποίος καταργήθηκε το 1912. Δήμαρχοι του χωριού υπήρξαν οι Ανδρέας και Χρήστος Μπαλάσης. Το 1912, με βασιλικό διάταγμα, το Καλέντζι απέκτησε την ανεξαρτησία του ως κοινότητα, κατάσταση που διατηρεί μέχρι σήμερα. Αρχικά, η έδρα της κοινότητας βρισκόταν στον οικισμό του Αγίου Γεωργίου και το 1968 μεταφέρθηκε στο Καλέντζι. Η ηλεκτροδότηση ήρθε το 1961, χάρη στις προσπάθειες του Γεωργίου Παπανδρέου.

Από τους παλιούς δημογέροντες του χωριού έχουν διασωθεί λίγα ονόματα, όπως ο Αβράμης Μπαλασόπουλος, ο Κωνσταντής Πολύδερος και ο Παπα-Αντώνης Θεοδωρόπουλος, οι οποίοι κατά την επανάσταση υπέγραψαν επιστολή προς την υπέρτατη διοίκηση τον Ιούλιο του 1823.

Από τους οικισμούς του Καλέντζι, ο Λαζαριός υπήρξε ανεξάρτητη κοινότητα, αναφερόμενη σε Οθωμανικούς φορολογικούς καταλόγους ως χωριό. Το 1836 εντάχθηκε στον δήμο Ερυμάνθειας και το 1841 στον Δήμο Τριταίας. Το 1961 αναγνωρίστηκε ως οικισμός του Καλέντζι με το όνομα Μπαντζαίικα, από την οικογένεια που εγκαταστάθηκε εκεί. Στα Μπαντζαίικα λειτούργησε δημοτικό σχολείο από το 1945 έως το 1986.

Ο οικισμός Αβράμης επίσης αναφέρεται σε Οθωμανικούς φορολογικούς καταλόγους ως χωριό, υπήρξε οικισμός της κοινότητας Ερυμάνθειας και από το 1961 ανήκει στην κοινότητα Καλέντζι. Στο Αβράμη λειτούργησε δημοτικό σχολείο από το 1962 έως το 1986. Τέλος, ο οικισμός του Αγίου Γεωργίου, που ονομάστηκε έτσι από τον ομώνυμο ναό του, αναγνωρίστηκε ως οικισμός το 1940 και αποσπάστηκε επίσης από την κοινότητα Ερυμάνθειας.

Η έκταση της Δ.Ε. είναι 0,24 τετρ. χιλ και ο μόνιμος πληθυσμός της 493 κάτοικοι σύμφωνα με την απογραφή του 2001, 380 κάτοικοι το 2011 και 276 κάτοικοι το 2021, παρουσιάζοντας αρνητικό ποσοστό μεταβολής -44% (2001/2021). Περιλαμβάνει μόνο την Τοπική Κοινότητα του Καλεντζίου.

Πρόκειται για ορεινή περιοχή στις πλαγιές του Ερύμανθου με υψόμετρο 920- 950 μ., ιδιαίτερου φυσικού κάλους και ιστορικού ενδιαφέροντος. Στο ανατολικό τμήμα του υπάρχει η περιοχή NATURA 2000 του όρους Ερύμανθος καθώς και Καταφύγιο Άγριας Ζωής.

2.1.6 Πληθυσμιακά στοιχεία

Ο Μόνιμος πληθυσμός της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδος για το 2021 μειώθηκε κατά 4,6% σε σχέση με το 2011 και ανέρχεται σε 648.220 (50,2% Άνδρες 325.314 και 49,8% Γυναίκες 322.906). Αντίστοιχα το ποσοστό μεταβολής (%) 2021/2011 για την

Περιφερειακή Ενότητα Αχαΐας ανέρχεται σε -1,2%, ενώ από τους Δήμους που την απαρτίζουν ο Δήμος Καλαβρύτων παρουσιάζει το μεγαλύτερο αρνητικό ποσοστό μεταβολής -16,5%, με δεύτερο σε απώλειες τον Δήμο Ερυμάνθου με -7,5% και έπειτα τον Δήμο Αιγιάλειας με -5,8%, τον Δήμο Δυτικής Αχαΐας -1,1% και μόνο ο Δήμος Πατρέων εμφανίζει θετικό πρόσημο με 0,9%. Ο Δήμος Ερύμανθου κατοικείται από μόλις το ~ 2% του πληθυσμού της Περιφερειακής Ενότητας Αχαΐας. Στον παρακάτω Πίνακα παρατηρούμε πως το ποσοστό μεταβολής του μόνιμου πληθυσμού του Δήμου Ερυμάνθου ανέρχεται το 2011/2001 σε -7,5% ενώ συνολικά ο Δήμος Ερυμάνθου έχει απωλέσει το 27,52% του μόνιμου πληθυσμού του από το 2001 στο 2021. Παρακάτω παρουσιάζονται αναλυτικά τα στοιχεία που συλλέχθηκαν από την ΕΛΣΤΑΤ για τις πληθυσμιακές μεταβολές του μόνιμου πληθυσμού του Δήμου Ερυμάνθου, στο σύνολο των Δημοτικών του Ενοτήτων την χρονική περίοδο 2001-2021.

Πίνακας 1 Μόνιμος Πληθυσμός Δήμου Ερυμάνθου, ανά Δημοτική Ενότητα, τη χρονική περίοδο 2001-2021, ΕΛΣΤΑΤ 2021

ΔΗΜΟΣ ΕΡΥΜΑΝΘΟΥ				
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΑΡΡΩΝ		Σύνολο 2001	Σύνολο 2011	Σύνολο 2021
		5.453	5.076	4.402
Δημοτικές Κοινότητες		2001	2011	2021
	Χαλανδρίτσας	1.161	1.047	929
	Βασιλικού	844	733	679
	Ελληνικού	284	260	273
	Ισώματος	457	452	351
	Καλάνιστρας	152	107	122
	Καλάνου	105	124	102

ΔΗΜΟΣ ΕΡΥΜΑΝΘΟΥ				
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΑΡΡΩΝ		Σύνολο 2001	Σύνολο 2011	Σύνολο 2021
		5.453	5.076	4.402
Δημοτικές Κοινότητες		2001	2011	2021
	Καλουσίου	185	163	166
	Καταρράκτου	101	93	73
	Κριθαρακίων	237	190	136
	Λακκωμάτων	117	133	61
	Μιραλίου	95	87	83
	Νέου Κομπεγαδίου	104	124	93
	Πλατανόβρυσης	419	403	353
	Σταροχωρίου	510	458	368
	Φαρών	543	519	500
	Χρυσοπηγής	139	183	113

ΔΗΜΟΣ ΕΡΥΜΑΝΘΟΥ				
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΤΑΙΑΣ		Σύνολο 2001	Σύνολο 2011	Σύνολο 2021
		4.869	3.086	3.056
Δημοτικές Κοινότητες		2001	2011	2021
	Σταυροδρομίου	473	278	297
	Αγίας Βαρβάρας	309	185	109
	Αγίας Μαρίνης	111	54	55

ΔΗΜΟΣ ΕΡΥΜΑΝΘΟΥ				
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΤΑΙΑΣ		Σύνολο 2001	Σύνολο 2011	Σύνολο 2021
		4.869	3.086	3.056
Δημοτικές Κοινότητες		2001	2011	2021
	Αλεποχωρίου	321	236	230
	Βελιμαχίου	80	72	68
	Δροσιάς	742	383	494
	Ερυμάνθειας	297	173	219
	Κάλφα	304	140	177
	Μανεσίου	405	307	310
	Ρουπακιάς	212	131	115
	Σκιαδά	1014	660	546
	Σκούρα	161	156	118
	Σπαρτιάς	170	152	171
	Χιόνας	270	159	147

ΔΗΜΟΣ ΕΡΥΜΑΝΘΟΥ				
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΕΟΝΤΙΟΥ		Σύνολο 2001	Σύνολο 2011	Σύνολο 2021
		514	335	477
Δημοτικές Κοινότητες		2001	2011	2021
	Λεοντίου	395	284	394
	Άνω Μαζαράκι	31	12	23

ΔΗΜΟΣ ΕΡΥΜΑΝΘΟΥ				
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΕΟΝΤΙΟΥ		Σύνολο 2001	Σύνολο 2011	Σύνολο 2021
		514	335	477
Δημοτικές Κοινότητες		2001	2011	2021
	Δεμεστίχων	88	39	60

ΔΗΜΟΣ ΕΡΥΜΑΝΘΟΥ				
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΑΛΕΝΤΖΙΟΥ		Σύνολο 2001	Σύνολο 2011	Σύνολο 2021
		493	380	276
Δημοτικές Κοινότητες		2001	2011	2021
	Καλεντζίου	493	380	276

ΔΗΜΟΣ ΕΡΥΜΑΝΘΟΥ				
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ		Σύνολο 2001	Σύνολο 2011	Σύνολο 2021
• ΦΑΡΡΩΝ		5.453	5.076	4.402
• ΤΡΙΤΑΙΑΣ		4.869	3.086	3.056
• ΛΕΟΝΤΙΟΥ		514	335	477
• ΚΑΛΕΝΤΖΙΟΥ		493	380	276
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ		11.329	8.877	8.211

Στον παρακάτω Πίνακα Παρουσιάζονται σε ποσοστά οι μεταβολές του μόνιμου πληθυσμού του Δήμου Ερυμάνθου, στις τέσσερις Δημοτικές του Ενότητες για την

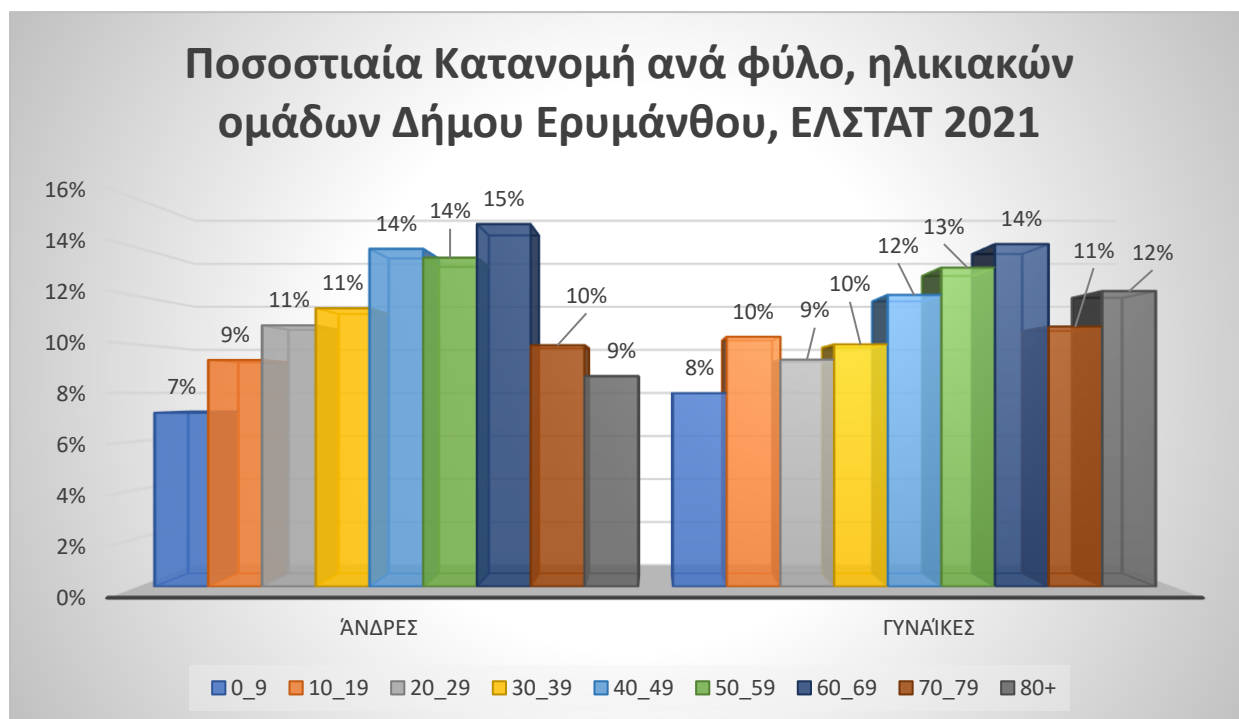
χρονική περίοδο 2001-2021. Είναι ξεκάθαρο πως το συνολικό ποσοστό μεταβολής του μόνιμου πληθυσμού είναι αρνητικό, τόσο για το σύνολο του Δήμου όσο και για το σύνολο κάθε Δημοτικής Ενότητας. Η μοναδική μεταβολή με θετικό πρόσημο αφορά τη Δημοτική Ενότητα Λεοντίου η οποία παρουσιάζει θετικό ποσοστό μεταβολής 42,38 % και αποτελεί το μοναδικό παράδειγμα Δημοτικής Ενότητας όπου αυξήθηκε ο μόνιμος πληθυσμός της (την χρονική περίοδο 2011-2021).

Πίνακας 2 Μεταβολές του μόνιμου πληθυσμού του Δήμου Ερυμάνθου, στις 4 Δημοτικές του Ενότητες για την χρονική περίοδο 2001 -2021.

Δημοτικές Ενότητες	Ποσοστό μεταβολή πληθυσμού %		
	2001/2011	2011/2021	2001/2021
ΔΗΜΟΣ ΕΡΥΜΑΝΘΟΥ	-21,64%	-7,5%	-27,52%
ΧΑΛΑΝΔΡΙΤΣΑ (έδρα Δήμου)	-9,82%	-11,27%	-19,98%
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΑΛΕΝΤΖΙΟΥ	-22,92%	-27,36%	-44,01%
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΕΟΝΤΙΟΥ	-34,82%	42,38%	-7,2%
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΤΑΙΑΣ	-36,62%	-0,97%	-37,23%
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΑΡΡΩΝ	-6,91%	-13,27%	-19,27%

Με σκοπό να παρουσιαστεί μία πληρέστερη εικόνα της πληθυσμιακής κατάστασης του Δήμου Ερυμάνθου, παρουσιάζονται στο παρακάτω διάγραμμα τα ποσοστά των ηλικιακών ομάδων, ανά φύλο στο σύνολο του Δήμου Ερυμάνθου. Παρατηρούμε ότι τόσο στους άνδρες το όσο και στις γυναίκες, το ποσοστό άνω των 40 ετών ανέρχεται σε 62%, κάτι που υποδηλώνει έντονη πληθυσμιακή γήρανση.

Figure 1 Ποσοστιαία Κατανομή, ανά φύλο και ηλικιακές ομάδες, Σύνολο Δήμου Ερυμάνθου, ΕΛΣΤΑΤ 2021

Όσον αφορά στην κατανομή των δυο φύλων ως προς την οικογενειακή τους κατάσταση, οι άνδρες αποτελούν το ~47% των άγαμων, ενώ οι γυναίκες το ~33%.

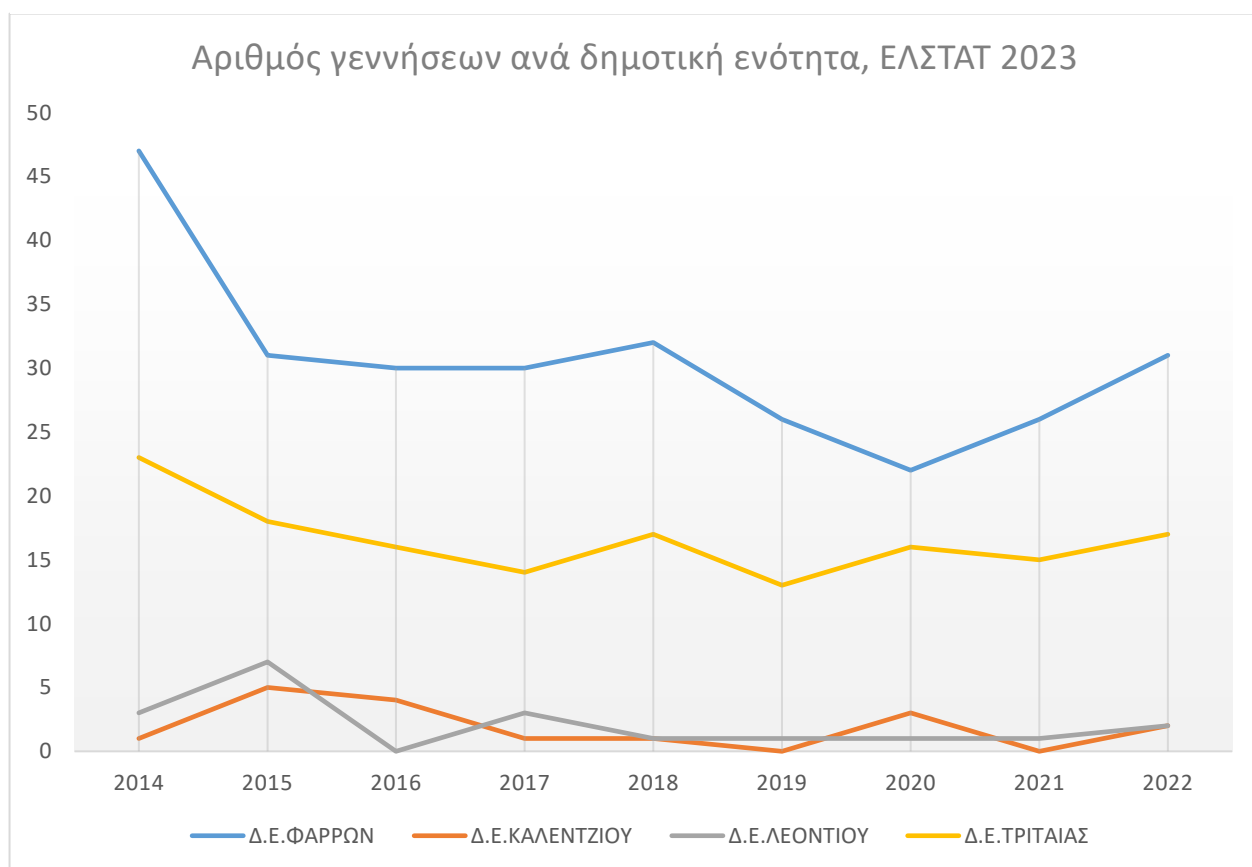
Στον Πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι κατανομές των δύο φύλλων τη χρονική περίοδο 2001 – 2021. Το 53% του πληθυσμού του Δ. Ερυμάνθου είναι άνδρες και το 47% γυναίκες τόσο το έτος 2001, όσο και το 2011. Αντίστοιχα το 2021 παρατηρείται μία απειροελάχιστη αύξηση στο ποσοστό των αδρών 54% σε σχέση με των γυναικών 46%.

Πίνακας 3 Μόνιμος πληθυσμός Δήμου Ερυμάνθου ανά φύλλο, 2001-2021, ΕΛΣΤΑΤ 2011

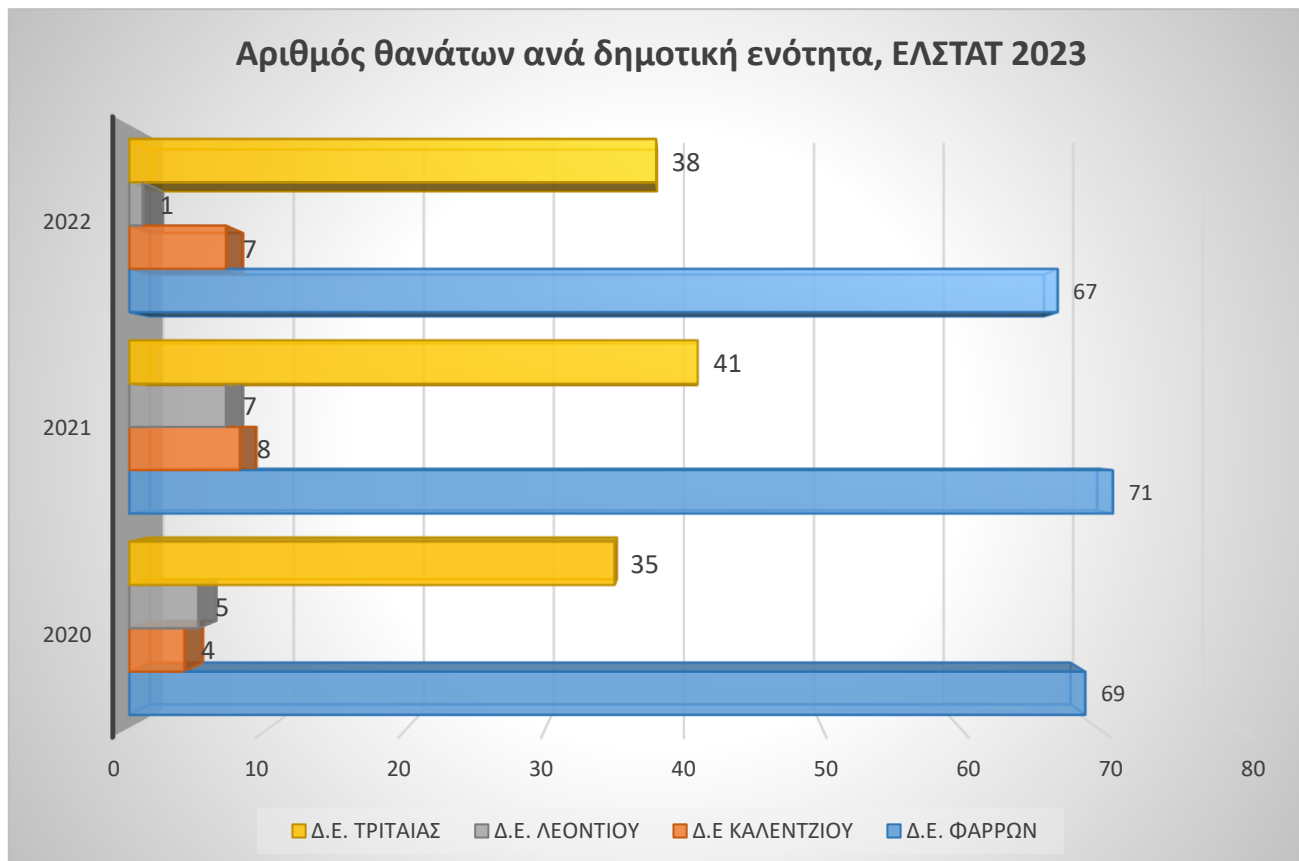
ΔΗΜΟΣ ΕΡΥΜΑΝΘΟΥ	2001	2011	2021
Άνδρες	6.003	4.667	4.397
Γυναίκες	5.326	4.210	3.814
Σύνολο	11.329	8.877	8.211

Επιπρόσθετα, είναι πολύ σημαντικό να παρατηρήσουμε τον ρυθμό γεννήσεων και των θανάτων αναφορικά με τους κατοίκους του Δήμου Ερυμάνθου. Οι παρακάτω Πίνακες παρουσιάζουν τον αριθμό γεννήσεων ανά Δημοτική Ενότητα για τη χρονική περίοδο 2014-2022 και τον αριθμό των θανάτων για τη χρονική περίοδο 2020 -2022. Είναι αξιοσημείωτο πως ενώ το ποσοστό του ρυθμού γεννήσεων ~0,63% είναι σχεδόν δύο (2) φορές χαμηλότερο από το ποσοστό των θανάτων ~1,38% για το έτος 2022, ενδεικτικό της γραμμικής μείωσης του πληθυσμού του Δήμου Ερυμάνθου που παρουσιάζεται και στα παραπάνω δημογραφικά στοιχεία.

Εξίσωση 1 Αριθμός Γεννήσεων του πληθυσμού του Δήμου Ερυμάνθου ανά Δημοτική Ενότητα , ΕΛΣΤΑΤ 2023

Πίνακας 4 Αριθμός Θανάτων του πληθυσμού του Δήμου Ερυμάνθου ανά Δημοτική Ενότητα, ΕΛΣΤΑΤ 2023

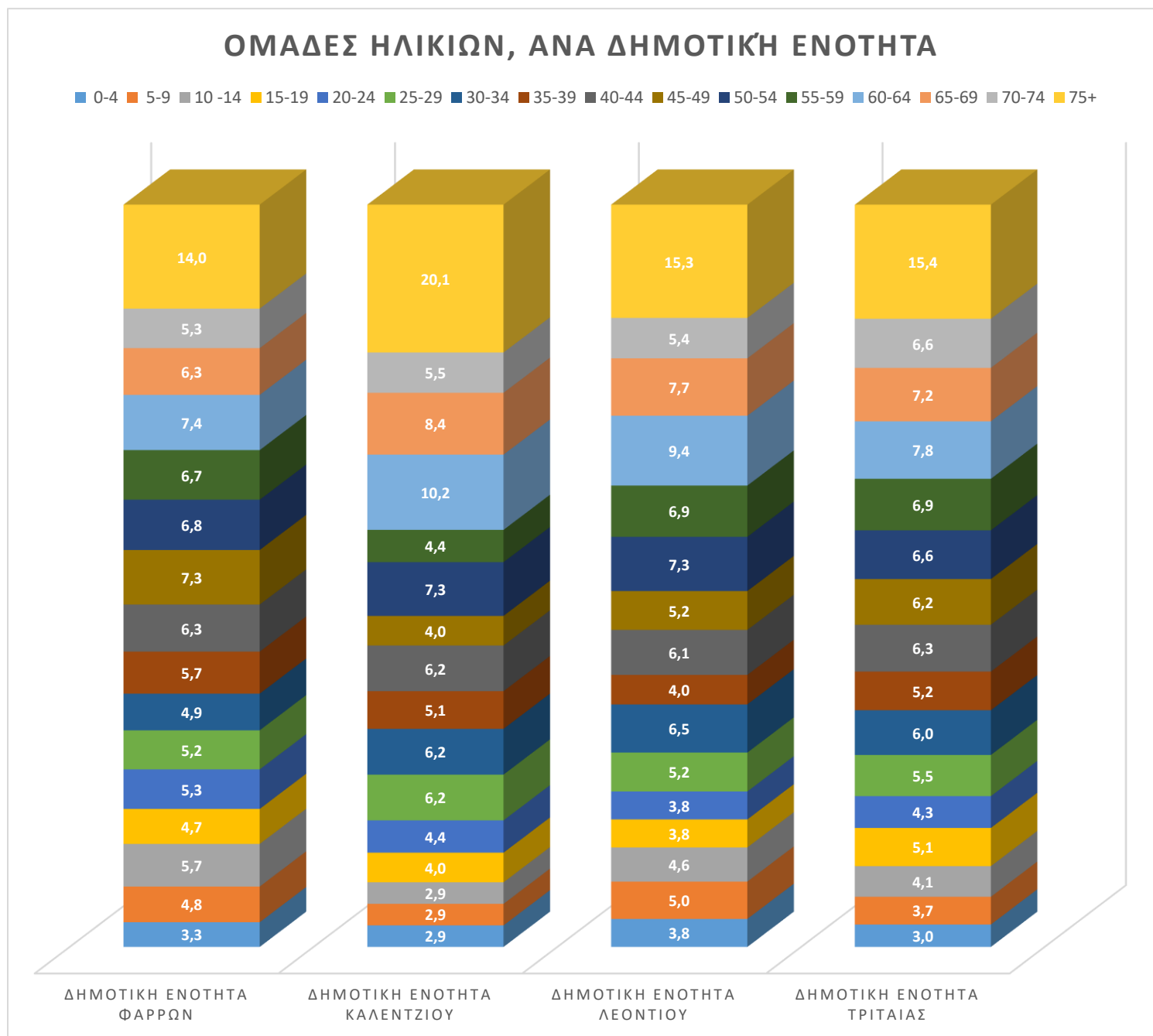

2.1.6.1 Ειδικά Δημογραφικά Χαρακτηριστικά

Για πληρέστερη εικόνα, στο παρακάτω διάγραμμα παρουσιάζονται οι Ομάδες ηλικιών, ανά δημοτική ενότητα. Όπως παρατηρούμε σε όλες τις Δημοτικές Ενότητες του Δήμου Ερυμάνθου, περισσότεροι από τους μισούς μόνιμους κάτοικους είναι άνω των 45 ετών. Συγκεκριμένα στην Δημοτική Ενότητα Καλεντζίου παρατηρούνται τα μεγαλύτερα ποσοστά ηλικιωμένων κατοίκων, καθώς ο ένας στους πέντε κατοίκους (20,1%) είναι πάνω από 75 χρονών. Ιεραρχικά ακολουθούν με απειροελάχιστη διαφορά η Δημοτική Ενότητα Τριταίας (15,4%), η Δημοτική Ενότητα Λεοντίου με

(15,3%) και τέλος η Δημοτική Ενότητα Φαρρών με το χαμηλότερο ποσοστό (14,0%) κατοίκων με ηλικία άνω το 75 ετών.

Figure 2 Ομάδες Ηλικιών Μόνιμων Κατοίκων, ανά Δημοτική Ενότητα, Δήμου Ερυμάνθου

2.2 Θεματικός Άξονας Α : «Περιβάλλον και Ποιότητα Ζωής»

A1. Φυσικό Περιβάλλον – Φυσικοί Πόροι

A1.1 Μορφολογία

Ο Δήμος Ερυμάνθου είναι κατά κύριο λόγο ορεινός Δήμος με έντονο ανάγλυφο και εκτείνεται μεταξύ του Όρους Παναχαϊκού, του Όρους Χελμού και του Όρους Ερυμάνθου. Στις περιοχές που βρίσκονται στους πρόποδες των βουνών υπάρχουν πεδινές εκτάσεις που ενδείκνυνται για γεωργικές καλλιέργειες. Εντός της περιοχής έχουν τις πηγές τους σημαντικοί ποταμοί, όπως ο Πείρος και ο Παραπείρος ή Τευθέας (ή Τεθρέας). Η χλωρίδα της περιοχής παρουσιάζει μεγάλη ποικιλία καθώς περιλαμβάνει από θαμνώδεις εκτάσεις και βλάστηση μακία, έως δάση πλατανόφυλλων και κωνοφόρων στα ψηλότερα σημεία.

A1.2 Κλίμα

Για τον υπολογισμό της ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων, σύμφωνα με τον ΚΕΝΑΚ 2017, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η κλιματική ζώνη στην οποία υπάγονται τα κτίρια. Ο Δήμος Ερυμάνθου, στο σύνολο της περιοχής ευθύνης του ανήκει στην Κλιματική ζώνη Β, με βάση τα οριζόμενα στον ΚΕΝΑΚ.

Υπό το πρίσμα αυτό, η παρουσίαση των κλιματικών χαρακτηριστικών που επικρατούν στην περιοχή ευθύνης του Δήμου επιτρέπει τη δημιουργία μιας κατά το δυνατό πληρέστερης και σαφούς εικόνας για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων αλλά και δυνητικά για τον καθορισμό παρεμβάσεων ενεργειακής αναβάθμισης. Τα κλιματικά δεδομένα για την περιοχή του Δήμου Ερυμάνθου, ελήφθησαν από τους δύο υφιστάμενους μετεωρολογικούς σταθμούς ιδιοκτησίας Εθνικού Αστεροσκοπείου

Αθηνών στο [ΚΕΠ Αγίου Γεωργίου Αχαΐας](#) και τον πρόσφατο στο [Κοινοτικό Κατάστημα Καλεντζίου](#) και αφορούν τις παραμέτρους της θερμοκρασίας, του υετού και της ηλιοφάνειας για το έτος 2023.

A1.2.1 Θερμοκρασία

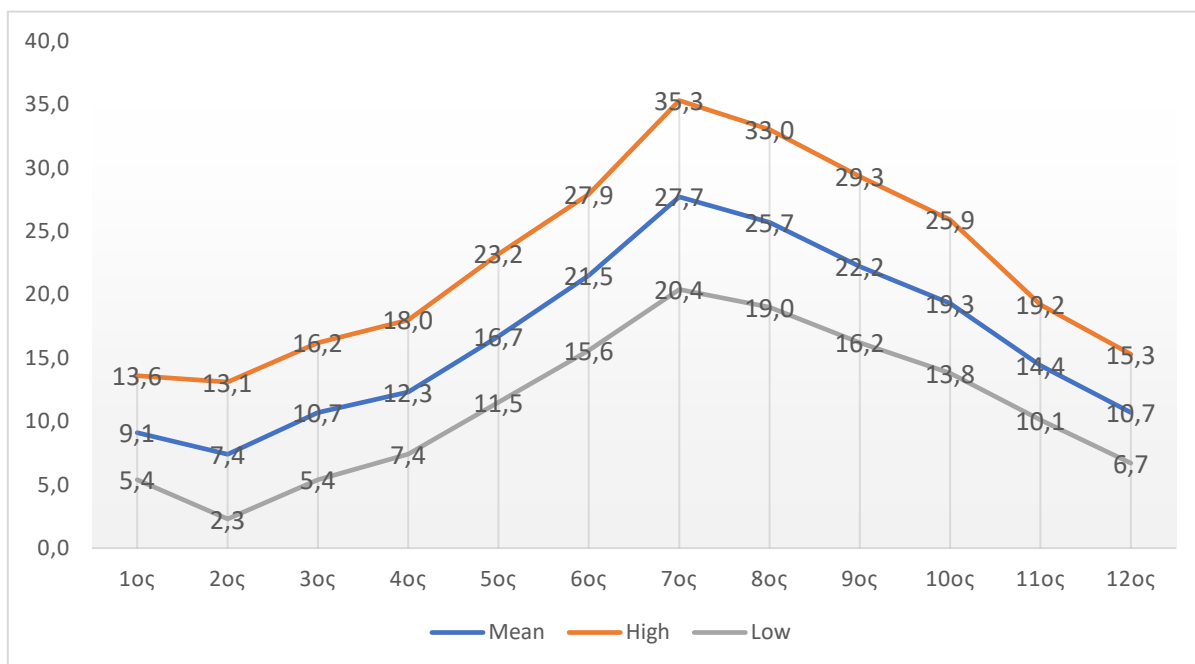
Για τον Δήμο Ερυμάνθου, η μέση ετήσια μέγιστη θερμοκρασία ανέρχεται στους 22,5 °C. Η υψηλότερη μέση μηνιαία μέγιστη θερμοκρασία εντοπίζεται κατά τον μήνα Ιούλιο με 35,3 °C. Στον αντίποδα η χαμηλότερη μέση μηνιαία μέγιστη θερμοκρασία παρατηρείται τον μήνα Φεβρουάριο με 13,1 °C.

Η μέση ετήσια θερμοκρασία ανέρχεται στους 16,5 °C. Η υψηλότερη μέση μηνιαία θερμοκρασία παρουσιάζεται τον μήνα Ιούλιο και ανέρχεται στους 27,7 °C, ενώ η χαμηλότερη μέση μηνιαία θερμοκρασία εντοπίζεται τον μήνα Φεβρουάριο με 7,4 °C.

Η μέση ετήσια ελάχιστη θερμοκρασία ανέρχεται στους 11,2 °C. Η υψηλότερη μέση μηνιαία ελάχιστη θερμοκρασία εντοπίζεται κατά τον μήνα Ιούλιο αγγίζοντας τους 20,4 °C. Η χαμηλότερη μέση μηνιαία ελάχιστη θερμοκρασία παρατηρείται τον μήνα Φεβρουάριο με 2,3 °C. Έτσι, γίνεται αντιληπτό ότι ο θερμότερος μήνας του έτους είναι ο Ιούλιος ενώ ο ψυχρότερος ο Ιανουάριος.

Στο παρακάτω Γράφημα παρουσιάζεται η μέση μηνιαία μέγιστη θερμοκρασία, η μέση μηνιαία θερμοκρασία και η μέση μηνιαία ελάχιστη θερμοκρασία που επικρατεί στον Δήμο Ερυμάνθου.

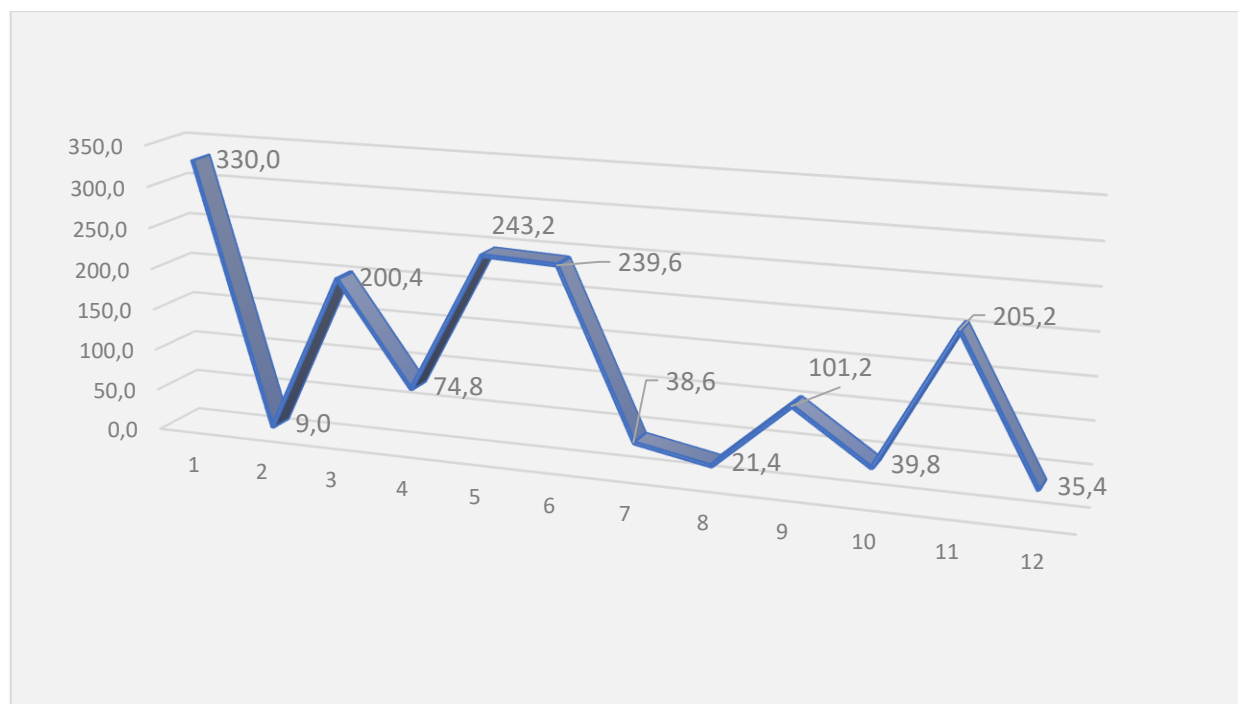
Εικόνα 4 Μέση μηνιαία μέγιστη, μέση μηνιαία και μέση μηνιαία ελάχιστη θερμοκρασία του Δήμου Ερυμάνθου

A1.2.2 Υετός

Για τον Δήμο Ερυμάνθου, ο μέσος ετήσιος υετός ανέρχεται σε 128,22 mm. Ο υψηλότερος μέσος μηνιαίος υετός εντοπίζεται τον μήνα Νοέμβριο και ανέρχεται σε 330,00mm. Ο χαμηλότερος μέσος μηνιαίος υετός παρατηρείται τον μήνα Ιούλιο, με 9,00 mm. Στο επόμενο Γράφημα παρουσιάζεται ο μέσος μηνιαίος υετός στην περιοχή του Δήμου Ερυμάνθου.

Εικόνα 5 Μέσος μηνιαίος υετός στο Δήμο Ερυμάνθου

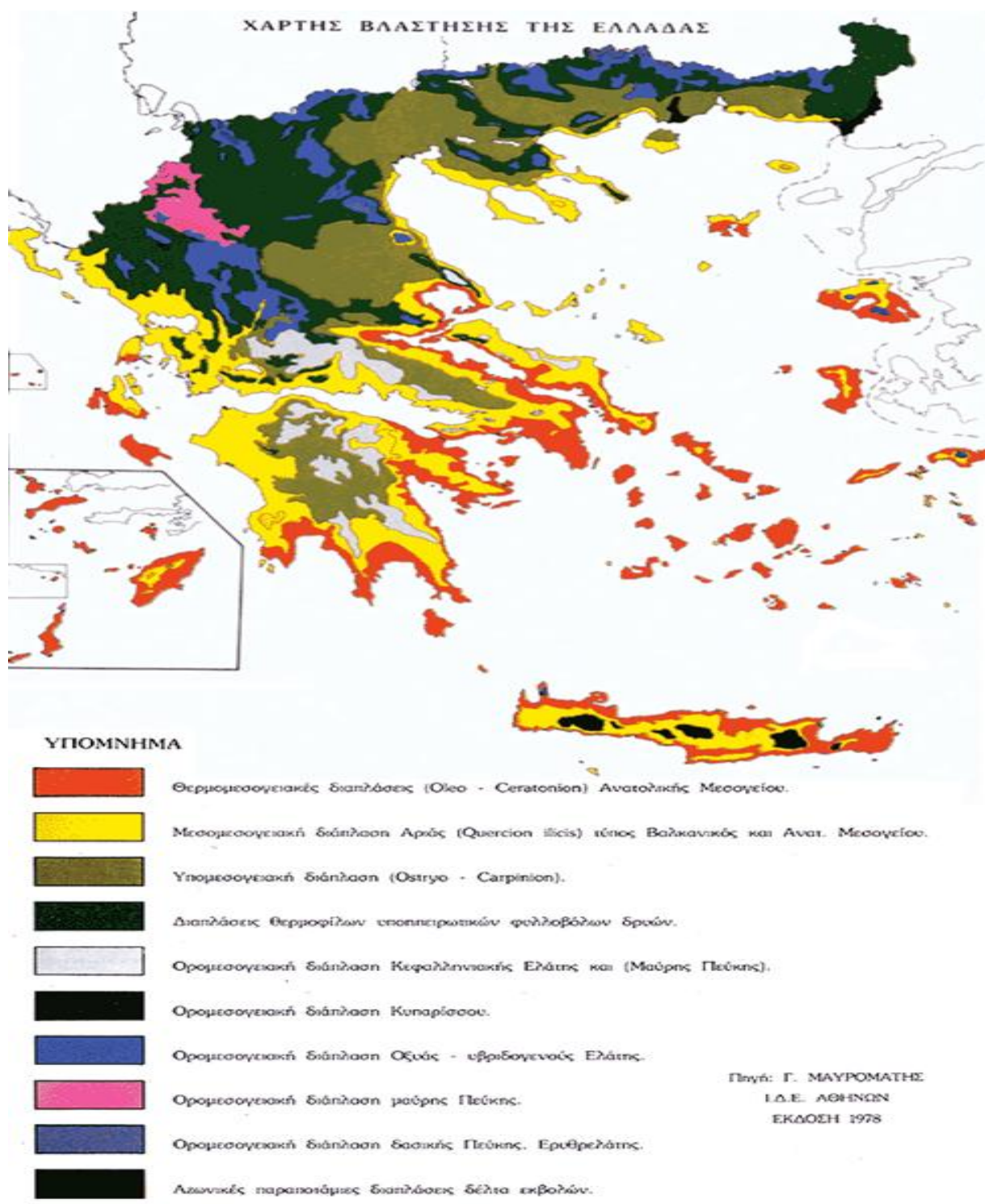

A1.3 Υδάτινο Δίκτυο

A1.4 Χλωρίδα – Πανίδα – Δασικά Οικοσυστήματα

Ορεινός και γεμάτος φυσική εναλλαγή, ο Δήμος Ερυμάνθου συνδυάζει καλλιεργήσιμες πεδινές περιοχές με πλούσια βλάστηση και ποταμούς. Η φύση του περιλαμβάνει από θαμνώδη τοπία μέχρι δάση σε μεγαλύτερα υψόμετρα.

Εικόνα 6 Χάρτης Βλάστησης της Ελλάδας

A1.5 Προστατευόμενες περιοχές - Περιοχές Δικτύου NATURA 2000

Το Δίκτυο Natura 2000 αποτελεί ένα Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο περιοχών, οι οποίες φιλοξενούν φυσικούς τύπους οικοτόπων και οικοτόπους ειδών που είναι σημαντικοί σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Αποτελείται από δύο κατηγορίες περιοχών:

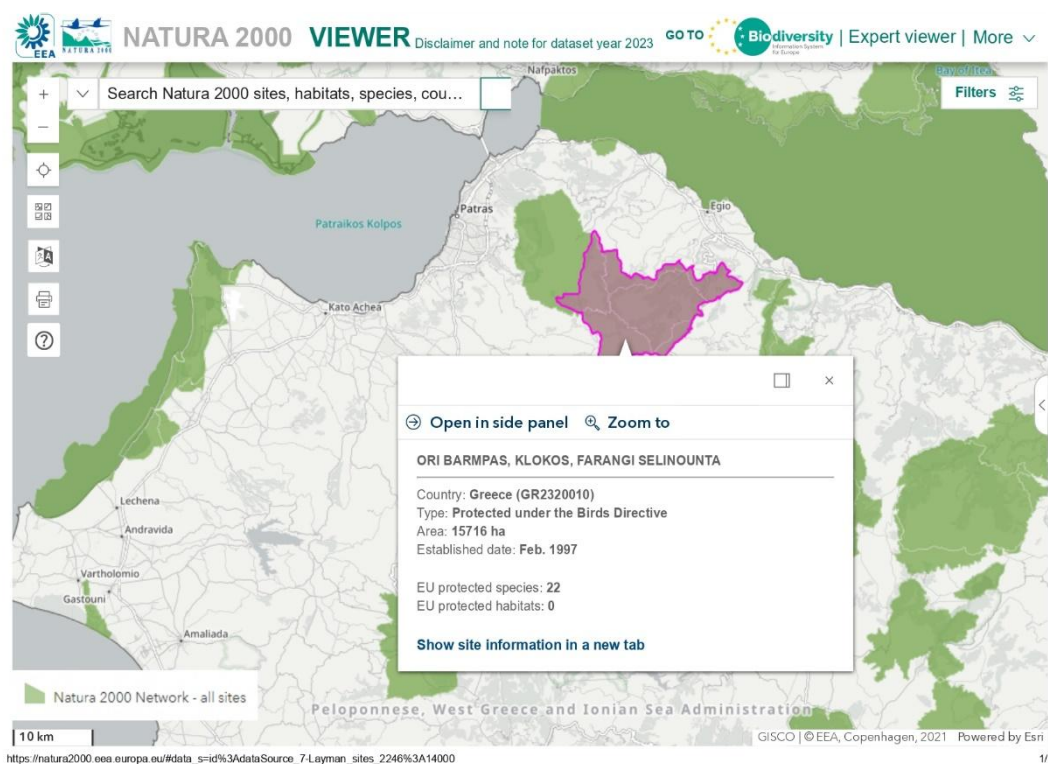
- τις «Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ)» (Special Protection Areas - SPA) για την Ορνιθοπανίδα, όπως ορίζονται στην Οδηγία 79/409/ΕΚ4 «για τη διατήρηση των άγριων πτηνών», οι οποίες μετά τον χαρακτηρισμό τους από τα Κράτη Μέλη, εντάσσονται αυτόματα στο Δίκτυο Natura και
- τους «Τόπους Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ)» (Sites of Community Importance – SCI) όπως ορίζονται στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ «για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της Άγριας Πανίδας και Χλωρίδας», οι οποίοι αφού οριστικοποιηθούν (κατόπιν επιστημονικής αξιολόγησης και διαπραγμάτευσης μεταξύ των Κρατών Μελών και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σύμφωνα με τα αποτελέσματα των κατά οικολογική ενότητα Βιογεωγραφικών Σεμιναρίων), κηρύσσονται από τα Κράτη Μέλη ως «Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ)» (Special Areas of Conservation - SAC)».

Πίνακας 5 Περιοχές του Δικτύου Natura 2000 Δήμου Ερυμάνθου, Πηγή : Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΤΥΠΟΣ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΤΟΠΟΥ	ΕΚΤΑΣΗ (ha)
GR2320008	ΕΖΔ	Όρος Ερύμανθος	19332,14
GR2320012	ΖΕΠ	Όρος Ερύμανθος	38983,48
GR2320010	ΖΕΠ	ΟΡΗ ΜΠΑΡΜΠΑΣ, ΚΛΩΚΟΣ, ΦΑΡΑΓΓΙ ΣΕΛΙΝΟΥΝΤΑ	

Α) Η περιοχή που ορίζεται από τα **όρη Μπαρμπάς – Κλωκός και το φαράγγι Σελινούντα (GR2320010-SPA / GR232005-SCI)** βρίσκεται στα βόρεια του Δήμου. Η περιοχή είναι ημιορεινή και ορεινή, με πολλές βραχώδεις εξάρσεις. Λόγω και του έντονου ανάγλυφου, χαρακτηρίζεται από μεγάλη ποικιλία οικοτόπων, αν και η βλάστηση της είναι κυρίως δασική με δάση κεφαλληνιακής ελάτης και χαλεπίου πεύκης. Υπάρχουν ακόμη αμπελώνες και ελαιώνες, κυρίως εγκαταλελειμμένοι αγροί, καθώς και ψευδαλπικές περιοχές στις κορυφές των δύο βουνών. Η περιοχή είναι σημαντικός βιότοπος για διάφορα αρπακτικά πουλιά, για τον αλπικό τρίτωνα (λίμνη Ρακίτας), τη βίδρα (Σελινούντας), τον φιδαιτό (φώλιαζε στο εσωτερικό της κοιλάδας του Σελινούντα από την πλευρά του Κλωκού), και πολλά σπάνια και απειλούμενα φυτά. Κατά τις πυρκαγιές τον Αύγουστο του 2007 υπέστη σημαντικές ζημιές.

Η προστατευόμενη περιοχή Όρη Μπαρμπάς, Κλωκός και Φαράγγι Σελινούντα (GR2320010), ενταγμένη στο δίκτυο Natura 2000, αποτελεί σημαντικό βιότοπο για πολυάριθμα είδη πτηνών, πολλά από τα οποία εμφανίζουν αξιοσημείωτες συγκεντρώσεις. Η περιοχή φιλοξενεί τον Σφηκιάρη (*Pernis apinorus*), ένα μεταναστευτικό αρπακτικό που αναπαράγεται στα δάση της περιοχής, καθώς και τον Χειμωνογλάρονο (*Tringa ochropus*), που την επισκέπτεται τους χειμερινούς μήνες. Η παρουσία του Δεντροκελάδη (*Lullula arborea*) σε μόνιμη βάση υπογραμμίζει τη σταθερή οικολογική αξία της περιοχής για είδη που συνδέονται με ημιορεινά τοπία.

Εικόνα 7 Χάρτης Προστατευόμενης Περιοχής GR2320010, Πηγή <https://natura2000.eea.europa.eu/>

Β) Το όρος Ερύμανθος στα ανατολικά του Δήμου (GR2320012-SPA / GR2320008-SCI).

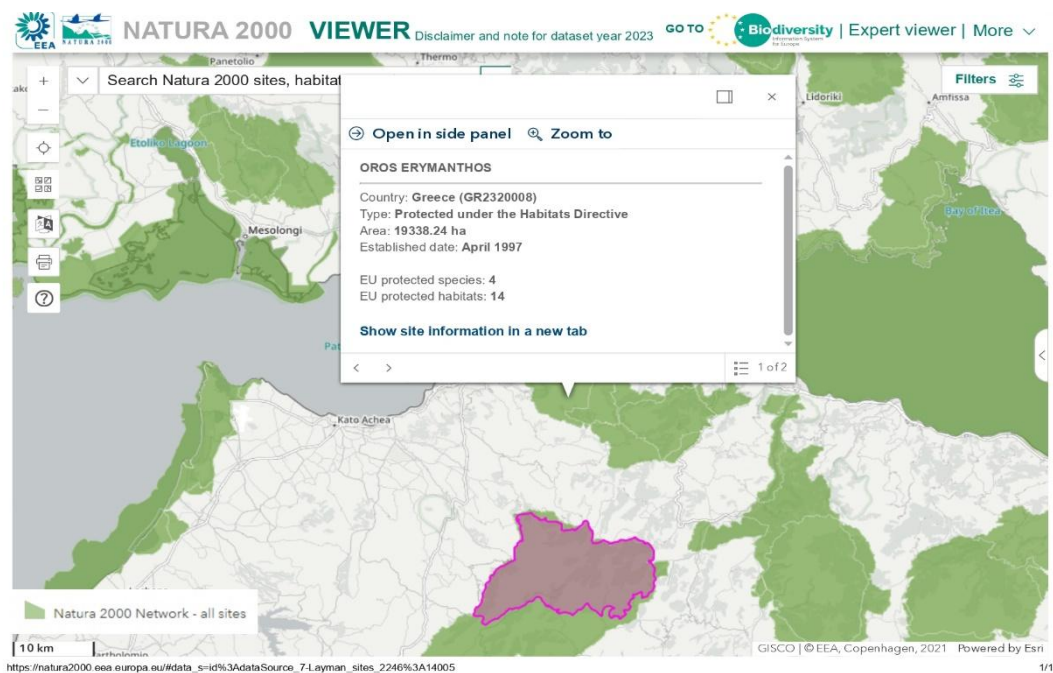
Η περιοχή χαρακτηρίζεται από ένα έντονο ανάγλυφο που περιλαμβάνει απότομες κορυφές, πλαγιές, σάρες, οροπέδια και στενές κοιλάδες από τις οποίες ξεκινούν μεγάλα ποτάμια της βόρειας και δυτικής Πελοποννήσου (Σελινούντας, Πείρος, Πηνειός, Ερύμανθος). Η βλάστηση της περιοχής περιλαμβάνει μεσογειακούς θαμνότοπους χαμηλότερα, μεγάλα αμιγή δάση κεφαλληνιακής ελάτης, συστάδες βουνοκυπάρισσων στην ανώτερη ζώνη, και εκτεταμένες λιβαδικές εκτάσεις πάνω από το δασοόριο. Σε μικρότερο βαθμό συναντώνται συστάδες φυλλοβόλων ειδών (δρύες, καστανιές) και παραποτάμια βλάστηση, και καθώς και γυμνές από βλάστηση εκτάσεις.

Ο Δήμος διασχίζεται από αρκετά ποτάμια που έχουν τις πηγές στους κυρίως στο όρος Ερύμανθος, καθώς και από μεγάλα ρέματα που ενώνονται με αυτούς. Οι κυριότεροι ποταμοί από Βορρά προς Νότο είναι:

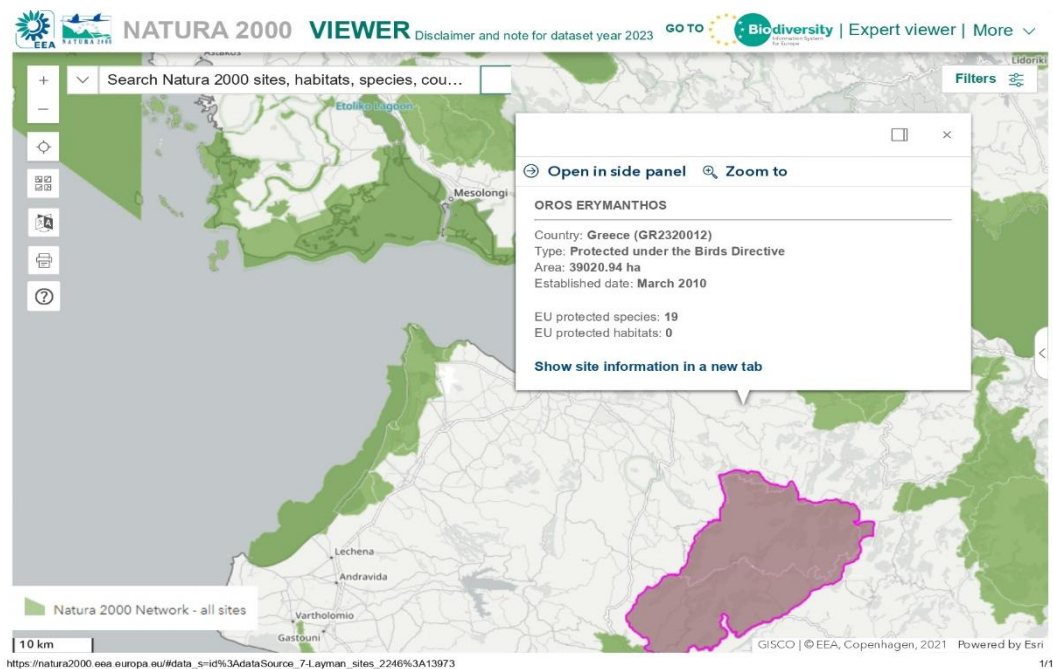
- Ο ποταμός Σελινούντας στα όρια με τον Δήμο Αιγιαλείας
- Ένα μικρό τμήμα του ποταμού Γλαύκου, κοντά στον Δήμο Πατρέων
- Ο ποταμός Πείρος και το ρέμα Παραπείρος που ενώνεται στη συνέχεια με αυτόν. Ο ποταμός Πείρος διέρχεται νότια της Χαλανδρίτσας, διασχίζει την πεδιάδα Φαρρών – Χαλανδρίτσας και εκβάλλει στον Πατραϊκό κόλπο. Σήμερα λειτουργεί το φράγμα Πείρου – Παραπείρου στην Δ.Κ. Κριθαρακίων με σκοπό την υδροδότηση της Πάτρας, της Βιομηχανικής Περιοχής που βρίσκεται έξω από αυτή και μέρους του Δήμου Ερυμάνθου.
- Ο ποταμός Πηνειός βρίσκεται στα νότια του Δήμου και αποτελεί φυσικό όριο με τους Δήμους Αρχαίας Ολυμπίας, Ηλείας και Δυτικής Αχαΐας. Με αυτόν ενώνονται τα ρέματα Σκουροπόταμος και Βυλισσός.

Η προστατευόμενη περιοχή του Όρους Ερύμανθου (GR2320012), ενταγμένη στο δίκτυο Natura 2000 υπό την Οδηγία για τα Πτηνά, φιλοξενεί έναν πλούτο орνιθοπανίδας με σπάνια και αναπαραγόμενα είδη. Μεταξύ αυτών ξεχωρίζει ο Στραβολαίμης (*Jynx torquilla*), το Μελισσοφάγο (*Merops apiaster*) και η Κιτρινοσουσουράδα (*Motacilla flava*), που βρίσκουν εδώ ιδανικούς χώρους αναπαραγωγής. Η παρουσία του Τρυγονιού (*Streptopelia turtur*), είδους που έχει υποστεί σημαντική πληθυσμιακή μείωση στην Ευρώπη, ενισχύει τη σημασία της περιοχής για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας. Στην περιοχή επίσης απαντώνται ο Ισπανικός Σπουργίτης (*Passer hispaniolensis*) και η Σταχτόκωλ (*Sylvia ruppeli*), επιβεβαιώνοντας τον κρίσιμο ρόλο του Ερύμανθου ως καταφύγιο για είδη που απειλούνται ή έχουν περιορισμένη κατανομή. Επιπρόσθετα στην προστατευόμενη περιοχή (GR2320008), κατοικούν βίδρες, φίδια, χελώνες και διάφορα είδη νυχτερίδας.

Εικόνα 9 Χάρτης Προστατευόμενης Περιοχής GR2320008, Πηγή <https://natura2000.eea.europa.eu/>

Εικόνα 8 Χάρτης Προστατευόμενης Περιοχής GR2320012, Πηγή <https://natura2000.eea.europa.eu/>

Α1.6 Εθνικό Μονοπάτι Ο31

Το Εθνικό Μονοπάτι Ο31 συνδέει την Πάτρα με την Αρχαία Ολυμπία. Ξεκινά από την Πάτρα και περνώντας από τα χωριά Πετρωτό, Αγία Παρασκευή, Καλάνιστρα, Κάλανος, Λακκώματα, Μίχα, Άνω Βλασία, Αγράμπελα, Δίβρη καταλήγει στην Αρχαία Ολυμπία.

Εικόνα 10 Εθνικό Μονοπάτι Ο31, Πηγή <https://www.topoguide.gr/>

A1.7 Κλιματική Αλλαγή

Ένα από τα πλέον σοβαρά ζητήματα που θα κληθεί να διαχειριστεί η ανθρωπότητα στο προσεχές μέλλον είναι οι καταστρεπτικές συνέπειες της κλιματικής αλλαγής. Αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους παγκόσμιους κινδύνους, ο οποίος εκδηλώνεται κυρίως μέσα από την εμφάνιση ακραίων καιρικών φαινομένων, μεγάλων φυσικών καταστροφών και σημαντικών μεταβολών στο παγκόσμιο κλιματικό σύστημα. Τα πιο συχνά ακραία φαινόμενα που έχουν γίνει πλέον ορατά στην καθημερινή ζωή, ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια, περιλαμβάνουν παρατεταμένες περιόδους ξηρασίας, καύσωνες, πλημμύρες, τυφώνες και έντονες καταιγίδες.

Οι διαδοχικές μεταβολές στο κλίμα προκαλούν σημαντικές κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις, οι οποίες εκδηλώνονται τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα. Είναι πλέον σαφείς οι δυσμενείς επιπτώσεις στη δημόσια υγεία, στις αγροτικές καλλιέργειες, στα φυσικά οικοσυστήματα, στους υδάτινους πόρους, καθώς και στις υποδομές και στα μέσα μεταφοράς. Η υιοθέτηση και εφαρμογή πολιτικών μετριασμού και προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή αναδεικνύεται σε αναγκαιότητα για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που τίθενται παγκοσμίως.

Ο Δήμος Ερυμάνθου συμμετέχει ενεργά στην παγκόσμια προσπάθεια αναθεώρησης του αναπτυξιακού μοντέλου, θέτοντας ως προτεραιότητα τη βιωσιμότητα και την προώθηση μιας πράσινης οικονομίας με μηδενικές εκπομπές άνθρακα, προκειμένου να αποφευχθούν οι σοβαρές κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές συνέπειες. Λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του φυσικού περιβάλλοντος της περιοχής, καθώς και τον καθοριστικό ρόλο που διαδραματίζουν στην τοπική οικονομία οι γεωργικές δραστηριότητες και η διατήρηση των εξαιρετικά ευαίσθητων οικοσυστημάτων, η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας προχώρησε στην εκπόνηση της μελέτης με τίτλο «Οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στους Δήμους της Δυτικής Ελλάδας σε βραχυπρόθεσμο και μεσοπρόθεσμο ορίζοντα».

Τα ευρήματα της μελέτης υποδεικνύουν ότι ο Δήμος Ερυμάνθου θα αντιμετωπίσει μακροπρόθεσμα αύξηση της μέγιστης θερμοκρασίας κατά τους θερινούς μήνες, με συνέπεια την αυξημένη ζήτηση ηλεκτρικής ενέργειας για κλιματισμό. Παράλληλα, αναμένεται αύξηση των ημερών ξηρασίας και των περιόδων καύσωνα, χωρίς ωστόσο να προβλέπονται σημαντικές αλλαγές σε άλλα κλιματικά μεγέθη.

Ο Δήμος Ερυμάνθου ενδέχεται να αντιμετωπίσει σημαντικές προκλήσεις λόγω της κλιματικής αλλαγής, όπως καταδεικνύεται από τα δυσμενή σενάρια που εξετάστηκαν. Παρακάτω συνοψίζονται οι κύριες διαπιστώσεις για την περιοχή:

Αύξηση Θερμοκρασίας

Σύμφωνα με τις κλιματικές προβλέψεις, η Π.Ε. Αχαΐας αναμένεται να σημειώσει τη μεγαλύτερη άνοδο θερμοκρασίας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, με αύξηση +3,98°C την περίοδο 2081-2100 στο δυσμενές σενάριο RCP8.5. Σε επίπεδο Δήμου, ο Ερύμανθος, μαζί με άλλους δήμους της Περιφέρειας, παρουσιάζει αύξηση θερμοκρασίας μεγαλύτερη από τον μέσο όρο της Περιφέρειας (>3,92°C), γεγονός που τον καθιστά ιδιαίτερα ευάλωτο στις επιπτώσεις της θέρμανσης.

Μείωση Βροχοπτώσεων και Ξηρασία

Οι βροχοπτώσεις στην περιοχή προβλέπεται να μειωθούν δραστικά. Στο δυσμενές σενάριο, την περίοδο 2081-2100, ο Δήμος Ερυμάνθου αναμένεται να αντιμετωπίσει μείωση βροχοπτώσεων κατά 13%, μία από τις μεγαλύτερες στην Περιφέρεια. Η μείωση αυτή συνοδεύεται από περιορισμό των υγρών ημερών του έτους, που θα κυμανθεί από -1,1 ημέρα (ενδιάμεσο σενάριο, 2011-2030) έως -14,5 ημέρες (δυσμενές σενάριο, 2081-2100). Τα φαινόμενα ξηρασίας θα επιβαρύνουν τις γεωργικές δραστηριότητες και τη διαθεσιμότητα υδάτινων πόρων.

Τρωτότητα Δασών και Αναδασωτέων Εκτάσεων

Η τρωτότητα των δασών στον Δήμο Ερυμάνθου παρουσιάζεται αυξημένη στο δυσμενές σενάριο και σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα. Τα δάση της περιοχής

κατατάσσονται στην κατηγορία «μεγάλη τρωτότητα», μαζί με άλλους ορεινούς δήμους της Περιφέρειας.

A1.8 Πολιτική Προστασία – Φυσικές Καταστροφές

Ο Δήμος Ερυμάνθου έχει υποστεί σοβαρές συνέπειες από φυσικές καταστροφές την τελευταία δεκαετία. Τόσο το 2016, όσο και το 2021 και το 2022, θεομηνίες (πλημμύρες, χαλαζοπτώσεις και ανεμοστρόβιλοι) έπληξαν αρκετές περιοχές του Δήμου με αποτέλεσμα να προκληθούν σημαντικές ζημιές σε σπίτια, εγκαταστάσεις και καλλιέργειες. Επιπρόσθετα ο Δήμος έχει αντιμετωπίσει πολλές και εκτεταμένες πυρκαγιές, με αποκορύφωμα την πυρκαγιά στις 21.06.2024, όπου στο καταστροφικό της πέρασμα έκανε «στάχτη» δεκάδες σπίτια και αποθήκες, ποιμνιοστάσια και κτηνοτροφικές εγκαταστάσεις, καθώς και αγροικίες. Συγκεκριμένα, κάηκαν δεκάδες ζώα, κυρίως αμνοερίφια, ενώ αποτεφρώθηκαν δεκάδες χιλιάδες τετραγωνικά μέτρα δάσους και καλλιεργειών, όπως ελαιώνες και αμπέλια. Μεγάλες ζημιές προκλήθηκαν και στις υποδομές του δήμου, ιδιαίτερα στο δίκτυο ύδρευσης, με αποτέλεσμα αρκετοί οικισμοί και χωριά να μείνουν χωρίς νερό, αλλά και στο δίκτυο ηλεκτροδότησης, καθώς κάηκαν κολώνες της ΔΕΗ. Πρόσφατα στις 12.08.2025 προκλήθηκε μικρότερης έκτασης πυρκαγιά, που έπληξε Δημοτικές Κοινότητες του Δήμου Ερυμάνθου.

Ο Δήμος έχει χαρακτηριστεί ως μία περιοχή σχετικά ευάλωτη και τρωτή στις φυσικές καταστροφές και κινδύνους, όπως :

- Κίνδυνος Σεισμού

Ο Δήμος Ερυμάνθου χαρακτηρίζεται ως περιοχή μέτριας σεισμικότητας [Υ.Α. Δ17α/115/9/ΦΝ275 (ΦΕΚ 1154Β/07-08- 2003)]

• Ζώνες Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου Πλημμύρας (Ζ.Δ.Υ.Κ.Π.) Σύμφωνα με την 1η Αναθεώρηση Σχεδίου Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας Λεκανών Απορροής Ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος Βόρειας Πελοποννήσου (EL02) – Μάιος 2025, στην πεδινή ζώνη λεκανών απορροής Πείρου - Βέργα - Πηνειού - Γλαύκου (GR02RAK0008), τμήμα του Δήμου Ερυμάνθου εμπίπτει στη Ζώνη Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου Πλημμύρας (ΖΔΥΚΠ) με κωδικό EL02APSF008.

Για τον λόγο αυτό, ο Δήμος Ερυμάνθου εμπίπτει (άμεσα ή έμμεσα) στα μέτρα που προτείνονται από το ΣΔΥΚΠ και αφορούν την **Πρόληψη**, την **Ετοιμότητα**, την **Προστασία**, και την **Αποκατάσταση**, ως κάτωθι:

- **Πρόληψη:**

Όνομα Μέτρου (φορέας υλοποίησης)	Στόχος
Εναρμόνιση των Πολεοδομικών Σχεδίων α' επιπέδου πολεοδομικού σχεδιασμού με τα ΣΔΚΠ. (ΥΠΕΝ / Γενική Διεύθυνση Υδάτων)	Έκδοση Εγκυκλίου Οδηγίας για την υπόδειξη στοιχείων που θα πρέπει να αντλούνται από τα ΣΔΚΠ, για τη διαμόρφωση τεκμηριωμένων Προτάσεων μείωσης διακινδύνευσης καταστροφής, σύμφωνα και με τις ποιοτικές κατευθύνσεις πολεοδομικού σχεδιασμού δια των νέων Πολεοδομικών Προτύπων στο πλαίσιο εκπόνησης του Τοπικού Πολεοδομικού Σχεδίου (Υ.Α. ΥΠΕΝ/ΔΝΕΠ/32892/1414/2024, Δ'200).
Δημιουργία εθνικού μητρώου Πλημμυρικών Συμβάντων (ΕΜΠΣ) και ανάπτυξη σχετικής διαδραστικής πλατφόρμας στο διαδίκτυο (ΥΠΕΝ / Γενική Διεύθυνση Υδάτων)	Ανάπτυξη και λειτουργία του Εθνικού Μητρώου και της σχετικής διαδικτυακής, διαδραστικής πλατφόρμας
Δράσεις πρόληψης και προστασίας της Αγροτικής Ανάπτυξης εντός ΖΔΥΚΠ (ΥΠΑΑΤ- Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας)	Εκπόνηση και εφαρμογή Σχεδίου δράσεων του ΠΕΣΠΚΑ Δυτικής Ελλάδας: Δράσεις 1.1 - 1.6 για την προσαρμογή της γεωργίας στην κλιματική αλλαγή
Λήψη μέτρων για την αντιπλημμυρική προστασία των υδρευτικών γεωτρήσεων Παρόχων Υπηρεσιών Ύδρευσης (1) Πάροχοι Υπηρεσιών Ύδρευσης (2) Αποκ/νη Δ/ση Π.Δ.Ε.&Ι. (Δ/νση Υδάτων Δυτικής Ελλάδας)	(1) Η λήψη από τους Παρόχους Υπηρεσιών Ύδρευσης, κατάλληλων μέτρων για την αντιπλημμυρική προστασία των υδρευτικών γεωτρήσεων των παρόχων υπηρεσιών Ύδρευσης, που βρίσκονται εντός της ζώνης κατάκλυσης T=100 έτη.

	Τέτοια μέτρα μπορεί να είναι π.χ. η ανύψωση των ηλεκτρομηχανολογικών συστημάτων, της σωλήνωσης και του οικίσκου της κάθε γεώτρησης, η κατασκευή προστατευτικού περιμετρικού αναχώματος κατάλληλου ύψους από κατάλληλα υλικά κ.α. (2) Η ενσωμάτωση από τις Διευθύνσεις Υδάτων όρου υποχρέωσης λήψης μέτρων αντιπλημμυρικής προστασίας στις άδειες χρήσης ύδατος που προβλέπονται σύμφωνα με την ΚΥΑ 146896/27.10.2014 (ΦΕΚ Β' 2878 και Β' 3142) «Κατηγορίες αδειών χρήσης και εκτέλεσης έργων αξιοποίησης των υδάτων. Διαδικασία και όροι έκδοσης των αδειών, περιεχόμενο και διάρκεια ισχύος τους και άλλες συναφείς διατάξεις», όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟ ΕΡΓΑΛΕΙΟ: Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δυτικής Ελλάδας 2021-2027, Ίδιους πόρους Δήμων και ΔΕΥΑ
--	---

- **Ετοιμότητα**

Όνομα Μέτρου (φορέας υλοποίησης)	Στόχος
Επικαιροποίηση των Σχεδίων Έκτακτης Ανάγκης, και κωδικοποίηση έκτακτων ενεργειών αντιμετώπισης πλημμύρας/ Κατάρτιση Μνημονίου Ενεργειών σε τοπικό επίπεδο (Δήμος Ερυμάνθου)	Η επικαιροποίηση των Σχεδίων Έκτακτης Ανάγκης για την καλύτερη γνώση του πλημμυρικού κινδύνου. Στους ΟΤΑ Α' βαθμού εντός Τ100 στο ΕΛ02 συμπεριλαμβάνεται και ο Δήμος Ερυμάνθου (ΔΕ Φαρρών).
Ανάπτυξη και λειτουργία επιχειρησιακού συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης πλημμυρών • Φορέας ανάπτυξης: ΥΠΕΝ • Φορέας λειτουργίας: ΥΚΚΠΠ (Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας) Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (Αυτοτελής Δ/νση Πολιτικής Προστασίας)	Ανάπτυξη Επιχειρησιακού Συστήματος Έγκαιρης Προειδοποίησης Πλημμυρών (ΕΣΕΠΠ) μέσω ευφώνων Συστημάτων Πρόληψης και Αντιμετώπισης Κινδύνων, ενδεικτικά και όχι περιοριστικά, για το σύνολο του ρου του ποταμού Πείρου (ΛΑΠ ΕΛ0228 Πείρου-Βέργα-Πηνειού, ΖΔΥΚΠ ΕΛ02ΑΡSFR008).

Καθορισμός ορίων επιφυλακής στα κρίσιμα υδατορέματα του ΥΔ με βάση τις προβλέψεις των νόμων 4662/2020 και 5075/2023 (Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας - Δ/νση Τεχνικών Έργων / Υποδιευθύνσεις Τεχνικών Έργων ΠΕ, Αυτοτελής Δ/νση Πολιτικής Προστασίας)	Η εφαρμογή του μέτρου προτείνεται στο υδατορέματα που εντοπίζονται εντός της ΖΔΥΚΠ EL02APSFR008 με προτεραιότητα σε εκείνα που εντοπίζονται εντός της πλημμυρικής κατάκλυσης για T=100 έτη. Ως κρίσιμα υδατορέματα θεωρούνται αυτά που εμφανίζουν υψηλό και πολύ υψηλό κίνδυνο. Επομένως, ενδεικτικά και όχι περιοριστικά, στη ΖΔΥΚΠ EL02APSFR008 εντός του Υδατικού Διαμερίσματος της Βόρειας Πελοποννήσου EL02, στον Δήμο Ερυμάνθου εντοπίζεται ο Πείρος Π.
Σύστημα ενημέρωσης για αποφυγή διέλευσης από Ιρλανδικές διαβάσεις λόγω πλημμυρικών γεγονότων (ο αρμόδιος φορέας οδικού δικτύου)	Η ενίσχυση της ετοιμότητας των πολιτών και των εμπλεκόμενων φορέων προκειμένου να περιοριστούν τα ατυχήματα κατά την εγκάρσια διέλευση οχημάτων από ρέματα και ποταμούς μέσω Ιρλανδικών Διαβάσεων. Αντικείμενο του μέτρου είναι η τοποθέτηση συστήματος που θα αποτελείται από, κατ' ελάχιστον, προειδοποιητικές πινακίδες και σταδία με ένδειξη βάθους σε Ιρλανδικές Διαβάσεις, ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟ ΕΡΓΑΛΕΙΟ: Πρόγραμμα «ΑΝΤΩΝΗΣ ΤΡΙΤΣΗΣ», ΕΣΠΑ 2021-2027, ΠΔΕ, Ίδιοι πόροι Περιφερειών, Φιλόδημος II

- Προστασία

Όνομα Μέτρου (φορέας υλοποίησης)	Στόχος
Έργα Αντιπλημμυρικής Προστασίας (ΥΠΥΜΕ-Διεύθυνση Αντιπλημμυρικών και Εγγειοβελτιωτικών Έργων Δ19, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας -Δ/νσεις Τεχνικών Έργων / Υποδιευθύνσεις Τεχνικών Έργων ΠΕ, Δήμοι)	Υλοποίηση μέτρων που αφορούν παρεμβάσεις σε κοίτες υδατορεμάτων, ορεινά υδατορεύματα, δέλτα ποταμών, παράκτια ύδατα και πλημμυρικά πεδία, όπως η κατασκευή, τροποποίηση ή καθαίρεση κατασκευών, η διευθέτηση κοιτών, έργα διαχείρισης φερτών υλών, αναχώματα κ.λπ. Το παρόν μέτρο υλοποιείται εφόσον δεν είναι εφικτή ή επαρκής η εφαρμογή του μέτρου προστασίας του παρόντος Σχεδίου, που αφορά σε έργα φυσικής συγκράτησης υδάτων στα πεδινά. Το

	μέτρο περιλαμβάνει την κατασκευή νέων αντιπλημμυρικών έργων ή/και τη συμπλήρωση/ενίσχυση υφιστάμενων αντιπλημμυρικών έργων. Συμπεριλαμβάνονται έργα αντιπλημμυρικής προστασίας σε υδατορέματα για τα οποία βρίσκεται σε εξέλιξη η Μελέτη οριοθετήσεων και έργων αντιπλημμυρικής προστασίας περιοχών Ερύμανθου και Καλαβρύτων. Στον Δήμο Ερυμάνθου αφορά τα ρέματα: Αγίου Ανδρέα Χαλανδρίτσας, Αγ. Βαρβάρας, Φαρρών και 2 ρέματα Βασιλικού ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟ ΕΡΓΑΛΕΙΟ: Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας Ελλάδα 2.0, ΕΣΠΑ 2021-2027, Τομεακό Πρόγραμμα Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή, Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δυτικής Ελλάδας 2021-2027
Ολοκληρωμένος Σχεδιασμός αντιπλημμυρικών έργων (Master Plan) και κατασκευή των προτεινόμενων έργων • ΔΡΑΣΗ [Α]: ΥΚΚΠΠ (Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας), • ΔΡΑΣΗ [Β] & [Γ]: Θα καθοριστούν από το Masterplan	Η μείωση της πιθανότητας πλημμύρας μέσω της ενίσχυσης της διαχείρισης του πλημμυρικού κινδύνου. <u>Περιλαμβάνονται:</u> (Α) Υλοποίηση Σχεδίων Έργων Αντιπλημμυρικής Προστασίας (Masterplan) για το τμήμα του Υδατικού Διαμερίσματος Βόρειας Πελοποννήσου που ανήκει στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος συμπεριλαμβανομένης της ΖΔΥΚΠ EL02APSF008 καθώς και των ανάντη λεκανών της, με στόχο να εντοπιστούν και να ιεραρχηθούν τα απαιτούμενα Έργα (Β) Εκπόνηση των απαιτούμενων μελετών ωρίμανσης (Γ) Κατασκευή προτεινόμενων έργων
Εφαρμογή δασοτεχνικού συστήματος ορεινών υδρονομικών έργων ΥΠΕΝ (Διευθύνσεις Δασών), Δασαρχεία	Το μέτρο αφορά σε έργα φυσικής συγκράτησης υδάτων στα ορεινά, στη ΖΔΥΚΠ EL02APSF008. Οι θέσεις εφαρμογής του μέτρου θα οριστικοποιηθούν στα Master Plan που συντάσσονται σύμφωνα με το μέτρο Προστασίας "Ολοκληρωμένος Σχεδιασμός αντιπλημμυρικών έργων (Master Plan) και κατασκευή των προτεινόμενων έργων"
Έργα φυσικής συγκράτησης υδάτων στα πεδινά	Το μέτρο αφορά σε έργα φυσικής συγκράτησης υδάτων στα πεδινά, στη

ΥΠΥΜΕ (Διεύθυνση Αντιπλημμυρικών και Εγγειοβελτιωτικών Έργων Δ19), Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (Δ/νσεις Τεχνικών Έργων / Υποδιευθύνσεις Τεχνικών Έργων ΠΕ), Δήμος	ΖΔΥΚΠ EL02APSFR008, στις παρόχθιες περιοχές του ποταμού Πείρου. Οι θέσεις εφαρμογής του μέτρου θα οριστικοποιηθούν στα Master Plan που συντάσσονται σύμφωνα με το μέτρο Προστασίας "Ολοκληρωμένος Σχεδιασμός αντιπλημμυρικών έργων (Master Plan) και κατασκευή των προτεινόμενων έργων"
Εφαρμογή μέτρων Φυσικής Συγκράτησης Υδάτων (ΜΦΣΥ) / πρακτικών SUDs κατά τον σχεδιασμό έργων και δραστηριοτήτων υποκατηγορίας A1 και A2 του ν.4014/2011, όπως ισχύει (Φορέας υλοποίησης του εκάστοτε έργου)	Κατά τον σχεδιασμό έργων και δραστηριοτήτων υποκατηγορίας A1 και A2 κατά τον ν.4014/2011, όπως ισχύει, να εξετάζεται κατά προτεραιότητα η εφαρμογή μέτρων Φυσικής Συγκράτησης Υδάτων (ΜΦΣΥ) / πρακτικών SUDs, όταν απαιτούνται αντιπλημμυρικά έργα, για τον περιορισμό της επιφανειακής απορροής και της συγκράτησης πλημμυρικών απορροών
Αξιοποίηση υφιστάμενων έργων ταμίευσης για ανάσχεση πλημμυρικών παροχών (Φορείς Διαχείρισης Ταμιευτήρων)	Η μείωση της πιθανότητας πλημμύρας με εφαρμογή μέτρων που περιλαμβάνουν παρεμβάσεις για την ρύθμιση/ ανάσχεση της ροής, όπως η κατασκευή, τροποποίηση ή αφαίρεση έργων συγκράτησης του νερού (π.χ. φράγματα ή λεκάνες κατακράτησης ή ανάπτυξη κανόνων διαχείρισης της ροής) τα οποία επιφέρουν σημαντική επίπτωση στην υδρολογική δίαιτα. Το μέτρο εφαρμόζεται στους Ταμιευτήρες – Φράγματα Βαλμαντούρα και Αστερίου ανάντη της ΖΔΥΚΠ EL02APSFR008.
Εκσυγχρονισμός και αποκατάσταση αποστραγγιστικών δικτύων ΥΠΥΜΕ (Διεύθυνση Αντιπλημμυρικών και Εγγειοβελτιωτικών Έργων Δ19), Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (Δ/νση Τεχνικών Έργων / Υποδιευθύνσεις Τεχνικών Έργων ΠΕ), ΟΕΒ	Η μείωση της πιθανότητας πλημμύρας με εφαρμογή μέτρων που αφορούν παρεμβάσεις σε κοίτες υδατορεμάτων, ορεινά υδατορεύματα, δέλτα ποταμών, παράκτια ύδατα και πλημμυρικά πεδία, όπως η κατασκευή, τροποποίηση ή καθαίρεση κατασκευών, η διευθέτηση κοιτών, έργα διαχείρισης φερτών υλών, αναχώματα κ.λπ. <u>ΠΕ Αχαΐας</u> • Χαλανδρίτσας. Το δίκτυο διαχειρίζεται ο ΤΟΕΒ Χαλανδρίτσας και αρδεύει συνολική έκταση περί τα 3.600 στρέμματα. • Ισώματος. Το δίκτυο διαχειρίζεται ο ΤΟΕΒ Ισώματος και αρδεύει συνολική έκταση περί τα 4.235 στρέμματα. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟ ΕΡΓΑΛΕΙΟ:

	ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ (ΠΑΑ-ΣΣΚΓΠ 2023-2027, ΠΕΠ 2021-2027, ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΙ ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΠΟΡΟΙ, ΕΣΠΑ 2021-2027)
Έργα εκσυγχρονισμού/ αντικατάστασης, συντήρησης και συμπλήρωσης υφιστάμενων δικτύων αποχέτευσης όμβριων υδάτων <i>(Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας - Δ/νση Τεχνικών Έργων / Υποδιευθύνσεις Τεχνικών Έργων ΠΕ), ΔΗΜΟΙ, ΔΕΥΑ, Φορείς συντήρησης οδικού δικτύου)</i>	Η μείωση της πιθανότητας πλημμύρας με παρεμβάσεις για έλεγχο του όγκου της απορροής και τη μείωση της έκτασης της πλημμύρας, συνήθως αλλά όχι αποκλειστικά σε αστικές περιοχές, όπως ο έλεγχος του ποσοστού σφράγισης εδάφους, η αναβάθμιση τεχνητών συστημάτων αποχέτευσης και η αιεφορική διαχείριση των συστημάτων αποχέτευσης ομβρίων υδάτων (SUDS). Περιλαμβάνονται περιλαμβάνει έργα αντικατάστασης, ενίσχυσης και συμπλήρωσης των έργων αποχέτευσης ομβρίων υδάτων (έργα συλλογής, μεταφοράς και διάθεσης ομβρίων υδάτων στους διαθέσιμους αποδέκτες), ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟ ΕΡΓΑΛΕΙΟ: ΕΣΠΑ 2021-2027, Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δυτικής Ελλάδας 2021-2027
Διαχειριστικά μέτρα χρήσεων γης σε λεκάνες απορροής χειμάρρων <i>(ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ)</i>	Τα διαχειριστικά σχέδια βοσκοτόπων, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Ν.4351/2015 (Α' 164) και την ΚΥΑ 1058/71977/2017 (ΦΕΚ Β 2331/ 7-7-2017) και σε εκτάσεις που βρίσκονται ανάντη των ΖΔΥΚΠ και δεν έχουν εξαιρεθεί από τις βοσκήσιμες γαίες (δεν έχουν χαρακτηριστεί ως προστατευτικές), να λαμβάνουν υπόψη τα προβλεπόμενα των ΣΔΚΠ και ΣΔΛΑΠ και να εφαρμόζουν υδρονομικά κριτήρια στον καθορισμό της έντασης βόσκησης (βοσκοϊκανότητα). Ιδιαίτερα σημαντική είναι η άμεση εφαρμογή του μέτρου για τον έλεγχο της βόσκησης και την αποτροπή της αποδάσωσης στην ορεινή λεκάνη του ποταμού Πείρου. Πρόκειται για διαχειριστικό μέτρο το οποίο εφαρμόζεται ενιαία σε όλες τις δημοτικές ενότητες της Περιφέρειας.

Συντήρηση και αποκατάσταση υφιστάμενων έργων διευθέτησης και αντιπλημμυρικής προστασίας (Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας - Δ/νση Τεχνικών Έργων / Υποδιευθύνσεις Τεχνικών Έργων ΠΕ)	Το μέτρο περιλαμβάνει τις εξής δράσεις που θα πρέπει να διενεργούνται σε ετήσια βάση: 1.Διενέργεια αυτοψιών και καταγραφή προβλημάτων μετά τη λήξη της υγρής (χειμερινής) περιόδου (ενδεικτικά: Απρίλιος) 2.Εντοπισμός κρίσιμων θέσεων και τεχνικών που χρήζουν συντήρησης/αποκατάστασης και καθορισμός προτεραιοτήτων 3.Κατάστρωση ετήσιου προγράμματος εργασιών συντήρησης/αποκατάστασης των εργασιών από τις αρμόδιες τεχνικές υπηρεσίες της Περιφέρειας που θα περιλαμβάνει: - Καθαρισμό από φερτά υλικά και άρση προσχώσεων κοίτης υδατορεμάτων που δυσκολεύουν την ελεύθερη απορροή των υδάτων του υδατορέματος - Επισκευές έργων αντιστήριξης/επένδυσης πρανών - Επισκευές έργων προστασίας/επένδυσης κοίτης - Επισκευές αναχωμάτων - Επισκευές τεχνικών (αναβαθμοί, οχετοί, διαβάσεις, κλπ) 4.Εξασφάλιση πιστώσεων 5.Υλοποίηση εργασιών Η εφαρμογή του μέτρου προτείνεται στα υδατορέματα που εντοπίζονται εντός των ΖΔΥΚΠ με προτεραιότητα σε εκείνα που εντοπίζονται εντός της πλημμυρικής κατάκλυσης για T=100 έτη με υψηλό και πολύ υψηλό κίνδυνο. Ενδεικτικά και όχι περιοριστικά, αναφέρεται μεταξύ άλλων και ο ποταμός Πείρος.
--	--

- **Αποκατάσταση**

Όνομα Μέτρου (φορέας υλοποίησης)	Στόχος
Προσδιορισμός θέσεων Αποθεσιοθαλάμων (προσωρινής ή μόνιμης) εναπόθεσης φερτών υλικών (Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας - Δ/νση Τεχνικών Έργων / Υποδιευθύνσεις	Η βελτίωση των μηχανισμών αποκατάστασης των πληγέντων περιοχών. Αντικείμενο του μέτρου είναι ο καθορισμός της διαδικασίας μέσω της

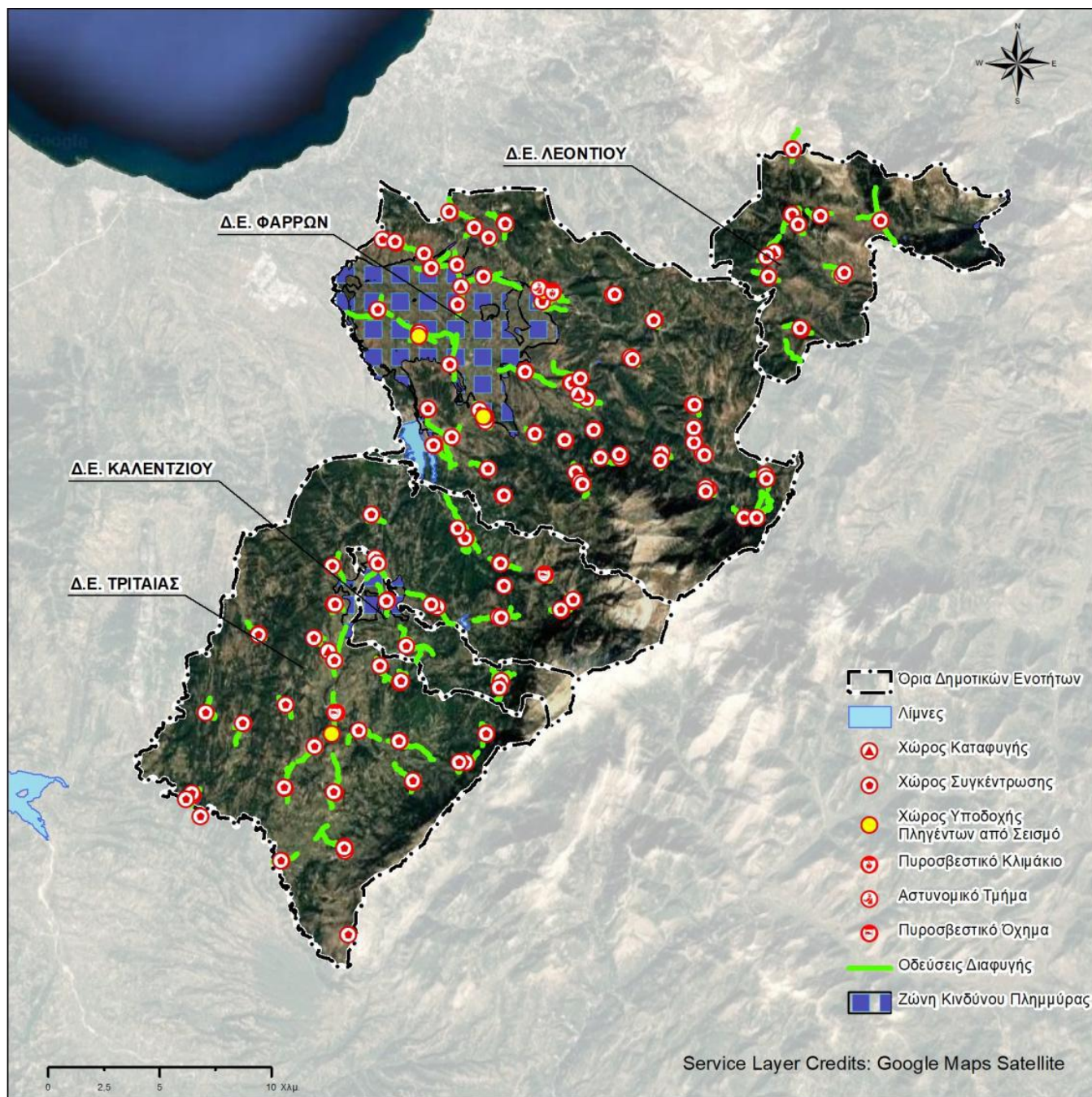
Τεχνικών Έργων ΠΕ, Αυτοτελής Δ/νση Πολιτικής Προστασίας)	οποίας θα επιλέγεται η βέλτιστη διαδικασία διαχείρισης των φερτών υλών μετά από κάθε πλημμυρικό γεγονός
--	---

- Δασικές Πυρκαγιές Επικίνδυνες περιοχές δασών και δασικών εκτάσεων της ελληνικής επικράτειας συμπεριλαμβάνουν και τις Δ.Ε του Δήμου Ερυμάνθου (31.317,92τ.χλμ προστατεύονται από τη Δασική Νομοθεσία).

Ο Δήμος Ερυμάνθου έχει καταρτίσει το 2023 το ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΕΚΤΑΚΤΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΕΞΑΙΤΙΑΣ ΔΑΣΙΚΩΝ ΠΥΡΚΑΓΙΩΝ ΜΕ ΤΗΝ ΚΩΔΙΚΗ ΟΝΟΜΑΣΙΑ «ΙΟΛΑΟΣ» και ανανεώνεται ετησίως, όπως και το ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΕΚΤΑΚΤΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΚΑΙ ΑΜΕΣΗ/ΒΡΑΧΕΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΕΠΕΙΩΝ ΑΠΟ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΠΛΗΜΜΥΡΙΚΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ «ΕΡΥΜΑΝΘΟΥ» (έκδοση 2024-2025) ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΑ ΟΡΙΖΟΜΕΝΑ ΣΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΜΕ ΤΗΝ ΚΩΔΙΚΗ ΟΝΟΜΑΣΙΑ «ΔΑΡΔΑΝΟΣ 2». Στα υφιστάμενα γενικά σχέδια αντιμετώπισης του Δήμου (Αυτοτελές Γραφείο Πολιτικής Προστασίας) για περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης στα οποία ορίζονται:

- Χώροι Καταφυγής
- Χώροι Συγκέντρωσης
- Χώροι υποδοχής πληγέντων από σεισμό
- Οδεύσεις διαφυγής από κάθε οικισμό

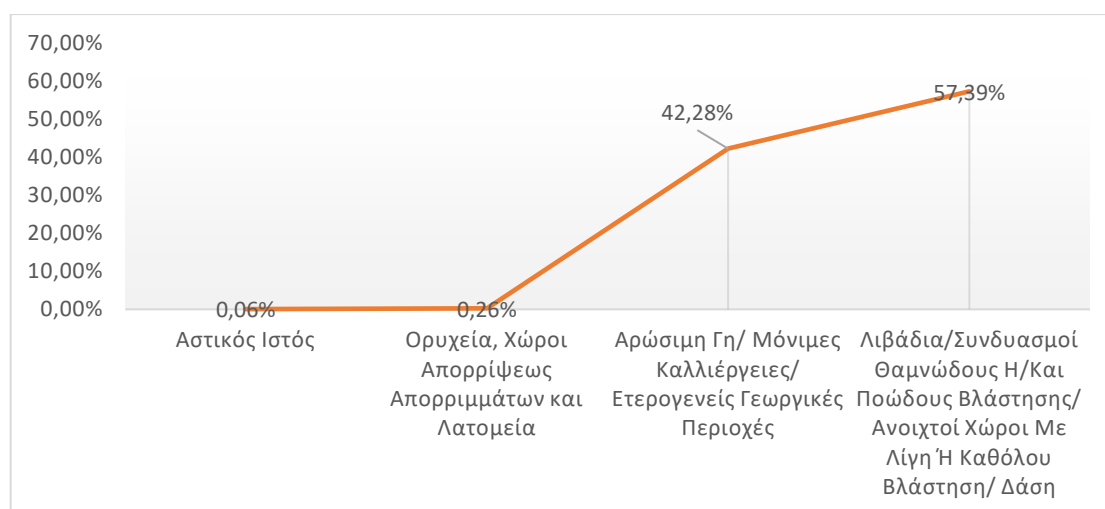
Εικόνα 11 Χάρτης εστιασμένων σημείων Δήμου Ερυμάνθου, Τ.Π.Σ. Δήμου Ερυμάνθου

A1.9 Χρήσεις γης

Από τα στοιχεία που αντλήθηκαν από τα μέχρι στιγμής παραδοτέα της Μελέτη Τοπικού Πολεοδομικού Σχεδίου, σύμφωνα με το **Corine Land Cover 2018** (Copernicus Land Monitoring Service της Ευρωπαϊκής Ένωσης, <https://land.copernicus.eu/en>) οι κατηγορίες χρήσεων γης του Δήμου Ερυμάνθου παρουσιάζονται στο παρακάτω διάγραμμα.

Πίνακας 6 Κατηγορίες Χρήσεων Γης με βάση το Corine Land Cover 2018 (Copernicus Land Monitoring Service της Ευρωπαϊκής Ένωσης, <https://land.copernicus.eu/en>)

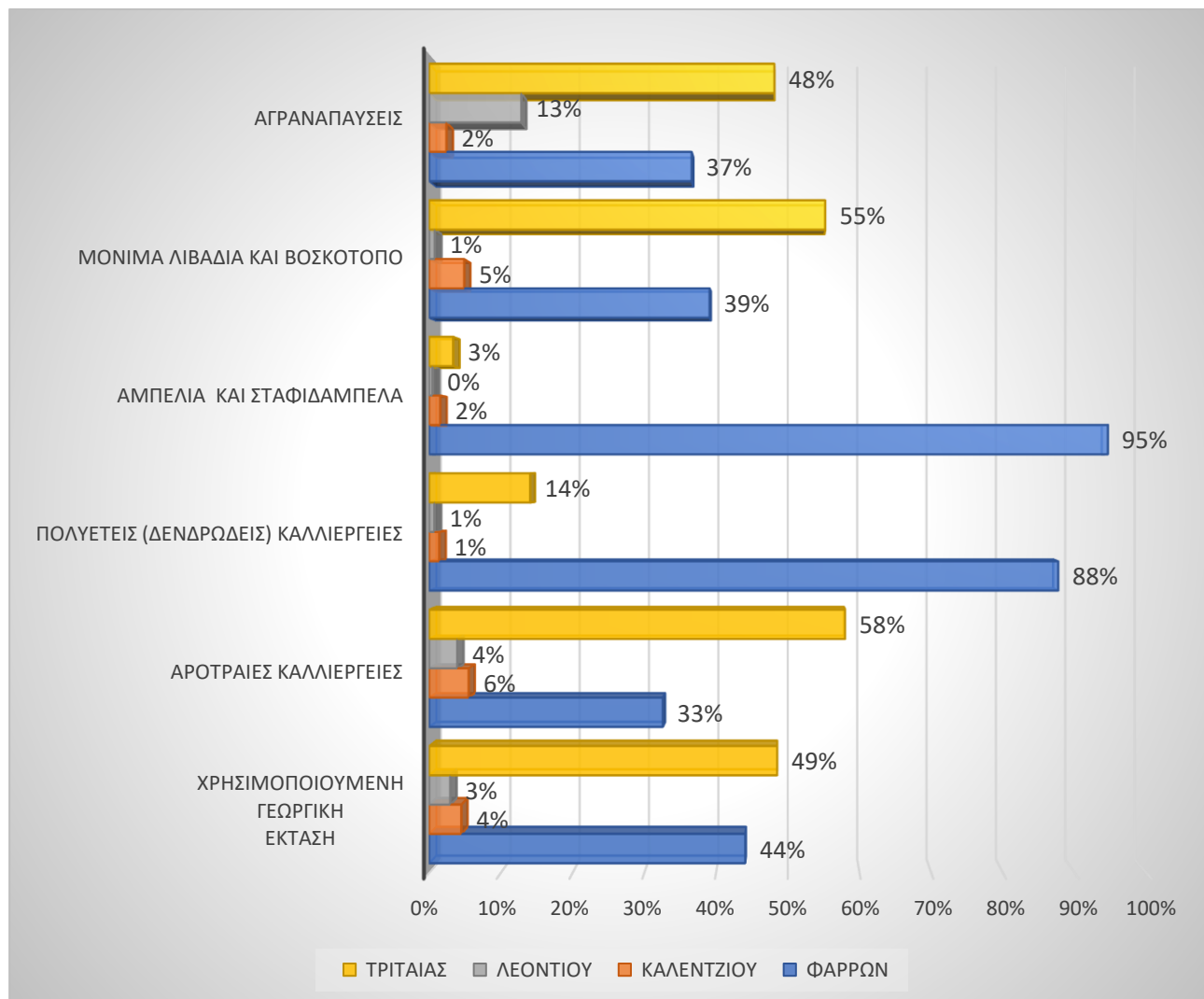

Όπως παρατηρούμε στο διάγραμμα, την μεγαλύτερη έκταση καταλαμβάνει η κατηγορία Λιβάδια/Συνδυασμοί Θαμνώδους Η/Και Ποώδους Βλάστησης/ Ανοιχτοί Χώροι Με Λίγη Ή Καθόλου Βλάστηση/ Δάση και ακολουθεί η Αρώσιμη Γη/ Μόνιμες Καλλιέργειες/ Ετερογενείς Γεωργικές Περιοχές.

Αναφορικά με τις χρήσεις γης (σύμφωνα με την απογραφή της γεωργίας από την ΕΛΣΑΤ το 2020), ο Δήμος Ερυμάνθου έχει συνολική χρησιμοποιούμενη γεωργική έκταση 130.152,7 στρέμματα. Στο παρακάτω διάγραμμα παρουσιάζονται οι εκμεταλλεύσεις και εκτάσεις, κατά βασικές κατηγορίες χρήσης του εδάφους, ανά δημοτική ενότητα του Δήμου Ερυμάνθου. Παρατηρούμε ότι οι πλειοψηφία των

χρησιμοποιούμενων γεωργικών εκτάσεων, μοιράζετε ανάμεσα στις Δημοτικές Ενότητες Φαρρών και Τριταίας, ενώ το ίδιο ισχύει με τις περισσότερες κατηγορίες. Η δημοτική ενότητα Φαρρών κατέχει το 88% του συνόλου των πολυετών (δενδρωδών) καλλιεργειών και το 95% του συνόλου των αμπελιών και των σταφιδαμπέλων.

Figure 3 Εκμεταλλεύσεις και εκτάσεις, κατά βασικές κατηγορίες χρήσης του εδάφους, ανά δημοτική ενότητα, ΕΛΣΤΑΤ 2020

A1.10 Αξιολόγηση και SWOT Ανάλυση, Φυσικό Περιβάλλον

Δυνατά Σημεία / Πλεονεκτήματα / Δυνατότητες

Η περιοχή διαθέτει πλούσιο φυσικό περιβάλλον, το οποίο παραμένει κατά βάση αναλλοίωτο από ανθρωπογενείς παρεμβάσεις, γεγονός που την καθιστά ιδιαίτερα ελκυστική και οικολογικά σημαντική. Επιπλέον, υπάρχουν περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους που συνδυάζονται αρμονικά με μνημεία της πολιτιστικής κληρονομιάς, προσφέροντας ένα μοναδικό μείγμα φυσικού και πολιτισμικού πλούτου. Το πλούσιο υδατικό δυναμικό της περιοχής, με ποτάμια, λίμνες και υπόγεια νερά, αποτελεί σημαντική πηγή ζωής και ανάπτυξης. Παράλληλα, η ύπαρξη σημαντικών προστατευόμενων περιοχών εξασφαλίζει τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και τη διαφύλαξη του φυσικού περιβάλλοντος, ενώ προσφέρει δυνατότητες για οικότουρισμό και περιβαλλοντική εκπαίδευση.

Αδύνατα Σημεία / Μειονεκτήματα / Απειλές

Παρά τα σημαντικά πλεονεκτήματα, η περιοχή αντιμετωπίζει αρκετές προκλήσεις. Υφίσταται επιβάρυνση στους υδάτινους αποδέκτες, γεγονός που θέτει σε κίνδυνο την ποιότητα του νερού και την υγεία του οικοσυστήματος. Υπάρχει σημαντική έλλειψη περιβαλλοντικής συνείδησης στον τοπικό πληθυσμό, κάτι που δυσχεραίνει τις προσπάθειες προστασίας και διαχείρισης του περιβάλλοντος. Η επιβάρυνση δασικών και κοινόχρηστων χώρων από ανεξέλεγκτες ανθρώπινες δραστηριότητες αποτελεί επίσης σοβαρό πρόβλημα. Επιπλέον, η ανεξέλεγκτη βόσκηση στην αλπική ζώνη έχει αρνητικές επιπτώσεις στη βλάστηση και τη σταθερότητα του εδάφους. Τέλος, η παράνομη ρύπανση του φυσικού περιβάλλοντος, είτε με απορρίμματα είτε με χημικά, επιβαρύνει περαιτέρω το οικοσύστημα και μειώνει την ποιότητα ζωής στην περιοχή.

Κρίσιμα Ζητήματα

Ένα από τα πιο σημαντικά κρίσιμα ζητήματα είναι η ανάγκη για την τόνωση της περιβαλλοντικής συνείδησης του τοπικού πληθυσμού. Η ενημέρωση και η ευαισθητοποίηση σχετικά με τον περιβαλλοντικό πλούτο της περιοχής, σε συνεργασία με περιβαλλοντικούς φορείς, μπορεί να αποτελέσει καθοριστικό

παράγοντα για την προστασία και τη βιώσιμη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος. Επιπλέον, είναι απαραίτητη η ενίσχυση του ρόλου της Πολιτικής Προστασίας, ώστε να αντιμετωπίζονται αποτελεσματικά περιβαλλοντικές απειλές και να διασφαλίζεται η ασφάλεια των πολιτών και της φύσης.

Ευκαιρίες

Η περιοχή έχει σημαντικές ευκαιρίες για ανάπτυξη και βιώσιμη αξιοποίηση του φυσικού και πολιτισμικού της πλούτου. Υπάρχει η δυνατότητα αξιοποίησης των προστατευόμενων περιοχών για την ανάπτυξη οικότουρισμού και περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, γεγονός που μπορεί να φέρει οικονομικά οφέλη και παράλληλα να ενισχύσει την προστασία του περιβάλλοντος. Επιπλέον, η αξιοποίηση των δημοτικών γεωργικών και δασικών εκτάσεων μπορεί να συμβάλει στην τοπική ανάπτυξη μέσω βιώσιμων πρακτικών γεωργίας και διαχείρισης των δασών. Η Κοινή Αγροτική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης προσφέρει χρηματοδοτικές δυνατότητες και μέτρα στήριξης για τη βελτίωση της γεωργίας και της αγροτικής ζωής. Τέλος, το Πράσινο Ταμείο μπορεί να χρηματοδοτήσει περιβαλλοντικά έργα, ενισχύοντας τις προσπάθειες για βιώσιμη ανάπτυξη και προστασία της φύσης.

Απειλές / Περιορισμοί

Παρά τις ευκαιρίες, υπάρχουν σημαντικές απειλές και περιορισμοί που μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά την περιοχή. Η κλιματική αλλαγή αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις, επηρεάζοντας τα οικοσυστήματα, το υδατικό δυναμικό και τις αγροτικές δραστηριότητες. Η ανεξέλεγκτη δόμηση απειλεί να αλλοιώσει το φυσικό τοπίο, να μειώσει τις προστατευόμενες εκτάσεις και να δημιουργήσει προβλήματα υποδομών και ποιότητας ζωής. Επιπλέον, η μείωση της βιοποικιλότητας λόγω ανθρώπινων παρεμβάσεων και περιβαλλοντικών στρεβλώσεων μπορεί να οδηγήσει σε απώλεια οικολογικών υπηρεσιών και ισορροπιών που είναι απαραίτητες για τη διατήρηση της φύσης και των ανθρώπινων δραστηριοτήτων.

A2. Διαχείριση Απορριμμάτων

Ο Δήμος Ερυμάνθου συλλέγει τα απορρίμματα του, και τα μεταφέρει στο Εργοστάσιο Επεξεργασίας Απορριμμάτων Φλόκα, στην Αχαΐα. Καθώς δεν έχει εκπονηθεί το Τοπικό Σχέδιο Διαχείρισης Απορριμμάτων, και δεν υφίσταται ξεχωριστή συλλογή στην πηγή, απουσιάζουν τα αριθμητικά δεδομένα των διαφορετικών ειδών αποβλήτων για τα διαφορετικά ρεύματα απορριμμάτων. Τα δεδομένα από τα Πρακτικά της 9^{ης} Συνεδρίασης (11/11/2021) του ΣΥ.ΔΙ.Σ.Α Ν. Αχαΐας, παρουσιάζουν την πληρέστερη εικόνα για τον όγκο του συνόλου των αστικών απορριμμάτων του Δήμου Ερυμάνθου. Σύμφωνα με το Αντισταθμιστικό όφελος του 2022 από τον ΧΥΤΑ Φλόκα, ο Δήμος Ερυμάνθου εμφανίζεται να έχει καταθέσει ετήσια (για το έτος 2022) ποσότητα, 1998 τόνους σύμμεικτων αστικών στερεών απορριμμάτων. Με τα πιο πρόσφατα δεδομένα, από το Ηλεκτρονικό Μητρώο Αποβλήτων (ΗΜΑ), το έτος 2024 συλλέχθηκαν 2.200 σύμμεικτων αστικών στερεών.

Κρίνεται απαραίτητη η δημιουργία Γωνιών Ανακύκλωσης, που θα λειτουργούν σαν σημεία συλλογής στις τέσσερις Δημοτικές Ενότητες. Θα εγκατασταθούν σε εξωτερικούς κοινόχρηστους χώρους, χωρίς περιβαλλοντική αδειοδότηση, με σκοπό την καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών.

A2.1 Αξιολόγηση και SWOT Ανάλυση

Δυνατά Σημεία / Πλεονεκτήματα / Δυνατότητες

Η περιοχή παρουσιάζει ικανοποιητικά διαχειρίσιμη ποσότητα αστικών απορριμμάτων, γεγονός που διευκολύνει τον σχεδιασμό και την οργάνωση της διαχείρισής τους. Επιπλέον, ένα μεγάλο ποσοστό αυτών των απορριμμάτων είναι βιοδιασπώμενο, όπως γεωργοκτηνοτροφικά απόβλητα και κλαδιά, προσφέροντας ευκαιρίες για κομποστοποίηση και άλλες μορφές αξιοποίησης. Η προσθήκη

σύγχρονων οχημάτων διαχείρισης καθαριότητας συμβάλλει στην αποτελεσματικότερη συλλογή και μεταφορά των απορριμμάτων, ενώ οι συνεργασίες με εταιρίες ανακύκλωσης ενισχύουν τις δυνατότητες ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης υλικών. Τέλος, υπάρχουν σημαντικές δυνατότητες αξιοποίησης του όγκου των βιοαποβλήτων, μέσα από καινοτόμες μεθόδους και εφαρμογές κυκλικής οικονομίας, που μπορούν να μειώσουν το περιβαλλοντικό αποτύπωμα και να δημιουργήσουν νέες θέσεις εργασίας.

Αδύνατα Σημεία / Μειονεκτήματα / Απειλές

Παρά τις θετικές εξελίξεις, η περιοχή αντιμετωπίζει σημαντικά προβλήματα στη διαχείριση των απορριμμάτων. Η άναρχη απόρριψη αστικών απορριμμάτων αποτελεί σοβαρό πρόβλημα, με επιπτώσεις στην αισθητική της περιοχής, τη δημόσια υγεία και το φυσικό περιβάλλον. Η επιβάρυνση των υδάτινων αποδεκτών από ανεξέλεγκτη ρίψη αποβλήτων οδηγεί σε ρύπανση των υδάτων και υποβάθμιση των οικοσυστημάτων. Επιπλέον, η έλλειψη ενός ολοκληρωμένου κανονισμού καθαριότητας δυσχεραίνει τη συντονισμένη προσπάθεια διαχείρισης και ελέγχου των απορριμμάτων. Οι ελλιπείς υποδομές και το περιορισμένο προσωπικό αποτελούν επίσης βασικά μειονεκτήματα που περιορίζουν την αποδοτικότητα της υπηρεσίας καθαριότητας.

Κρίσιμα Ζητήματα

Η επιβολή τέλους ταφής αποτελεί ένα εργαλείο που μπορεί να μειώσει τον όγκο των απορριμμάτων που καταλήγουν σε χώρους υγειονομικής ταφής, προωθώντας παράλληλα την ανακύκλωση και την επαναχρησιμοποίηση. Επιπλέον, η αξιοποίηση των αρχών της κυκλικής οικονομίας στην τοπική διαχείριση απορριμμάτων θεωρείται αναγκαία για την επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης και προστασίας του περιβάλλοντος.

Ευκαιρίες

Η περιοχή διαθέτει σημαντικές ευκαιρίες για την αυτονομία στη διαχείριση απορριμμάτων, μειώνοντας την εξάρτηση από εξωτερικούς παράγοντες και βελτιώνοντας τον έλεγχο της διαδικασίας. Υπάρχει επάρκεια χώρου για τη δημιουργία Πράσινου Σημείου, Γωνιών Ανακύκλωσης, υποδομές που μπορούν να βελτιώσουν σημαντικά την ανακύκλωση και την επεξεργασία απορριμμάτων. Η δημιουργία κομπόστ από βιοαποδομήσιμα υλικά μπορεί να συμβάλει στην παραγωγή χρήσιμου οργανικού λιπάσματος, ενισχύοντας ταυτόχρονα την κυκλική οικονομία και μειώνοντας τον όγκο των αποβλήτων που οδηγούνται σε ταφή.

Απειλές / Περιορισμοί

Το κόστος της ταφής απορριμμάτων αποτελεί σημαντική οικονομική επιβάρυνση για την τοπική αυτοδιοίκηση και μπορεί να περιορίσει τις δυνατότητες επένδυσης σε σύγχρονες υποδομές διαχείρισης. Επιπλέον, υπάρχουν περιορισμοί που έχουν τεθεί στο σύνολο του όγκου των απορριμμάτων που επιτρέπεται να οδηγηθούν σε χώρους ταφής μέχρι το 2030, γεγονός που απαιτεί την άμεση υιοθέτηση εναλλακτικών και πιο βιώσιμων μεθόδων διαχείρισης. Η μη ορθή αντιμετώπιση αυτών των περιορισμών μπορεί να οδηγήσει σε περιβαλλοντικά προβλήματα, αυξημένα κόστη και επιδείνωση της ποιότητας ζωής στην περιοχή.

A3. Υποδομές – Δίκτυα

A3.1 Υποδομές ύδρευσης – άρδευσης – αποχέτευσης

Ο Δήμος Ερυμάνθου διαθέτει εκτεταμένα δίκτυα ύδρευσης σε όλες τις Δημοτικές Κοινότητες (Δ.Κ.), ενώ δίκτυα άρδευσης σε κάποιες, με συνεχείς παρεμβάσεις και έργα επέκτασης και εκσυγχρονισμού. Τα δίκτυα αυτά αποτελούν ζωτικής σημασίας υποδομές για την ποιότητα ζωής των κατοίκων και την αγροτική παραγωγή, και αναβαθμίζονται με στοχευμένα έργα χρηματοδοτούμενα από εθνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα.

Υδρευση και Άρδευση

Σημαντικές παρεμβάσεις για την αναβάθμιση του δικτύου ύδρευσης περιλαμβάνουν την εκτέλεση έργων βελτίωσης και εκσυγχρονισμού στο σύνολο του Δήμου με έργα ύψους άνω των 2, εκατ. ευρώ, στο πλαίσιο προγραμμάτων ΕΣΠΑ (2014-2020) και Φιλόδημος (2019-2025). Παράλληλα, πραγματοποιείται η βελτίωση και αναβάθμιση των υποδομών ύδρευσης, σε όλο το πλέγμα των Δημοτικών Κοινοτήτων, όπου και έχουν εγκατασταθεί σύγχρονες δεξαμενές και έχουν κατασκευαστεί σημαντικά δίκτυα ύδρευσης συνολικού μήκους περίπου 12.900 μέτρων. Ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται στην επίλυση των προβλημάτων που παρουσιάζει η Δημοτική Ενότητα Τριταίας, όπου τόσο η επάρκεια όσο και η ποιότητα του νερού έχουν καταγραφεί ως κρίσιμα ζητήματα.

Σε επίπεδο άρδευσης, η διαχείριση των υδάτινων πόρων γίνεται με συστηματική αξιολόγηση και βελτίωση του κανονισμού άρδευσης, έγκαιρους καθαρισμούς αυλάκων, καθώς και με την πρόσληψη εξειδικευμένων υδρονομέων. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην επίλυση προβλημάτων του αρδευτικού δικτύου του Πείρου, καθώς και στην επέκταση του αρδευτικού δικτύου Ντασκά και στη συντήρηση περίπου 15 χλμ. τσιμενταυλάκων που εξυπηρετούν 17 κοινότητες, με στόχο τη βελτίωση της λειτουργικότητας και την αύξηση της αγροτικής παραγωγής.

Αποχέτευση

Η κατάσταση στο δίκτυο αποχέτευσης χαρακτηρίζεται από σημαντικές ελλείψεις και τεχνικές αδυναμίες, γεγονός που το καθιστά τη σημαντικότερη πρόκληση υποδομών για τον Δήμο. Παρότι έχουν εκπονηθεί μελέτες, η ολοκλήρωση και η εύρυθμη λειτουργία του συστήματος παραμένει επιτακτική ανάγκη.

Μεταξύ των έργων που έχουν υλοποιηθεί ή βρίσκονται σε εξέλιξη ξεχωρίζουν το έργο ολοκλήρωσης του εσωτερικού αποχετευτικού δικτύου στους οικισμούς Φαρρών και Βασιλικού, προϋπολογισμού 1.686.400 €, το οποίο παρουσιάζει πρόοδο ολοκλήρωσης άνω του 98%. Επιπλέον, έχουν ολοκληρωθεί μελέτες για τα

αποχετευτικά δίκτυα και τις εγκαταστάσεις βιολογικού καθαρισμού στις κοινότητες Λεοντίου, Χαλανδρίτσας, Ερυμάνθειας και Σκιαδά, με τα ποσοστά ολοκλήρωσης των μελετών να φτάνουν το 88%.

Συνολικά, οι δράσεις αυτές εντάσσονται στον ευρύτερο στρατηγικό σχεδιασμό του Δήμου, που αποσκοπεί στη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου, βιώσιμου δικτύου αποχέτευσης με σύγχρονες περιβαλλοντικές προδιαγραφές, ενισχύοντας έτσι την ποιότητα ζωής των κατοίκων και τη μακροπρόθεσμη προστασία των φυσικών πόρων.

A3.4 Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ)

Σύμφωνα με στοιχεία της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας (ΡΑΕ), στην ευρύτερη περιοχή του Δήμου δραστηριοποιείται σημαντικός αριθμός αιτήσεων ιδιωτών για την παραγωγή ενέργειας με τη χρήση ΑΠΕ, γεγονός που αποτυπώνει το ιδιαίτερο ενεργειακό δυναμικό της περιοχής. Βέβαια υπάρχουν και εγκαταστάσεις, οι οποίες δεν βρίσκονται ακόμη σε λειτουργία.

A3.5 Αξιολόγηση και SWOT Ανάλυση

Δυνατά Σημεία / Πλεονεκτήματα / Δυνατότητες

Ο Δήμος διαθέτει αρκετές καταγεγραμμένες και αδειοδοτημένες υδροληψίες που καλύπτουν το σύνολο της περιοχής, εξασφαλίζοντας έτσι νόμιμη και ελεγχόμενη χρήση των υδάτινων πόρων. Η περιοχή χαρακτηρίζεται από πλούτο φυσικών πόρων με δυνατότητες αξιοποίησης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, προσφέροντας προοπτικές για βιώσιμη ενεργειακή ανάπτυξη. Υπάρχει επάρκεια υδάτινων πόρων και η εξασφαλισμένη ποιότητα πόσιμου νερού αποτελεί στρατηγικό στόχο.

Αδύνατα Σημεία / Μειονεκτήματα / Απειλές

Ωστόσο, παρατηρείται αλόγιστη κατανάλωση νερού ύδρευσης, ιδιαίτερα κατά τους θερινούς μήνες, γεγονός που επιβαρύνει τους υδάτινους πόρους και θέτει σε κίνδυνο τη βιωσιμότητά τους. Σημαντικές είναι οι ελλείψεις σε υποδομές αρδευτικού δικτύου, ειδικά σε κλειστού τύπου δίκτυα, που περιορίζουν την αποτελεσματικότητα της άρδευσης στην αγροτική παραγωγή. Η διαχείριση της αποχέτευσης ομβρίων υδάτων είναι επίσης ανεπαρκής, αυξάνοντας τον κίνδυνο πλημμυρών. Οι μικροί οικισμοί κατηγορίας Δ προτεραιότητας αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην πρόσβαση σε χρηματοδοτικά προγράμματα, γεγονός που περιορίζει την υλοποίηση έργων αποχέτευσης και βελτίωσης των υποδομών.

Κρίσιμα Ζητήματα

Ένα κρίσιμο ζήτημα αποτελεί η ανάγκη για εγκατάσταση σύγχρονων υποδομών ύδρευσης και άρδευσης σε ολόκληρο τον Δήμο, ώστε να εξασφαλιστεί η επάρκεια και η ποιότητα του πόσιμου και αρδευτικού νερού. Παράλληλα, πρέπει να ληφθούν μέτρα για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, ιδιαίτερα της λειψυδρίας, που απειλεί να επιδεινώσει την ήδη πιεσμένη κατάσταση των υδάτινων πόρων.

Ευκαιρίες

Υπάρχουν διαθέσιμα εθνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα επιδοτήσεων που μπορούν να χρηματοδοτήσουν έργα για την αναβάθμιση των υποδομών ύδρευσης και ενεργειακής αυτονομίας. Οι επιδοτήσεις για την οικιακή ενεργειακή αυτονομία παρέχουν επιπλέον κίνητρα για την προώθηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και εξοικονόμησης πόρων. Η περιοχή διαθέτει ενεργειακή κοινότητα και ειδικό χωροταξικό για την εγκατάσταση υποδομών ΑΠΕ (Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας), γεγονός που ενισχύει τις δυνατότητες βιώσιμης ανάπτυξης.

Απειλές / Περιορισμοί

Η κλιματική αλλαγή αποτελεί σημαντική απειλή, καθώς επιδεινώνει τις συνθήκες λειψυδρίας και αυξάνει τις πιέσεις στους υδάτινους πόρους. Η ενεργειακή κρίση προκαλεί αυξημένα κόστη και δυσκολίες στην υποστήριξη των υποδομών. Το ιδιαίτερα εκτεταμένο μήκος δικτύων ύδρευσης, σε συνδυασμό με τη διασπορά του οικιστικού δικτύου, δυσχεραίνει τη διαχείριση και αυξάνει τις ανάγκες για συντήρηση. Επιπλέον, το εκτεταμένο δίκτυο υδρομαστεύσεων απαιτεί συνεχή προστασία και συντήρηση για να λειτουργεί αποτελεσματικά και να αποτρέπει απώλειες και καταστροφές.

A4. Πολεοδομία – Δόμηση

A4.1 Οικιστική διάρθρωση της περιοχής

Ο Δήμος Ερυμάνθου χαρακτηρίζεται από μικρές συγκεντρώσεις πληθυσμού, χωρίς κάποιο αστικό κέντρο. Η μεγαλύτερη Δ.Κ. είναι η Χαλανδρίτσα στη Δ.Ε. Φαρρών με 822 μόνιμους κατοίκους (απογραφή 2021), όπου βρίσκεται και η έδρα του Δήμου. Όλες οι Τ.Κ έχουν πληθυσμό λιγότερο από 1.000 κατοίκους και παρουσιάζονται στον παρακάτω Πίνακα κατά φθίνοντα πληθυσμό. Αναφορικά με την κατανομή των φύλων, στον Δήμο Ερυμάνθου, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ το 2021, οι άνδρες αποτελούν το 53,6% (4397) και οι γυναίκες το 46,4% (3814).

Πίνακας 7 Δημοτικές Κοινότητες Δήμου Ερυμάνθου, Μόνιμος Πληθυσμός, ΕΛΣΤΑΤ 2021

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
ΔΗΜΟΣ ΕΡΥΜΑΝΘΟΥ	8.211
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΑΡΡΩΝ	4.402
Δημοτική Κοινότητα Χαλανδρίτσης	929
Χαλανδρίτσα,η	822
Κυδωνιές,οι	13

Μαστοραίικα - Σταμαίικα,τα	94
Δημοτική Κοινότητα Βασιλικού	679
Βασιλικόν,το	365
Αγριλιά,η	121
Κυδωνίαι,αι	78
Στέρνα,η	27
Στεφάνη,η	88
Δημοτική Κοινότητα Ελληνικού	273
Ελληνικόν,το	75
Αγία Ελεούσα,η	64
Βαλματούρα,η	10
Κανελλάκι,το	33
Κούμαρης,ο	16
Νεοχώριον,το	40
Χρυσαιγή,η	35
Δημοτική Κοινότητα Ισώματος	351
Ίσωμα,το	351
Δημοτική Κοινότητα Καλάνιστρας	122
Καλάνιστρα,η	69
Ροδιά,η	53
Δημοτική Κοινότητα Καλάνου	102
Κάλανος,ο	102
Δημοτική Κοινότητα Καλουσίου	166
Καλούσιον,το	166
Δημοτική Κοινότητα Καταρράκτου	73
Καταρράκτης,ο	73
Δημοτική Κοινότητα Κριθαρακίων	136
Κριθαράκια,τα	79
Αστέριον,το	57
Δημοτική Κοινότητα Λακκωμάτων	61
Λακκώματα,τα	61
Τσαπουρνιά,η	0
Δημοτική Κοινότητα Μιραλίου	83

Μιράλιον,το	83
Δημοτική Κοινότητα Νέου Κομπηγαδίου	93
Νέον Κομπηγάδιον,το	74
Μίχας,ο	1
Πλάτανος,ο	18
Δημοτική Κοινότητα Πλατανόβρυσης	353
Πλατανόβρυση,η	179
Αγία Παρασκευή,η	25
Κάτω Πλατανόβρυση,η	107
Κοίμησις,η	42
Δημοτική Κοινότητα Σταροχωρίου	368
Άνω Σταροχώρι,το	74
Δαφνούλα,η	210
Κάτω Σταροχώρι,το	70
Τρούσας,ο	14
Δημοτική Κοινότητα Φαρών	500
Φαραί,αι	470
Πρέβεδος,ο	30
Δημοτική Κοινότητα Χρυσοπηγής	113
Χρυσοπηγή,η	90
Άνω Χρυσοπηγή,η	23
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΑΛΕΝΤΖΙΟΥ	276
Δημοτική Κοινότητα Καλεντζίου	276
Άγιος Γεώργιος,ο	64
Αβράμιον,το	41
Καλέντζιον,το	74
Μπαντσαίικα,τα	97
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΕΟΝΤΙΟΥ	477
Δημοτική Κοινότητα Λεοντίου	394
Λεόντιον,το	306
Βεταίικα,τα	35
Γολέμι,το	14

Θωμέικα,τα	15
Κατσαϊτέικα,τα	13
Κουναβαίικα,τα	11
Οβρυόκαμπος,ο	0
Δημοτική Κοινότητα Άνω Μαζαράκι	23
Άνω Μαζαράκιον,το	23
Δημοτική Κοινότητα Δεμεστίχων	60
Δεμέστιχα,τα	60
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΤΑΙΑΣ	3056
Δημοτική Κοινότητα Σταυροδρομίου	297
Σταυροδρόμιον,το	143
Ξηροχώριον,το	54
Πανουσαίικα,τα	49
Ράχη,η	51
Δημοτική Κοινότητα Αγίας Βαρβάρας	109
Αγία Βαρβάρα,η	67
Γάλαρος,ο	42
Δημοτική Κοινότητα Αγίας Μαρίνης	55
Αγία Μαρίνα,η	26
Κάτω Αγία Μαρίνα,η	29
Δημοτική Κοινότητα Αλεποχωρίου	230
Άγιος Δημήτριος,ο	99
Αλεποχώριον,το	131
Δημοτική Κοινότητα Βελιμαχίου	68
Βελιμάχιον,το	63
Μονή Αγίων Πάντων,η	5
Δημοτική Κοινότητα Δροσιάς	494
Δροσιά,η	198
Κάτω Δροσιά,η	162
Κουμπέριον,το	70
Πτέρη,η	64
Δημοτική Κοινότητα Ερυμανθείας	219

Ερυμάνθεια,η	219
Δημοτική Κοινότητα Κάλφα	177
Κάλφας,ο	148
Μασουραίικα,τα	29
Δημοτική Κοινότητα Μανεσίου Πατρών	310
Μανέσιον,το	122
Γολέμιον,το	60
Κάτω Μαστραντώνιον,το	99
Μαστραντώνης,ο	29
Δημοτική Κοινότητα Ρουπακιάς	115
Ρουπακιά,η	115
Δημοτική Κοινότητα Σκιαδά	546
Σκιαδάς,ο	308
Καρπέτα,το	104
Μονή Κοιμήσεως Θεοτόκου Νοτενών,η	1
Μπαράκες,οι	75
Πηγάδια,τα	58
Δημοτική Κοινότητα Σκούρα	118
Σκούρας,ο	97
Καρδάσι,το	21
Δημοτική Κοινότητα Σπαρτιάς	171
Σπαρτιά,η	67
Κυπαρίσσιον,το	104
Δημοτική Κοινότητα Χιόνας	147
Χιόνα,η	147

Οι οικιστικοί υποδοχείς της περιοχής μελέτης παρουσιάζουν στο σύνολο τους κοινότυπα χαρακτηριστικά. Ειδικότερα, το σύνολο των οικισμών αφορά οριοθετημένους οικισμούς με Απόφαση Νομάρχη, κάτω των 2.000 κατοίκων και ακτινωτούς οικισμούς με ιδιαίτερα χαμηλές οικιστικές πυκνότητες και αρκετά διευρυμένα όρια συγκριτικά με την έκταση της υφιστάμενης δομημένης επιφάνειας.

Χαρακτηριστική είναι και η διαμόρφωση κατακερματισμένων οικιστικών ιστών που προκαλείται από διάχυση της δόμησης σε περιοχές που δεν υφίστανται εγκεκριμένα όρια (πχ. Ρακίτα, Μίραλι).

Η περιοχή μελέτης διαθέτει αγροτικό και κτηνοτροφικό χαρακτήρα, με κατά τόπους συγκεντρώσεις σε όλες τις Δ.Ε. Ως εκ τούτου, θα πρέπει να καταστεί σαφές, ότι η διαφύλαξη της αγροτικής γης και η οργάνωση της κτηνοτροφίας και του μεταποιητικού-βιοτεχνικού τομέα διαδραματίζει καταλυτικό ρόλο στη διαμόρφωση του οικονομικού γίνεσθαι της περιοχής, καθώς αποτελεί την κύρια πηγή τοπικού εισοδήματος.

Όσον αφορά τις κτηνοτροφικές εγκαταστάσεις συναντώνται διάσπαρτα σε όλο τον Δήμο κυρίως στις ημιορεινές – ορεινές περιοχές, με τη μεγαλύτερη συγκέντρωση σταβλικών εγκαταστάσεων στην Δ.Ε. Τριταίας και συγκεκριμένα στην ευρύτερη περιοχή του οικισμού Σταυροδρομίου.

Επιπλέον, στην εδαφική επικράτεια της περιοχής μελέτης εντοπίζονται διάσπαρτες βιοτεχνίες/βιομηχανίες κυρίως στη Δ.Ε. Φαρρών και στη Δ.Ε. Τριταίας. Επομένως, είναι μείζονος σημασίας η εξασφάλιση σαφώς καθορισμένης ζώνης ανάπτυξης των εν λόγω δραστηριοτήτων, προκειμένου να αποφευχθούν ζητήματα ρύπανσης υδάτινων πόρων, υποβάθμισης εδάφους και ανεξέλεγκτης σπατάλης νερού και ενέργειας.

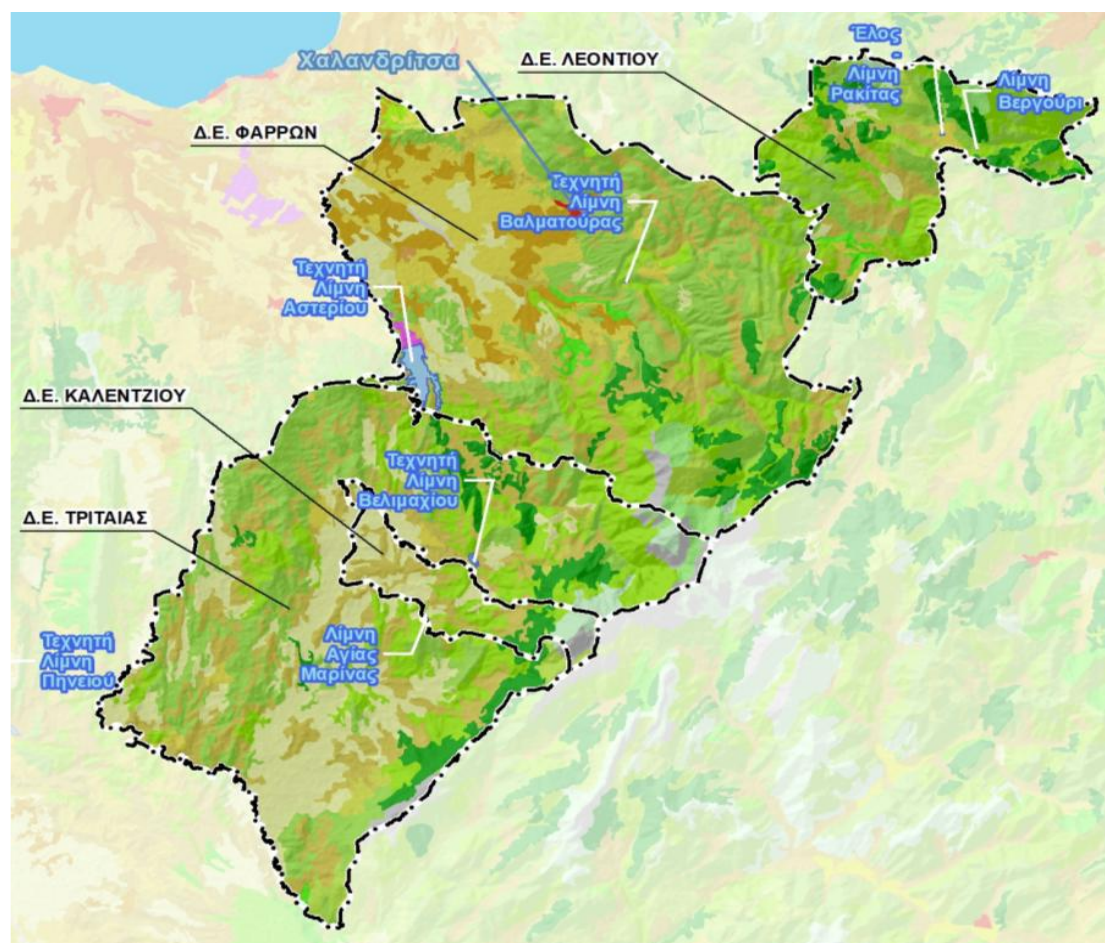
Αναφορικά με τη τουριστική δραστηριότητα είναι περιορισμένη αν και συναντάται σημειακά στην εδαφική επικράτεια της περιοχής μελέτης (Καλέντζι, Μίχα - Τσαπουρνιά).

A4.2 Καθεστώς Δόμησης– Πολεοδομικά Στοιχεία

Στα αρχές του 2024, υπογράφηκε σύμβαση για την εκπόνηση του Τοπικού Πολεοδομικού Σχεδίου του Δήμου Ερυμάνθου, το οποίο αναμένεται να παραδοθεί στο τέλος του 2025, συνδυαστικά με την Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ).

Σύμφωνα με το περιεχόμενο των μέχρι τώρα παραδοτέων μελετών, στον Δήμο Ερυμάνθου εντός σχεδίου υπάρχουν συνολικά 95 οικισμοί, από τους οποίους οι 40 έχουν θεσμοθετημένο όριο, οι 43 είναι ακτινωτοί και οι 12 δεν έχουν θεσμοθετημένο όριο. Αντίστοιχα εκτός σχεδίου συγκαταλέγονται οι περιοχές του δικτύου Natura 2000 (151,071 τ.χλμ.), οι 8 θεσμοθετημένοι αρχαιολογικοί χώροι και λίμνες τεχνητές και φυσικές.

Εικόνα 12 Χάρτης Δήμου Ερυμάνθου, Πηγή ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ (ΤΠΣ) ΔΗΜΟΥ ΕΡΥΜΑΝΘΟΥ (ΔΕ ΛΕΟΝΤΙΟΥ, ΚΑΛΕΝΤΖΙΟΥ, ΦΑΡΡΩΝ, ΤΡΙΤΑΙΑΣ)

Οι Δημοτικές Ενότητες Τριταίας και Φαρρών παρουσιάζουν σημαντικές οικιστικές, πολιτιστικές και παραγωγικές ιδιαιτερότητες, με σαφή διάκριση μεταξύ εντός και εκτός σχεδίου περιοχών.

Δ.Ε. Τριταίας

Στην Δ.Ε. Τριταία καταγράφονται συνολικά 11 οικισμοί με θεσμοθετημένο όριο, 17 ακτινωτοί οικισμοί και 3 οικισμοί χωρίς όρια, καταγεγραμμένοι από την ΕΛ.ΣΤΑΤ. Το οδικό της δίκτυο περιλαμβάνει 952,2 χλμ μη θεσμοθετημένων και 78,8 χλμ θεσμοθετημένων οδών. Ιδιαίτερης σημασίας είναι οι θεσμοθετημένοι αρχαιολογικοί χώροι, όπως ο Λόφος Κάστρου κοντά στον Σκιαδά και ο αρχαιολογικός χώρος της Τριταίας στην Κάτω Αγία Μαρίνα, ενώ σημαντικό έργο υποδομής αποτελεί η λιμνοδεξαμενή στη θέση Ντασκά.

Στις εντός σχεδίου περιοχές, συναντάμε 9 εγκαταστάσεις εκπαίδευσης (4 στην Ερυμάνθεια, 3 στο Σταυροδρόμι, 2 στον Σκιαδά), 32 κτηνοτροφικές μονάδες και 1 παραδοσιακό οικισμό. Εκτός σχεδίου βρίσκονται 2 εξωοικιστικά σύνολα με ιδιαίτερη πολιτιστική και θρησκευτική σημασία: η Μονή Νοτενών και η Μονή Αγίων Πάντων, ενώ η παραγωγική δραστηριότητα περιλαμβάνει 145 κτηνοτροφικές μονάδες και 3 μονάδες μεταποίησης.

Δ.Ε. Φαρρών

Η Δ.Ε. Φαρρών παρουσιάζει 24 οικισμούς με θεσμοθετημένα όρια, 21 ακτινωτούς οικισμούς και 3 χωρίς θεσμοθετημένα όρια, σύμφωνα με την ΕΛ.ΣΤΑΤ. Το οδικό δίκτυο εκτείνεται σε 1.035,59 χλμ μη θεσμοθετημένων και 133,4 χλμ θεσμοθετημένων δρόμων. Οι θεσμοθετημένοι αρχαιολογικοί χώροι περιλαμβάνουν τον Λόφο Σταυρού (Μυκηναϊκό Νεκροταφείο Χαλανδρίτσας) και τον Λόφο Τρουμπέ, ενώ σημαντικό υδάτινο έργο είναι η Λίμνη Αστερίου.

Στις εντός σχεδίου περιοχές υπάρχουν 10 εκπαιδευτικές εγκαταστάσεις (3 σε Χαλανδρίτσα και Φαρρές, 2 σε Ίσωμα και Βασιλικό), 1 βιοτεχνία χαμηλής/μέσης

όχλησης, 24 κτηνοτροφικές μονάδες, 25 μονάδες μεταποίησης και 1 Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ).

Στις εκτός σχεδίου περιοχές αναπτύσσονται δραστηριότητες αθλητισμού, όπως το Σκοπευτήριο Α.Σ.Δ.Ο.Ε., η εγκατάσταση τοξοβολίας του Συλλόγου Πέλοπας. Επιπλέον, λειτουργεί το Κέντρο Υγείας Χαλανδρίτσας, ενώ η αγροτική και μεταποιητική δραστηριότητα εκπροσωπείται από 89 κτηνοτροφικές μονάδες, 21 μονάδες μεταποίησης, 2 τουριστικά καταλύματα.

Οι Δημοτικές Ενότητες Καλεντζίου και Λεοντίου χαρακτηρίζονται από αγροτικό χαρακτήρα, με περιορισμένο αριθμό οικισμών και έντονη παρουσία κτηνοτροφικών και μεταποιητικών δραστηριοτήτων, ενώ το φυσικό περιβάλλον της περιοχής παίζει καθοριστικό ρόλο, ειδικά στη Δ.Ε. Λεοντίου, που εντάσσεται κατά κύριο λόγο στο Δίκτυο Natura 2000.

Δ.Ε. Καλεντζίου

Στο Καλέντζι καταγράφεται 1 οικισμός με θεσμοθετημένο όριο και 3 ακτινωτοί οικισμοί. Το οδικό δίκτυο αποτελείται από 94,87 χλμ μη θεσμοθετημένων και 13,93 χλμ θεσμοθετημένων οδών, ενώ δεν υφίστανται θεσμοθετημένοι αρχαιολογικοί χώροι.

Στις εντός σχεδίου περιοχές, αναπτύσσονται 9 κτηνοτροφικές μονάδες, 2 μονάδες μεταποίησης και 1 τουριστικό κατάλυμα. Στις εκτός σχεδίου περιοχές, λειτουργούν 13 κτηνοτροφικές μονάδες, επιβεβαιώνοντας τον έντονο πρωτογενή χαρακτήρα της ενότητας.

Δ.Ε. Λεοντίου

Η Δ.Ε. Λεοντίου περιλαμβάνει 4 οικισμούς με θεσμοθετημένα όρια, 2 ακτινωτούς οικισμούς και 5 χωρίς θεσμοθετημένα όρια, όπως αναγράφονται στην ΕΛ.ΣΤΑΤ. Το συνολικό οδικό δίκτυο περιλαμβάνει 168,84 χλμ μη θεσμοθετημένων και 22,66 χλμ

θεσμοθετημένων δρόμων. Η ενότητα διαθέτει έναν θεσμοθετημένο αρχαιολογικό χώρο, στη θέση Αχνάρι (Άνω Μαζαράκι).

Στις εντός σχεδίου περιοχές, εντοπίζεται 1 εκπαιδευτική εγκατάσταση (στο Λεόντιο), 2 κτηνοτροφικές μονάδες και 1 χώρος περίθαλψης. Εκτός σχεδίου υπάρχουν 12 κτηνοτροφικές μονάδες και 1 τουριστικό κατάλυμα. Αξιοσημείωτο είναι ότι άνω του 60% της έκτασης της Δ.Ε. Λεοντίου χαρακτηρίζεται ως περιοχή του Δικτύου Natura 2000, γεγονός που αναδεικνύει τη φυσική και περιβαλλοντική της σημασία.

A4.3 Αξιολόγηση και SWOT Ανάλυση

Δυνατά Σημεία / Πλεονεκτήματα / Δυνατότητες

Ο Δήμος διαθέτει επάρκεια κοινόχρηστων χώρων, που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων αναψυχής, πολιτισμού και κοινωνικής συνοχής. Το τοπικό πολεοδομικό σχέδιο, παρά τις όποιες αδυναμίες, αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο για τη ρύθμιση και οργάνωση της χωροταξικής ανάπτυξης. Υπάρχουν συγκεκριμένες δυνατότητες οριοθέτησης και οργάνωσης κτηνοτροφικών πάρκων, που μπορούν να συμβάλουν στη συγκέντρωση και καλύτερο έλεγχο των κτηνοτροφικών δραστηριοτήτων, περιορίζοντας τις αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και στην ποιότητα ζωής. Επιπλέον, η ολοκλήρωση των διαδικασιών κτηματογράφησης του Δήμου βελτιώνει την ασφάλεια δικαίου και διευκολύνει τη διαχείριση της γης και των περιουσιακών στοιχείων.

Αδύνατα Σημεία / Μειονεκτήματα / Απειλές

Παρά τα πλεονεκτήματα, υπάρχουν σημαντικά αδύνατα σημεία, όπως η έλλειψη ολοκληρωμένης πολεοδομικής οργάνωσης στους οικισμούς, που δημιουργεί προβλήματα στη χωροθέτηση χρήσεων γης και στην υποδοχή νέων δραστηριοτήτων. Δεν έχουν θεσμοθετηθεί ζώνες ανάπτυξης για βιομηχανικές, βιοτεχνικές ή

αγροτοκτηνοτροφικές δραστηριότητες, με αποτέλεσμα τη σύγχυση και τις συγκρούσεις χρήσεων γης. Σε ορισμένα τμήματα του Δήμου παρατηρείται έντονη οικιστική πίεση, που επιβαρύνει την ποιότητα ζωής και υποβαθμίζει το περιβάλλον. Ο αστικός εξοπλισμός είναι ελλιπής, με έλλειψη πινακίδων σήμανσης, φωτισμού και άλλων βασικών υποδομών, γεγονός που επηρεάζει την ασφάλεια και την ευκολία κίνησης. Τέλος, ο πολεοδομικός έλεγχος των κατασκευών δεν είναι επαρκής, γεγονός που επιτρέπει αυθαίρετες ή μη συμβατές με το σχέδιο κατασκευές.

Ευκαιρίες

Υπάρχουν διαθέσιμα χρηματοδοτικά εργαλεία, όπως το ΕΣΠΑ και το Πράσινο Ταμείο, που μπορούν να υποστηρίξουν την καταγραφή, ανάδειξη και βελτίωση των κοινόχρηστων χώρων. Η συμμετοχή σε προσκλήσεις για την εκπόνηση και επικαιροποίηση Τοπικών Πολεοδομικών Σχεδίων προσφέρει ευκαιρίες για την καλύτερη χωροταξική οργάνωση και τον σχεδιασμό βιώσιμης ανάπτυξης. Μέσω αυτών των προγραμμάτων, μπορεί να ενισχυθεί η θεσμική κάλυψη των οικισμών και να αντιμετωπιστούν οι σημερινές αδυναμίες.

Απειλές / Περιορισμοί

Οι αγροτικοί οικισμοί του Δήμου εξακολουθούν να βρίσκονται σε κατάσταση χωρίς ουσιαστική θεσμική κάλυψη όσον αφορά τη χωροταξική οργάνωσή τους, γεγονός που δυσχεραίνει τη σωστή ανάπτυξή τους. Επιπλέον, το νομοθετικό πλαίσιο οριοθέτησης για ορισμένους οικισμούς δεν είναι επικαιροποιημένο ή καθορισμένο με σαφήνεια, καθώς τα όρια ή τα κέντρα οικισμών δεν έχουν πάντα δημοσιευτεί με Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως (Φ.Ε.Κ.), δημιουργώντας νομική ασάφεια και δυσκολίες στην εφαρμογή πολεοδομικών μέτρων.

A5. Υποδομές μεταφορών

A5.1 Οδικό Δίκτυο

Ο Δήμος Ερυμάνθου διαθέτει εκτεταμένο και πολυδιάστατο οδικό δίκτυο, το οποίο εξυπηρετεί πλήθος οικισμών, γεωργικών και κτηνοτροφικών μονάδων, εκπαιδευτικών και πολιτιστικών υποδομών, σε συνδυασμό με τοποθεσίες αρχαιολογικού και φυσικού ενδιαφέροντος.

Το οδικό δίκτυο του Δήμου περιλαμβάνει δύο βασικούς οδικούς άξονες. Ο ένας είναι η εθνική οδός Πάτρας – Τριπόλεως Ε.Ο. 33, ο οποίος διασχίζει τον Δήμο από Βορρά προς Νότο και διέρχεται από τις Δ.Ε. Φαρρών και Τριταίας. Ο δεύτερος είναι η επαρχιακή οδός Πατρών – Καλαβρύτων που διασχίζει την Δ.Ε. Φαρρών από Δύση προς Ανατολή.

Οι δύο αυτοί οδικοί άξονες παρέχουν την δυνατότητα στους κατοίκους του Δήμου για εύκολη και γρήγορη πρόσβαση στο αστικό κέντρο της Πάτρας από όλα σχεδόν τα σημεία του Δήμου, για την εξυπηρέτηση των αναγκών τους (εργασία, αγορές, ιατρική περίθαλψη, εξωσχολική παιδεία κλπ).

Εκτός των δύο αυτών βασικών αξόνων υφίσταται ένα αναπτυγμένο δίκτυο επαρχιακών και δημοτικών οδών που εξασφαλίζουν την πρόσβαση και διασύνδεση όλων των οικισμών του Δήμου, με αποτέλεσμα να μην υπάρχουν δυσπρόσιτοι οικισμοί. Λόγω του ήπιου γενικά κλίματος παρατηρείται σπάνια το φαινόμενο αποκλεισμού ακόμα και των πιο ορεινών χωριών. Η κατάσταση του οδικού δικτύου είναι ικανοποιητική και ο Δήμος φροντίζει για την τακτική συντήρησή του.

Πίνακας 8 Συνολικά Χιλιόμετρα Οδικού Δικτύου (Θεσμοθετημένο & Μη Θεσμοθετημένο ανά Δημοτική Ενότητα)

Δημοτική Ενότητα	Μη Θεσμοθετημένο (χλμ)	Θεσμοθετημένο (χλμ)
Τριταίας	952,20	78,80

Δημοτική Ενότητα	Μη Θεσμοθετημένο (χλμ)	Θεσμοθετημένο (χλμ)
Φαρρών	1.035,59	133,40
Καλεντζίου	94,87	13,93
Λεοντίου	168,84	22,66
Σύνολο	2.251,50	248,79

Γενικά Χαρακτηριστικά & Ιδιαιτερότητες:

- Το μη θεσμοθετημένο οδικό δίκτυο είναι ιδιαίτερα εκτεταμένο, με συνολικό μήκος 2.251,50 χλμ, καλύπτοντας δυσπρόσιτες και αγροτικές περιοχές, οι οποίες εξυπηρετούνται κυρίως από δευτερεύοντες ή αγροτικούς δρόμους.
- Το θεσμοθετημένο οδικό δίκτυο, με συνολικό μήκος 248,79 χλμ, αποτελεί τον κύριο κορμό σύνδεσης μεταξύ των βασικών οικιστικών, διοικητικών και παραγωγικών κέντρων του Δήμου.
- Η Δ.Ε. Φαρρών διαθέτει το μεγαλύτερο θεσμοθετημένο δίκτυο, γεγονός που οφείλεται στον αριθμό και τη διάχυση των οικισμών της, καθώς και στην παρουσία σημαντικών δημόσιων υποδομών (Κέντρο Υγείας, σχολεία, μονάδες μεταποίησης και τουρισμού).
- Η Δ.Ε. Τριταίας ακολουθεί σε έκταση οδικού δικτύου, κυρίως λόγω της έκτασής της και της διασποράς των αγροκτηνοτροφικών μονάδων σε απομακρυσμένα σημεία.
- Οι Δ.Ε. Καλεντζίου και Λεοντίου διαθέτουν σαφώς μικρότερο δίκτυο, ωστόσο παρουσιάζουν τοπικές ιδιαιτερότητες, όπως:
 - Οι περιοχές φυσικής προστασίας (Natura 2000 στο Λεόντιο)

- Οι αγροτικές και τουριστικές χρήσεις, που εξυπηρετούνται κυρίως από μη θεσμοθετημένα οδικά τμήματα.

Συμπερασματικά:

Το οδικό δίκτυο του Δήμου Ερυμάνθου είναι ευρύ, αλλά ανομοιομορφα αναπτυγμένο, με έμφαση σε μη θεσμοθετημένους δρόμους που συνδέουν αγροτικές, ορεινές και δασικές περιοχές με τους οικισμούς. Οι ανάγκες για συντήρηση, βελτίωση ή θεσμοθέτηση του υφιστάμενου δικτύου είναι κρίσιμες για την προσβασιμότητα, την τοπική ανάπτυξη και την εξυπηρέτηση βασικών υποδομών (όπως εκπαίδευση, υγεία, παραγωγή, τουρισμός).

A5.3 Ποδηλατόδρομοι

Η περιοχή ενδείκνυται για τη δημιουργία δικτύου ποδηλατοδρόμων σε περιοχές της αγροτικής υπαίθρου, λόγω του ιδιαίτερου φυσικού τοπίου και του πλούσιου υδάτινου στοιχείου που τη χαρακτηρίζει.

A5.4 Αξιολόγηση και SWOT Ανάλυση

Δυνατά Σημεία / Πλεονεκτήματα / Δυνατότητες

Ο Δήμος διαθέτει επάρκεια στο εσωτερικό οδικό δίκτυο, γεγονός που διευκολύνει τις μετακινήσεις εντός της περιοχής και την πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες και υποδομές. Επιπλέον, η σχετικά κοντινή απόσταση από το εθνικό οδικό δίκτυο και τα μεγάλα αστικά κέντρα αποτελεί σημαντικό πλεονέκτημα, καθώς ενισχύει τη διασύνδεση με μεγαλύτερες αγορές, υπηρεσίες και ευκαιρίες εργασίας, συμβάλλοντας στην οικονομική ανάπτυξη και κοινωνική ευημερία της περιοχής.

Αδύνατα Σημεία / Μειονεκτήματα / Απειλές

Παρά τα θετικά στοιχεία, η οδική διασύνδεση του Δήμου με το εθνικό οδικό δίκτυο παραμένει προβληματική, δημιουργώντας εμπόδια στην απρόσκοπτη πρόσβαση και κυκλοφορία. Το οδικό δίκτυο συνολικά αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα, τα οποία επιτείνονται από τις δυσμενείς καιρικές συνθήκες και τη γεωμορφολογία της περιοχής. Κατά τη διάρκεια του χειμώνα, οι παγετοί και οι κατολισθήσεις απαιτούν συνεχή και εντατική ετήσια συντήρηση, ώστε να διατηρείται η λειτουργικότητα των οδών. Επιπλέον, παρατηρείται σημαντική ανεπάρκεια ηλεκτροφωτισμού σε μεγάλο μέρος του εθνικού και επαρχιακού δικτύου, γεγονός που επηρεάζει την ασφάλεια των οδηγών και των πεζών κατά τις νυχτερινές ώρες.

Ευκαιρίες

Υπάρχουν διαθέσιμα χρηματοδοτικά εργαλεία, όπως προγράμματα ΕΣΠΑ και άλλα πακέτα χρηματοδότησης, που μπορούν να αξιοποιηθούν για την αναβάθμιση του οδικού δικτύου. Η δυνατότητα χρηματοδότησης για τη βελτίωση των υποδομών δίνει σημαντικές ευκαιρίες για την επίλυση των υφιστάμενων προβλημάτων και την προώθηση βιώσιμων έργων οδικής ασφάλειας και συντήρησης.

Απειλές / Περιορισμοί

Το ιδιαίτερα εκτεταμένο μήκος του οδικού δικτύου, που οφείλεται τόσο στη γεωγραφική έκταση του Δήμου όσο και στη διασπορά του οικιστικού δικτύου, αυξάνει τις ανάγκες για συντήρηση και επιβάρυνση των διαθέσιμων πόρων. Επιπλέον, οι δυσμενείς καιρικές συνθήκες, όπως έντονες βροχοπτώσεις, χιονοπτώσεις και παγετοί, σε συνδυασμό με το απαιτητικό ανάγλυφο της περιοχής, καθιστούν τη διαχείριση και συντήρηση του δικτύου ιδιαίτερα δύσκολη και δαπανηρή, θέτοντας περιορισμούς στην αποτελεσματική και ασφαλή λειτουργία του.

2.3 Θεματικός Άξονας Β : «Κοινωνική Πολιτική, Υγεία, Παιδεία, Πολιτισμός & Αθλητισμός»

B1. Κοινωνική Μέριμνα και Κοινωνική Πολιτική

«ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ»

Η Δομή «Βοήθεια στο Σπίτι», υπάγεται οργανικά στο Αυτοτελές Τμήμα Κοινωνικής Προστασίας, Παιδείας και Πολιτισμού του Δήμου Ερυμάνθου. Μέσα από το πρόγραμμα αυτό παρέχονται υπηρεσίες Κοινωνικής Εργασίας, Νοσηλευτικής Φροντίδας και Οικογενειακής Οικιακής Βοήθειας καθώς και ανάπτυξη κοινωνικών και λειτουργικών δεξιοτήτων για την κάλυψη βασικών αναγκών με δυνατότητα επέκτασης του είδους και του εύρους των υπηρεσιών αυτών.

Δίδεται προτεραιότητα στη φροντίδα των ηλικιωμένων που διαβιούν μόνοι τους μόνιμα και δεν αυτοεξυπηρετούνται σε ικανοποιητικό βαθμό και των ΑΜΕΑ που ζουν μόνα τους ή με την οικογένειά τους και αντιμετωπίζουν κινδύνους απομόνωσης, αποκλεισμού επιβίωσης, υπερβολικής επιβάρυνσης και κρίσης της οικογένειάς τους και κινδυνεύουν να κάνουν χρήση ιδρυματικής φροντίδας και να υποστούν επιδείνωση της ποιότητας ζωής τους.

Στον Δήμο Ερυμάνθου έχουν δημιουργηθεί για το σκοπό αυτό δύο (2) δομές προκειμένου συνδράμουν στους εν λόγω συμπολίτες μας και στις πιο απομακρυσμένες περιοχές του Δήμου.

Το υπάρχον προσωπικό (5 εργαζόμενοι) αποτελείται από τους εξής κλάδους/ειδικότητες:

Πίνακας 9 Κατανομή εργαζομένων «Βοήθεια στο Σπίτι»

α/α	ΚΛΑΔΟΣ	ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ	Αριθμός Υπηρετούντων
-----	--------	------------	-------------------------

1.	ΤΕ Κοινωνικής Εργασίας	Τ.Ε. Κοινωνικών Λειτουργιών	1
2.	ΥΕ Οικογενειακών βοηθών	Υ.Ε. Οικογενειακών βοηθών	4

Η δομή παροχής του προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι» στις Δ.Ε. φαρρών και Λεοντίου αποτελείται από τα παρακάτω στελέχη:

- Έναν Κοινωνικό Λειτουργό ο οποίος είναι υπεύθυνος του συντονισμού του προγράμματος
- Δύο (2) ΥΕ Οικογενειακούς βοηθούς

Η δομή παροχής του προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι» στις Δ.Ε. Τριταίας και Καλεντζίου αποτελείται από τα παρακάτω στελέχη:

- (2) ΥΕ Οικογενειακούς βοηθούς.

Από τα στοιχεία της αρμόδιας υπηρεσίας προκύπτει ότι ετήσια εξυπηρετούνται κατά μέσο όρο περίπου συνολικά (115) ωφελούμενοι.

B2. Παιδεία- Δια Βίου Μάθηση

B2.1 Υποδομές Εκπαίδευσης

Οι υποδομές εκπαίδευσης που λειτουργούν στην περιοχή του Δήμου Ερυμάνθου, μαζί με τον αριθμό μαθητών για τη σχολική χρονιά 2025-2026, είναι οι εξής:

Α' βαθμια εκπαίδευση:

Πίνακας 10 Σύνολο Μαθητών Α'βάθμιας εκπαίδευσης

ΣΧΟΛΕΙΟ	Σύνολο Μαθητών
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ	10

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ	56
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΕΡΥΜΑΝΘΕΙΑΣ	10
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΕΡΥΜΑΝΘΕΙΑΣ	39
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΙΣΩΜΑΤΟΣ	5
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΙΣΩΜΑΤΟΣ	22
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΛΕΟΝΤΙΟΥ	7
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΣΚΙΑΔΑ	4
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΚΙΑΔΑ	22
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙΟΥ	17
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙΟΥ	39
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΦΑΡΩΝ	18
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΦΑΡΩΝ	56
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΧΑΛΑΝΔΡΙΤΣΑΣ	13
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΧΑΛΑΝΔΡΙΤΣΑΣ	74
ΣΥΝΟΛΟ μαθητών Α βαθμιας εκπαίδευσης	392

Β' βαθμια εκπαίδευση:*Πίνακας 11 Σύνολο Μαθητών Β'βάθμιας Εκπαίδευσης*

Σχολική Κοινότητα	Μαθητές Γυμνασίου	Μαθητές Λυκείου
ΣΧΟΛΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΧΑΛΑΝΔΡΙΤΣΑΣ	45	42
ΣΧΟΛΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΡΥΜΑΝΘΕΙΑΣ	18	38
ΣΧΟΛΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΦΑΡΩΝ	80	53
ΣΧΟΛΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙΟΥ	39	-
ΣΥΝΟΛΟ μαθητών Β βαθμιας εκπαίδευσης	182	133

ΚΕΝΤΡΟ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΠΑΙΔΙΩΝ

Το Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών παρέχει υπηρεσίες:

Εικαστικά (Ζωγραφική- Κατασκευές, πηλοπλαστική), κουκλοθέατρο, χορωδία, εξερευνώντας τον κόσμο, μουσικοκινητική αγωγή, θεατρικό παιχνίδι, ομαδικές δραστηριότητες παιδαγωγικού χαρακτήρα, θέατρο σκιών, χορός, εκπαιδευτικές δραστηριότητες με τη χρήση υπολογιστών, περιβαλλοντική αγωγή, αθλοπαιδιές, ατομικές δραστηριότητες μελέτη των σχολικών μαθημάτων της επόμενης ημέρας.(ΦΕΚ Β΄ 2332/2-6-2021).

Η λειτουργία του Κέντρου εστιάζει αφενός στην υποδοχή και στη δημιουργική απασχόληση των παιδιών για ορισμένο χρονικό διάστημα της ημέρας εκτός σχολικού ωραρίου και αφετέρου στη σωστή αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου με ατομική ή οργανωμένη δραστηριότητα ή μέσα από οργανωμένες ομάδες εργαστηρίων καθώς και στην εξυπηρέτηση των γονέων, εργαζόμενων και ανέργων.

Πλέον των σκοπών ως δημιουργική απασχόληση των παιδιών νοούνται και δράσεις που προάγουν υγιή πρότυπα κοινωνικής ανάπτυξης και διαβίωσης και κατατείνουν:

- α) στην καλλιέργεια του σεβασμού στη διαφορετικότητα,
- β) στην ενημέρωση και εκπαίδευση για την αντιμετώπιση των πρακτικών βίας και εκφοβισμού, γ) στην προαγωγή των αξιών του εθελοντισμού,
- δ) στην ανάπτυξη περιβαλλοντικής συνείδησης, ε) στην εμπέδωση του σεβασμού προς το πολιτιστικό περιβάλλον,
- στ) στην ανάπτυξη διατροφικών συνηθειών μέσω της ανάδειξης των ωφελειών της υγιεινής διατροφής,
- ζ) στην ενημέρωση για την πρόληψη της σεξουαλικής και κάθε άλλης μορφής κακοποίησης.

Παράλληλος στόχος του Κ.Δ.Α.Π. είναι η ενίσχυση της εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής, στηρίζοντας την ένταξη ή την παραμονή των γονέων των φιλοξενούμενων παιδιών στην αγορά εργασίας. Στην κοινωνική αποστολή του Κ.Δ.Α.Π. εντάσσεται και η παροχή υποστήριξης στα φιλοξενούμενα παιδιά για τη μελέτη των σχολικών μαθημάτων της επόμενης ημέρας.(ΦΕΚ Β΄ 2332/2-6-2021), καθώς και η παραπομπή τους σε αρμόδιους φορείς εάν χρειαστεί.

Εκτός των καθημερινών δραστηριοτήτων τα ΚΔΑΠ έχουν τη δυνατότητα να διοργανώνουν ή και να συμμετέχουν σε εκδηλώσεις ενημερωτικού και ψυχαγωγικού χαρακτήρα προκειμένου να υπάρχει άμεση επαφή με την τοπική κοινωνία ώστε να ενθαρρύνεται η ανταλλαγή απόψεων και ιδεών. Το κέντρο στελεχώνεται από Παιδαγωγό, Γυμναστή και βοηθητικό προσωπικό.

B3. Υγεία και Κοινωνική Πρόνοια

B3.1 Υποδομές Υγείας

Στον Δήμο Ερυμάνθου λειτουργούν δύο Κέντρα Υγείας, το ένα στην Χαλανδρίτσα της Δ.Ε. Φαρρών και το δεύτερο στην Ερυμάνθεια της Δ.Ε. Τριταίας. Και τα δύο Κέντρα Υγείας είναι όχι επαρκώς στελεχωμένα με αποτέλεσμα να μην ανταποκρίνονται στις ανάγκες του Δήμου. Στον Δήμο υπάρχουν επίσης αγροτικά – περιφερειακά ιατρεία στους παρακάτω οικισμούς:

- Σταυροδρομίου της Δ.Ε. Τριταίας
- Ισώματος της Δ.Ε. Φαρρών
- Καλάνου της Δ.Ε. Φαρρών
- Καλουσίου της Δ.Ε. Φαρρών

- Αγ. Βαρβάρας της Δ.Ε. Τριταίας
- Μανεσίου της Δ.Ε. Τριταίας
- Λεοντίου της Δ.Ε. Λεοντίου

Οι ανάγκες για δευτεροβάθμια περίθαλψη καλύπτονται από το Περιφερειακό Νοσοκομείο Πατρών «ΑΓΙΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ». Η μεταφορά των ασθενών γίνεται με ασθενοφόρα του ΕΚΑΒ.

B3.2 Κοινωνική Πρόνοια

ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΔΗΜΟΥ ΕΡΥΜΑΝΘΟΥ

Η λειτουργία του Κέντρου εστιάζει αφενός στην υποδοχή και στην ενημέρωση των πολιτών, ειδικότερα όσων ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες και αφετέρου στην υποστήριξή τους με σκοπό τη βελτίωση του βιοτικού τους επιπέδου παράλληλα με τη συνεργασία, που αναπτύσσει με τις λοιπές κοινωνικές δομές και υπηρεσίες του δήμου. Οι Υπηρεσίες που παρέχει το Κέντρο Κοινότητας κινούνται σε τρεις (3) κεντρικούς άξονες:

Α) Υποδοχή - Ενημέρωση - Υποστήριξη των πολιτών

Β) Συνεργασία με Υπηρεσίες, Φορείς και Δομές παροχής υπηρεσιών κοινωνικής προστασίας

Γ) Παροχή Υπηρεσιών, που θα αποσκοπούν στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των πολιτών και θα διασφαλίζουν την κοινωνική ένταξη των ωφελούμενων.

Ειδικότερα, το Κέντρο Κοινότητας μπορεί:

- να πληροφορεί και να διασυνδέει τους πολίτες με φορείς και προγράμματα κοινωνικής προστασίας, αλληλεγγύης και κοινωνικής ένταξης, που υλοποιούνται σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο,

- να υποστηρίζει τους πολίτες για την ένταξή τους στα προγράμματα κοινωνικής προστασίας και στη διαδικασία υποβολής αιτήσεων,
- να παρέχει ολοκληρωμένη υποστήριξη στους ωφελούμενους του Προγράμματος «Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα», από τη διαδικασία της υποβολής της αίτησης και την ορθή συμπλήρωσή της έως τις απαραίτητες οδηγίες για την προσκόμιση και παραλαβή των απαραίτητων δικαιολογητικών,
- να συνεργάζεται και παραπέμπει αιτήματα σε άλλες δομές καθώς και σε υπηρεσίες απασχόλησης, που παρέχονται στα γεωγραφικά όρια της περιοχής λειτουργίας του,
- να παρέχει συμβουλευτική υποστήριξη,
- να αναπτύσσει δράσεις δημιουργικής απασχόλησης και κοινωνικής ένταξης,
- να συγκεντρώνει και διανέμει βασικά αγαθά,
- να συμπράττει στην ανάπτυξη Δικτύου Εθελοντισμού,
- να διοργανώνει εκδηλώσεις πολιτισμικού, επιμορφωτικού, κοινωνικού περιεχομένου.

Το Κέντρο Κοινότητας, εφόσον δύναται, μπορεί να εξυπηρετεί και να υποστηρίζει παιδιά και εφήβους σε θέματα επαγγελματικού προσανατολισμού, μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες και γενικότερα κάθε πολίτη, που προσέρχεται, ζητώντας να λάβει τις προσφερόμενες υπηρεσίες.

Στόχος της λειτουργίας των Κέντρων Κοινότητας είναι να αποτελέσουν ένα «frontdesk» υποδοχής, καταγραφής, κατεύθυνσης και παραπομπής των ωφελούμενων ατόμων στις αρμόδιες υπηρεσίες, είτε σε τοπικό, είτε σε περιφερειακό είτε σε εθνικό επίπεδο. Στο Κέντρο Κοινότητας λειτουργεί Παράρτημα για πληθυσμό ΡΟΜΑ και ευάλωτων κοινωνικά ομάδων.

Συνεργασία με την ΑΜΚΕ Co2gether

Ο Δήμος Ερυμάνθου με την ΑΜΚΕ Co2gether έχει σταθερή συνεργασία από το 2023, προσφέροντας μεγάλο έργο με έντονο κοινωνικό αντίκτυπο για τους πολίτες του Δήμου Ερυμάνθου που πλήττονται ή απειλούνται από τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό. Η Co2gether σε συνεργασία με τις κοινωνικές υπηρεσίες του Δήμου Ερυμάνθου έχει πραγματοποιήσει πάνω από 400 (466) κατ' οίκον παρεμβάσεις σε άπορους ή ευπαθείς πολίτες (άπορες οικογένειες και χαμηλοσυνταξιούχους, ηλικιωμένους, ΑμεΑ, χρόνιους πάσχοντες), παρέχοντας ψυχοκοινωνική υποστήριξη, παραπομπή σε υπηρεσίες, συμβουλές νοσηλευτικής φροντίδας κ.α. Ειδικότερα, στους άπορους πολίτες, σε ηλικιωμένους και επιπλέον στους πληγέντες από την πυρκαγιά της 21^{ης} Ιουνίου 2024, έχουν ήδη καλυφθεί άμεσες ανάγκες διαβίωσης (πχ ρουχισμός, μικροεπισκευές, αγορά οικιακών συσκευών και επίπλων, καλάθι μεσογειακής διατροφής).

Μέσα από τη σύμπραξη των δύο φορέων στο κοινωφελές αυτό Έργο συνεχίζονται και επεκτείνονται οι προσφερόμενες υπηρεσίες υποστηρίζοντας στο καλύτερο δυνατόν επίπεδο τις ανάγκες του ευπαθούς πληθυσμού του Δήμου Ερυμάνθου αλλά και ακόμα περισσότερους άπορους συμπολίτες μας.

B4. Πολιτισμικές Δραστηριότητες και Υποδομές

B4.1 Μουσεία – Μνημεία - Ιεροί Ναοί- Μονές-Αρχαιολογικοί – Ιστορικοί Χώροι – Πολιτισμικοί χώροι

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας διαθέτει σημαντικό πολιτιστικό κεφάλαιο όσον αφορά στους αρχαιολογικούς και ιστορικούς χώρους και τα μνημεία όλων των εποχών, από την αρχαιότητα έως τους νεότερους χρόνους. Το πολιτιστικό κεφάλαιο της Περιφέρειας, ενισχύεται περαιτέρω με την πλούσια πολιτιστική υποδομή

(μουσεία, βιβλιοθήκες, πολιτιστικά κέντρα, συνεδριακά κέντρα κ.λπ.) καθώς και την πνευματική και καλλιτεχνική δράση (συνέδρια, φεστιβάλ κ.λπ.).

Όσον αφορά θεσμοθετημένους αρχαιολογικούς χώρους στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και συγκεκριμένα στον Δήμο Ερυμάνθου, δίνονται στοιχεία στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 12 Κηρυγμένοι αρχαιολογικοί χώροι στο Δήμο Ερυμάνθου, Πηγή : Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ	ΦΕΚ
Αρχαιολογικός χώρος στη θέση "Αχνάρι" Μαζαρακίου (Γεωμετρικός ναός Αρτέμιδος) Δ.Ερύμανθου	ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ06/7879/456/17-2-1998, ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ06/49081/2365/5-12-1990, ΦΕΚ 803/Β/24-12-1990 ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ01/2839/140/1-2-1996, ΦΕΚ 94/Β/16-2-1996
Αρχαιολογικός χώρος στο ύψωμα "Παναγιά" (αρχαία πόλη Τριταία ή Τρίτεια) Δ.Ερύμανθου	ΥΑ ΥΠΠΕ/Α/Φ31/35618/2962 π.ε./19-4-1976, ΦΕΚ 654/Β/14-5-1976 ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/45409/2600/10-10-1996, ΦΕΚ 1066/Β/29-11-1996
Αρχαιολογικός χώρος Παλαιάς Μονής Παναγίας Νοτενών Δ.Ερύμανθου	ΥΑ 12524/9-12-1964, ΦΕΚ 38/Β/19-1-1965 ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ/43/29274/1470/23-6-2000, ΦΕΚ 846/Β/11-7-2000
Αρχαιολογικός χώρος στο λόφο Κάστρο - Δόξα Πατρί ή Γάρτσικο στον Σκιαδά Δ.Ερύμανθου	ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/29269/1472/23-6-2000, ΦΕΚ 845/Β/11-7-2000
Αρχαιολογικός χώρος στις θέσεις "Άγιος Βασίλειος" και "Τρουμπές" Χαλανδρίτσας (Μυκηναϊκό νεκροταφείο) Δ.Ερύμανθου	ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/29186/1507/5-7-1991, ΦΕΚ 594/Β/30-7-1991
Αρχαιολογικός χώρος στο λόφο "Σταυρός" Χαλανδρίτσας (Μυκηναϊκός οικισμός) Δ.Ερύμανθου	ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/29186/1507/5-7-1991, ΦΕΚ 594/Β/30-7-1991

Σύμφωνα με το τμήμα Προϊστορικών και Κλασσικών Αρχαιοτήτων και Μουσείων, της Εφορίας Αρχαιοτήτων Αχαΐας, οι κηρυγμένοι αρχαιολογικοί χώροι και μνημεία, που βρίσκονται εντός των διοικητικών ορίων του Δήμου Ερυμάνθου είναι οι εξής :

- Αρχαιολογικός Χώρος στον Αγ. Γεώργιο Ροδιάς, Δ.Κ. Χαλανδρίτσας, Δ.Ε. Φαρρών
- Ο λόφος Κάστρο – Δόξα Πατρί ή Γάρτσικο στο Σκιαδά Τριταίας
- Ο οχυρωματικός περίβολος περί του Ι.Ν. Άγιου Ανδρέα της Γουργούμιζας και του υψώματος Αγ. Κωνσταντίνου στο Λεόντιο
- Αρχαιολογικός Χώρος στον λόφο «Σταυρός» Χαλανδρίτσας κα οι θέσεις «Αγ. Βασίλειος» και «Τρουμπές» Χαλανδρίτσας
- Ο αρχαίος ναός στην παλαιά Μονή Παναγίας Νοτενών
- Ο Αρχαιολογικός Χώρος Τριταίας στο ύψωμα Παναγιά, Αγ. Μαρίνας
- Ο Αρχαιολογικός Χώρος του ναού της Αρτέμιδας στο Άνω Μαζαράκι Ρακίτας
- Ο Ι.Ν. Αγ. Γεωργίου στο Άνω Μαζαράκι
- Ο Ι.Ν. Παναγίας στο Βελιμάχι
- Ο Ι.Ν. Γεννήσεων Θεοτόκου στην Δροσιά
- Η Ι. Μονή Αγίων Πάντων Τριταίας
- Ο Ι.Ν. Κοιμήσεως Θεοτόκου στην Πλατανόβρυση
- Παλιά γέφυρα στον Πείρο ποταμό μεταξύ Καλάνου και της Ι. Μονής Χρυσοποδαρίτισσας
- Ναϊσκος παναγίας Λειτουργού στην Ρίκαβα
- Ι.Ν. Παναγίας (Κοιμήσεως Θεοτόκου) στην Χαλανδρίτσα
- Πυργοειδής οικία στον Κάλανο, ιδ. Π. Σταθόπουλου

Σύμφωνα με τον Τουριστικό Οδηγό του Δήμου Ερυμάνθου περιγράφονται παρακάτω τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά ανά Δημοτική Ενότητα.

▪ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΑΛΕΝΤΖΙΟΥ

Δημοτική Κοινότητα Καλεντζίου: Παραθεριστικό και ιστορικό χωριό σε υψόμετρο 950μ., αμφιθεατρικά χτισμένο και ελατοσκέπαστο, με θέα που μαγεύει τον επισκέπτη, καθώς μπροστά του απλώνεται η Ερυμάνθεια πεδιάδα, η τεχνητή λιμνοδεξαμενή Ντασκά και το φράγμα Πείρου – Παραπεύρου. Η θέα φτάνει μέχρι την

Ηλεία και το φράγμα του Πηνειού, αλλά και το Ιόνιο, με τη Ζάκυνθο και την Κεφαλονιά να υψώνονται στο βάθος. Στο κεντρικό σημείο του χωριού, δεσπόζουν αντικριστά οι ανδριάντες του Γεωργίου και Ανδρέα Παπανδρέου, μπροστά από το Μουσείο Λαϊκής Τέχνης. Το περίφημο και ιστορικό Καλέντζι αποτελεί «γη της Δημοκρατίας», καθώς τα χώματά του γέννησαν τρεις εκλεγμένους Έλληνες Πρωθυπουργούς. Στο κέντρο του χωριού μπορεί κανείς να επισκεφτεί την πατρική οικία των Παπανδρέου, μουσείο πλέον, με εκτεταμένη συλλογή προσωπικών αντικειμένων και σπάνιων εγγράφων του «Γέρου της Δημοκρατίας», που ζωντανεύουν την εποχή και ρίχνουν φως σε ιστορικές στιγμές ταραγμένων περιόδων της χώρας. Στο Καλέντζι διεξάγονται κατά διαστήματα αγώνες ανεμοπτερισμού που προσφέρουν ανεπανάληπτες συγκινήσεις στους λάτρεις του είδους. (Οικισμοί: Άγιος Γεώργιος, Αβράμι, Καλέντζι, Μπαντσαίικα

▪ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΕΟΝΤΙΟΥ

Δημοτική Κοινότητα Άνω Μαζαράκι: Στην περιοχή μπορείτε να συναντήσετε ερείπια του περίπτερου αψιδωτού ναού της Αρτέμιδος Αοντίας, αυτής δηλαδή που προκαλεί ανέμους, του 8ου αιώνα π.Χ. Το Άνω Μαζαράκι, ευρέως γνωστό ως Ρακίτα συνδέεται επιπλέον με την ελληνική επανάσταση, καθώς αποτέλεσε πεδίο για τη Μάχη της Καυκαριάς το 1827. Η Ρακίτα σήμερα αποτελεί γνωστό παραθεριστικό θέρετρο συγκεντρώνοντας πλήθος επισκεπτών καθ' όλη την θερινή περίοδο με αποκορύφωμα τον εορτασμό στον λαμπρό ναό της Αγίας Παρασκευής. (Οικισμός: Άνω Μαζαράκι)

Δημοτική Κοινότητα Δεμεστίχων: Βρίσκεται 45χλμ. νοτιοανατολικά της Πάτρας σε υψόμετρο 770μ. Στα γραφικά και λιθόστρωτα Δεμέστιχα υπάρχει το πάλαι ποτέ εργαστήριο οινοποίησης για το φημισμένο κρασί της εποχής της Achaia Clauss με την επωνυμία «DEMESTICA» από το 1901 και η εκκλησία του Προφήτη Ηλία, η οποία βρίσκεται χτισμένη σε μικρό ύψωμα κοντά στην πλατεία.

Δημοτική Κοινότητα Λεοντίου: Αποτελεί ένα από τα πιο ιστορικά χωριά της Αχαΐας αφού υπήρξε μέλος της Αχαϊκής Συμπολιτείας το 280 π.Χ. και έδρα του παλαιού

Δήμου Παναχαιών με την ονομασία Γουζουμίστα ή Γουρζούμισσα έως το 1923. Είναι ένα χωριό με άφθονα νερά και πλούσια βλάστηση, όμορφα λιθόστρωτα σοκάκια και πέτρινες βρύσες. Η παράδοση θέλει τον Απόστολο Ανδρέα να περνάει από το χωριό διωκόμενος από τους Ρωμαίους και μάλιστα συνελήφθη εκεί αφήνοντας το αποτύπωμα του πέλματός του πάνω στο βραχώδες έδαφος, το λεγόμενο «Πάτημα» του Απόστολου Ανδρέα που αποτελεί γνωστό προσκύνημα. Σε κοντινή απόσταση, βρίσκεται το εξωκλήσι του Αγίου Ιωάννου με τα τρεχούμενα νερά, αλλά και ο καταρράκτης στην θέση «Κούτσουρο». Στο μαρτυρικό αυτό χωριό έλαβε χώρα η γνωστή Μάχη του Λεοντίου που ξεκίνησε στις 14 Ιουλίου του 1943. Το Λεόντιο έχει χαρακτηριστεί «μαρτυρικό χωριό» καθώς στις 8 Σεπτεμβρίου 1943, το χωριό υπέστη ολοκαύτωμα από τις ιταλικές δυνάμεις, ένα μελανό γεγονός που σημάδεψε την ιστορία του. Τα σημάδια της ιστορικής μνήμης μπορεί να ανακαλύψει ο επισκέπτης στις διηγήσεις των τελευταίων εν ζωή επιβιωσάντων από τον Β΄ ΠΠ που συχνάζουν στο καφενείο του χωριού και αποτελούν ζωντανή πηγή ιστορίας. Το Λεόντιο μαζί με τους παραθεριστικούς οικισμούς του χαρακτηρίζονται από την πλούσια φυσική τους ομορφιά, τις εκτάσεις γεμάτες βλάστηση και τα εντυπωσιακά τοπία που δημιουργούν οι γύρω λόφοι και οι βουνοκορφές του Παναχαϊκού. (οικισμοί: Λεόντιο, Βεταίικα, Γολέμι, Θωμαίικα, Κατσαϊτέικα, Κουναβαίικα, Οβρυόκαμπος)

▪ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΤΑΙΑΣ

Δημοτική Κοινότητα Αγίας Βαρβάρας: Βρίσκεται ανατολικά του όρους Σκόλλης και είναι γνωστή από το 1912 και ως Κρασέτζα, σλάβικη λέξη που σημαίνει Ελληνίδα. Το 1928 μετονομάζεται σε Βαρβάρα Πατρών, ενώ το 1940 διορθώνεται σε κοινότητα Αγίας Βαρβάρας Πατρών. Ο Γάλαρος καταγράφεται ως οικισμός ήδη από το 1835. Το πετρόχτιστο τρίλοβο καμπαναριό της Αγίας Βαρβάρας δεσπόζει επιβλητικά στην περιοχή και εντυπωσιάζει με την κατασκευή του. (Οικισμοί: Αγία Βαρβάρα, Γάλαρος)

Δημοτική Κοινότητα Αγίας Μαρίνας: Στην Άνω Αγία Μαρίνα βρίσκεται το σπίτι που γεννήθηκε ο «Γέρος της Δημοκρατίας» Γεώργιος Παπανδρέου το 1888. Γύρω στα

1.000 μέτρα πιο πάνω, στον ομώνυμο λόφο, βρίσκεται το γραφικό εκκλησάκι του Προφήτη Ηλία. Στην Κάτω Αγία Μαρίνα υπάρχει το σπήλαιο εύρεσης της εικόνας της Αγίας Μαρίας, η οποία έδωσε το όνομά της στο χωριό που μέχρι τότε ονομαζόταν Σφερδίνια. Το χωριό ταυτίζεται με την αρχαία Τριταία ή Τρίτεια, μια ισχυρή πόλη-κράτος που αποτελούσε την οικονομική και πολιτιστική καρδιά όλης της περιοχής για αιώνες και συνέβαλε το 280 π.Χ. στη σύσταση της Αχαϊκής Συμπολιτείας. Για την ίδρυση και το όνομα της πόλης υπάρχουν διάφορες εκδοχές. Κατά τον Στράβωνα αναφέρεται ως Τριταία απ' όπου πήρε το όνομά του και ο πρώην Δήμος μετέπειτα. Κατ' άλλη εκδοχή ονομάστηκε έτσι από τον Τρίτωνα, γιο του Ποσειδώνα και ήταν μια από τις 12 πόλεις που έχτισαν οι Ίωνες στην Αχαΐα. Στην πόλη υπήρχε ναός των μεγίστων θεών, ναός της Αθηνάς με μαρμάρινο άγαλμα και ναός του Άρη. Μια βόλτα στον αρχαιολογικό χώρο της Αρχαίας Τριταίας θα σας κάνει να αισθανθείτε την ιστορία που κρύβει. (Οικισμοί: Αγία Μαρίνα, Κάτω Αγία Μαρίνα)

Δημοτική Κοινότητα Αλεποχωρίου: Το Αλποχώρι ή Αλεποχώρι βρίσκεται χτισμένο στους πρόποδες δύο απότομων βουνών σε υψόμετρο 530μ. . Έχει χαρακτηριστεί από το Υπουργείο Πολιτισμού ως παραδοσιακός οικισμός. Η ονομασία του προέρχεται από τον μυθικό Γίγαντα Άλπο. Στην κοινότητα ανήκει και ο οικισμός του Αγίου Δημητρίου. Από το Αλεποχώρι κατάγεται η ιστορική οικογένεια Τσαλαμιδά με προσφορά στον αγώνα του 1821 και στην πολιτική, όπως επίσης κατάγονταν και οι αγωνιστές του '21 Ανδρικόπουλοι. Σε οχυρή θέση του χωριού, σώζεται σε αρκετά καλή κατάσταση ως τις μέρες μας, ο επιβλητικός τριώροφος πύργος του Τσαλαμιδά, αλλά και ένα παλιό πέτρινο εκκλησάκι αφιερωμένο στον Άγιο Βλάσιο με ιδιαίτερο καμπαναριό και εξαιρετικές παλιές τοιχογραφίες. (Οικισμοί: Άγιος Δημήτριος, Αλεποχώρι)

Δημοτική Κοινότητα Βελιμαχίου: Εδώ βρίσκεται ο Ιερός Ναός της Παναγίας Βελιμαχίου που χτίστηκε τον 13ο αι. και έχει κηρυχθεί ιστορικό διατηρητέο μνημείο. Στο Βελιμάχι υπάρχουν ακόμη ο ναός του Αγίου Ανδρέα, μια πετρόχτιστη εκκλησία που μετρά περισσότερο από έναν αιώνα ζωής και ο ναός του Αγίου Γεωργίου, μια

επίσης πέτρινη εκκλησία του 17ου αιώνα. Σε κοντινή απόσταση από το χωριό υπάρχει η Μονή των Αγίων Πάντων, περιτριγυρισμένη από ένα θαυμάσιο δάσος. Η Λιμνοδεξαμενή Ντασκά είναι μια τεχνητή λίμνη που κατασκευάστηκε για αρδευτικούς σκοπούς το 2014 στην περιοχή του Βελιμαχίου. Η θέα από την κοινότητα Βελιμαχίου σας επιτρέπει να θαυμάσετε την επιβλητικότητα του Ερυμάνθου που απλώνεται μπροστά σας. (Οικισμοί: Βελιμάχι, Μονή Αγίων Πάντων)

Δημοτική Κοινότητα Δροσιάς: Η Δροσιά βρίσκεται στους πρόποδες του Ερυμάνθου και σε υψόμετρο 726μ. Τα κατάλοιπα θαλαμοειδών τάφων μαρτυρούν πως η περιοχή κατοικείται ήδη από την αρχαιότητα, καθώς εκεί υπήρχε η αρχαία πόλη Ευπάγιο. Αναφέρεται κατά την τουρκοκρατία και ενετοκρατία με την ονομασία Προστοβίτσα. Από τη Δροσιά κατάγονταν οι αγωνιστές της επανάστασης του 1821 Κωνσταντίνος Γιαννιάς, Γιώργος Γιαννιάς και ο Μήτρος Μαντάς με τον Καραχάλιο και το Μαντούκα. Έχει υπάρξει πρωτεύουσα του Δήμου Ερυμάνθειας (1836 – 1841) και του Δήμου Τριταίας (1841 – 1912). Στην πλατεία του χωριού διατηρείται ο φημισμένος υπεραιώνόβιος πλάτανος του Γιαννιά στις ρίζες του οποίου υπάρχει πηγή, ενώ ψηλά στον Ερύμανθο υπάρχει η λεγόμενη σπηλιά του Γιαννιά που λίγοι γνωρίζουν, σε απόσταση περίπου 2 χλμ από το εκκλησάκι του Αγ. Κωνσταντίνου. Κοντά στη Δροσιά, υπάρχουν λείψανα κάστρου, πιθανώς φράγκικου, γνωστό ως Γυφτόκαστρο. Σε αρκετά ψηλό σημείο του χωριού βρίσκεται και η μικρή γραφική εκκλησία της Αγίας Μαρίνας, στο ιερό της οποίας αναβλύζει νερό. Άλλα όμορφα γραφικά εξωκλήσια είναι της Ζωοδόχου Πηγής και του Αγ. Αθανασίου και του Αγ. Ζωοδότη. Αξίζει μια επίσκεψη επίσης στην μικρή και όμορφη Πτέρη, χωριό που άρχισε να δημιουργείται μετά το 1800 από κατατρεγμένους Έλληνες προερχόμενους από τα χωριά της Μάνης, αλλά και στο γραφικό Κούμπερι με την υπέροχη θέα και το φαράγγι. (Οικισμοί: Δροσιά, Κάτω Δροσιά, Κούμπερι, Πτέρη)

Δημοτική Κοινότητα Ερυμάνθειας: Η ονομασία του χωριού οφείλεται στο όρος [Ερύμανθος](#) που δεσπόζει πάνω από χωριό. Ήταν ανέκαθεν διοικητικό κέντρο, μάλιστα το 1835, με την σύσταση των δήμων, αποτελούσε αυτόνομο δήμο με έδρα

την Προστοβίτσα. Η Ερυμάνθεια εντάσσεται στο δίκτυο μαρτυρικών χωριών, καθώς το 1943 κήκε ολοσχερώς, ως αντίποινα από τους Γερμανούς και Ιταλούς κατακτητές. Στο πλαίσιο της ανάμνησης του γεγονότος αυτού, ο Δήμος οργανώνει κάθε χρόνο τέλη Ιουλίου με τοπικούς φορείς εκδήλωση μνήμης της καταστροφής της Ερυμάνθειας από τα ιταλικά στρατεύματα. Στη θέση «Χάνι Βουντούχλας» διεξάγεται συνεχόμενα από το 1901 έως και σήμερα η ετήσια «Εμπορο-ζωοπανήγυρις» ένα από τα πιο γνωστά πανηγύρια και εμπορικά γεγονότα της Τριταίας. (Οικισμός: Ερυμάνθεια)

Δημοτική Κοινότητα Κάλφα: Το γραφικό και «ζωντανό» χωριό του Κάλφα διαρρέεται από τα γάργαρα νερά του Πηνειού ποταμού, με χαρακτηριστικό το πέτρινο γεφύρι στην έξοδο του χωριού να αποτελεί φυσικό σύνορο μεταξύ Αχαΐας και Ηλείας. Αυτό το γεγονός καθιστά το Κάλφα ακριτικό χωριό του Δήμου Ερυμάνθου. Το όνομά του ανάγεται στα χρόνια της Τουρκοκρατίας, από τον τιμαριούχο Κάλφα. Οι επισκέπτες δεν πρέπει να παραλείψουν να επισκεφθούν το εκκλησάκι του Προφήτη Ηλία, ιδιαίτερα κατά την γιορτή της Πεντηκοστής. (Οικισμοί: Κάλφας, Μασουραϊκά)

Δημοτική Κοινότητα Μανεσίου- Πατρών: Στο κέντρο της Δ.Ε. Τριταίας, επί της Εθνικής Οδού Πατρών – Τριπόλεως, βρίσκεται το μικρό χωριό Μάνεσι. Προστάτης του χωριού είναι ο Άγιος Γεώργιος με τον ομώνυμο ναό, ενώ δυτικά του χωριού, επάνω σε λόφο, δεσπόζει το εξωκλήσι των Αγίων Αναργύρων από το οποίο ο επισκέπτης μπορεί να θαυμάσει την υπέροχη θέα της "λεκάνης" της Τριταίας. Ελάχιστα λεπτά από το κέντρο του χωριού, στο λόφο Κουσίτσα, βρίσκεται ένα δίκτυο χωμάτινων δρόμων, το οποίο ενδείκνυται για Μότο-Κρός διαδρομές. Το δίκτυο των διαδρομών δεν έχει διαμορφωθεί με τις κατάλληλες προδιαγραφές, αλλά πολλοί μοτοσυκλετιστές το προτιμούν για το χόμπι και την ψυχαγωγία τους. (Οικισμοί: Μάνεσι, Γολέμι, Μαστραντώνης και Κάτω Μαστραντώνη)

Δημοτική Κοινότητα Ρουπακιάς: Το όνομά της προέρχεται κατά πάσα πιθανότητα από το αρχαιοελληνικό «ρώπακα» που σημαίνει νεαρή βελανιδιά. Στο φιλόξενο

χωριό αυτό βρίσκεται το γραφικό εκκλησάκι του Αγίου Ανδρέα που πανηγυρίζει λαμπρά κατά την εορτή των Αγίων Αποστόλων δίνοντας ευκαιρία για θερινό γλέντι στους επισκέπτες. Σημείο αναφοράς είναι επίσης και το εκκλησάκι του Αγίου Χριστοφόρου από το οποίο απολαμβάνει ο επισκέπτης τη θέα έως τη Ζάκυνθο. (Οικισμοί: Ρουπακιά)

Δημοτική Κοινότητα Σκιαδά: Το Σκιαδά είναι το μεγαλύτερο χωριό της Τριταίας, χτισμένο αμφιθεατρικά σε υψόμετρο 450μ. στις ΝΔ πλαγιές του Ερυμάνθου. Πρόκειται για ένα γραφικό χωριό με τον Ιερό Ναό του Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου να δεσπόζει στην κεντρική του πλατεία. Στην κορυφή του Σγάρτσικου σώζονται υδατοδεξαμενές και άλλες εγκαταστάσεις, καθώς και λείψανα του βυζαντινού κάστρου Δοξαπατρή. Σε κοντινή απόσταση από το Σκιαδά είναι χτισμένη η Μονή των Νοτενών, αφιερωμένη στην Κοίμηση της Θεοτόκου. Από το Σκιαδά κατάγονταν ο Όσιος Ιωακείμ, ο οποίος έζησε το μεγαλύτερο μέρος της μοναχικής του ζωής στην Ιερά Μονή Νοτενών. Ο επισκέπτης που θα βρεθεί στο χωριό γύρω στις 20 – 23 Αυγούστου θα έχει την ευκαιρία να απολαύσει τα παραδοσιακά «Σκιαδαίικα», μια σειρά πολιτιστικών εκδηλώσεων ενόψει της πανηγύρεως της Μονής των Νοτενών. (Οικισμοί: Σκιαδάς, Καρπέτα, Μπαράκες, Πηγάδια, Μονή Κοιμήσεως Θεοτόκου Νοτενών)

Δημοτική Κοινότητα Σκούρα: Βρίσκεται σε μια περιοχή με πλούσια βλάστηση, σε υψόμετρο που επιτρέπει άπλετη θέα στα γύρω βουνά και τις κοιλάδες του Ερυμάνθου αγκαλιάζοντας τον τριταϊκό κάμπο. Εγγύς του χωριού διέρχεται και ο χείμαρρος Σκουροπόταμος. Εξαιρετικά επιβλητικές είναι οι εκκλησίες Αγ. Δημητρίου στον οικισμό Παλιοσκούρα και Σκουρέικη Παναγιά στο λόφο Παναγιά από όπου βλέπει κανείς έως Πηνεία και Κυλήνη. (Οικισμοί: Σκούρας, Καρδάσι)

Δημοτική Κοινότητα Σπαρτιάς: Η Σπαρτιά ή Γρεβενό, όπως λεγόταν μέχρι το 1956, είναι το παλαιότερο πυκνοκατοικημένο και από τα ομορφότερα χωριά της Τριταίας. Για το παλιό όνομα του χωριού υπάρχουν απόψεις τόσο για σλάβικη προέλευσή του

όσο και για βλάχικη, ενώ το σημερινό όνομα προέρχεται από το ομώνυμο φυτό που φύεται εκεί σε αφθονία. Εδώ θα θαυμάσετε τον ναό των Αγίων Αποστόλων με τον λίθινο διπλό σταυρό, ρωσικής προέλευσης, ενώ στον περιβάλλοντα χώρο έχει εντοπιστεί αρχαίο νεκροταφείο. Επίσης ξεχωρίζουν οι επιβλητικοί ναοί που χρονολογούνται στα τέλη 19^{ου} και αρχές 20^{ου} αιώνα, του Αγίου Κωνσταντίνου με το πέτρινο καμπαναριό, της Αγίας Τριάδας με περίτεχνο κωδωνοστάσιο και η βυζαντινή εκκλησία του Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου που φωλιάζει μέσα στο ελατοδάσος. Στην κορυφή του βράχου Τούρλα σώζεται το κάστρο Γουλά, το οποίο πολιορκήθηκε και αλώθηκε από τους Ενετούς το 1400. Κατά την άλωση, οι Ενετοί αιχμαλώτισαν όλους τους κατοίκους και τους επιβίβασαν σε καράβι με προορισμό την Ιταλία, το οποίο στην διαδρομή βυθίστηκε με αποτέλεσμα να πνιγούν όλοι οι κάτοικοι. Στους δυτικούς πρόποδες του Ερυμάνθου και σε υψόμετρο 800μ. βρίσκεται και το αναρριχητικό πεδίο της Σπαρτιάς. (Οικισμοί: Σπαρτιά, Κυπαρίσσι)

Δημοτική Κοινότητα Σταυροδρομίου: Το Σταυροδρόμι ήταν η έδρα του Δήμου Τριταίας και απέχει από την Πάτρα 40χλμ. Το όνομά του δόθηκε λόγω της κομβικής θέσης που κατέχει στην Εθνική Οδό Πατρών-Τριπόλεως, στην οποία καταλήγουν και διασταυρώνονται τοπικοί επαρχιακοί δρόμοι των χωριών της περιοχής. Το 1970 μετονομάζεται σε Κοινότητα Σταυροδρομίου, ενώ το 1997 ορίζεται έδρα του Δήμου Τριταίας, όπου δεσπόζει ακόμη το παλιό Δημαρχείο με τον εξαιρετικό προαύλιο χώρο. Οι μόνιμοι κάτοικοι ασχολούνται κυρίως με τη γεωργία και την κτηνοτροφία. (Οικισμοί: Σταυροδρόμι, Ξηροχώρι, Πανουσαίικα και Ράχη)

Δημοτική Κοινότητα Χιόνας: Βρίσκεται κρυμμένη μέσα σε δάση από πεύκο και πουρνάρια και καλύπτεται από μικρούς λόφους στις νότιες πλαγιές του Κομποβουνίου. Το 1835 προσαρτάται στο δήμο Ερυμανθείας, ενώ το 1841 στον δήμο Τριταίας και από το 1912 συστάθηκε ως αυτόνομη Κοινότητα. Αξίζει να την επισκεφθεί κανείς ιδιαίτερα στον εορτασμό του Αγ. Ιωάννου του Θεολόγου στις 8 Μαΐου ψηλά στον λόφο με το πανέμορφο ομώνυμο εξωκλήσι και να απολαύσει το γλέντι που στήνεται. (Οικισμός: Χιόνα)

▪ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΑΡΩΝ

Δημοτική Κοινότητα Βασιλικού: Αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες πεδινές κοινότητες του Δήμου Ερυμάνθου με την ονομασία Μπρακουμάδι από το 1912, ενώ το σημερινό της όνομα απέκτησε το 1940, πιθανότατα από το ομώνυμο ευωδιαστό φυτό που κυριαρχούσε στην περιοχή. Εδώ σώζονται τα κατάλοιπα του ενετικού φρουρίου, παραδοσιακές βρύσες και πηγάδια. Εδώ βρίσκεται, επίσης, η εκκλησία του Αγίου Γεωργίου, αλλά και το γραφικό εκκλησάκι του Αγίου Αθανασίου. Εξέχουσας ομορφιάς, τοπικής ιστορίας και γαστρονομίας είναι και οι υπόλοιποι οικισμοί. Η Αγγιλιά με την αρχική της ονομασία «Γκερμπεσαίικα» που περιλάμβανε και τον οικισμό της Στεφάνης, συνδέεται με το ορεινό Γκέρμπεσι Καλαβρύτων, απ' όπου ποιμένες κατέβαιναν στην περιοχή με τα κοπάδια τους τον χειμώνα. Οι Κυδωνιές πάλι, γνωστές και ως «Χάνι Μερκούρη» φημίζονται για το χάνι που υπήρχε στην περιοχή με ρίζες βαθιά πίσω στο χρόνο. Το χάνι αυτό λειτουργεί έως τις μέρες μας υπό την πιο σύγχρονη εκδοχή του. Αξίζει μια επίσκεψη για να απολαύσει κανείς τη ζεστή φιλοξενία και την τοπική κουζίνα. Τον Αύγουστο στο Βασιλικό λαμβάνουν χώρα πολυήμερες πολιτιστικές εκδηλώσεις που ζωντανεύουν της μνήμης της παράδοσης του χωριού. (Οικισμοί: Βασιλικό, Αγγιλιά, Κυδωνιές, Στέρνα, Στεφάνη).

Δημοτική Κοινότητα Ελληνικού: Το χωριό βρίσκεται χτισμένο αμφιθεατρικά, στους βόρειους πρόποδες του Ερύμανθου και σε υψόμετρο 500 μέτρων περίπου, ενώ αποτελεί την κοινότητα με τους περισσότερους οικισμούς που απλώνονται τριγύρω του. Παλιότερα είχε την ονομασία Μπούμπα. Εδώ αξίζει να θαυμάσετε τον παραθεριστικό οικισμό Κούμανι που βρίσκεται στις παρυφές ενός εντυπωσιακού ελατοδάσους όπου μπορείτε να απολαύσετε τη θέα προς τον Πατραϊκό Κόλπο, τα παραδοσιακά σπίτια και τις νεροτριβές, καθώς και τις γνήσιες παραδοσιακές γεύσεις στην ταβέρνα του χωριού, αλλά και στις υπόλοιπες εξάισιες ταβέρνες της κοινότητας του Ελληνικού και ειδικά στην Βαλμαντούρα. Στην περιφέρειά της Κοινότητα Ελληνικού ανήκουν επίσης αρκετοί ημιορεινοί και ορεινοί οικισμοί και συνοικισμοί

που θα κεντρίσουν το ενδιαφέρον του επισκέπτη. (Οικισμοί: Ελληνικό, Αγία Ελεούσα, Βαλματούρα, Κανελλάκι, Κούμαρης ή Κούμανι, Νεοχώρι, Χρυσαιυγή).

Δημοτική Κοινότητα Ίσωματος: Γνωστό ως Ίσαρι από το 1912, το χωριό μετονομάζεται σε Ίσωμα το 1928. Αποτελεί κατεχοχήν πεδινή περιοχή του Δήμου Ερυμάνθου. Βόρεια του χωριού ρέει ο ποταμός Πείρος και νότια ο μεγαλύτερος παραπόταμος του, ο Παραπείρος (Τυθείς/Τευθέας). Η φιλόξενη πλατεία του χωριού με τον πανύψηλο πλάτανο, οι καλοδιατηρημένες βρύσες, τα πετρόχτιστα πηγάδια και η διάχυτη γραφικότητα, συνθέτουν ένα σκηνικό που συνδυάζει την ύπαιθρο, την παράδοση και την θρησκευτικότητα, με τον Άγιο Δημήτριο να αξίζει μια επίσκεψη. Στην είσοδο του χωριού από Βασιλικό μπορείτε επίσης να θαυμάσετε τους εντυπωσιακούς ευκαλύπτους, δεξιά και αριστερά του δρόμου που συνθέτουν ένα μαγευτικό τοπίο για περπάτημα, αλλά και το ρωμαϊκό νεκροταφείο στη θέση Κάμπος. (Οικισμοί: Ίσωμα)

Δημοτική Κοινότητα Καλάνιστρας: Ορεινό χωριό στο οποίο θα συναντήσετε γραφικά σπίτια με πλακόστρωτες αυλές, τον πετρόχτιστο ναό του Αγίου Χαράλαμπους με το επιβλητικό καμπαναριό, παραδοσιακές πέτρινες βρύσες, την εντυπωσιακή και μεγάλη πλατεία, τους παραδοσιακούς νερόμυλους και τις νεροτριβές, καθώς και τα ερείπια οικισμού μυκηναϊκής εποχής στη θέση Πυργάκι. Ένα ακόμη όμορφο φυσικό αξιοθέατο που λίγοι γνωρίζουν συνιστά ο κατακόρυφος βράχος με το όνομα «Εύα», αντικριστά από άλλο βραχώδες σημείο πιο ψηλά που πιθανόν έχει κατολισθήσει και ονομαζόταν «Αδάμ» κατά τον τοπικό θρύλο. Ο φιλόξενος οικισμός της Ροδιάς ή Μπούγα, σύμφωνα με παλιότερη ονομασία, αποτελεί ένα μέρος που έχει ξεχωρίσει στο παρελθόν για το πολύ καλό κλίμα του και υπόσχεται να περιποιηθεί δεόντως τον επισκέπτη. Η Καλάνιστρα βρίσκεται στην ιστορική περιοχή των Νεζερών και μαγεύει τον επισκέπτη με την υπέροχη θέα και τις καταπράσινες βουνοπλαγιές. Η ονομασία "Νεζερά" προέρχεται πιθανότατα από την Σλαβική φυλή των Εζεριτών, ένας μικρός πληθυσμός των οποίων εγκαταστάθηκε στην περιοχή από τα τέλη του 8ου αιώνα μ.Χ.

Τα Νεζεροχώρια αποτέλεσαν πατρίδα πολλών ηρωικών και επιφανών αγωνιστών της επανάστασης. (Οικισμοί: Καλάνιστρα, Ροδιά)

Δημοτική Κοινότητα Καλάνου: Ο Κάλανος ανήκει στα Νεζερά και παλιά ονομαζόταν και «Μεγάλη Νεζερά». Τα Νεζερά είναι μια ιστορική περιοχή της Αχαΐας που αποτελείται από μια ομάδα ορεινών χωριών στην άνω κοιλάδα του ποταμού Πείρου και βρίσκονται στις πλαγιές του Ερυμάνθου και στα νότια του Παναχαϊκού. Ο Κάλανος, ένα κατεχοχόν Νεζεροχώρι σας περιμένει με τα λίθινα παραδοσιακά σπίτια του, την εξαιρετική ταβέρνα του, τον ερειπωμένο πύργο Παυλόπουλου, τις πέτρινες βρύσες του και τους νερόμυλους στον Πείρο ποταμό. Ακριβώς απέναντι από το χωριό δεσπόζει η Ιερά Μονή Παναγίας Χρυσοποδαρίτισσας, χτισμένη μέσα στους επιβλητικούς βράχους, περικυκλωμένη από αιωνόβια δέντρα. Στον Κάλανο αξίζει να σημειωθεί πως υπάρχει ένα δύσβατο μονοπάτι προς τη Μονή. Εκεί ο επισκέπτης έχει την χαρά να διασχίσει το ιστορικό πέτρινο γεφύρι της Χρυσοποδαρίτισσας. Στις αρχές του 20^{ου} αι. ο Κάλανος υπήρξε λόγω του υγιεινού κλίματός του θέρετρο πολλών επώνυμων Πατρινών της εποχής. Κατά την Τουρκοκρατία υπήρξε κοιτίδα και τιμάριο της οικογένειας Λόντου. Στα Νεζερά είχαν στρατοπεδεύσει επίσης κατά τα χρόνια της επανάστασης ο Παλαιών Πατρών Γερμανός και ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης. (Οικισμοί: Κάλανος)

Δημοτική Κοινότητα Καλουσίου: Στις πλαγιές του Ερυμάνθου βρίσκεται σκαρφαλωμένο το Καλούσι, υπέροχο ορεινό χωριό που ο επισκέπτης μπορεί να θαυμάσει τα παραδοσιακά σπίτια και τις βρύσες όπου τρέχει το καθαρό νερό του θρυλικού βουνού, αλλά και την εξαίσια θέα που κόβει την ανάσα τόσο προς το βουνό, όσο και προς τον κάμπο που απλώνεται μπροστά του. Εδώ βρίσκεται ο ιερός ναός του Αγίου Γεωργίου με το εντυπωσιακό καμπαναριό χτισμένο τον 17ο αι., καθώς και η παλιά βρύση στον «Πλάτανο» με πεζούλια και στέρνα, σημείο συνάντησης των κατοίκων της περιοχής. Λειτουργεί επίσης επισκέψιμο εκτροφείο θηραμάτων με πέρδικες, φασιανούς, ελάφια, λαγούς κ.ά. προσφέροντας στα ζώα συνθήκες παρόμοιες με αυτές στο φυσικό τους περιβάλλον. Για τους λάτρεις των extreme

sports το «Τρανό Λιθάρι» είναι ένας βράχος ιδανικός για αναρρίχηση και ανεμοπτερισμό. Το Καλούσι φημιζόταν από το παρελθόν για τα πολιτιστικά δρώμενά του, όπως αποκριάτικα παιχνίδια και γλέντια. (Οικισμοί: Καλούσι)

Δημοτική Κοινότητα Καταρράκτη: Ο Καταρράκτης, σε υψόμετρο 591μ, γνωστός ως Λόπεσι έως το 1928, είναι ένα από τα ομορφότερα χωριά του Δήμου χάρη στην ξεχωριστή φυσική του βλάστηση, αλλά και την πανέμορφη πλατεία με τα αιωνόβια πλατάνια και τα τρεχούμενα νερά που παρακινούν τον ταξιδιώτη να κάνει οπωσδήποτε μία στάση για να δροσιστεί. Άλλωστε κατά το παρελθόν, εδώ υπήρχαν αρκετά πανδοχεία με φημισμένο το χάνι Καρελιά. Οι λάτρεις της αρχαιολογίας θα βρουν εδώ τάφο της πρωτογεωμετρικής περιόδου στη θέση Αριδράκου και οικιστικά κατάλοιπα της Μεσοελλαδικής περιόδου στη θέση Δρακότρυπα. Επίσης, εδώ βρίσκονται μέσα σε φυσικό καταρράκτη δύο ανεξερεύνητα σπήλαια με σταλαγμίτες και σταλακτίτες. Ο θρύλος λέει πως ούτε οι θεοί μπόρεσαν να αντισταθούν στην απaráμιλλη ομορφιά του, καθώς η παράδοση θέλει το θεό Πάνα να κατοικούσε εκεί. (Οικισμοί: Καταρράκτης)

Δημοτική Κοινότητα Κριθαρακίων: Τα Κριθαράκια είναι ένα πεδινό και πλέον παραλίμνιο χωριό του Ερυμάνθου. Πνιγμένο στο πράσινο των λιβαδιών, διασχίζεται από την Ε.Ο. Πατρών – Τριπόλεως και βρέχεται από την τεχνητή λίμνη του Φράγματος Πείρου – Παραπείρου που κατασκευάστηκε στην κοιλάδα του οικισμού των Τοσκών, δίνοντας λύση στο πρόβλημα της ύδρευσης της Πάτρας και της γύρω περιοχής. Οι Τόσκες αποτελούν την «βυθισμένη Ατλαντίδα» του Ερυμάνθου, το χωριό που έδωσε τη θέση του σε ένα τεράστιο για την περιοχή κοινωφελές έργο. Ένας ακόμη θησαυρός που κρύβει η λίμνη εντός της, είναι το αναδυόμενο με την πτώση της στάθμης του νερού, εκκλησάκι του Αγ. Θεοδώρου του Στρατηλάτη, το οποίο μαγνητίζει το βλέμμα κάθε επισκέπτη, μέσα σε ένα μαγευτικό τοπίο παραλίμνιας χλωρίδας αλλά και υδρόβιας πανίδας. Στους πρόποδες του φράγματος απλώνεται ο οικισμός του Αστερίου, ενός όμορφου, μικρού, γραφικού χωριού με πέτρινα σπίτια, περιποιημένες αυλές και τον ναό της Αγ. Φωτεινής στο κέντρο του. Η λίμνη εκτός από το Αστέρι,

αγκαλιάζει και τα Κριθαράκια. Από το ύψωμα του επιβλητικού ναού Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης ο επισκέπτης αντικρίζει το υπέροχο τοπίο της λίμνης να εκτείνεται έως το Κομποβούνι, ενώ μία βόλτα στα «Παλιά Κριθαράκια», αξίζει τον κόπο για βρεθεί κανείς να περιπλανιέται δίπλα στα παλιά πέτρινα σπίτια της παραλίμνιας περιοχής. (Οικισμοί: Κριθαράκια, Αστέρι)

Δημοτική Κοινότητα Λακκωμάτων: Τα Λακκώματα είναι ένα ευλογημένο ορεινό χωριό των Νεζερών στους πρόποδες του Ερυμάνθου και στην κοιλάδα του Πείρου, που περιλαμβάνει τον παραθεριστικό οικισμό της Τσαπουρνιάς, κρυμμένο στα έλατα. Στο χωριό δεσπόζει ο κεντρικός ναός των Ταξιάρχων, η Ι.Μ. Παναγίας Λειτουργούς, αλλά και ο Άγιος Νικόλαος χτισμένος σε ένα ύψωμα με καταπληκτική θέα. Σήμα κατατεθέν της ξεχωριστής Νεζερίτικης αρχιτεκτονικής είναι επίσης τα πέτρινα παραδοσιακά σπίτια και οι διάσπαρτες βρύσες. Η πλακόστρωτη πλατεία στην είσοδο του χωριού με τον εντυπωσιακό υπεραιωνόβιο πλάτανο καλεί τον επισκέπτη να κάνει μια στάση. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν επίσης οι νερόμυλοι στις όχθες του Πείρου κοντά στη Ρίκαβα, αλλά και το μαγευτικό πέτρινο γεφύρι του ποταμού. Στα Λακκώματα υπήρχε επιπλέον σχολή κλωστοϋφαντουργίας του Ελληνικού Οργανισμού Μεταποιητικών Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων Χειροτεχνίας, γεγονός που αποδεικνύει την ανάπτυξη των Νεζερών. (Οικισμοί: Λακκώματα, Τσαπουρνιά)

Δημοτική Κοινότητα Μιραλίου: Πρόκειται για ένα μικρό γραφικό χωριό, η ονομασία του οποίου προέρχεται από τη λέξη "mira", που σημαίνει "καλά/καλός". Στο Μίραλι θα θαυμάσετε την πέτρινη εκκλησία του Αγίου Νικολάου, τη λιθόστρωτη πλατεία με τις παραδοσιακές βρύσες και τα κατάλοιπα αρχαίου οικισμού στη θέση Μαλιβέρνο – Κιβούρια. Στο μικρό ύψωμα του χωριού στέκει η εκκλησία του Αγίου Κωνσταντίνου, όπου κάθε Μάιο διεξάγεται εορταστική εκδήλωση για την μνήμη των Αγ. Κωνσταντίνου και Ελένης. Άλλα στολίδια του χωριού είναι τα εκκλησάκια της Αγίας Παρασκευής, του Αγίου Ανδρέα που παλιά αποτελούσε μονή, ενώ στην είσοδο του

χωριού δεσπόζει ένα φυσικό «μπαλκόνι» στο εξωκλήσι του Προφήτη Ηλία, ιδανικό για την διεξαγωγή της Φεγγαράδας του Αυγούστου. (Οικισμοί: Μιράλι)

Δημοτική Κοινότητα Νέου Κομπηγαδίου: Πρόκειται για ακριτικό χωριό του Δήμου στον δρόμο προς Καλάβρυτα. Το ορεινό αυτό Νεζεροχώρι διαθέτει παραδοσιακά πέτρινα σπίτια και εντυπωσιακή πυκνή βλάστηση. Στην περιοχή βρίσκεται και ο παραθεριστικός οικισμός Μίχας, κατάφυτος από έλατα, αλλά και ο ιδιαίτερου φυσικού και αρχιτεκτονικού κάλλους οικισμός του Πλατάνου. Το Νέο Κομπηγάδι είναι ιδανικός προορισμός για δραστηριότητες του βουνού, όπως ορειβασία, ποδηλασία, καθώς και πεζοπορία αφού είναι το άκρο πεζοπορικής διαδρομής 20χλ. που διασχίζει τον επιβλητικό Ερύμανθο. Η περιοχή αποτελεί ολοκληρωμένο τουριστικό προορισμό, μαζί με την γειτονική Τσαπουρνιά των Λακκωμάτων, καθώς υπάρχει συγκρότημα ενοικιαζόμενων δωματίων και διαμερισμάτων, αλλά και παραδοσιακές ταβέρνες όπου ο επισκέπτης μπορεί να απολαύσει τις πεντανόστιμες και αυθεντικές γεύσεις του Ερυμάνθου, ιδίως όταν το υψόμετρο ανοίγει την όρεξη. (Οικισμοί: Νέο Κομπηγάδι, Μίχας, Πλάτανος)

Δημοτική Κοινότητα Πλατανόβρυσης: Η Πλατανόβρυση, γνωστή και ως Μέντζενα έως το 1928, είναι ένα μεγάλο γραφικό χωριό στην είσοδο του Δήμου Ερυμάνθου από Πάτρα. Στο κέντρο του οικισμού και μπροστά από την μεγαλοπρεπή Αγία Παρασκευή με το σπήλαιο προσκυνήματος στην ομώνυμη πηγή, θα έχετε την ευκαιρία να απολαύσετε την πλατεία με τις παραδοσιακές ταβέρνες, τα θεόρατα πλατάνια και τους κούτουλες απ' όπου τρέχει το γάργαρο νερό του Παναχαϊκού. Αξίζει επίσης, να δείτε τους ναούς του Αγίου Αθανασίου και του Αγίου Γεωργίου. Στην Κάτω Πλατανόβρυση βρίσκεται η τρίκλιτη μεσοβυζαντινή Παναγιά της Μέτζενας, ένας ναός - ιστορικό μνημείο που δεσπόζει σε έναν πανέμορφο υπαίθριο χώρο που προκαλεί δέος στον επισκέπτη. (Οικισμοί: Πλατανόβρυση, Αγία Παρασκευή, Κάτω Πλατανόβρυση, Κοίμηση)

Δημοτική Κοινότητα Σταροχωρίου: Το Σταροχώρι γνωστό ως Λάλουσι μέχρι το 1928, βρίσκεται σε κεντρικό σημείο του Δήμου Ερυμάνθου κοιτάζοντας τον χάρτη. Ο οικισμός της Δαφνούλας διασχίζεται από την Ε.Ο. Πατρών – Τριπόλεως, σημείο πιθανής στάσης, γαστρονομικής εξερεύνησης και ανεφοδιασμού του επισκέπτη, ενώ αν είναι Αύγουστος πολύ πιθανό η γιορτή Καλαμποκιού να τον ενθουσιάσει. Ανηφορίζοντας προς το Σταροχώρι, συναντά κανείς το εξωκλήσι του Αη Γιώργη με τον περιποιημένο περίβολο, ενώ στο μέσον του χωριού δεσπόζει ο μητροπολιτικός ναός του Αγίου Δημητρίου, χτισμένος το 1865. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει ως εκκλησιαστικό κειμήλιο, το εντυπωσιακό ξυλόγλυπτο τέμπλο του ναού, σκαλισμένο από το 1875. Στην μεγάλη πλατεία του χωριού που συνιστά ιδανικό χώρο πολιτιστικών εκδηλώσεων, όπως αυτή της γιορτής Λαδιού, βρίσκεται επίσης το πολιτιστικό κέντρο που φιλοξενεί μόνιμη έκθεση ιστορικών φωτογραφιών του χωριού και το μουσείο Φυσικής Ιστορίας που στεγάζεται στο όμορφο πέτρινο παλιό δημοτικό σχολείο. Εδώ έχουν βρεθεί επίσης λείψανα αρχαίου κτίσματος στο κτήμα Σκέντζου και προϊστορικός τύμβος στην τοποθεσία Άι-Γιάννης, ενώ χαρακτηριστικά είναι τα γραφικά σπίτια που μπορεί κανείς να δει να προβάλουν μέσα στο πράσινο, αν παρατηρήσει το χωριό από μακριά, ειδικά από το ύψωμα του προφήτη Ηλία πάνω στον κατάφυτο από κυπαρίσσια ομώνυμο λόφο. (Οικισμοί: Άνω Σταροχώρι, Δαφνούλα, Κάτω Σταροχώρι, Τρούσας)

Δημοτική Κοινότητα Φαρρών: Στις Φαρές είναι εμφανή τα υλικά κατάλοιπα της αρχαίας πόλης των Φαρών που υπήρξε ιδρυτικό μέλος της Αχαϊκής Συμπολιτείας (281π.Χ.). Λέγεται πως υπήρξε σημαντική πόλη της αρχαιότητας καθώς εκεί υπήρχε ο φάρος που οδηγούσε τα πλοία από την Αιτωλοακαρνανία στην Πελοπόννησο. Στην περιοχή εντοπίζονται πολλά αρχαιολογικά κατάλοιπα όπως: ρωμαϊκό λουτρό, τεχνητοί τύμβοι και μυκηναϊκοί τάφοι. Στην πλακόστρωτη πλατεία του χωριού, με τα καφενεία περιμετρικά της, δεσπόζει ο πέτρινος μεγαλοπρεπής ναός αφιερωμένος στα Εισόδια της Θεοτόκου, ημέρας πανηγύρεως για ολόκληρο το χωριό. Οι Φαρές, γνωστές και ως Λαλικώστα μέχρι το 1930, αλλά και ως Φαρραί ή Φαραί, από τότε και

έπειτα, είναι ένα χωριό του κάμπου, με ελαιώνες και αμπέλια, από τα οποία παράγεται εξάισιο ντόπιο κρασί. Το Φαραί έχει επίσης παράδοση στο δημοτικό τραγούδι. Μεγαλύτερη απόδειξη γι' αυτό είναι το γεγονός ότι από εδώ κατάγονται οι Βερραίοι τραγουδιστές. Ο επισκέπτης που θέλει να απολαύσει ένα παραδοσιακό δημοτικό γλέντι, αλλά και το ντόπιο κρασί, βρίσκεται στο σωστό σημείο, καθώς κάθε καλοκαίρι πραγματοποιείται η περίφημη Γιορτή Κρασιού. (Οικισμοί: Φαραί, Πρέβεδος)

Δημοτική Κοινότητα Χαλανδρίτσας: Η Χαλανδρίτσα, έδρα του Δήμου Ερυμάνθου, βρίσκεται στον οδικό άξονα Πατρών –Καλαβρύτων σε υψόμετρο περίπου 350 μέτρων. Υπήρξε έδρα της Βαρονίας της Χαλανδρίτσας με σημαντικό ρόλο την περίοδο του μεσαίωνα, επιτυγχάνοντας στα μέσα του 14ου αιώνα να αναγνωριστεί ως ηγέτιδα του ολόκληρου του Πριγκιπάτου της Αχαΐας. Το 1216 κτίστηκε από τον βαρόνο Robert de la Trémoille ή Tremolay ο πύργος της βαρονίας γνωστός ως «Παλαιόπυργος», μέρος του οποίου διασώζεται σήμερα στο κέντρο του οικισμού. Γύρω στα 250μ. από τον φράγκικο πύργο, διασώζεται ο βυζαντινός ναός του Αγίου Αθανασίου που χρονολογείται στον 12ο αι., ενώ ενδιαφέρον παρουσιάζει η ξύλινη εικόνα του Αγίου στο Ιερό Βήμα, η οποία φέρει ίχνη από τουρκικά βόλια. Αξίζει, επίσης, να επισκεφτείτε τον ναό της Κοίμησης της Θεοτόκου (13^{ου}-14^{ου} αι.), όπως και το ανακαινισμένο πέτρινο σχολαρχείο, στο οποίο φοίτησε γύρω στο 1900 ο αείμνηστος Πρωθυπουργός Γεώργιος Παπανδρέου και έχει χαρακτηριστεί διατηρητέο μνημείο. Στη Χαλανδρίτσα βρίσκεται το Μουσείο Λαϊκής Τέχνης και Τοπικής Ιστορίας που στεγάζεται σε έναν αναπαλαιωμένο νερόμυλο - νεροτριβή, ενώ έχει αποκαλυφθεί εκτεταμένος μυκηναϊκός οικισμός στη θέση «Σταυρός» και νεκροταφείο θαλαμωτών τάφων στη θέση «Άγιος Βασίλειος». Πέρα από την ιστορική της αξία, η Χαλανδρίτσα χαρακτηρίζεται από τα γραφικά λιθόστρωτα σοκάκια της. Μια περιπλάνηση στο λιθόστρωτο αξίζει για να γνωρίσει ο επισκέπτης κάθε πτυχή της και να καταλήξει στα όμορφα δροσερά πλατάνια, έναν χώρο που ενδείκνυται και για μια γευστική ανάπαυλα. Κάθε χρόνο, τέλη Αυγούστου με αρχές Σεπτεμβρίου

λαμβάνει χώρα η εμβληματική διοργάνωση της Αγροτικής Έκθεσης Χαλανδρίτσας (AgreXa) από τον Δήμο Ερυμάνθου. Καθ' όλη την περίοδο του καλοκαιριού διεξάγονται πολιτιστικές εκδηλώσεις με δρώμενα, όπως ο παραδοσιακός γάμος και άλλες χορευτικές και θεατρικές παραστάσεις τοπικών φορέων, ενώ όποιος βρεθεί Πρωτομαγιά στη Χαλανδρίτσα μπορεί να απολαύσει μεγάλο γλέντι με γουρνοπούλες και πολύ χορό στον λόφο του Προφήτη Ηλία. (Οικισμοί: Χαλανδρίτσα, Κυδωνιές, Μαστοραίικα – Σταμαίικα).

Δημοτική Κοινότητα Χρυσοπηγής: Η Χρυσοπηγή γνωστή και ως Σποδιάνα έως το 1928 είναι ένα ακόμη ορεινό και φιλόξενο Νεζεροχώρι. Σε αυτό το όμορφο χωριό, ο επισκέπτης θα βιώσει πνευματική ανάταση στα διάφορα θρησκευτικά τοπόσημα όπως: η ιστορική Ιερά Μονή Παναγίας Χρυσοποδαρίτισσας, στην οποία βρήκαν καταφύγιο πολλοί ήρωες του 1821 και ο ναός του Αγίου Ιωάννη Προδρόμου (Αγιάννη της Σποδιάνας) που φέρει τοιχογραφίες του 17^{ου} αιώνα αγιογραφημένες κατά την τοπική «Νεζερίτικη» τεχνοτροπία, ενώ στο προαύλιό του δεσπόζει το ανακαινισμένο πανύψηλο καμπαναριό του. Παράλληλα το κατάφυτο αυτό χωριό φημίζεται για την γραφικότητα των παραδοσιακών γεφυριών, νερόμυλων, βρυσών αλλά και τους εντυπωσιακούς βραχώδεις σχηματισμούς. (Οικισμοί: Χρυσοπηγή, Άνω Χρυσοπηγή).

ΕΜΒΛΗΜΑΤΙΚΟΙ ΘΕΣΜΟΙ ΔΗΜΟΥ

➤ Αγροτική Έκθεση Χαλανδρίτσας (Θεσμός AgreXa)

Η Αγροτική Έκθεση Χαλανδρίτσας (AgreXa) αντλεί την καταγωγή της από την εμποροπανήγυρη που καταγράφεται πρώτη φορά το 1914 στη Χαλανδρίτσα. Τα τελευταία 30 χρόνια έχει εξελιχθεί σε έναν εξαιρετικά σημαντικό θεσμό για ολόκληρη τη Δυτική Ελλάδα και όχι μόνο. Κάθε χρόνο, πάνω από 25.000 επισκέπτες συμμετέχουν με αυξανόμενο ρυθμό στην έκθεση, καθιστώντας την κορυφαία ετήσια διοργάνωση για τον Δήμο Ερυμάνθου. Η AgreXa δεν είναι απλώς μία έκθεση. Είναι ένας θεσμός που καταφέρνει να παντρεύει μια μεγάλη εμπορική συνάντηση με τον πολιτισμό, την ιστορία, την παράδοση, τις αξίες και την λαογραφία της ευρύτερης

περιοχής. Σκοπός της η ανάδειξη του πρωτογενούς τομέα, της επιχειρηματικότητας, των τοπικών προϊόντων, αλλά και της ανάγκης εξέλιξης προς τη βιωσιμότητα και την καινοτομία στην αγροκτηνοτροφία. Η AgreXa επομένως, ενισχύει την τοπική οικονομία, προβάλλει την αγροτική παραγωγή και ενθαρρύνει την ανταλλαγή γνώσεων στον αγροτικό τομέα. Οι παραγωγοί έχουν την ευκαιρία να παρουσιάσουν τα προϊόντα τους διευρύνοντας το αγοραστικό τους κοινό, ενώ παράλληλα, γίνεται παρουσίαση σύγχρονων αγροτικών μηχανημάτων και τεχνολογιών που βελτιώνουν την αποδοτικότητα και την παραγωγικότητα στον πρωτογενή τομέα. Μέσα από σεμινάρια και εργαστήρια που διοργανώνονται, οι αγρότες και οι παραγωγοί ενημερώνονται για τις νέες τεχνολογίες και τις καλύτερες πρακτικές που τους αφορούν. Η AgreXa προβάλλει συγχρόνως τον εθελοντισμό, τον αθλητισμό και τις τέχνες, στηρίζοντας τους νέους και ενθαρρύνοντάς τους να αναπτύξουν τα ταλέντα και το όραμά τους. Με άλλα λόγια, μέσω της πολιτιστικής της πτυχής ενώνει την ποικιλομορφία της περιοχής σε ένα «μεγάλο κύκλο», ώστε «να πιαστούν» όλοι «χέρι χέρι» και να «χορέψουν» στο ρυθμό του Ερυμάνθου. Η μοναδικότητα της AgreXa, δεν εξαντλείται στα παραπάνω κεκτημένα της, αλλά εξασφαλίζεται και από την γεύση των τοπικών προϊόντων που μοσχοβολούν Ερύμανθο. Έτσι αναδεικνύεται η γαστρονομική κληρονομιά της περιοχής, προσελκύοντας παράλληλα γευσιγνώστες και λάτρεις του καλού φαγητού. Αυτή είναι η ταυτότητα της AgreXa, η διαρκής εξέλιξη και άνθιση που σφυρηλατήθηκε στο χρόνο για να φτάσει στο σήμερα να ανοίγει τις πύλες της επί τετράήμερο κάθε χρόνο τέλη Αυγούστου με αρχές Σεπτεμβρίου και να σας υποδέχεται στο λιθόστρωτο της Χαλανδρίτσας, προσφέροντας έτσι μια μοναδική εμπειρία περιήγησης στον επισκέπτη.

➤ **Εμποροζωοπανήγυρη Βουντούχλας**

Η Ζωοπανήγυρη της Βουντούχλας είναι ένα από τα σημαντικότερα εμπορικά, πολιτιστικά και κοινωνικά γεγονότα της περιοχής, με μακρά παράδοση. Στη θέση «Χάνι Βουντούχλας» της Τοπικής Κοινότητας Ερυμάνθειας, λαμβάνει χώρα ένα από τα πιο γνωστά γεγονότα, με ρίζες που φτάνουν στις αρχές του 20ού αιώνα. Η ετήσια

εμποροζωοπανήγυρη, που διοργανώνεται από το 1901, θεσπίστηκε επίσης με Βασιλικό Διάταγμα της 8ης Ιανουαρίου 1901 στον τότε Δήμο Τριταΐας και συνεχίζεται μέχρι σήμερα, διατηρώντας τον παραδοσιακό της χαρακτήρα.

Η εμποροζωοπανήγυρη διατηρεί ακόμα και μετά τόσα χρόνια την παλιά της αίγλη. Κτηνοτρόφοι και γεωργοί συρρέουν στην περιοχή για να εκθέσουν τα προϊόντα τους και καθημερινά οι ταβέρνες διαθέτουν παραδοσιακά την ψητή γουρνοπούλα με την συνοδεία από ορχήστρες δημοτικής μουσικής. Εκτός από τα ζώα, η πανήγυρη φιλοξενεί πληθώρα εμπορικών πάγκων.

Μέσα από αυτόν τον μακράιwno θεσμό αναβιώνουν οι παραδόσεις της περιοχής, τονώνεται η τοπική οικονομία, αναδεικνύεται η τοπική γαστρονομία και οι δεσμοί της κοινότητας γίνονται πιο συνεκτικοί. Η διοργάνωση πραγματοποιείται πάντα κατά το 1ο 15θήμερο του Οκτωβρίου.

➤ Πολιτιστικές Δράσεις

Ο Δήμος συνδιοργανώνει σημαντικές πολιτιστικές δράσεις με τη συνεισφορά των τοπικών πολιτιστικών συλλόγων, επιλέγοντας να προωθεί την προβολή και την πολιτιστική αξιοποίηση όλων των χωριών, προκειμένου να αντιμετωπιστεί η ερημοποίηση. Αυτές οι δράσεις συμβάλλουν στην ανάδειξη των τοπικών παραδόσεων, ενώ παράλληλα προσελκύουν επισκέπτες που αναζωογονούν την τοπική κοινωνία. Ενδεικτικές εκδηλώσεις μπορείτε να βρείτε στην περιγραφή κάθε Δημοτικής Κοινότητας.

B4.6 Αξιολόγηση και SWOT Ανάλυση

Δυνατά Σημεία / Πλεονεκτήματα / Δυνατότητες

Ο Δήμος υλοποιεί το πρόγραμμα «Βοήθεια στο σπίτι» και «Κέντρο Κοινότητας» που αποτελεί σημαντικό εργαλείο κοινωνικής στήριξης, ιδιαίτερα για ηλικιωμένους και

άτομα με ειδικές ανάγκες. Το πρόγραμμα αυτό παρέχει άμεση βοήθεια και φροντίδα, συμβάλλοντας στη βελτίωση της ποιότητας ζωής ευπαθών ομάδων του πληθυσμού και στη μείωση της κοινωνικής απομόνωσης. Επιπλέον, υπάρχει σημαντική δυνατότητα αξιοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού του Δήμου για τη λειτουργία νέων κοινωνικών δομών, που θα καλύπτουν ευρύτερες ανάγκες των πολιτών. Η ενίσχυση του εθελοντισμού αποτελεί επίσης μια σημαντική δύναμη, καθώς μπορεί να προσφέρει πολύτιμη βοήθεια και να συμβάλει στη στήριξη της κοινωνίας μέσα από εθελοντικές δράσεις. Τέλος, η συστηματικότερη διεξαγωγή κοινωνικών ερευνών και η ορθολογική εφαρμογή κοινωνικών πολιτικών μπορούν να οδηγήσουν σε βελτιωμένη διαχείριση και παρακολούθηση των κοινωνικών υποδομών, ώστε να ανταποκρίνονται καλύτερα στις πραγματικές ανάγκες.

Αδύνατα Σημεία / Μειονεκτήματα / Απειλές / Κρίσιμα Ζητήματα

Ο Δήμος αντιμετωπίζει αυξημένο δείκτη γήρανσης του πληθυσμού, σε συνδυασμό με χαμηλό ποσοστό νεανικού πληθυσμού, γεγονός που δημιουργεί πιέσεις στα κοινωνικά δίκτυα και τις υπηρεσίες φροντίδας. Υπάρχει σημαντική έλλειψη βασικών κοινωνικών δομών, όπως κοινωνικό γραφείο, φαρμακείο, παντοπωλείο και ταμείο αστέγων, που περιορίζουν την πρόσβαση σε αναγκαίες υπηρεσίες για τους ευάλωτους πολίτες. Επιπλέον, λείπουν μονάδες ΚΑΠΗ και οίκοι ευγηρίας, καθώς και δομές στήριξης ειδικών πληθυσμιακών ομάδων, γεγονός που αυξάνει την ανάγκη για ανάπτυξη αντίστοιχων υποδομών. Η στήριξη των εθελοντικών δράσεων είναι ανεπαρκής, ενώ υπάρχει και ανάγκη για ποιοτική αναβάθμιση των κοινωνικών υποδομών ώστε να ανταποκριθούν καλύτερα στις ανάγκες της κοινότητας. Τέλος, οι χρηματορροές σε προγράμματα κοινωνικής υποστήριξης, όπως το ΚΔΑΠ, παρουσιάζουν προβλήματα, τα οποία απειλούν τη συνέχιση και τη βιωσιμότητα αυτών των δράσεων.

Ευκαιρίες

Ο Δήμος έχει τη δυνατότητα λειτουργεί το αυτοτελές Τμήμα Κοινωνικής Προστασίας, Παιδείας και Πολιτισμού, το οποίο συνεργάζεται στενά με τις Κοινωνικές Δομές, ενισχύοντας έτσι τη συντονισμένη και αποτελεσματική παροχή κοινωνικών υπηρεσιών. Επίσης, η έμφαση στον πολιτισμό και στην εξωστρέφεια μπορεί να προσφέρει νέους δρόμους για κοινωνική συμμετοχή, ενίσχυση του εθελοντισμού και δημιουργία κοινωνικών δικτύων αλληλεγγύης. Μέσα από στοχευμένες δράσεις και προγράμματα, υπάρχει η δυνατότητα ανάπτυξης και ποιοτικής αναβάθμισης των κοινωνικών υποδομών και την καλύτερη κάλυψη των αναγκών των κατοίκων.

Απειλές / Περιορισμοί

Η σημαντικότερη απειλή παραμένουν τα προβλήματα στις χρηματοροές, τα οποία μπορούν να διακόψουν ή να περιορίσουν τη λειτουργία κρίσιμων προγραμμάτων. Επιπλέον, η γήρανση του πληθυσμού και η αυξανόμενη ζήτηση για κοινωνικές υπηρεσίες μπορεί να δημιουργήσουν υπερβάλλουσες πιέσεις στις υπάρχουσες δομές, ειδικά αν δεν αναπτυχθούν νέες ή δεν βελτιωθούν οι υφιστάμενες. Η έλλειψη επαρκούς θεσμικής υποστήριξης για τις ευπαθείς ομάδες και η περιορισμένη ανάπτυξη δομών για ειδικές ανάγκες αποτελούν σημαντικό περιορισμό στην κοινωνική συνοχή και ευημερία.

B5.1 Αθλητικές Υποδομές - Αθλητικές Ομάδες – Σύλλογοι

Οι αθλητικές υποδομές στο Δήμο είναι πολύ φτωχές. Σε αρκετές Δ.Κ. υπάρχουν γήπεδα ποδοσφαίρου (Χαλανδρίτσα, Ίσωμα, Σταροχώρι, Σταυροδρόμι κ.ά.) και βοηθητικές εγκαταστάσεις. Επίσης υπάρχουν αρκετά ερασιτεχνικά ποδοσφαιρικά σωματεία.

Η κατασκευή ενός οργανωμένου σταδίου και ενός κλειστού γυμναστηρίου, θα βοηθήσει στην ανάπτυξη και άλλων αθλημάτων πλην του ποδοσφαίρου και οι

οργανωμένοι χώροι άθλησης μπορούν να αποτελέσουν πόλο έλξης και για τους κατοίκους της Πάτρας.

Το φυσικό περιβάλλον του Δήμου ενδείκνυται και για την ανάπτυξη υπαίθριων αθλητικών δραστηριοτήτων, όπως η αναρρίχηση, η ορειβασία, η πεζοπορία, ο ανεμοπτερισμός και η ορεινή ποδηλασία. Σύμφωνα με τον Τουριστικό Οδηγό του Δήμου Ερυμάνθου, οι κάτοικοι αλλά και οι επισκέπτες, έχουν τις παρακάτω δυνατότητες :

1) ΠΕΖΟΠΟΡΙΑ – ΟΡΕΙΒΑΣΙΑ

Οι ορεινοί όγκοι του Δήμου Ερυμάνθου προσφέρουν εξαιρετικές διαδρομές για πεζοπορία και ορειβασία. Τα βουνά Ερύμανθος και Παναχαϊκό ανήκουν στο δίκτυο προστατευόμενων περιοχών Natura 2000, χάρη στη σπάνια βιοποικιλότητα και την οικολογική τους σημασία. Η κλασική διαδρομή για την ανάβαση στην ψηλότερη κορυφή του Ερύμανθου, τον Ωλενό ξεκινά από τον οικισμό Μίχα (1.020μ.), του Νέου Κομνηγαδίου, πλησίον της Τσαπουρνιάς στο ανατολικότερο τμήμα του Δήμου Ερυμάνθου και αποτελεί μέρος του Εθνικού Μονοπατιού Ο31. Κατά τα προηγούμενα χρόνια, η πεζοπορία στον Ερύμανθο γνώρισε μεγάλη άνθιση μέσω των ορεινών αγώνων τρεξίματος του περίφημου Ηράκλειου Άθλου. Ένα ακόμη ιδανικό ορμητήριο για την ανάβαση στον Ερύμανθο είναι η Χρυσοπηγή, με μονοπάτι που καταλήγει στη θέση Χιονότρυπα. Από τα Λακκώματα, υπάρχουν επίσης πεζοπορικές και ορειβατικές διαδρομές προς το Ν. Κομνηγάδι, αλλά και κατά μήκος του Πείρου ποταμού προς την Βαλμαντούρα ή εναλλακτικά προς την θέση Χιονότρυπα, ευρισκόμενη στα λεγόμενα αλπικά λιβάδια του Ερυμάνθου. Κάποιες άλλες διαδρομές στον Ερύμανθο του Εθν. Μον. Ο31 είναι η μαγευτική διαδρομή στα βορειοανατολικά του Δήμου από Καλάνιστρα έως Μίχα, η διαδρομή από Μίχα έως Καλέντζι, αλλά και από Αλεποχώρι ή Σπαρτιά προς τη Μονή Ταξιάρχων. Συγχρόνως, από το Καλέντζι ξεκινούν ορειβατικές διαδρομές προς το Κούμπερι, την κορυφή του Προφήτη Ηλία, αλλά και τον Ωλενό και τη Χιονότρυπα. Από την άλλη πλευρά, τα μονοπάτια προς το

Παναχαϊκό και τη Μακελλαριά ενώνουν τα ορεινά μονοπάτια με θέα που κόβει την ανάσα. Στη διαδρομή, οι περιπατητές έχουν την ευκαιρία να θαυμάσουν τοπία απaráμιλλης φυσικής ομορφιάς και να απολαύσουν την ηρεμία των βουνών.

2) ΑΝΑΡΡΙΧΗΣΗ

Για τους λάτρεις της αδρεναλίνης, ο Δήμος προσφέρει εξαιρετικά πεδία αναρρίχησης στα χωριά Καλούσι, Σπαρτιά και Αλεποχώρι. Οι κάθετες διαδρομές και οι βραχώδεις σχηματισμοί προσφέρουν μοναδικές προκλήσεις, ενώ ταυτόχρονα χαρίζουν υπέροχη θέα στους αναρριχητές.

3) ΑΝΕΜΟΠΤΕΡΙΣΜΟΣ

Οι ιδανικές συνθήκες στις κορυφές του Σκιαδοβουνίου, του Καλουσίου και του Καλεντζίου προσελκύουν τους λάτρεις του ανεμοπτερισμού, προσφέροντας τη δυνατότητα για πτήσεις με θέα το απέραντο φυσικό τοπίο. Το πέταγμα πάνω από τον Δήμο Ερυμάνθου επιτρέπει στους ανεμοπτεριστές να απολαύσουν την αίσθηση ελευθερίας και την ομορφιά της περιοχής από ψηλά.

4) ΠΟΔΗΛΑΣΙΑ

Ειδικές διαδρομές που ξεκινούν από το χωριό της Δροσιάς είναι ιδανικές για τους λάτρεις της ποδηλασίας βουνού.

5) ΤΟΞΟΒΟΛΙΑ ΚΑΙ ΣΚΟΠΟΒΟΛΗ

Η τοξοβολία στο Βασιλικό και η σκοποβολή στις Φαρές προσφέρουν στιγμές συγκέντρωσης και δεξιοτεχνίας για επισκέπτες κάθε ηλικίας. Οι χώροι αυτοί είναι κατάλληλα διαμορφωμένοι για να παρέχουν ασφαλείς και απολαυστικές εμπειρίες στους συμμετέχοντες.

6) ΑΓΡΟΤΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ, ΙΠΠΑΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΔΡΑΣΤΙΚΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ

Οι Κυδωνιές, αλλά και η Χαλανδρίτσα δίνουν την ευκαιρία για περιήγηση με άλογα και εμπειρίες που συνδυάζουν περιπέτεια και χαλάρωση μέσα στο φυσικό τοπίο με έναν ιδιαίτερα γοητευτικό τρόπο, τόσο για μεγάλους, όσο και για μικρούς.

7) ΠΑΡΑΛΙΜΝΙΑ ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ

ΜΑΥΡΗ ΛΙΜΝΗ

Η «Μαύρη Λίμνη» που βρίσκεται στον ορεινό όγκο του Ερυμάνθου, στην κοινότητα Σκιαδά ακολουθώντας τον Πηνειό είναι περιτριγυρισμένη από πλούσια βλάστηση, δάση και απότομες πλαγιές, δημιουργώντας ένα γραφικό και εντυπωσιακό τοπίο. Οι επισκέπτες μπορούν να απολαύσουν την ηρεμία και την φυσική ομορφιά του τοπίου και να εξερευνήσουν παραλίμνιες περιπατητικές διαδρομές.

ΛΙΜΝΟΔΕΞΑΜΕΝΗ ΝΤΑΣΚΑ

Στη σκιά του επιβλητικού βουνού Ερύμανθος, όπου στη μυθολογία ο Ηρακλής κυνήγησε και έπιασε τον Ερυμάνθιο Κάπρο, βρίσκεται η Λιμνοδεξαμενή Ντασκά. Ο συνδυασμός της λίμνης και του καταπράσινου φυσικού περιβάλλοντος της περιοχής την καθιστούν μοναδικό τουριστικό πόλο έλξης. Αποτελεί επίσης έναν απaráμλλο οικολογικό θησαυρό λόγω της πλούσιας βιοποικιλότητας. Η περιοχή γύρω από τη Λίμνη Ντασκά είναι ιδανική για υπαίθριες δραστηριότητες όπως πεζοπορία, παρατήρηση πουλιών, φωτογραφία και πικνίκ.

ΦΡΑΓΜΑ ΠΕΪΡΟΥ - ΠΑΡΑΠΕΪΡΟΥ

Το φράγμα Πείρου-Παραπείρου που δημιούργησε την τεχνητή λίμνη στον οικισμό των Τοσκών είναι ένα πολύ σημαντικό υδρολογικό έργο στην περιοχή της Αχαΐας. Εντός της λίμνης και μόνιμα αφανής παραμένει ο ναός του Αγ. Ιωάννου Θεολόγου, της κεντρικής εκκλησίας του χωριού που λειτούργησε για τελευταία φορά την Κυριακή 29 Δεκεμβρίου 2019 με τη στάθμη του νερού να έχει φτάσει στο προαύλιο. Το όμορφο φυσικό τοπίο ώθησε στην αύξηση της επισκεψιμότητας και στην ανάπτυξη φυσιολατρικών δραστηριοτήτων, όπως η πεζοπορία και η φωτογραφία

τοπίου. Σημείο αναφοράς του φράγματος Πείρου – Παραπεύρου αποτελεί το αναδυόμενο με την πτώση της στάθμης του νερού, εκκλησάκι του Αγίου Θεοδώρου του Στρατηλάτη, το οποίο βυθίζεται εντός της λίμνης με την άνοδο του νερού, αποτελώντας τη μοναδική απτή ανάμνηση της «Ατλαντίδα» του Ερυμάνθου.

8) ΜΗΧΑΝΟΚΙΝΗΤΟΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

Στη Χαλανδρίτσα στη θέση «Ρέντες» υπάρχει πρόβλεψη για αυτοκινητοδρόμιο με πίστα αγώνων Formula 1, ένα μεγαλόπνοο αναπτυξιακό έργο, το οποίο δύναται να προσελκύσει πανελλαδικές, αλλά και διεθνείς διοργανώσεις αγώνων και άλλες εκδηλώσεις μηχανοκίνητου αθλητισμού, προωθώντας το άθλημα και προσελκύοντας νέους αθλητές. Ωστόσο, στον χώρο ήδη πραγματοποιούνται αγώνες 4Χ4 και άλλες αντίστοιχες διοργανώσεις από τους λάτρεις του μηχανοκίνητου αθλητισμού.

Ο εναλλακτικός τουρισμός στον Δήμο Ερυμάνθου ξεφεύγει από τα στεγανά του παραδοσιακού τουρισμού. Οι επισκέπτες αλληλοεπιδρούν με την καθημερινότητα των ντόπιων και γεμίζουν με εμπειρίες και γνώσεις πέρα από τα καθιερωμένα. Άλλωστε για τους λάτρεις της περιπέτειας, η περιοχή προσφέρεται για όλες τις εποχές του χρόνου και υπόσχεται πολύ δυνατές εμπειρίες.

Στο Δήμο Ερυμάνθου υφίστανται οι παρακάτω Αθλητικές εγκαταστάσεις:

- Γήπεδα Μπάσκετ και βόλεϊ στον Κάλανο
- Γήπεδο Μπάσκετ στο Καλέντζι
- Γήπεδο Ποδοσφαίρου 5Χ5 στο Φαραί
- Γήπεδο Ποδοσφαίρου στην Χαλανδρίτσα
- Γήπεδο Τοξοβολίας στο Βασιλικό
- Γήπεδο Ποδοσφαίρου στο Ίσωμα
- Γήπεδο Ποδοσφαίρου στο Σταυροδρόμι

- Σκοπευτήριο στο Φαραί

B5.3 Αξιολόγηση και SWOT Ανάλυση

Δυνατά Σημεία / Πλεονεκτήματα / Δυνατότητες

Ο Δήμος διαθέτει σημαντικές δυνατότητες για την οργάνωση και διοργάνωση μιας ευρείας γκάμας αθλητικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων, γεγονός που ενισχύει την κοινωνική συμμετοχή και την ενεργό απασχόληση των πολιτών, ιδιαίτερα των νέων. Σημαντικό πλεονέκτημα αποτελεί η ύπαρξη αθλητικών συλλόγων, οι οποίοι προσελκύουν και συμμετέχουν πληθώρα νέων αθλητών, δημιουργώντας ζωντανό και υγιές αθλητικό περιβάλλον στην περιοχή. Αυτή η βάση αποτελεί θεμέλιο για την περαιτέρω ανάπτυξη και στήριξη της αθλητικής δραστηριότητας στο Δήμο.

Αδύνατα Σημεία / Μειονεκτήματα / Απειλές / Κρίσιμα Ζητήματα

Παρά τις δυνατότητες που υπάρχουν, ο Δήμος αντιμετωπίζει σημαντικές ελλείψεις σε υποδομές που θα μπορούσαν να υποστηρίξουν τις αθλητικές δραστηριότητες. Υπάρχει ανάγκη για δημιουργία και λειτουργία σύγχρονων προπονητικών κέντρων, τα οποία θα αναβαθμίσουν το επίπεδο εκπαίδευσης και προπόνησης των αθλητών. Επιπλέον, παρατηρείται έλλειψη επαρκών και ασφαλών αθλητικών εγκαταστάσεων, τουλάχιστον στις έδρες των πρώην Δήμων, κάτι που περιορίζει τη συμμετοχή και τη λειτουργικότητα των αθλητικών ομάδων. Η ανεπαρκής φύλαξη των εγκαταστάσεων δημιουργεί ζητήματα ασφάλειας, που μπορεί να οδηγήσουν σε φθορές και περιορισμό της χρήσης τους, επιβαρύνοντας ακόμη περισσότερο την κατάσταση.

Ευκαιρίες

Υπάρχει σημαντική προοπτική για ανάδειξη ορισμένων αθλητικών υποδομών σε προπονητικά κέντρα υψηλού επιπέδου, ειδικά για δημοφιλή αθλήματα όπως το

ποδόσφαιρο και το μπάσκετ. Αυτή η εξέλιξη μπορεί να προσελκύσει νέους αθλητές και να ενισχύσει την τοπική αθλητική κοινότητα, δημιουργώντας επιπλέον κοινωνικά και οικονομικά οφέλη για τον Δήμο. Παράλληλα, η υποστήριξη και ανάπτυξη των τοπικών αθλητικών συλλόγων μπορεί να λειτουργήσει ως μοχλός κοινωνικής συνοχής και προώθησης της υγιεινής ζωής.

Απειλές / Περιορισμοί

Η κύρια απειλή σχετίζεται με τα προβλήματα στις χρηματορροές, τα οποία μπορούν να περιορίσουν τις δυνατότητες επένδυσης σε νέες υποδομές και τη συντήρηση των υφιστάμενων. Η έλλειψη επαρκών οικονομικών πόρων μπορεί να οδηγήσει σε στασιμότητα ή και υποβάθμιση των αθλητικών εγκαταστάσεων, με συνέπειες στη συμμετοχή και στην ποιότητα των αθλητικών δραστηριοτήτων.

2.4 Θεματικός Άξονας Γ : « Τοπική Οικονομία και Απασχόληση »

2.4.1 Οικονομικές επιδόσεις της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας

Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ), σε Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης (ΜΑΔ) της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας αντιπροσωπεύει το 4,5% του συνολικού ΑΕΠ της Χώρας, διατηρώντας αυτή τη σχέση διαχρονικά από το έτος 2005 μέχρι και το 2018, με ελάχιστης κλίμακας πτωτικές διακυμάνσεις κατά τα έτη 2005-2015, οι οποίες κυμαίνονται από 0,3 έως 0,1 της ποσοστιαίας μονάδας.

Η διαχρονική εξέλιξη των δεικτών του ΑΕΠ της Δυτικής Ελλάδας αντικατοπτρίζει ουσιαστικά τον αναμενόμενο οικονομικό κύκλο της παραγωγικής δραστηριότητας της χώρας, υπό την καθοριστική επίδραση της οικονομικής κρίσης από το 2008 και μετά, μέχρι τα πλέον πρόσφατα στοιχεία του 2018, οπότε και διαφαίνονται οι πρώτες ασθενείς ενδείξεις ανάκαμψης των δεικτών.

Πίνακας 13 Εξέλιξη των δεικτών του ΑΕΠ σε εθνικό επίπεδο, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

ΑΕΠ	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Σύνολο Χώρας	241.990	237.534	226.031	207.029	191.204	180.654	178.657	177.258	176.488	180.218	184.714
Ανατολική Μακεδονία	9.450	9.306	9.198	8.150	7.579	7.004	6.878	6.831	6.901	6.946	7.166
Κεντρική Μακεδονία	33.304	32.439	30.348	28.092	25.807	24.172	23.771	23.918	24.237	24.739	25.558
Δυτική Μακεδονία	4.802	5.039	4.981	4.819	4.724	4.398	4.530	4.337	3.916	3.964	3.963
Ήπειρος	5.158	5.025	4.930	4.611	4.187	3.989	3.955	3.925	3.960	3.977	4.077
Θεσσαλία	12.186	11.814	10.835	9.953	9.517	9.065	9.114	9.154	9.214	9.347	9.658
Ιονίων Νήσων	4.522	4.200	3.992	3.479	3.260	3.066	3.112	3.129	3.124	3.170	3.257
Δυτική Ελλάδα	11.365	10.890	10.671	9.611	8.957	8.275	8.196	8.156	8.032	8.083	8.322
Στερεά Ελλάδα	10.879	10.405	9.903	9.273	8.628	8.075	7.912	7.960	8.185	8.454	8.767
Πελοπόννησος	10.102	9.912	9.430	8.806	8.270	7.847	7.766	7.830	7.878	8.036	8.245
Αττική	116.717	116.001	110.462	100.972	92.671	87.642	86.047	84.515	83.872	85.782	87.378
Βόρειο Αιγαίο	3.514	3.395	3.184	2.944	2.678	2.573	2.553	2.504	2.455	2.480	2.549
Νότιο Αιγαίο	8.183	7.599	7.236	6.603	6.079	5.983	6.042	6.121	5.981	6.144	6.387
Κρήτη	11.808	11.509	10.860	9.716	8.845	8.565	8.781	8.880	8.732	9.095	9.386

Σε ό,τι αφορά τους νέους ειδικότερα, τόσο η ΠΔΕ όσο και οι περισσότερες ελληνικές περιφέρειες παρουσιάζουν υψηλά ποσοστά νέων 15-24 ετών που είναι εκτός εκπαίδευσης και εκτός εργασίας. Η αναλυτική εικόνα δίνεται στον πίνακα που ακολουθεί. Στη Δυτική Ελλάδα, αν και μειούμενο τα τελευταία έτη, το ποσοστό ανερχόταν το 2019 στο 11.8% (Eurostat, 2020).

Πίνακας 14 Εξέλιξη ποσοστού ανεργίας στο σύνολο της χώρας για τα έτη 2015-2019

Διοικητική μονάδα	2015	2016	2017	2018	2019
Ελλάδα	17.2	15.8	15.3	14.1	12.5
Ανατολική Μακεδονία & Θράκη	21.5	20.2	18.0	14.9	15.6
Κεντρική Μακεδονία	15.8	13.4	13.5	12.3	10.4
Δυτική Μακεδονία	15.8	17.5	19.2	20.2	16.3
Ήπειρος	15.6	9.8	15.6	18.2	11.7
Θεσσαλία	23.1	18.7	17.3	16.3	15.4
Ιόνια Νησιά	25.5	21.5	22.8	19.5	15.4
Δυτική Ελλάδα	17.1	18.3	16.4	12.6	11.8
Στερεά Ελλάδα	25.1	24.3	19.2	18.9	22.1
Πελοπόννησος	22.6	21.7	22.2	17.6	11.0
Αττική	13.9	13.2	13.0	12.4	10.1
Βόρειο Αιγαίο	20.2	19.4	24.1	26.8	25.7
Νότιο Αιγαίο	22.0	22.3	18.9	15.4	16.1
Κρήτη	15.0	14.2	12.2	11.7	13.1

Στον παρακάτω Πίνακα παρουσιάζεται η εξέλιξη του οικονομικά ενεργού πληθυσμού των Περιφερειών και της χώρας για την περίοδο 2013-2018. Σε ότι αφορά την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, παρατηρήθηκε μια τάση αύξησης μέχρι το 2015 (248,3 χιλ), ενώ έπειτα ακολούθησε μια μικτή τάση που κατέληξε σε μειωμένο αριθμό οικονομικά ενεργών ατόμων, συγκεκριμένα σε 243,1 χιλ. το 2018.

Πίνακας 15 Εξέλιξη του οικονομικά ενεργού πληθυσμού των Περιφερειών και της χώρας για την περίοδο 2013-2018

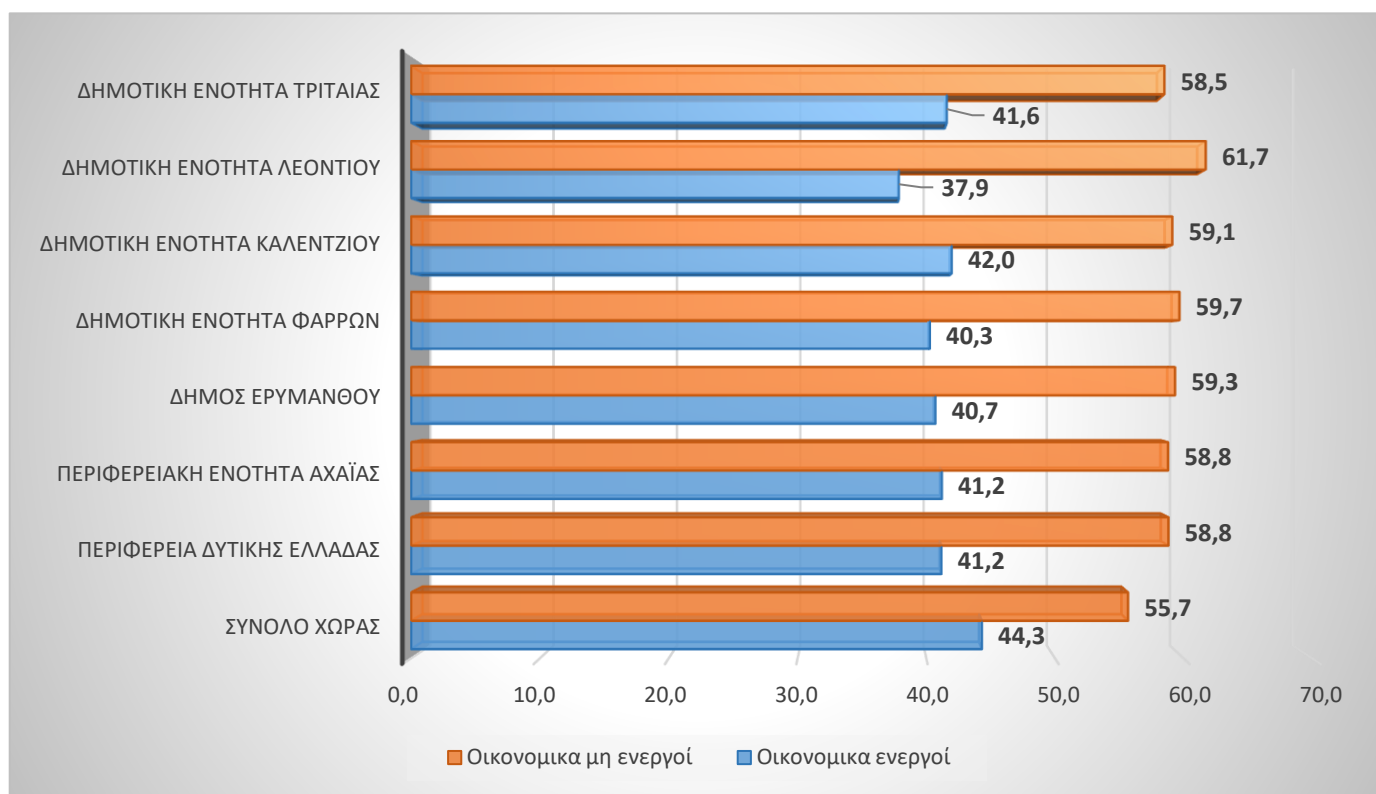
Περιφέρειες	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Σύνολο Χώρας	4.838,2	4.802,8	4.799,9	4.799,5	4.774,9	4.738,6
Ανατολική Μακεδονία	255,7	256,3	257,7	259,9	255,3	253,3
Κεντρική Μακεδονία	792,6	790,4	810,9	818,9	811,4	809,4
Δυτική Μακεδονία	112,4	113,7	117,1	117,9	119,2	118,1

Ήπειρος	142,9	141,9	139,4	140,6	139,0	136,3
Θεσσαλία	313,7	309,9	312,6	311,3	314,4	308,0
Ιόνια Νησιά	91,7	90,5	90,1	90,1	90,7	92,7
Δυτική Ελλάδα	282,9	281,9	288,2	292,7	294,1	287,2
Στερεά Ελλάδα	238,1	235,8	243,0	237,4	237,2	235,5
Πελοπόννησος	244,7	246,0	248,3	242,5	246,4	243,1
Αττική	1.838,6	1.822,9	1.782,8	1.764,7	1.740,8	1.720,3
Βόρειο Αιγαίο	84,1	80,0	79,1	82,5	89,5	91,0
Νότιο Αιγαίο	155,7	154,8	155,2	156,7	151,9	158,2
Κρήτη	285,0	278,7	275,7	284,4	284,9	285,3

2.4.2 Οικονομικά στοιχεία Δήμου Ερυμάνθου

Στον Δήμο Ερυμάνθου, το ποσοστό του οικονομικά ενεργού πληθυσμού ανέρχεται στο 40,7%, ελαφρώς χαμηλότερο από τον εθνικό μέσο όρο (44,3%) και πολύ κοντά στο ποσοστό της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας και της Π.Ε. Αχαΐας (41,2%). Μεταξύ των Δημοτικών Ενοτήτων, η Δ.Ε. Καλεντζίου καταγράφει το υψηλότερο ποσοστό οικονομικά ενεργών (42,0%), ενώ η Δ.Ε. Λεοντίου το χαμηλότερο (37,9%), γεγονός που υποδηλώνει υψηλή αναλογία ηλικιωμένων ή μη απασχολούμενων κατοίκων. Η Δ.Ε. Τριταΐας εμφανίζει επίσης αυξημένο ποσοστό ενεργών πολιτών (41,6%), σε σύγκριση με τις υπόλοιπες Δημοτικές Ενότητες. Συνολικά, η πλειοψηφία του πληθυσμού στον Δήμο (59,3%) χαρακτηρίζεται ως οικονομικά μη ενεργή, γεγονός που αντικατοπτρίζει τη γήρανση του πληθυσμού, τις περιορισμένες ευκαιρίες απασχόλησης και τη χαμηλή συμμετοχή σε οργανωμένες μορφές εργασίας, κυρίως στις ορεινές και αγροτικές περιοχές.

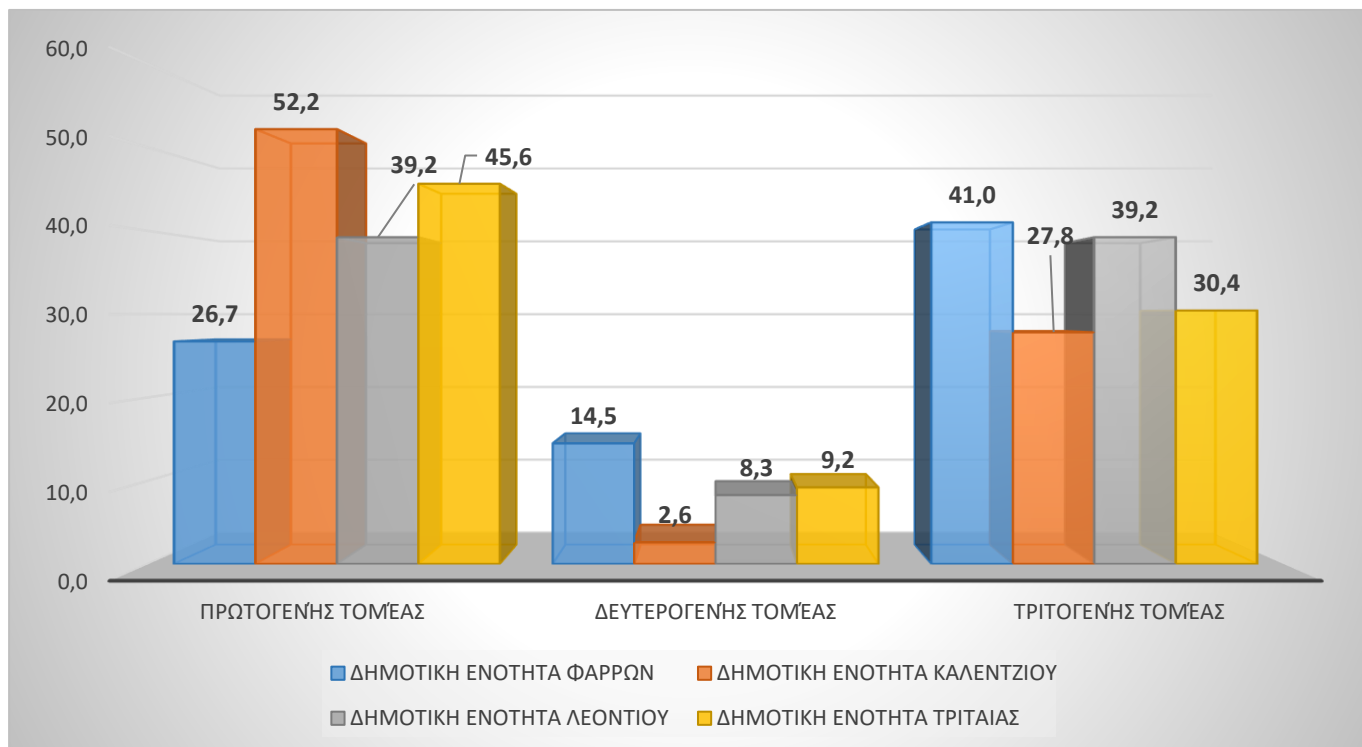
Figure 4 Οικονομικά ενεργός και οικονομικά μη ενεργός πληθυσμός του Δήμου Ερυμάνθου, ΕΛΣΤΑΤ 2021

Η οικονομική δραστηριότητα στον Δήμο Ερυμάνθου βασίζεται κυρίως στον πρωτογενή τομέα, ο οποίος απασχολεί το 35,3% του συνολικού πληθυσμού, με σημαντική ενίσχυση στις ορεινές και αγροτικές Δημοτικές Ενότητες. Ενδεικτικά, η Δ.Ε. Καλεντζίου παρουσιάζει το υψηλότερο ποσοστό απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα (52,2%), ενώ ακολουθούν η Δ.Ε. Τριταίας (45,6%) και η Δ.Ε. Λεοντίου (39,2%). Αντίθετα, στον δευτερογενή τομέα, που αφορά κυρίως τη μεταποίηση και τις τεχνικές δραστηριότητες, τα ποσοστά είναι σχετικά χαμηλά σε όλες τις Δημοτικές Ενότητες, με εξαίρεση τη Δ.Ε. Φαρρών (14,5%). Ο τριτογενής τομέας, που περιλαμβάνει τις υπηρεσίες, υπερέχει στη Δ.Ε. Φαρρών (41,0%) και Δ.Ε. Λεοντίου (39,2%), γεγονός που αντανακλά την παρουσία δημόσιων υποδομών, εκπαιδευτικών μονάδων και τουριστικών δραστηριοτήτων. Συνολικά, παρατηρείται μια ισχυρή εξάρτηση της τοπικής οικονομίας από τη γεωργία και την κτηνοτροφία, με περιορισμένη ακόμη

ανάπτυξη του δευτερογενούς τομέα και σταδιακή ενίσχυση των υπηρεσιών στις πιο συγκεντρωμένες διοικητικά περιοχές.

Figure 5 Οικονομικά ενεργός ανά τομέα παραγωγής του Δήμου Ερυμάνθου, ΕΛΣΤΑΤ 2021

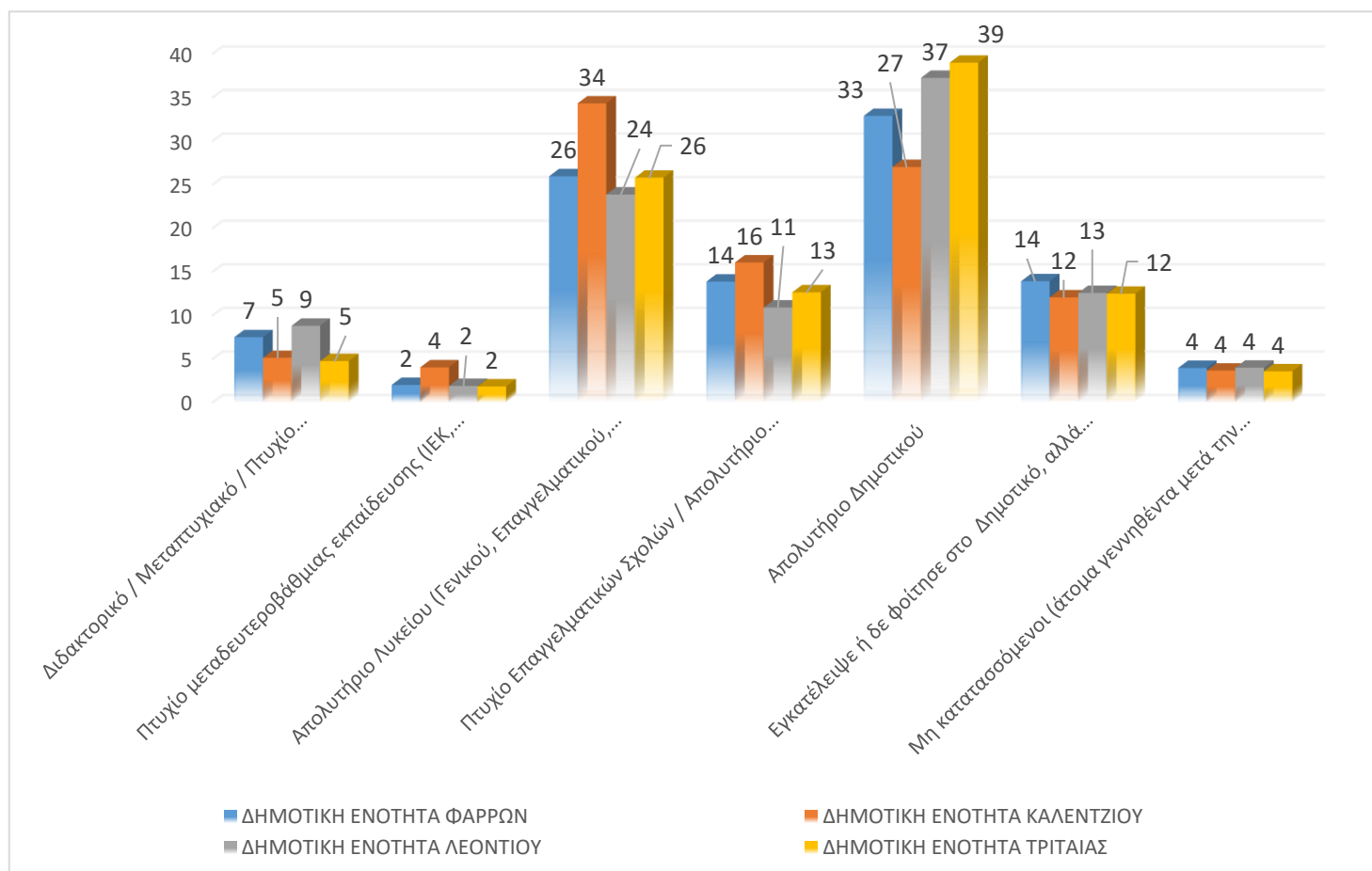

Όσον αφορά την κατανομή του απασχολούμενου πληθυσμού ανά παραγωγικό τομέα της οικονομίας, παρατηρείται ότι ο πρωτογενής και ο τριτογενής τομέας συγκεντρώνουν σχεδόν τα ίδια ποσοστά εργασιακού δυναμικού ~40%, ενώ ο δευτερογενής τομέας συγκεντρώνει μικρότερο ποσοστό απασχολούμενων της τάξης του 17%.

Στο παρακάτω διάγραμμα παρουσιάζονται τα ποσοστά απασχολούμενων, ανά επίπεδο εκπαίδευσης στον Δήμο Ερυμάνθου. Τα εκπαιδευτικά επίπεδα ποικίλουν μεταξύ των Δημοτικών Ενοτήτων, με τις περισσότερες συγκεντρωμένες αναφορές να εντοπίζονται στο απολυτήριο Λυκείου και Δημοτικού. Η Δ.Ε. Λεοντίου εμφανίζει τον μεγαλύτερο αριθμό κατόχων τίτλων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (9), ενώ η Δ.Ε. Καλεντζίου υπερέχει στα απολυτήρια Λυκείου (34). Σε όλες τις Δημοτικές Ενότητες,

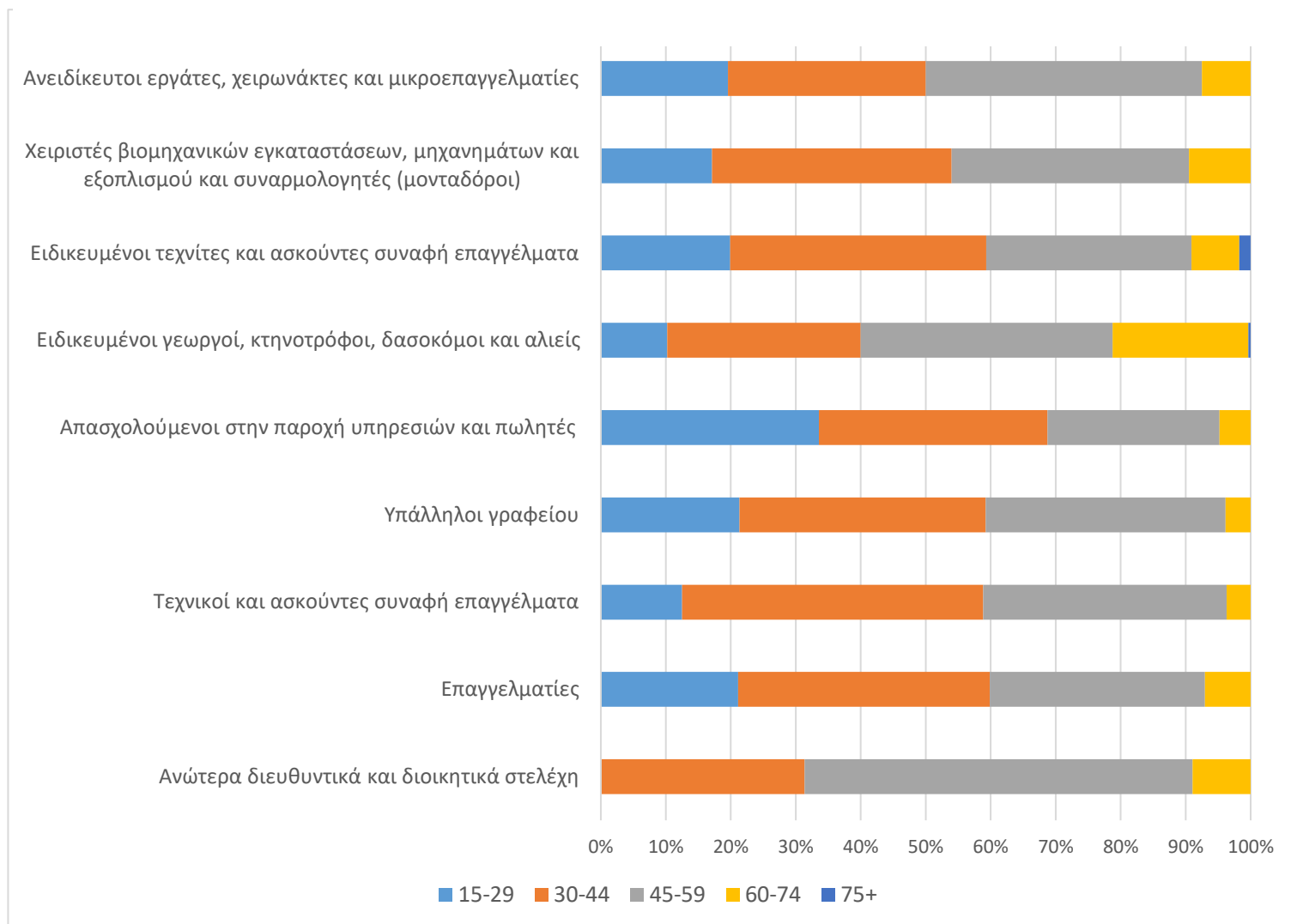
παρατηρείται σημαντικό ποσοστό ατόμων με απολυτήριο Δημοτικού, με τη Δ.Ε. Τριταίας να παρουσιάζει τη μεγαλύτερη σχετική τιμή (39). Παράλληλα, ένα σταθερό ποσοστό του πληθυσμού, ιδιαίτερα στις ορεινές περιοχές, έχει περιορισμένη εκπαίδευση, γνωρίζοντας ωστόσο γραφή και ανάγνωση. Συγκριτικά με την Περιφερειακή Ενότητα Αχαΐας και το σύνολο της χώρας, ο Δήμος Ερυμάνθου καταγράφει χαμηλότερα ποσοστά τριτοβάθμιας και μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, γεγονός που υποδηλώνει την ανάγκη για περαιτέρω ενίσχυση της πρόσβασης και συμμετοχής στην ανώτερη και ανώτατη εκπαίδευση.

Figure 6 Ποσοστά απασχολούμενων, ανά επίπεδο εκπαίδευσης στον Δήμο Ερυμάνθου, ΕΛΣΤΑΤ 2021

Στο επόμενο διάγραμμα παρουσιάζεται η κατάταξη του οικονομικά ενεργού πληθυσμού του Δήμου Ερυμάνθου ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας. Η κατανομή των επαγγελματικών κατηγοριών ανά ηλικιακή ομάδα στον Δήμο Ερυμάνθου επιβεβαιώνει τον παραδοσιακό, αγροτικό χαρακτήρα της τοπικής οικονομίας, καθώς και τη διατήρηση της απασχόλησης σε προχωρημένες ηλικίες, κυρίως σε αγροτικές και χειρωνακτικές εργασίες. Η κατηγορία των ειδικευμένων γεωργών, κτηνοτρόφων κυριαρχεί σε όλες τις ηλικίες από 30 έως 74, με ιδιαίτερη συγκέντρωση στις ομάδες 45-59 και 60-74 ετών. Παράλληλα, σημαντική παρουσία έχουν οι απασχολούμενοι στις υπηρεσίες και στο εμπόριο, κυρίως σε παραγωγικές ηλικίες (30-59), αλλά και στη νεότερη ομάδα 15-29, δείχνοντας είσοδο των νέων στον χώρο της παροχής υπηρεσιών. Οι τεχνικές ειδικότητες (τεχνίτες, χειριστές μηχανημάτων) παρουσιάζουν επίσης υψηλά ποσοστά, με αιχμή στις ηλικίες 30-59, ενώ η συμμετοχή των νέων (15-29 ετών) είναι αισθητή, ειδικά στους ανειδίκευτους εργάτες και στους πωλητές. Αντιθέτως, οι ανώτερες διοικητικές θέσεις περιορίζονται σχεδόν αποκλειστικά στις ηλικίες 30-59, απουσιάζοντας εντελώς από τους νεότερους και τους ηλικιωμένους, γεγονός που αντανακλά τη χαμηλή παρουσία υψηλόβαθμων διοικητικών ρόλων σε τοπικό επίπεδο. Συνολικά, το εργατικό δυναμικό του Δήμου χαρακτηρίζεται από έντονη ηλικιακή συνέχιση στον πρωτογενή τομέα και σταδιακή είσοδο των νεότερων γενεών σε επαγγέλματα του τριτογενούς τομέα.

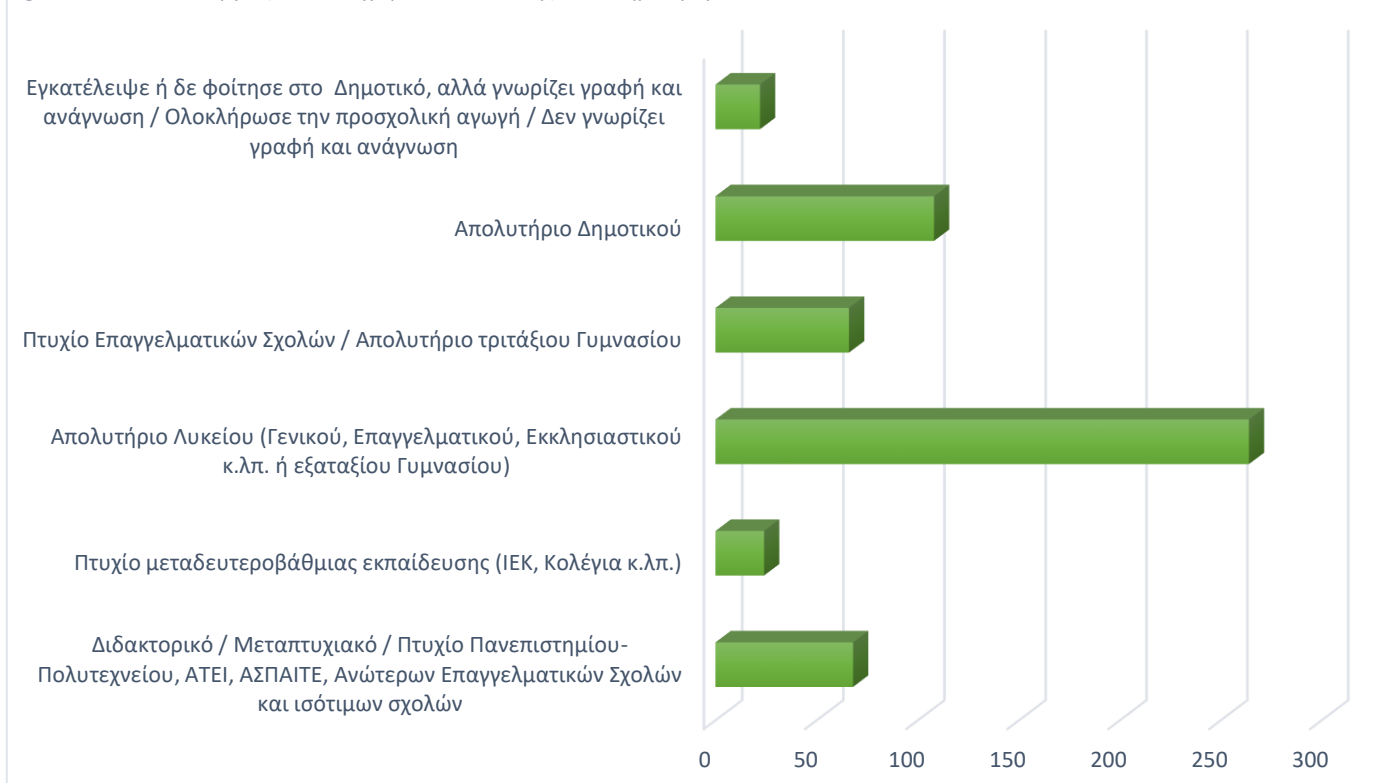
Figure 7 Κατάταξη του οικονομικά ενεργού πληθυσμού του Δήμου Ερυμάνθου ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας, ΕΛΣΤΑΤ 2021

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, όπως και όλη η χώρα, δοκιμάζεται σκληρά από την ανεργία που υπάρχει λόγω της οικονομικής κρίσης των τελευταίων ετών. Από τα έτη 2008 και 2009 που αρχίζει να διαφαίνεται η οικονομική κρίση, ξεκινάει μία συνεχιζόμενη άνοδος της ανεργίας και για τις τρεις Περιφερειακές Ενότητες, γεγονός που συμβαίνει και σε επίπεδο χώρας.

Στον Δήμο Ερυμάνθου για το 2022, το σύνολο των ανέργων ανέρχεται σε 548 άτομα, με τη μεγαλύτερη συγκέντρωση να καταγράφεται στην κατηγορία των αποφοίτων Λυκείου (264 άτομα), γεγονός που υποδεικνύει ότι η δευτεροβάθμια εκπαίδευση αποτελεί το κύριο εκπαιδευτικό υπόβαθρο των ανέργων. Σημαντικός αριθμός ανέργων διαθέτει τίτλους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (68 άτομα), στοιχείο που αναδεικνύει την περιορισμένη απορρόφηση πτυχιούχων στην τοπική αγορά εργασίας. Επίσης, 108 άτομα με απολυτήριο Δημοτικού και 66 με πτυχίο επαγγελματικών σχολών ή απολυτήριο Γυμνασίου δηλώνουν ανεργία, επιβεβαιώνοντας την ύπαρξη δομικών προβλημάτων στην επαγγελματική αποκατάσταση τόσο των λιγότερο όσο και των περισσότερο καταρτισμένων. Τέλος, 24 άνεργοι είναι απόφοιτοι μεταδευτεροβάθμιων ιδρυμάτων (IEK, Κολέγια), ενώ 22 άτομα έχουν ελλιπή ή ανύπαρκτη βασική εκπαίδευση, γεγονός που εντείνει τον αποκλεισμό από την εργασία. Η σύνθεση αυτή υποδηλώνει ότι η ανεργία στον Δήμο Ερυμάνθου πλήττει όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης, με αυξημένο βάρος στους αποφοίτους μέσης εκπαίδευσης, αλλά και με ανησυχητική παρουσία ανέργων υψηλής εκπαιδευτικής στάθμης.

Figure 8 Ποσοστά ανεργίας ανά κατηγορία εκπαίδευσης στον Δήμο Ερυμάνθου,, ΕΛΣΤΑΤ

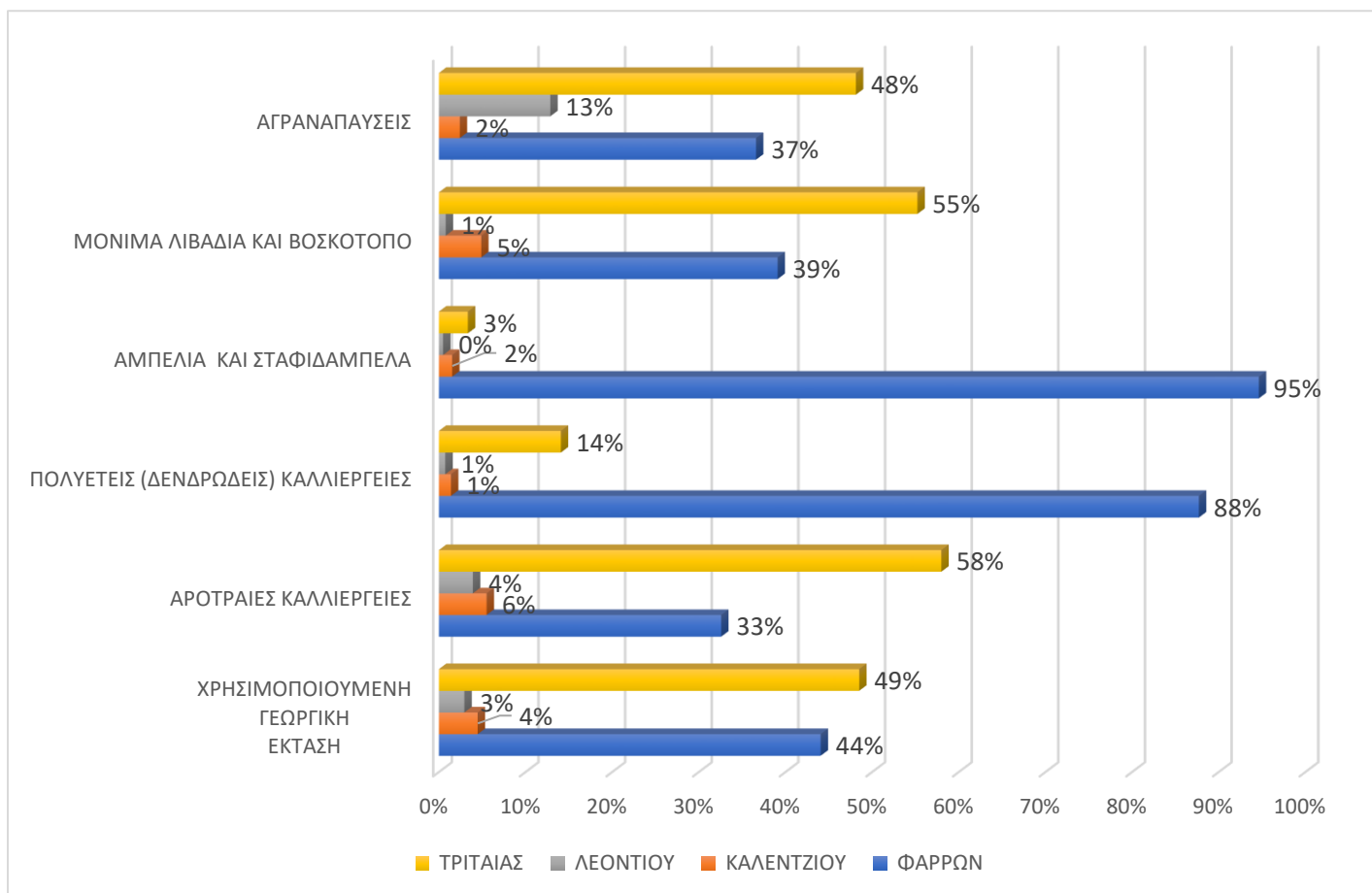
Μεταξύ των απογραφών του 2001 και του 2021, ο Δήμος Ερυμάνθου σημείωσε μείωση της ανεργίας από 20,59% σε 16,40%, καταγράφοντας μια συγκρατημένη αλλά θετική μεταβολή. Η πιο εντυπωσιακή πτώση καταγράφηκε στη Δημοτική Ενότητα Φαρρών, όπου το ποσοστό ανεργίας μειώθηκε από 26,23% το 2001 σε 17,99% το 2021 — μια βελτίωση άνω των 8 ποσοστιαίων μονάδων. Η Δ.Ε. Λεοντίου επίσης παρουσίασε σημαντική πτώση (από 18,52% σε 13,26%), ενώ η Δ.Ε. Καλεντζίου είχε οριακή μείωση, μόλις κατά 1,13 μονάδες. Αντίστοιχα, η Δ.Ε. Τριταίας παρουσίασε τη μικρότερη διαφοροποίηση, με ανεργία σχεδόν σταθερή (15,10% το 2001 έναντι 14,48% το 2021). Συνολικά, τα στοιχεία υποδεικνύουν μια γενική τάση υποχώρησης της ανεργίας, αν και με διαφορετική ένταση ανά περιοχή, γεγονός που σχετίζεται με τις τοπικές οικονομικές δομές, τη δημογραφική εξέλιξη και τις διαθέσιμες ευκαιρίες απασχόλησης.

2.4.3 Γεωκτηνοτροφικές Δραστηριότητες και Υποδομές

2.4.2.1. Κατανομή Γεωργικών Γαιών

Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ. για το έτος 2021, η συνολική χρησιμοποιούμενη γεωργική έκταση στον Δήμο Ερυμάνθου ανέρχεται σε 130.152,7 στρέμματα, με τη Δημοτική Ενότητα Τριταίας να καταλαμβάνει το μεγαλύτερο μέρος αυτής (63.139,9 στρ.), ακολουθούμενη από τη Δ.Ε. Φαρρών (57.353,7 στρ.). Οι αροτραίες καλλιέργειες κυριαρχούν με 70.881,8 στρέμματα σε επίπεδο Δήμου, ενώ εντοπίζονται κυρίως σε Φαρρές και Τριταία. Αξιοσημείωτη είναι και η παρουσία πολυετών δενδρωδών καλλιεργειών, με 22.791,5 στρ. συνολικά, από τα οποία η Δ.Ε. Φαρρών κατέχει τη συντριπτική πλειοψηφία (19.991 στρ.). Οι αμπελώνες και σταφιδαμπελώνες καλύπτουν περιορισμένες εκτάσεις (1.669,7 στρ.), κυρίως στη Φαρρών και ελάχιστα στις υπόλοιπες Δημοτικές Ενότητες. Τα μόνιμα λιβάδια και βοσκότοποι, συνολικής έκτασης 29.374,7 στρ., είναι πιο ανεπτυγμένα στην Τριταία και στο Καλέντζι, επιβεβαιώνοντας την έντονη κτηνοτροφική δραστηριότητα των περιοχών. Τέλος, οι εκτάσεις σε αγρανάπαυση (4.961,4 στρ.) καταγράφονται σε όλες τις Δημοτικές Ενότητες, με τη μεγαλύτερη συγκέντρωση στην Τριταία. Τα δεδομένα υποδεικνύουν μια αγροτική οικονομία με κυρίαρχο ρόλο των αροτραίων καλλιεργειών και των βοσκοτόπων, διαφοροποιημένη όμως ανάλογα με τις γεωμορφολογικές και παραγωγικές ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής.

Figure 9 Κατανομή Γεωργικών Γαιών στον Δήμο Ερυμάνθου, ΕΛΣΤΑΤ 2021

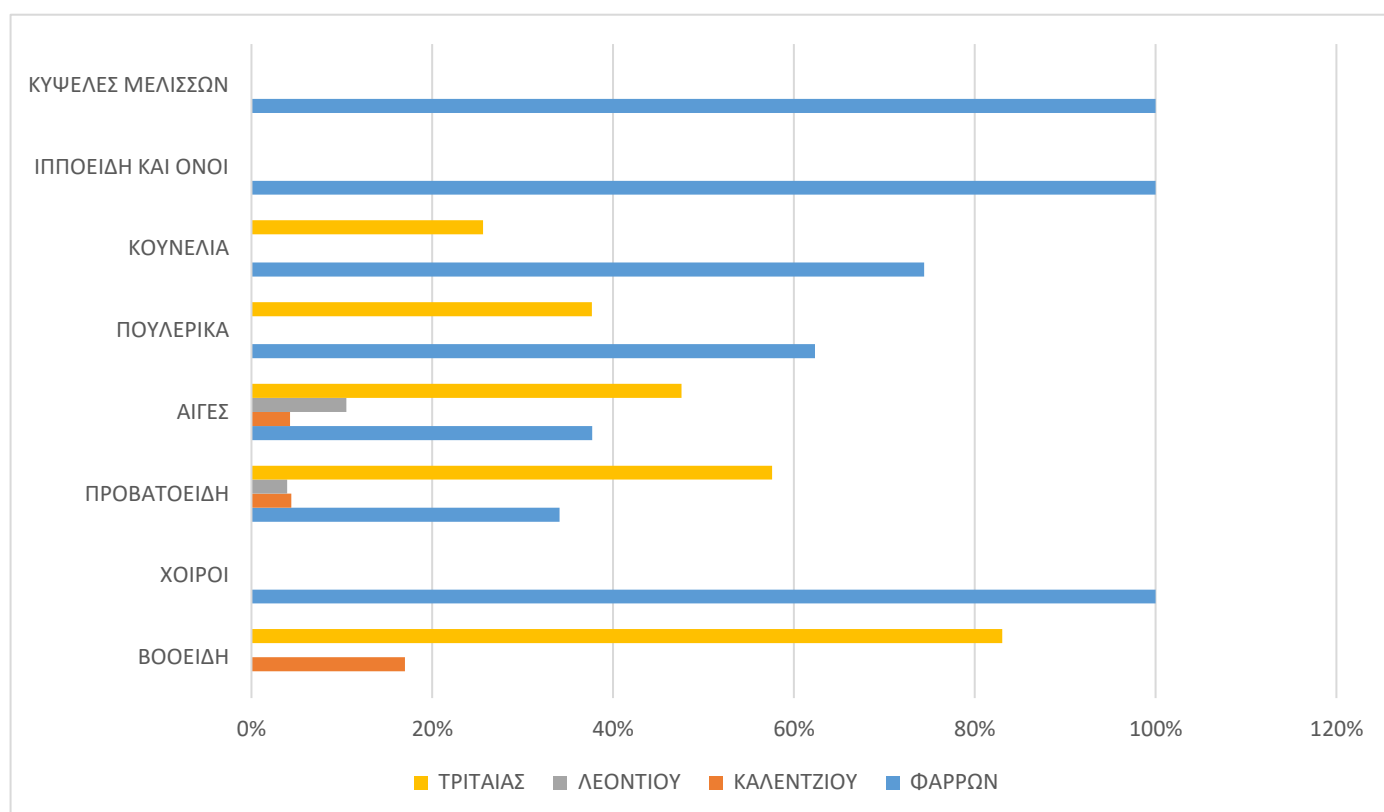

2.4.2.2 Κτηνοτροφία

Η κτηνοτροφική παραγωγή στον Δήμο Ερυμάνθου παρουσιάζει έντονες χωρικές διαφοροποιήσεις, ανάλογα με το είδος των ζώων. Η Δημοτική Ενότητα Τριταίας κυριαρχεί στις εκτροφές βοοειδών (83%), προβατοειδών (58%) και αιγών (48%), επιβεβαιώνοντας τον έντονο κτηνοτροφικό χαρακτήρα της περιοχής. Το Καλέντζι συνεισφέρει σε μικρότερο βαθμό, κυρίως στην εκτροφή βοοειδών (17%) και μεμονωμένα σε πρόβατα και αίγες (4%). Η Δ.Ε. Φαρρών, αν και έχει χαμηλή συμμετοχή σε βοοειδή και αιγοπρόβατα, καλύπτει το 100% της παραγωγής χοίρων, ιπποειδών, πουλερικών, κουνελιών και μελισσοκομικών κυψελών, αποκαλύπτοντας έναν διαφορετικό τύπο κτηνοτροφίας, προσανατολισμένο σε μικρότερες μονάδες και

οικιακή παραγωγή. Η Δ.Ε. Λεοντίου παρουσιάζει περιορισμένη συμμετοχή, μόνο με μικρά ποσοστά σε αιγοπρόβατα (4-10%). Συνολικά, η Τριταία διαδραματίζει κομβικό ρόλο στην εκτατική εκτροφή ζώων, ενώ οι Φαρρές συγκεντρώνουν τη συμπληρωματική παραγωγή μικρών ζώων και μελισσών, διαμορφώνοντας ένα ποικιλόμορφο και συμπληρωματικό κτηνοτροφικό προφίλ στον Δήμο.

Figure 10 Κατανομή ζωικού κεφαλαίου Δήμου Ερυμάνθου, ΕΛΣΤΑΤ 2021

2.4.4 Βιομηχανική και Βιοτεχνική δραστηριότητα

Η βιομηχανική και βιοτεχνική δραστηριότητα στον Δήμο Ερυμάνθου εμφανίζεται περιορισμένη και κατά βάση τοπικού χαρακτήρα, με έμφαση στη μεταποίηση αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων. Συνολικά, καταγράφονται 49 μονάδες

μεταποίησης σε όλη την έκταση του Δήμου, με τη μεγαλύτερη συγκέντρωση στη Δημοτική Ενότητα Φαρρών (25 μονάδες), ακολουθούμενη από την Τριταία (3), το Καλέντζι (2), τη Λεόντιο (1) και επιπλέον 21 μονάδες εκτός σχεδίου. Η Δ.Ε. Φαρρών φιλοξενεί επίσης τη μοναδική βιοτεχνία χαμηλής ή μέσης όχλησης στον Δήμο, γεγονός που αναδεικνύει τη σχετική υπεροχή της στην οργάνωση δευτερογενούς παραγωγής. Η βιομηχανική δραστηριότητα, με την αυστηρή έννοια, είναι σχεδόν ανύπαρκτη, ενώ οι υπάρχουσες δομές λειτουργούν κυρίως ως μικρές οικογενειακές ή τοπικές επιχειρήσεις. Το γεγονός αυτό υποδηλώνει ότι ο Δήμος Ερυμάνθου διατηρεί μια αγροτοκτηνοτροφική φυσιогνωμία, με περιορισμένη ενσωμάτωση σε πιο εκβιομηχανισμένες μορφές παραγωγής

2.4.5 Επιχειρηματικές Δραστηριότητες και Υποδομές

Ο τομέας του εμπορίου και των υπηρεσιών στον Δήμο Ερυμάνθου αναπτύσσεται κυρίως σε τοπικό επίπεδο, καλύπτοντας βασικές ανάγκες των κατοίκων, με περιορισμένη όμως οργανωμένη επιχειρηματική παρουσία. Σύμφωνα με τα επαγγελματικά δεδομένα, ο μεγαλύτερος αριθμός απασχολούμενων εντοπίζεται στην κατηγορία "παροχής υπηρεσιών και πωλητών", στοιχείο που καταδεικνύει τη σημαντική, αν και μη εξειδικευμένη, δραστηριότητα στον τριτογενή τομέα. Οι σχετικές θέσεις συγκεντρώνονται κυρίως σε κεντρικούς οικισμούς των Δημοτικών Ενοτήτων, με αυξημένη συμμετοχή νεότερων ηλικιών, γεγονός που ενισχύει τη βιωσιμότητα του τομέα. Στον τομέα του τουρισμού, η παρουσία είναι περιορισμένη και αποσπασματική, με μόλις τρία καταλύματα να καταγράφονται συνολικά (δύο στη Δ.Ε. Φαρρών και ένα στη Δ.Ε. Λεοντίου). Παρά τη χαμηλή τουριστική υποδομή, η ύπαρξη θεσμοθετημένων αρχαιολογικών χώρων, φυσικών πόρων (όπως οι λιμνοδεξαμενές) και η ένταξη σημαντικού μέρους της Δ.Ε. Λεοντίου στο δίκτυο Natura 2000, αναδεικνύουν τις δυνατότητες για ήπια τουριστική ανάπτυξη. Συνολικά, οι τομείς του εμπορίου και των υπηρεσιών καλύπτουν λειτουργικά τον Δήμο, ενώ ο

τουρισμός παραμένει υποανάπτυκτος, με περιθώρια ενίσχυσης στο πλαίσιο ενός πιο στοχευμένου σχεδιασμού.

2.4.6 Αξιολόγηση και SWOT Ανάλυση

Δυνατά Σημεία / Πλεονεκτήματα / Δυνατότητες

Ο Δήμος διαθέτει σημαντική τεχνογνωσία στην παραγωγή παραδοσιακών αγροτικών προϊόντων, γεγονός που δημιουργεί ένα σταθερό και αναγνωρίσιμο πλεονέκτημα στην τοπική παραγωγή. Επιπλέον, το κατάλληλο φυσικό και κλιματικό περιβάλλον ευνοεί την ανάπτυξη της βιολογικής γεωργίας και κτηνοτροφίας, τομέων με αυξανόμενη ζήτηση σε εγχώριο και διεθνές επίπεδο. Υπάρχουν σημαντικές δυνατότητες κατοχύρωσης ονομασίας προέλευσης ή γεωγραφικής ένδειξης για τα τοπικά προϊόντα, κάτι που μπορεί να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα και τη φήμη τους στην αγορά. Η περιοχή διαθέτει σημαντικό φυσικό πλούτο, που προσφέρει δυνατότητες ανάπτυξης εναλλακτικών και ήπιων μορφών τουρισμού, ενισχύοντας την ποικιλία και την ελκυστικότητα της τοπικής τουριστικής προσφοράς.

Αδύνατα Σημεία / Μειονεκτήματα / Απειλές / Κρίσιμα Ζητήματα

Παρά τα πλεονεκτήματα, ο Δήμος αντιμετωπίζει αρκετές αδυναμίες σε κρίσιμες υποδομές που στηρίζουν την αγροτική και κτηνοτροφική παραγωγή. Υπάρχουν ελλείψεις στο αρδευτικό δίκτυο, στην αγροτική οδοποιΐα, στον εξηλεκτρισμό και στις υποδομές εξοικονόμησης αρδευτικού νερού, που περιορίζουν την αποδοτικότητα και την κλιματική ανθεκτικότητα του τομέα. Επίσης, ο βαθμός πιστοποίησης των αγροτικών προϊόντων είναι χαμηλός, ενώ λείπουν οι απαραίτητες υποδομές και οι γραμμές επεξεργασίας που θα μπορούσαν να προσδώσουν προστιθέμενη αξία στα προϊόντα.

Επιπλέον, παρατηρείται έλλειψη συνεργασιών και συνέργειας μεταξύ επιχειρήσεων παραγωγής αγροδιατροφικών προϊόντων και επιχειρήσεων τουριστικού χαρακτήρα, κάτι που περιορίζει τη δυνατότητα ολοκληρωμένης ανάπτυξης και προώθησης του

τοπικού προϊόντος μέσα από τον τουρισμό. Η τουριστική ζήτηση παρουσιάζει έντονο εποχιακό χαρακτήρα, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει σταθερή ροή εισοδήματος και να επηρεάζεται η βιωσιμότητα των υποδομών.

Σε κοινωνικό-οικονομικό επίπεδο, ο Δήμος καταγράφει αυξημένο δείκτη ανεργίας, ιδιαίτερα μεταξύ γυναικών και νέων, ενώ δεν υπάρχουν οργανωμένες δομές που να υποστηρίζουν την απασχόληση. Η δυσμενής οικονομική συγκυρία, σε συνδυασμό με την αίσθηση επιχειρηματικού κινδύνου και ανασφάλειας λόγω της πανδημίας και της ευρωπαϊκής αστάθειας, επιτείνει τα προβλήματα και περιορίζει τις επενδυτικές πρωτοβουλίες.

Ευκαιρίες

Ο Δήμος έχει στη διάθεσή του σημαντικά εργαλεία και προγράμματα για την ενίσχυση και τη στήριξη του αγροκτηνοτροφικού τομέα, μέσω επιδοτήσεων και στοχευμένων προγραμμάτων. Η αυξανόμενη ζήτηση για πιστοποιημένα προϊόντα ανοίγει νέες αγορές και ευκαιρίες προβολής των τοπικών προϊόντων, ειδικά μέσω της προώθησης της βιολογικής γεωργίας και κτηνοτροφίας. Οι νέες ρυθμίσεις και προγράμματα της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ 2021-2027) και το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) παρέχουν χρηματοδοτική στήριξη και κατευθύνσεις για την αναβάθμιση της παραγωγής.

Επιπλέον, εξελίσσονται μεγάλα έργα υποδομής στην περιοχή, τα οποία μπορούν να βελτιώσουν τις βασικές υποδομές και να υποστηρίξουν την ανάπτυξη της αγροτικής οικονομίας και του τουρισμού. Η αξιοποίηση των εναλλακτικών μορφών τουρισμού και η επέκταση της τουριστικής περιόδου αποτελούν κρίσιμες ευκαιρίες για τη βελτίωση της οικονομικής βιωσιμότητας και της απασχόλησης στην περιοχή.

Απειλές / Περιορισμοί

Η κύρια απειλή που αντιμετωπίζει ο Δήμος είναι ο ανταγωνισμός της γεωργικής γης από άλλες χρήσεις, όπως δασικές εκτάσεις, τουριστικές εγκαταστάσεις, βιομηχανία

και οικιστική ανάπτυξη, που περιορίζουν την διαθέσιμες εκτάσεις για γεωργική και κτηνοτροφική δραστηριότητα. Αυτός ο ανταγωνισμός χρήσεων μπορεί να οδηγήσει σε αποδυνάμωση του πρωτογενούς τομέα και απώλεια παραδοσιακών παραγωγικών δραστηριοτήτων.

Παράλληλα, η εποχιακότητα του τουρισμού και η οικονομική αστάθεια, σε συνδυασμό με τις υφιστάμενες υποδομές, περιορίζουν τη δυνατότητα βιώσιμης ανάπτυξης και θέτουν προκλήσεις στην απασχόληση και τη διατήρηση του τοπικού πληθυσμού.

2.5 Θεματικός Άξονας Δ : «Το εσωτερικό περιβάλλον του Δήμου και οι οριζόντιες υπηρεσίες»

2.5.1 Υφιστάμενη κατάσταση του Δήμου

Προκειμένου να παρουσιαστεί το εσωτερικό περιβάλλον του Δήμου Ερυμάνθου, θα ακολουθήσουμε τις κατευθύνσεις του Οδηγού κατάρτισης επιχειρησιακών προγραμμάτων Δήμων. Αρχικά θα αποτυπωθεί η υφιστάμενη κατάσταση του Δήμου στους τομείς:

- Οργανωτική δομή και σύστημα λειτουργίας
- Ανθρώπινο δυναμικό
- Συνεργασίες
- Ηλεκτρονική διακυβέρνηση
- Κτιριακή υποδομή και τεχνικός εξοπλισμός

Κατόπιν θα ακολουθήσει η αξιολόγηση της συνολικής οργάνωσης και λειτουργίας του Δήμου στους παραπάνω τομείς. Τέλος, παρατίθεται οικονομική ανάλυση στα έσοδα και έξοδα του Δήμου για τα έτη 2022, 2023, 2024.

2.5.2 Οργανωτική δομή και σύστημα λειτουργίας και Διάρθρωση Υπηρεσιών

Οι αρμοδιότητες των αντιδημάρχων ορίζονται ως εξής από την πρόσφατη απόφαση 01/2025 του Δημάρχου με Θέμα : «Ορισμός Αντιδημάρχων και μεταβίβαση αρμοδιοτήτων Δημάρχου». Παρακάτω παρουσιάζονται ενδεικτικά οι αρμοδιότητες :

Αντιδήμαρχο Διοικητικών – Οικονομικών - Παιδείας και Τουρισμού

- ✓ Επί Διοικητικών θεμάτων
- ✓ Επί θεμάτων Διαφάνειας
- ✓ Επί θεμάτων Εξυπηρέτησης των πολιτών
- ✓ Επί θεμάτων Διαχείρισης Ανθρώπινου Δυναμικού
- ✓ Επί θεμάτων Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών
- ✓ Επί θεμάτων μηχανογραφικής υποστήριξης του Δήμου
- ✓ Επί Οικονομικών θεμάτων
- ✓ Επί θεμάτων που αφορούν στα Καταστήματα, τις επιχειρήσεις και το εμπόριο
- ✓ Την εποπτεία και ευθύνη υλοποίησης διαφόρων δράσεων Τουρισμού
- ✓ Επί θεμάτων Παιδείας

Στον οριζόμενο Αντιδήμαρχο μεταβιβάζει επίσης την αρμοδιότητα:

- ✓ να προϊσταται των αντίστοιχων υπηρεσιών που υφίστανται και λειτουργούν σε όλες τις Δημοτικές Ενότητες του Δήμου Ερυμάνθου (εκτός από την αρμοδιότητα του πειθαρχικού προϊσταμένου των υπαλλήλων, η οποία είναι αμεταβίβαστη).

Στον Αντιδήμαρχο μεταβιβάζει επίσης, την κατά τόπον άσκηση αρμοδιοτήτων στη **Δημοτική Ενότητα Καλεντζίου**, σε συνεργασία όπου απαιτείται με τους καθ' ύλην αρμόδιους Αντιδημάρχους με τα μέσα που θα οριστούν από αυτούς.

Αντιδήμαρχο Τεχνικών - Κοινωνικών – Υγείας και Αθλητισμού

- ✓ Την καθ' ύλην αρμοδιότητα ΟΔΟΠΟΙΙΑΣ, ήτοι την γενική ευθύνη και εποπτεία των έργων και εργασιών Δημοτικής και Αγροτικής οδοποιίας όλων των Δημοτικών Ενοτήτων του Δήμου (Λεοντίου, Φαρρών, Καλεντζίου και Τριταίας).
- ✓ Την καθ' ύλην αρμοδιότητα Τεχνικών έργων και ιδίως την εποπτεία την ευθύνη των Τεχνικών Υπηρεσιών και των αντίστοιχων οργανικών μονάδων του Δήμου και συγκεκριμένα της Διεύθυνσης των Τεχνικών Υπηρεσιών και των Τμημάτων της, Μελετών και Επίβλεψης Έργων, Εκτέλεσης Έργων Οδοποιίας, Εκτέλεσης Κτιριακών Έργων, Εκτέλεσης Έργων Υπαίθριων Χώρων, Τεχνικών Συνεργειών, όλων των Δημοτικών Ενοτήτων του Δήμου (Λεοντίου, Φαρρών, Καλεντζίου και Τριταίας).
- ✓ Την καθ' ύλην αρμοδιότητα επί θεμάτων Κοινωνικής Πολιτικής
- ✓ Την εποπτεία και ευθύνη υλοποίησης των Προγραμμάτων
- ✓ Επί θεμάτων Πρόληψης και Προαγωγής της Δημόσιας Υγείας
- ✓ Επί θεμάτων Αθλητισμού

Στον Αντιδήμαρχο μεταβιβάζει επίσης, την κατά τόπον άσκηση αρμοδιοτήτων στη **Δημοτική Ενότητα Φαρρών**, σε συνεργασία όπου απαιτείται με τους καθ' ύλην αρμόδιους Αντιδημάρχους με τα μέσα που θα οριστούν από αυτούς.

- ✓ Την ευθύνη και εποπτεία των εργασιών συντήρησης και καθαρισμού των δημοτικών αρδευτικών δικτύων (αυλάκια, αντλιοστάσια) κατά τακτά χρονικά διαστήματα, την αποκατάσταση των μικρών βλαβών και την ενημέρωση των αρμόδιων οργάνων για μεγαλύτερες βλάβες.

Αντιδήμαρχο Καθαριότητας - Ηλεκτροφωτισμού και προστασίας των αδέσποτων Ζώων

- ✓ Την εποπτεία, την ευθύνη των Τεχνικών Υπηρεσιών και των αντίστοιχων οργανικών μονάδων του Δήμου για θέματα εκτέλεσης έργων επισκευής και επέκτασης του Δημοτικού Φωτισμού.

Στον οριζόμενο Αντιδήμαρχο μεταβιβάζει επίσης την κατά τόπον άσκηση αρμοδιοτήτων στη **Δημοτική Ενότητα Λεοντίου**, σε συνεργασία όπου απαιτείται με τους καθ' ύλην αρμόδιους Αντιδημάρχους με τα μέσα που θα οριστούν από αυτούς.

Αντιδήμαρχο Ύδρευσης και Πολιτικής Προστασίας

- ✓ Την καθ' ύλην αρμοδιότητα ΥΔΡΕΥΣΗΣ, ήτοι την ευθύνη και εποπτεία του τομέα της ύδρευσης σε όλες τις Δημοτικές Ενότητες του Δήμου (Λεοντίου, Φαρρών, Καλεντζίου και Τριταίας)
- ✓ Την καθ' ύλην αρμοδιότητα επί θεμάτων Πολιτικής Προστασίας

Στον οριζόμενο Αντιδήμαρχο μεταβιβάζει επίσης την κατά τόπον άσκηση αρμοδιοτήτων στη **Δημοτική Ενότητα Τριταίας**, σε συνεργασία όπου απαιτείται με τους καθ' ύλην αρμόδιους Αντιδημάρχους με τα μέσα που θα οριστούν από αυτούς.

2.5.4 Συμμετοχή του Δήμου Ερυμάνθου σε δίκτυα

Ακολουθεί μια σύντομη περιγραφή σχετικά με κάθε δίκτυο όπου συμμετέχει ο Δήμος Ερυμάνθου:

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΤΕΡΕΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ Ν. ΑΧΑΪΑΣ

Ως μέλος του Συνδέσμου Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων, ο Δήμος Ερυμάνθου συμμετέχει στη συλλογική προσπάθεια διαχείρισης και ανακύκλωσης αποβλήτων, με στόχο την περιβαλλοντική προστασία και την προώθηση βιώσιμων πρακτικών. Η συνεργασία αυτή διευκολύνει την εφαρμογή ορθών πρακτικών διαχείρισης στερεών αποβλήτων σε επίπεδο νομού, διασφαλίζοντας αποτελεσματική συλλογή, μεταφορά και ανακύκλωση. Μέσα από τη δράση του Συνδέσμου, ενισχύεται η ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας και η συμμόρφωση με τις ευρωπαϊκές και εθνικές περιβαλλοντικές οδηγίες.

ΔΙΚΤΥΟ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ (Δ.Ε.Π.Α.Ν.)

Η συμμετοχή του Δήμου Ερυμάνθου στο Δίκτυο Ελληνικών Πόλεων για την Ανάπτυξη αποτελεί μία πλατφόρμα συνεργασίας που στοχεύει στην ανταλλαγή γνώσης και εμπειριών μεταξύ των ελληνικών δήμων. Το δίκτυο προωθεί την προώθηση τοπικών πολιτικών που ενισχύουν την οικονομική ανάπτυξη και τη βελτίωση των υπηρεσιών προς τους πολίτες. Μέσα από κοινές δράσεις και προγράμματα, ο Δήμος μπορεί να αξιοποιήσει νέες τεχνολογίες και καινοτόμες προσεγγίσεις στη διαχείριση των δημοτικών υποθέσεων, συμβάλλοντας στην ενίσχυση της διοικητικής του ικανότητας.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΑΝΘΕΚΤΙΚΩΝ ΠΟΛΕΩΝ (ΕΛΔΑΠ)

Ο Δήμος Ερυμάνθου αποτελεί μέλος του Ελληνικού Δικτύου Ανθεκτικών Πόλεων, το οποίο εστιάζει στην ανάπτυξη στρατηγικών και πολιτικών για την αντιμετώπιση κρίσεων και προκλήσεων όπως η κλιματική αλλαγή, οι φυσικές καταστροφές και οι

κοινωνικές δυσχέρειες. Μέσω του δικτύου, ο Δήμος προωθεί την ενίσχυση της προσαρμοστικότητας και της ανθεκτικότητας της τοπικής κοινότητας, υλοποιώντας δράσεις που αφορούν τόσο την πρόληψη όσο και την αποκατάσταση. Επιπλέον, το δίκτυο προσφέρει πλατφόρμες συνεργασίας και ανταλλαγής εμπειριών με άλλους δήμους, βελτιώνοντας τις ικανότητες διαχείρισης κρίσεων σε εθνικό επίπεδο.

ΔΙΚΤΥΟ ΠΟΛΕΩΝ ΜΕ ΛΙΜΝΕΣ

Μέλος του Δικτύου Πόλεων με Λίμνες, ο Δήμος Ερυμάνθου συμβάλλει στην προώθηση της βιώσιμης διαχείρισης λιμνών και των γύρω οικοσυστημάτων, αναγνωρίζοντας τη σημαντική περιβαλλοντική και πολιτιστική αξία αυτών των περιοχών. Το δίκτυο υποστηρίζει την ανάπτυξη συνεργασιών σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, προωθώντας την προστασία των υδάτινων πόρων και την ανάδειξη των λιμνών ως κέντρα αειφόρου τουρισμού και τοπικής οικονομίας. Η συμμετοχή του Δήμου ενισχύει την προσπάθεια για ολοκληρωμένο σχεδιασμό και διαχείριση των φυσικών πόρων, μέσα από την επιστημονική έρευνα και την ανταλλαγή καλών πρακτικών.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΙΑΔΗΜΟΤΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΥΓΙΩΝ ΠΟΛΕΩΝ (ΕΔΔΥΠΠΥ)

Ο Δήμος Ερυμάνθου είναι ενεργό μέλος του ΕΔΔΥΠΠΥ, που αποτελεί την εθνική πλατφόρμα του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας για την προαγωγή της υγείας και της ευεξίας στις Δημοτικές κοινότητες. Η συμμετοχή στο δίκτυο επιτρέπει στον Δήμο να υλοποιεί προγράμματα που στοχεύουν στη βελτίωση των κοινωνικών και περιβαλλοντικών συνθηκών, όπως δράσεις προληπτικής υγείας, ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του κοινού. Μέσω αυτής της συνεργασίας, ενισχύεται η τοπική κοινωνική συνοχή και προωθούνται πρακτικές που βελτιώνουν τη δημόσια υγεία και την ποιότητα ζωής των κατοίκων.

ΔΙΚΤΥΟ ΜΑΡΤΥΡΙΚΩΝ ΠΟΛΕΩΝ & ΧΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ 1940-1945, "ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΑ

Ο Δήμος Ερυμάνθου συμμετέχει ενεργά στο Δίκτυο Μαρτυρικών Πόλεων και Χωριών της Ελλάδας 1940–1945 – «Ελληνικά Ολοκαυτώματα», ως αναγνώριση της ιστορικής μνήμης της περιοχής Ερυμάνθειας, που υπέστη θηριωδίες κατά τη διάρκεια της Κατοχής. Η συμμετοχή αυτή αποσκοπεί στη διατήρηση της ιστορικής μνήμης, στην ανάδειξη της τοπικής ιστορίας, αλλά και στη δικτύωση με άλλες μαρτυρικές περιοχές της Ελλάδας και της Ευρώπης, προωθώντας κοινές δράσεις, ανταλλαγή εμπειριών και συνεργασία σε θέματα ειρήνης, μνήμης και δημοκρατίας.

2.5.5 Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου

ΑΧΑΪΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ Α.Ε.

Η εταιρεία ιδρύθηκε το 1997 από συλλογικούς δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς του Νομού Αχαΐας. Σκοπός της εταιρείας είναι η αντιμετώπιση των κρίσιμων διαρθρωτικών, οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων κυρίως των μη αστικών περιοχών του νομού μέσα από πολιτικές συλλογικού χαρακτήρα. Τα τελευταία χρόνια με την ευθύνη της εταιρείας έχουν υλοποιηθεί μια σειρά από ευρωπαϊκά και εθνικά προγράμματα ενίσχυσης της περιοχής με ιδιαίτερη επιτυχία που έχουν συμβάλει στην ανάπτυξη και την άρση της απομόνωσης ιδιαίτερα των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών.

Στους σκοπούς της εταιρείας περιλαμβάνονται:

- Η προαγωγή, υποβοήθηση και υλοποίηση αναπτυξιακών δραστηριοτήτων του δημοσίου, κοινωνικού και ιδιωτικού τομέα στη μορφή επενδυτικών έργων, επιχειρηματικών εκμεταλλεύσεων, ενεργειών ανάπτυξης του

ανθρώπινου δυναμικού και της αγοράς εργασίας και η ανάπτυξη καινοτομιών.

- Η δημιουργία προϋποθέσεων για τη σύμμετρη και αναλογική ανάπτυξη των περιοχών δραστηριότητας της εταιρείας, από οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική άποψη, με βάση τις τοπικές δυνάμεις και πόρους ιδιωτικούς και δημόσιους καθώς και με πόρους και μέσα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και του Ελληνικού Δημοσίου.
- Ο συντονισμός των δραστηριοτήτων και του αναπτυξιακού σχεδιασμού, φορέων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και εταιρειών τους.
- Η εφαρμογή και αξιοποίηση κάθε προγράμματος της πολιτείας που αφορά την τοπική ανάπτυξη, την προστασία και τη διαχείριση του περιβάλλοντος σε συνεργασία με τα Υπουργεία, φορείς του Δημοσίου και με τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Ο σχεδιασμός, η κατάρτιση προγραμμάτων και η μελέτη για την ανάπτυξη των περιοχών της Αχαΐας.
- Η αξιοποίηση - εκμετάλλευση πολιτιστικών, τουριστικών και φυσικών πόρων των περιοχών με την ανάπτυξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

Η εταιρεία έχει υλοποιήσει προγράμματα που αποσκοπούν κυρίως στην ανάπτυξη των ορεινών περιοχών της Αχαΐας και περιλαμβάνουν προγράμματα LEADER, πρόγραμμα Βοήθεια στο σπίτι, Τοπικές Πρωτοβουλίες Απασχόλησης και άλλα.

2.5.6 Ανθρώπινο Δυναμικό

2.5.6.1 Θέσεις Ανθρώπινου Δυναμικού Δήμου Ερυμάνθου (μόνιμο προσωπικό, με συμβάσεις ΙΔΑΧ και ΙΔΟΧ και με έμμισθη εντολή)

Το προσωπικό που υπηρετεί στο Δήμο Ερυμάνθου, όπως αυτό κατανέμεται στις θεσμοθετημένες και λειτουργούσες διοικητικές ενότητες, διακρίνεται σε μόνιμο προσωπικό, σε προσωπικό με σύμβαση Ιδιωτικού Δικαίου Αορίστου Χρόνου (ΙΔΑΧ) και Ιδιωτικού Δικαίου Ορισμένου Χρόνου (ΙΔΟΧ) καθώς και σε προσωπικό με συμβάσεις έμμισθης εντολής. Σύμφωνα με τον Εσωτερικό Οργανισμό Υπηρεσίας (ΟΕΥ) του Δήμου Ερυμάνθου, το ανθρώπινο δυναμικό που προβλέπεται να υπηρετεί στον Δήμο κατανέμεται ως εξής: στις κατηγορίες ΠΕ (Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης) προβλέπονται 20 μόνιμες θέσεις, στις ΤΕ (Τεχνολογικής Εκπαίδευσης) 9 θέσεις, στις ΔΕ (Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης) 32 θέσεις και στις ΥΕ (Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης) 12 θέσεις, με συνολικό αριθμό 73 θέσεων προσωπικού μόνιμης απασχόλησης. Επιπλέον, σύμφωνα με τον ΟΕΥ, προβλέπονται και θέσεις προσωπικού Ιδιωτικού Δικαίου Αορίστου Χρόνου (ΙΔΑΧ) συνολικά 7 θέσεις, καθώς και 22 θέσεις Ιδιωτικού Δικαίου Ορισμένου Χρόνου (ΙΔΟΧ), οι οποίες καλύπτουν κυρίως ανάγκες με ευέλικτες συμβάσεις εργασίας.

Στον πίνακα που ακολουθεί δίνονται οι σημαντικότερες ενέργειες στελέχωσης του Δήμου σε επίπεδο προσλήψεων μόνιμου προσωπικού και προσωπικού ορισμένου χρόνου για την κάλυψη εποχικών και έκτακτων αναγκών.

Πίνακας 16 Κατηγορίες και Απασχόληση Δήμος Ερυμάνθου, Γραφείο Ανθρώπινου Δυναμικού

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΥΠΗΡΕΤΟΥΝΤΩΝ
Μόνιμο Προσωπικό	42
Έκτακτο Προσωπικό	4
Εργαζόμενοι ΚΔΑΠ - ΚΚΕ	6

Υπηρεσίες Καθαρισμού ΙΔΟΧ	8
Υπηρεσίες Καθαρισμού ΙΔΑΧ	6
Ωφελούμενοι προγράμματος ΔΥΠΑ 55-67	10
Σχολικοί Τροχονόμοι	4
Υδρονομείς	2

Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι σημαντικότερες ενέργειες σε ότι αφορά τη στελέχωση του Δήμου σε επίπεδο προσλήψεων τακτικού προσωπικού καθώς και προσλήψεων ορισμένου χρόνου για την κάλυψη εποχικών αναγκών και έκτακτων αναγκών ανά έτος.

Πίνακας 17 Προσλήψεις και κάλυψη εποχικών αναγκών τα έτη 2024 και 2025, Γραφείο Ανθρώπινου Δυναμικού

Σκοπός	Κλάδος/Ειδικότητα	2024		2025	
		Άτομα	Διάρκεια	Άτομα	Διάρκεια
ΑΝΤΙΠΥΡΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (ΚΑΛΥΨΗ ΔΡΑΣΕΩΝ ΠΥΡΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ)	ΥΕ Εργατών Γενικών Καθηκόντων	1	01/07/2024-31/10/2024	0	0
			11/11/2024 - 20/02/2025	1	07/04/2025-27/10/2025
	ΔΕ Χειριστών Μηχανημάτων Έργων (Τσάπας)	1	03/06/2024-31/10/2024	0	0
			08/11/2024-09/02/2025	1	07/04/2025-27/10/2025
	ΔΕ Οδηγών	1	25/07/2024-31/10/2024	0	0
			18/11/2024-20/02/2025	1	14/04/2025-27/10/2025

		1	03/06/2024- 31/07/2024	0	0
ΠΡΟΣΛΗΨΗ ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΩΝ ΜΕΣΩ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΔΥΠΑ 55 +	ΤΕ-ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ - ΛΟΓΙΣΤΙΚΟΥ	1	21/7/2024- 20/7/2025	Ενέργειες παράτασης/ανανέωσης συμβάσεων ωφελούμενων από 01/07/2025 έως 30/06/2026	
		1	28/06/2024- 27/06/2025		
	ΠΕ-ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ	1	25/06/2024- 24/06/2025		
	ΠΕ-ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ (ΓΥΜΝΑΣΤΗΣ)	1	21/7/2024- 20/7/2025		
	ΤΕ-ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΙΑΣ	1	25/06/2024- 24/06/2025		
	ΥΕ-ΕΡΓΑΤΗΣ ΟΙΚΟΔΟΜΩΝ	1	25/06/2024- 24/06/2025		
	ΥΕ-ΕΡΓΑΤΩΝ ΥΔΡΑΥΛΙΚΩΝ	1	25/06/2024- 24/06/2025		
	ΥΕ-ΕΡΓΑΤΗΣ ΕΡΓΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΜΗΧΑΝΙΚΟΥ	1	25/06/2024- 24/06/2025		
	ΥΕ-ΕΡΓΑΤΗΣ ΑΠΟΘΗΚΑΡΙΟΣ	1	25/06/2024- 24/06/2025		
ΠΡΟΣΛΗΨΗ ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΗΣ ΜΕΣΩ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΔΥΠΑ ΓΙΑ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ (ΑΜΕΑ)	ΔΕ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ-ΛΟΓΙΣΤΙΚΟΥ	0	0	1	19/06/2025- 18/12/2026

ΠΑΡΑΤΑΣΗ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΤΩΝ ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΩΝ ΜΕΣΩ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΥΠΑ 55-67 (2ο έτος)	ΥΕ-ΕΡΓΑΤΩΝ	1	07/04/2024- 06/04/2025	0	0
	ΥΕ-ΕΡΓΑΤΩΝ ΥΔΡΑΥΛΙΚΩΝ	1	03/08/2024- 02/08/2025	0	0

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΥ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ	ΥΕ ΚΑΘΑΡΙΣΤΡΙΕΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ	8	1/9/2024- 30/06/2025	0	0
--	-------------------------------------	---	-------------------------	---	---

ΚΑΛΥΨΗ ΕΠΟΧΙΑΚΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ	ΥΕ ΥΔΡΟΝΟΜΕΩΝ	1	16/05/2024- 31/10/2024	2	16/05/2025- 31/10/2025
		1	16/05/2024- 26/05/2024	0	0
			07/06/2024- 31/10/2024	0	0

ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΤΡΟΧΟΝΟΜΟΙ	ΥΕ ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΤΡΟΧΟΝΟΜΟΙ	4	01/09/2024- 30/06/2025	0	0
------------------------	------------------------	---	---------------------------	---	---

ΑΝΑΝΕΩΣΗ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ	ΠΕ - ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ	1	1/9/2024- 31/08/2025	0	0
	ΥΕ - ΒΟΗΘΗΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ	1		0	0
	ΠΕ-ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ	1		0	0

ΣΤΟ Κ.Δ.Α.Π. Δ.ΕΡΥΜΑΝΘΟΥ	ΠΕ ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ	1	02/05/2024- 19/07/2024	0	0
	ΠΕ ΘΕΑΤΡΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ	1	11/07/2024- 10/09/2024	0	0

ΑΝΑΝΕΩΣΗ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ	ΠΕ - ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΣ	1	01/10/2024- 30/09/2025	0	0
	ΤΕ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ	2		0	0
	ΠΕ - ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΟΣ	1		0	0
	ΠΕ - ΨΥΧΟΛΟΓΩΝ	1		0	0

ΜΟΝΙΜΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ	ΠΕ ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	1	23/4/2024	0	0
	ΥΕ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΩΝ ΒΟΗΘΩΝ	0	0	1	24/4/2025
	ΠΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ-ΛΟΓΙΣΤΙΚΟΥ	0	0	1	3/5/2025

2.5.8 Κτιριακή υποδομή

Σύμφωνα με την Απογραφή Κτιρίων 2011 της ΕΛΣΤΑΤ το συνολικό κτιριακό απόθεμα στον Δήμο Ερυμάνθου (7843 κτίρια), το 93,5% (7331 κτίρια) είναι κτίρια αποκλειστικής χρήσης ενώ το υπόλοιπο 6,5 % (512 κτίρια) είναι κτίρια μικτής χρήσης.

Σύμφωνα με τα δεδομένα από το ΣΕΑΚ, ο Δήμος Ερυμάνθου, με έδρα τη Χαλανδρίτσα, διαθέτει συνολικά 7.843 κτίρια, από τα οποία 7.331 είναι αποκλειστικής χρήσης. Το μεγαλύτερο ποσοστό των κτιρίων αφορά κατοικίες (4.983 κτίρια), επιβεβαιώνοντας τον κυρίαρχο οικιστικό χαρακτήρα της περιοχής. Από τα υπόλοιπα, 274 κτίρια είναι εκκλησίες ή μοναστήρια, 3 κτίρια λειτουργούν ως ξενοδοχειακές μονάδες, 64 χρησιμοποιούνται ως εργοστάσια ή εργαστήρια, 55 στεγάζουν σχολικές υποδομές, 139 είναι καταστήματα ή γραφεία, ενώ υπάρχουν 17

σταθμοί αυτοκινήτων (πάρκινγκ) και 2 κτίρια υγειονομικής χρήσης (νοσοκομείο, κλινική κ.ά.). Τέλος, 1.794 κτίρια κατατάσσονται στην κατηγορία «άλλη χρήση», που περιλαμβάνει πιθανόν αποθήκες, γεωργικά κτίσματα και βοηθητικές εγκαταστάσεις.

Ανά Δημοτική Ενότητα, παρατηρούνται τα εξής:

- Δημοτική Ενότητα Φαρρών: Διαθέτει 4.103 κτίρια, εκ των οποίων 3.734 αποκλειστικής χρήσης. Από αυτά, 2.520 είναι κατοικίες, 133 εκκλησίες/μοναστήρια, 2 ξενοδοχεία, 59 εργοστάσια ή εργαστήρια, 30 σχολικά κτίρια, 69 καταστήματα/γραφεία, 1 νοσοκομειακής χρήσης, και 920 άλλης χρήσης.
- Δημοτική Ενότητα Τριταίας: Αριθμεί 2.504 κτίρια (2.430 αποκλειστικής χρήσης). Οι χρήσεις κατανέμονται σε 1.572 κατοικίες, 111 εκκλησίες/μοναστήρια, 5 εργοστάσια, 17 σχολικά κτίρια, 48 καταστήματα, και 677 κτίρια άλλης χρήσης.
- Δημοτική Ενότητα Λεοντίου: Περιλαμβάνει 855 κτίρια (790 αποκλειστικής χρήσης), εκ των οποίων 589 είναι κατοικίες, 21 εκκλησίες, 5 εργοστάσια, 10 σχολεία, 17 καταστήματα, 1 σταθμός αυτοκινήτων, και 147 άλλης χρήσης.
- Δημοτική Ενότητα Καλέντζιου: Παρουσιάζει 381 κτίρια (377 αποκλειστικής χρήσης), με 302 κατοικίες, 9 εκκλησίες, 1 ξενοδοχείο, 3 σχολικά κτίρια, 12 καταστήματα, και 50 άλλης χρήσης.

Η κατανομή των χρήσεων αναδεικνύει τον αγροτικό και οικιστικό χαρακτήρα του δήμου, με περιορισμένη αλλά υπαρκτή παρουσία τομέων όπως η βιομηχανία (κυρίως μικρής κλίμακας), η εκπαίδευση και η τουριστική υποδομή.

2.5.9 Δημοτικός στόλος _Τεχνικός Εξοπλισμός

Στους πίνακες που ακολουθούν παρουσιάζονται ο δημοτικός στόλος και τα βασικά είδη εξοπλισμού που έχει στη διάθεσή του ο Δήμος Ερυμάνθου.

Πίνακας 18 Δημοτικός Στόλος Δήμου Ερυμάνθου

	Πετρέλαιο κίνησης (lt)	Βενζίνη (lt)
ΕΠΙΒΑΤΙΚΑ ΟΧΗΜΑΤΑ		
ΕΠΙΒΑΤΙΚΟ (ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ) ΚΗΟ 6865		✓
ΕΠΙΒΑΤΙΚΟ (ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ) ΚΗΟ 6879		✓
ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ ΕΡΓΟΥ		
ΙΣΟΠΕΔΩΤΗΣ ΓΑΙΩΝ ΜΕ 64463	✓	
ΔΙΑΜΟΡΦΩΤΗΣ ΓΑΙΩΝ ΜΕ 45225	✓	
ΕΚΣΚΑΦΕΑΣ ΜΕ 129420	✓	
ΕΚΣΚΑΦΕΑΣ-ΦΟΡΤΩΤΗΣ ΜΕ 145625	✓	
ΤΣΑΠΑΚΙ ΜΕ 150131	✓	
ΦΟΡΤΗΓΑ		
ΦΟΡΤΗΓΑ ΟΧΗΜΑΤΑ ΚΗΙ 7459	✓	
ΦΟΡΤΗΓΑ ΟΧΗΜΑΤΑ ΚΗΟ 6774		✓
ΗΜΙΦΟΡΤΗΓΟ ΟΧΗΜΑ ΚΗΙ 7460	✓	
ΦΟΡΤΗΓΟ (ΑΝΑΤΡ.) ΚΗΙ 7535	✓	
ΦΟΡΤΗΓΟ (ΑΝΑΤΡ.) ΑΝΟΙΚΤΟ ΚΗΟ 6813	✓	
ΗΜΙΦΟΡΤΗΓΟ ΟΧΗΜΑ ΚΛΕΙΣΤΟ ΚΗΙ 7484	✓	
ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΑ		
ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΟ ΟΧΗΜΑ 4Χ4 ΚΗΙ 7518	✓	
ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΟ ΟΧΗΜΑ 4Χ4 ΚΗΗ 4853	✓	

ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΟ ΟΧΗΜΑ 4Χ4 ΚΗΙ 7529	✓	
ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΟ ΟΧΗΜΑ 4Χ4 ΚΗΙ 7521	✓	
ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΟΦΟΡΑ		
ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΟΦΟΡΟ ΚΗΗ 8941	✓	
ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΟΦΟΡΟ ΚΗΙ 5995	✓	
ΛΟΙΠΑ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ		
ΓΕΝΝΗΤΡΙΕΣ		✓
ΧΟΡΤΟΚΟΠΤΙΚΑ		✓

2.5.10 Αξιολόγηση και SWOT Ανάλυση

Δυνατά Σημεία / Πλεονεκτήματα / Δυνατότητες

Ο Δήμος διαθέτει σημαντική διαχειριστική επάρκεια, γεγονός που επιτρέπει την ομαλή και αποτελεσματική διοίκηση και υλοποίηση έργων. Υπάρχει ανεπτυγμένο δίκτυο συνεργασιών με διάφορους φορείς και οργανισμούς, το οποίο ενισχύει τις δυνατότητες συνεργασίας και ανταλλαγής πόρων και γνώσεων. Επιπλέον, η εμπειρία και η τεχνογνωσία που έχει αναπτυχθεί σε τεχνικά έργα προσφέρει μια σταθερή βάση για την ανάπτυξη υποδομών και την παροχή υψηλής ποιότητας υπηρεσιών προς τους δημότες.

Αδύνατα Σημεία / Μειονεκτήματα / Απειλές

Παρά τα παραπάνω πλεονεκτήματα, ο Δήμος αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις. Υπάρχει έλλειψη στελεχών Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης σε κρίσιμες ειδικότητες, γεγονός που περιορίζει την εξειδίκευση και την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών. Το υφιστάμενο προσωπικό παρουσιάζει περιορισμένη εξοικείωση με τις νέες τεχνολογίες, κάτι που δυσχεραίνει την αξιοποίηση σύγχρονων ψηφιακών εργαλείων. Επιπλέον, παρατηρούνται προβλήματα στην αρχειοθέτηση και διαχείριση εγγράφων λόγω ακατάλληλων υποδομών, ενώ σε ορισμένες υπηρεσίες υπάρχουν ελλείψεις σε εξειδικευμένα εργαλεία πληροφορικής, μειώνοντας τη λειτουργική αποτελεσματικότητα.

Κρίσιμα Ζητήματα

Κρίσιμα ζητήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν αφορούν τη μείωση της εσωτερικής γραφειοκρατίας, μέσα από την απλοποίηση διαδικασιών και την ψηφιοποίηση των υπηρεσιών, καθώς και τη συστέγαση υπηρεσιών για τη βελτίωση της διαχείρισης και την οικονομία πόρων. Αναγκαία είναι η σαφής οριοθέτηση των

αρμοδιοτήτων, ώστε να αποφεύγονται επικαλύψεις και σύγχυση καθηκόντων, καθώς και η μείωση του χρόνου ανταπόκρισης στα αιτήματα των πολιτών, βελτιώνοντας έτσι την ποιότητα της εξυπηρέτησης. Τέλος, η αξιοποίηση συμμετοχικών μεθόδων και διαβουλεύσεων στον προγραμματισμό δράσεων μπορεί να ενισχύσει την αποτελεσματικότητα και τη διαφάνεια στη διοίκηση.

Ευκαιρίες

Σε επίπεδο ευκαιριών, ο Δήμος έχει τη δυνατότητα να αξιοποιήσει καλύτερα τον πλεονάζοντα εξοπλισμό και την κτιριακή υποδομή που προέκυψαν από τη συγχώνευση υπηρεσιών ή την εγκατάληψη χρήσης (π.χ. παλαιά δημοτικά σχολεία), δημιουργώντας οικονομίες κλίμακας. Η ψηφιακή μετάβαση και η εκπαίδευση του προσωπικού στις νέες τεχνολογίες μπορούν να βελτιώσουν σημαντικά τις εσωτερικές διαδικασίες και την επικοινωνία. Επιπλέον, μέσω στοχευμένων προσλήψεων και προγραμμάτων κατάρτισης, μπορεί να καλυφθεί η υφιστάμενη έλλειψη εξειδικευμένων στελεχών και να αυξηθεί η αποδοτικότητα των υπηρεσιών.

Απειλές / Περιορισμοί

Ωστόσο, υπάρχουν σημαντικές απειλές και περιορισμοί που πρέπει να ληφθούν υπόψη. Ο Δήμος καλύπτει μεγάλη έκταση με κατακερματισμένους οικισμούς, γεγονός που δυσχεραίνει το συντονισμό δράσεων και την ομαλή εφαρμογή πολιτικών. Επίσης, μεγάλο μέρος του προσωπικού είναι μέσης εκπαίδευσης και μεγάλης ηλικίας, κάτι που μπορεί να περιορίζει την ευελιξία και την υιοθέτηση καινοτόμων μεθόδων εργασίας.

2.6 Οικονομικά Στοιχεία Δήμου Ερυμάνθου

Στο πλαίσιο του σχεδιασμού, της διοίκησης και του ελέγχου των οικονομικών μονάδων, ανεξαρτήτως νομικής μορφής (δημόσιες ή ιδιωτικές επιχειρήσεις, ΟΤΑ, ΝΠΔΔ κ.λπ.), έχουν αναπτυχθεί εργαλεία και τεχνικές για την παρακολούθηση και

αξιολόγηση των λειτουργιών τους. Από αυτά, οι χρηματοοικονομικοί αριθμοδείκτες αποτελούν ένα από τα πιο διαδεδομένα μέσα. Μέσω της καταγραφής και ανάλυσης οικονομικών και λογιστικών δεδομένων, συμβάλλουν στην κατανόηση της οικονομικής κατάστασης ενός οργανισμού, στην ανίχνευση τάσεων, στην αποτίμηση επιδράσεων του περιβάλλοντος, στη σύγκριση με αντίστοιχες μονάδες και στη θεμελίωση εναλλακτικών προτάσεων και επιλογών.

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης αποτελούν ιδιαίτερη κατηγορία, καθώς παρέχουν τοπικά δημόσια αγαθά, δεν αποσκοπούν στο κέρδος και ασκούν δημόσια εξουσία σε τοπικό επίπεδο. Οι οικονομικοί τους στόχοι εστιάζουν στην παροχή ποιοτικών υπηρεσιών με χαμηλό κόστος, στην εξασφάλιση σταθερών εσόδων για τον προγραμματισμό τους και στη δημιουργία πλεονάσματος για αναπτυξιακές δράσεις. Η χρήση αριθμοδεικτών για την αξιολόγηση των ΟΤΑ θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους και να βασίζεται σε αξιόπιστα δεδομένα.

2.6.1 Απολογιστικά Οικονομικά Στοιχεία Δήμου Ερυμάνθου

Η ανάλυση της οικονομικής κατάστασης και των προοπτικών του Δήμου βασίστηκε στους απολογισμούς των ετών 2022,2023 και 2024.

2.6.1.1 Έσοδα

Τα έσοδα του Δήμου ταξινομούνται σε έξι (6) κύριες ομάδες, με κριτήριο την προέλευσή τους, οι οποίες υποδιαιρούνται σε κατηγορίες, υποκατηγορίες και είδος εσόδου με βάση το δεκαδικό σύστημα:

- Τακτικά έσοδα (ΚΑ 0)
- Έκτακτα έσοδα (ΚΑ 1)

- Έσοδα παρελθόντων οικονομικών ετών (Π.Ο.Ε.), που βεβαιώνονται για πρώτη φορά (ΚΑ 2)
- Εισπράξεις δανείων και απαιτήσεων από Π.Ο.Ε. (εισπρακτέα υπόλοιπα από βεβαιωθέντα κατά το παρελθόν τακτικά και έκτακτα έσοδα) (ΚΑ 3)
- Εισπράξεις υπέρ του Δημοσίου ή τρίτων και επιστροφές χρημάτων (ΚΑ 4)
- Χρηματικό υπόλοιπο προηγούμενης χρήσης (ΚΑ 5)

Στη συνέχεια αναλύονται τα επιμέρους κονδύλια των οικονομικών στοιχείων της τριετίας 2022 – 2025 που παρουσιάζονται στον πίνακα Απολογιστικών Οικονομικών Στοιχείων που ακολουθεί, σαν απόλυτα μεγέθη και σε ποσοστιαία κατανομή. Τα ποσοστά αφορούν συμμετοχή στα συνολικά έσοδα του έτους.

Από την ανάλυση των οικονομικών στοιχείων σχετικά με τα εισπραχθέντα έσοδα, προκύπτει ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των εσόδων προήλθε από τα Τακτικά Έσοδα (ΚΑ 0), με μέσο ποσοστό για την τριετία 13,70%.

Το ποσοστό συμμετοχής των υπολοίπων κατηγοριών εσόδων από άποψη σημαντικότητας για την εξεταζόμενη περίοδο μεταβάλλεται για καθεμία από τις εξεταζόμενες χρήσεις. Ειδικότερα:

- Τα Έκτακτα Έσοδα (ΚΑ 1) έχουν ανοδική πορεία, καθώς αποτελούν το 51,97% των εσόδων του 2022, το 48,63% των εσόδων του 2023 και το 45,18% των εσόδων του 2024 (μέσος όρος τριετίας 48,59%),
- Οι Εισπράξεις Δανείων και Απαιτήσεων (δανειακές συμβάσεις για έργα κυρίως από το Α. Τρίτης) παρελθόντων οικονομικών ετών (ΚΑ 3), αποτελούν το 22,11% των εσόδων του 2022, το 24,51% των εσόδων του 2023 και το 24,36% των εσόδων του 2024 (μέσος όρος τριετίας 23,66%),

- Τα Έσοδα Παρελθόντων Οικονομικών Ετών (Π.Ο.Ε.) που βεβαιώνονται για πρώτη φορά (ΚΑ 2), αποτελούν το 1,70% των εσόδων του 2022, το 1,62% των εσόδων του 2023 και το 1,43% των εσόδων του 2024 (μέσος όρος τριετίας 1,58%).

Πίνακας 19 Οικονομικά Απολογιστικά στοιχεία εσόδων Δήμου Ερυμάνθου, 2022-2024

Οικονομικά Απολογιστικά Στοιχεία Δήμου Ερυμάνθου				
Εσοδα (€)				
0	Τακτικά Έσοδα	2022	2023	2024
	Γενικό Σύνολο Τακτικών Εσόδων	2.043.497,44	2.887.074,83	4.309.048,96
1	Εκτακτα Έσοδα	2022	2023	2024
	Γενικό Σύνολο Εκτάκτων Εσόδων	10.856.225,11	10.930.613,41	10.528.781,35
2	Εσοδα Παρελθόντων Οικονομικών Ετών (Π.Ο.Ε.) που θα Βεβαιωθούν για Πρώτη Φορά	2022	2023	2024
	Γενικό Σύνολο Εσόδων Παρελθόντων Οικονομικών Ετών (Π.Ο.Ε.)	354.650,00	364.450,00	334.050,00
3	Εισπράξεις από Δάνεια και Απαιτήσεις από Π.Ο.Ε.	2022	2023	2024
	Γενικό Σύνολο Εισπράξεων από Δάνεια και Απαιτήσεις από Π.Ο.Ε.	4.617.085,23	5.509.316,16	5.675.982,83
4	Εισπράξεις υπέρ του Δημοσίου και Τρίτων και Επιστροφές Χρήματων	2022	2023	2024
	Γενικό Σύνολο Εισπράξεων υπέρ του Δημοσίου και Τρίτων	919.090,00	1.087.870,00	1.118.271,63
5	Χρηματικό Υπόλοιπο	2022	2023	2024
	Γενικό Σύνολο Χρηματικού Υπολοίπου	2.088.054,21	1.700.741,03	1.339.289,84

	Γενικό Σύνολο Εσόδων (1, 2, 3, 4, 5)	20.878.601,99	22.480.065,43	23.305.424,61
--	---	----------------------	----------------------	----------------------

2.6.1.2 Δαπάνες

Ειδικότερα, σε ό,τι αφορά τα πληρωθέντα έξοδα, προκύπτει ότι το μεγαλύτερο ποσοστό τους, για την περίοδο 2022 – 2024, αφορά λειτουργικές δαπάνες (ΚΑ 6), με μέσο ποσοστό για την τριετία της τάξεως του 20,69%. Με μεγάλη διαφορά ακολουθούν οι πληρωμές από υποχρεώσεις Π.Ο.Ε., αποδόσεις και προβλέψεις (ΚΑ 8) με μέσο όρο 15,51% και οι δαπάνες επενδύσεων (ΚΑ 7), με μέσο όρο 63,49%.

Πίνακας 20 Οικονομικά Απολογιστικά στοιχεία εξόδων Δήμου Ερυμάνθου, 2022-2024

Οικονομικά Απολογιστικά Στοιχεία Δήμου Ερυμάνθου				
Δαπάνες (€)				
6	Εξοδα Χρήσης	2022	2023	2024
	Σύνολο Εξόδων Χρήσης	4.304.862,81	4.514.200,73	4.982.073,91
7	Επενδύσεις	2022	2023	2024
	Σύνολο Επενδύσεων	13.321.645,11	14.671.115,26	14.309.129,03
8	Πληρωμές Π.Ο.Ε., Αποδόσεις και Προβλέψεις	2022	2023	2024
	Σύνολο Πληρωμών Π.Ο.Ε., Αποδόσεων, Προβλέψεων	3.250.276,80	3.278.616,53	3.810.944,11
9	Αποθεματικό	2022	2023	2024
	Σύνολο Αποθεματικού	1.817,27	16.132,91	203.277,56
	Γενικό Σύνολο Δαπανών (6, 7, 8, 9)	20.878.601,99	22.480.065,43	23.305.424,61

2.6.1.3 Χρηματοοικονομικοί Δείκτες

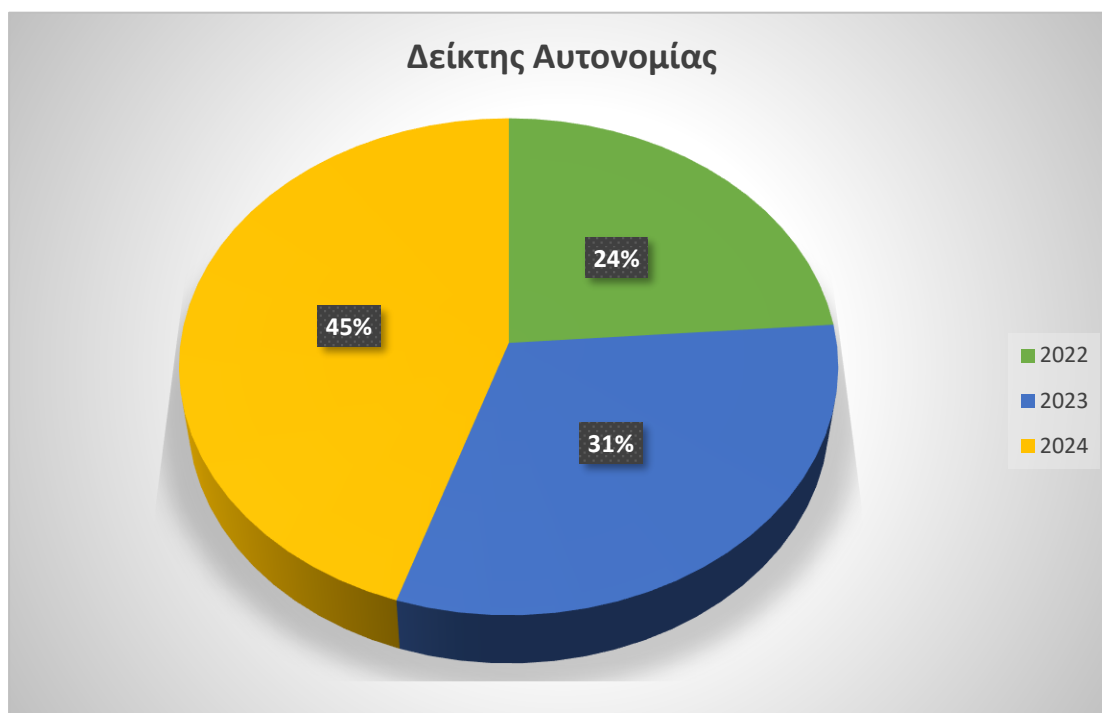
Οι χρηματοοικονομικοί δείκτες είναι σχέσεις / συσχετίσεις μεταξύ μεγεθών λογιστικής ή στατιστικής φύσης με στόχο την ανάλυση της κατάστασης του οργανισμού. Η χρήση δεικτών και άλλων εργαλείων της σύγχρονης οικονομικής επιστήμης συμβάλλει στην υλοποίηση μακροπρόθεσμων αναπτυξιακών στόχων, στον εντοπισμό προβλημάτων και στην εξεύρεση λύσεων.

- *Δείκτης Αυτονομίας = Σύνολο Τακτικών Εσόδων/Συνολικά Έσοδα*

Ο δείκτης αυτονομίας εκφράζει το ποσοστό συμμετοχής των ιδίων τακτικών εσόδων στο σύνολο των εσόδων του Δήμου. Όσο μεγαλύτερη είναι η τιμή του δείκτη τόσο μεγαλύτερη είναι η αυτοδυναμία του Δήμου καθώς στηρίζεται σε τακτικά έσοδα. Τα τακτικά έσοδα είναι προβλέψιμες πηγές εσόδων και έτσι ο Δήμος μπορεί να κάνει αποτελεσματικότερο προγραμματισμό.

Ο Δείκτης Αυτονομίας βελτιώνεται σταδιακά από 9,79% το 2022 σε 18,49% το 2024, κάτι που σημαίνει ότι ο Δήμος γίνεται πιο αυτοδύναμος, βασιζόμενος όλο και περισσότερο στα προβλέψιμα τακτικά έσοδα. Αυτό βελτιώνει την οικονομική του σταθερότητα και την ικανότητα μακροπρόθεσμου προγραμματισμού.

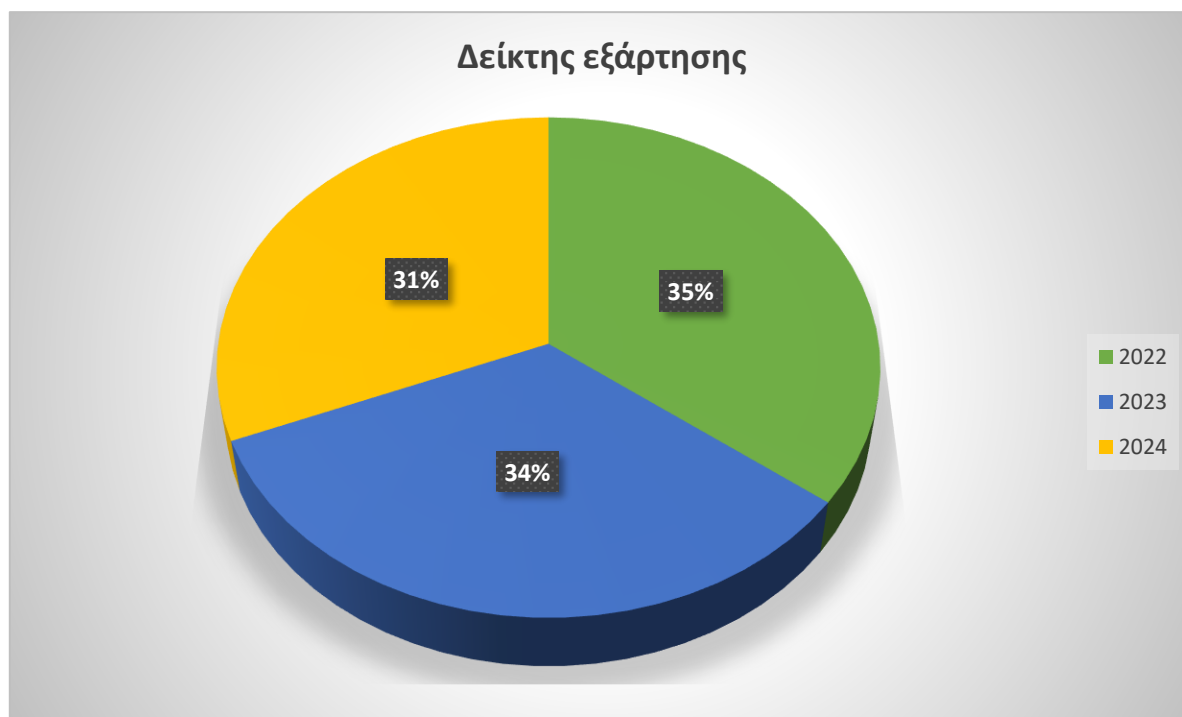
Figure 11 Δείκτης Αυτονομίας Δήμου Ερυμάνθου

- **Δείκτης Εξάρτησης**= $\frac{\text{Σύνολο Επιχορηγήσεων}}{\text{Σύνολο Έσοδα (εισπραχθέντα)}} \%$

Ο δείκτης εξάρτησης εκφράζει τον βαθμό στον οποίο η λειτουργία του Δήμου εξαρτάται από μη ελεγχόμενες πηγές εσόδων. Όσο μεγαλύτερη είναι η τιμή του δείκτη, τόσο περισσότερο εξαρτάται ένας ΟΤΑ από μη ελεγχόμενες πηγές εσόδων.

Figure 12 Δείκτης Εξάρτησης Δήμου Ερυμάνθου

3. Χρηματοδοτικά εργαλεία 2021-2027

Κατά την περίοδο σύνταξης του Επιχειρησιακού Προγράμματος του Δήμου Ερυμάνθου (1ο εξάμηνο 2025) βρίσκονται σε εξέλιξη οι χρηματοδοτήσεις από τα ακόλουθα προγράμματα:

3.1 Το Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΕΠΑ)

Πρόκειται για το πρώην Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ). Το ύψος των χρηματοδοτήσεων, το 2021, θα ανέλθει συνολικά σε 6,75 δισ. ευρώ, ενώ για όλη την περίοδο 2021-2025 έχουν προϋπολογισθεί για το ΠΔΕ 20,25 δισ. ευρώ. Από τις αρχές του τρέχοντος έτους, στους διαθέσιμους πόρους του ΠΔΕ προστίθενται και πόροι για

υλοποίηση έργων που θα χρηματοδοτηθούν από το Ταμείο Ανάκαμψης. Ειδικότερα για το 2021 έχουν προβλεφθεί για το σκοπό αυτό πόροι ύψους 2,635 δισ. ευρώ. Έργα που θα ενταχθούν για χρηματοδότηση από το Ταμείο Ανάκαμψης θα βαρύνουν το Εθνικό ΠΔΕ. Βασική προϋπόθεση είναι η ύπαρξη αναβαθμισμένης διοικητικής υποστήριξης σε όλα τα επίπεδα προγραμματισμού υλοποίησης, παρακολούθησης και ελέγχου.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται συνοπτικά οι Αναπτυξιακοί Στόχοι (ΑΣ), με την εξειδίκευσή τους σε Ειδικούς Στόχους (ΕΣ) και προτεραιότητες (Π).

ΑΣ.1 «Έξυπνη Ανάπτυξη»

Αφορά την κάλυψη αναπτυξιακών αναγκών που προέρχονται κυρίως από τις τεχνολογικές εξελίξεις. Σημαντική θεωρείται και η ανάγκη αλλαγής του παραγωγικού υποδείγματος καθώς και η αντιμετώπιση των κοινωνικών επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης. Προτεραιότητα αποτελεί και η προώθηση των αποτελεσμάτων της ερευνητικής διαδικασίας στις επιχειρήσεις, ώστε να μπορούν στη συνέχεια να ενσωματώσουν αυτή τη γνώση στην παραγωγική τους διαδικασία (διασύνδεση εκπαιδευτικών και ερευνητικών ιδρυμάτων με την παραγωγή). Η συνεργασία της ερευνητικής κοινότητας με τις εγχώριες επιχειρήσεις αποτελεί βασικό βήμα και στη διαδικασία αλλαγής του παραγωγικού υποδείγματος της χώρας σε μια πιο βιώσιμη και ανταγωνιστική κατεύθυνση. Στον στόχο της έξυπνης ανάπτυξης εντάσσεται και η προώθηση της ψηφιακής καινοτομίας και επιχειρηματικότητας και η εξάπλωση της χρήσης των ΤΠΕ στις εγχώριες επιχειρήσεις και στον δημόσιο τομέα.

- ΕΣ.1.1 Έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη,
- ΕΣ.1.2 Καινοτομία και επιχειρηματικότητα,
- ΕΣ.1.3 Ψηφιακός μετασχηματισμός,
- Π.1.1 Δημιουργία επιλεγμένων Κεντρικών Ερευνητικών Κέντρων και προγραμμάτων σε τομείς αιχμής,

- Π.1.2 Δημιουργία ερευνητικής τεχνογνωσίας και λύσεων Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) στον Δημόσιο Τομέα,
- Π.1.3 Προώθηση αποτελεσμάτων έρευνας, καινοτομίας και τεχνολογίας στις επιχειρήσεις,
- Π.1.4 Συστάδες ανάπτυξης,
- Π.1.5 Βιομηχανική μετάβαση και επιχειρηματικότητα,
- Π.1.6 Δημόσια διοίκηση και ψηφιοποίηση,
- Π.1.7 Ηλεκτρονική υγεία (e-health),
- Π.1.8 Ψηφιακή διασύνδεση μονάδων δημόσιας διοίκησης,
- Π.1.9 Εκσυγχρονισμός του δικαστικού συστήματος,
- Π.1.10 Έξυπνες πόλεις,
- Π.1.11 Ψηφιακές δεξιότητες και ψηφιακή ένταξη.

ΑΣ.2 «Πράσινη Ανάπτυξη»

Αφορά την ορθή διαχείριση πόρων με παράλληλη προστασία του περιβάλλοντος και αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Στις επιδιώξεις περιλαμβάνονται ο μετασχηματισμός του ενεργειακού τομέα (απολιγνιτοποίηση), η αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ) και τεχνολογιών συμπαραγωγής, η ενεργειακή αναβάθμιση δημοσίων κτιρίων, η ανάπτυξη υποδομών πρόληψης και διαχείρισης κινδύνων και προστασίας και η ανάληψη πρωτοβουλιών για την ανάπτυξη άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων που προσφέρουν βιώσιμες ευκαιρίες απασχόλησης και επιχειρηματικότητας στους κατοίκους των περιοχών που πλήττονται από τη διαδικασία απολιγνιτοποίησης.

- ΕΣ.2.1 Κυκλική οικονομία,
- ΕΣ.2.2 Προστασία του περιβάλλοντος,

- ΕΣ.2.3 Κλιματική αλλαγή,
- Π.2.1 Ενεργειακή απόδοση,
- Π.2.4 Πρόληψη και διαχείριση κινδύνων,
- Π.2.5 Ανάπτυξη υποδομών προστασίας,
- Π.2.9 Ανάδειξη, προστασία και αξιοποίηση της φυσικής κληρονομιάς,
- Π.2.10 Πράσινη επιχειρηματικότητα,
- Π.2.11 Πράσινες πόλεις.

ΑΣ.3 «Ανάπτυξη Υποδομών»

Οι υποδομές διαδραματίζουν καταλυτικό ρόλο για την οικονομική ανάπτυξη. Βασική επιδίωξη αποτελεί η συντήρηση, ανάπτυξη και ολοκλήρωση υποδομών σε συνδυασμό με την αξιοποίηση των κατά τόπους αναπτυξιακών δυνατοτήτων.

- ΕΣ.3.1 Δίκτυα,
- ΕΣ.3.2 Μεταφορές,
- ΕΣ.3.3 Εφοδιαστική αλυσίδα,
- Π.3.1 Υποδομές ΤΠΕ,
- Π.3.2 Ενεργειακά δίκτυα και υποδομές,
- Π.3.3 Λιμενικές υποδομές,
- Π.3.4 Σιδηροδρομικό δίκτυο,
- Π.3.5 Οδικές υποδομές,
- Π.3.6 Υποδομές αερομεταφορών
- Π.3.7 Υδατοδρόμια

- Π.3.8 Οδική ασφάλεια,
- Π.3.9 Ψηφιοποίηση μεταφορών,
- Π.3.10 Πολυτροπική αστική κινητικότητα,
- Π.3.11 Επενδύσεις στην εφοδιαστική αλυσίδα

ΑΣ.4 «Κοινωνική Ανάπτυξη»

Αφορά την εξασφάλιση της κοινωνικής συνοχής και ευημερίας. Βασική επιδίωξη αποτελεί η αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των κοινωνικών επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης:

- ΕΣ.4.1 Υγεία,
- ΕΣ.4.2 Απασχόληση,
- ΕΣ.4.3 Παιδεία και αθλητισμός,
- ΕΣ.4.4 Κοινωνική συνοχή,
- Π.4.1 Υγεία, υποδομές και εξοπλισμός,
- Π.4.2 Υποδομές στον τομέα του αθλητισμού,
- Π.4.3 Τόνωση των πολιτικών απασχόλησης,
- Π.4.4 Δράσεις εκπαίδευσης – κατάρτισης εργαζομένων,
- Π.4.5 Ενσωμάτωση ευπαθών ομάδων πληθυσμού στο εργατικό δυναμικό,
- Π.4.6 Κοινωνικές επενδύσεις,
- Π.4.7 Ενσωμάτωση ευπαθών ομάδων του πληθυσμού στην εκπαίδευση,
- Π.4.8 Ενίσχυση υποδομών για βελτίωση της ενσωμάτωσης ΑμεΑ,
- Π.4.9 Αντιμετώπιση ανισοτήτων στις απομακρυσμένες και νησιωτικές περιοχές,

- Π.4.10 Ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών,
- Π.4.11 Ανάπτυξη και εκσυγχρονισμός υποδομών όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης,
- Π.4.12 Πρότυπες μονάδες δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης,
- Π.4.13 Διεθνοποίηση των ΑΕΙ,
- Π.4.14 Προσέλκυση καταρτισμένων Ελλήνων από το εξωτερικό (Brain Gain),
- Π.4.15 Ασφάλεια, προστασία και δικαιοσύνη.

ΑΣ.5 «Εξωστρέφεια»

Ιδιαίτερης βαρύτητας είναι οι παρεμβάσεις ενίσχυσης της εξωστρέφειας της οικονομίας, καθώς αποτελεί βασικό συστατικό της επιδιωκόμενης αλλαγής του παραγωγικού υποδείγματος. Βασικός σκοπός είναι η κάλυψη της ανάγκης για αλλαγή του παραγωγικού υποδείγματος, καθώς και η πληρέστερη δυνατή αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων όσον αφορά το ευνοϊκό κλίμα, το φυσικό περιβάλλον και την πολιτιστική κληρονομιά.

- ΕΣ.5.1 Πολιτισμός,
- ΕΣ.5.2 Τουρισμός,
- ΕΣ.5.3 Αγροδιατροφικός τομέας,
- ΕΣ.5.4 Βιομηχανία,
- Π.5.1 Προώθηση τουρισμού με έμφαση σε ανερχόμενες και μη παραδοσιακές αγορές,
- Π.5.2 Προώθηση και ανάπτυξη υποδομών για εναλλακτικές μορφές τουρισμού,

- Π.5.3 Ανάδειξη μνημείων, αρχαιολογικών χώρων τόπων ιστορικού ενδιαφέροντος,
- Π.5.4 Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς,
- Π.5.5 Μουσεία και πολιτιστικά κέντρα,
- Π.5.6 Υποδομές και δράσεις σύγχρονου πολιτισμού,
- Π.5.7 Πολιτιστικές και δημιουργικές βιομηχανίες,
- Π.5.8 Ενίσχυση των επιχειρήσεων για αύξηση της εξωστρέφειας στις εθνικές και διεθνείς αγορές,
- Π.5.9 Ανάπτυξη και προώθηση προϊόντων με ΠΟΠ και ΠΓΕ,
- Π.5.10 Προώθηση έρευνας και ανάπτυξης των εγχωρίων ορυκτών πρώτων υλών,
- Π.5.11 Προώθηση ελληνικών προϊόντων στο εξωτερικό,
- Π.5.12 Δημιουργία και προώθηση εθνικού εμπορικού σήματος.

3.2 Το ΕΣΠΑ 2021-2027

Για την επόμενη προγραμματική περίοδο 2021-2027, η Επιτροπή στο σχέδιο του Κανονισμού για τον καθορισμό κοινών διατάξεων για τα διάφορα Ταμεία, στο Άρθρο 4, ορίζει ότι το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ+, το Ταμείο Συνοχής και το ΕΤΘΑ στηρίζουν τους ακόλουθους στόχους πολιτικής (ΣΠ):

- ΣΠ1. «Μια εξυπνότερη Ευρώπη, μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού»

Κεντρικός στόχος για την ελληνική οικονομία είναι η συστηματική αύξηση της παραγωγικότητας και της εξωστρέφειας (δηλαδή της σχετικής συμμετοχής των διεθνώς εμπορεύσιμων αγαθών και υπηρεσιών στο εθνικό προϊόν) καθώς και η

στενότερη σύνδεση της παραγωγής με την τεχνολογία και την καινοτομία. Η στροφή της οικονομίας προς αυτή την κατεύθυνση θα πραγματοποιηθεί με τρόπο συμβατό με τους κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς στόχους της χώρας.

Βασικό εργαλείο για την επίτευξη του κεντρικού στόχου θα αποτελέσει η Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης η οποία θα καλύπτει όλο του θεματικό εύρος του ΣΠ1 και θα θέσει τις προτεραιότητες για τον οικονομικό μετασχηματισμό της ελληνικής οικονομίας. Η συστηματική εφαρμογή της διαδικασίας επιχειρηματικής ανακάλυψης θα αναδείξει και θα εξειδικεύσει τις ανάγκες και τις ευκαιρίες για συνεργασία της ερευνητικής κοινότητας με τις επιχειρήσεις, τον ψηφιακό μετασχηματισμό του δημοσίου τομέα και της οικονομίας,, την ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού, με την ενεργό συμμετοχή των ενδιαφερομένων μερών.

Οι επιλογές πολιτικής για την επίτευξη του προαναφερόμενου στόχου είναι οι εξής:

- Ενδυνάμωση του οικοσυστήματος έρευνας και καινοτομίας με βάση τις στρατηγικές επιλογές της Έξυπνης Εξειδίκευσης: Ενδυνάμωση του συστήματος Έρευνας και Καινοτομίας και των μηχανισμών διάχυσης της καινοτομίας – ενίσχυση συμπράξεων ερευνητικών φορέων και επιχειρήσεων,
- Ενίσχυση της καινοτόμου επιχειρηματικότητας – Έξυπνη Βιομηχανική Εξειδίκευση: Υποστήριξη των επιχειρηματικών επενδύσεων για έρευνα και ανάπτυξη στα πεδία προτεραιότητας της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης – χορήγηση κινήτρων για αξιοποίηση ερευνητικών αποτελεσμάτων από επιχειρήσεις – υποστήριξη της ανάπτυξης / υιοθέτησης και μη τεχνολογικών καινοτομιών (π.χ. στον τουρισμό και τον πολιτισμό), δημιουργία μηχανισμών στήριξης καινοτόμου επιχειρηματικότητας (Innovation Agency) και επιτάχυνσης του μετασχηματισμού των ΜΜΕ – υποστήριξη για την ανάπτυξη Κέντρων Ικανοτήτων προηγμένων τεχνολογιών ευφυούς και βιώσιμης μεταποίησης,

- Ψηφιακός μετασχηματισμός του δημόσιου τομέα,
- Παραγωγικές επενδύσεις με έμφαση στην τεχνολογική προσαρμογή, τον ψηφιακό μετασχηματισμό (Industry 4.0) και τη στροφή σε φιλικές προς το περιβάλλον διαδικασίες και προϊόντα (πράσινος μετασχηματισμός των επιχειρήσεων),
- Στήριξη του τουριστικού τομέα στις νέες συνθήκες που δημιουργεί η ψηφιακή τεχνολογία,
- Παρακίνηση συνεργασιών μεταξύ ΜΜΕ (π.χ. με δημιουργία clusters) ή/και με μεγαλύτερες επιχειρήσεις με στόχο τη διευκόλυνση της πρόσβασής σε παγκόσμιες αγορές και αλυσίδες αξίας (διεθνοποίηση),
- Δημιουργία ενός φιλικού οικοσυστήματος για τις επιχειρήσεις μέσω μηχανισμών υποστήριξης των ΜΜΕ (από φορείς στήριξης της επιχειρηματικότητας, Κοινωνικούς Εταίρους κ.λπ.), βελτίωσης της πρόσβασης στη χρηματοδότηση και άρσης των εμποδίων στην επιχειρηματικότητα,
- Προσαρμογή των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού προκειμένου στο πλαίσιο των κατευθύνσεων της έξυπνης εξειδίκευσης, της βιομηχανικής μετάβασης, και της υποστήριξης του ψηφιακού μετασχηματισμού,
- άρση των εμποδίων σε βάρος των ατόμων με αναπηρία στο ψηφιακό περιβάλλον / εφαρμογές, ενίσχυση της έρευνας στο πεδίο της αναπηρίας.

II. ΣΠ2. «Μια πιο πράσινη, χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και ανθεκτική Ευρώπη, μέσω της προώθησης της καθαρής και δίκαιης ενεργειακής μετάβασης, των πράσινων και γαλάζιων επενδύσεων, της κυκλικής οικονομίας, της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης και διαχείρισης κινδύνων»

Οι κύριες επιλογές πολιτικής στον τομέα της ενέργειας βάσει του ΕΣΕΚ αφορούν τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης σε όλους τους τομείς, την προώθηση της αυτονομίας με χρήση των ΑΠΕ για αυτοπαραγωγή και συστημάτων αποθήκευσης, τη χρήση ΑΠΕ για θέρμανση/ψύξη, την ενίσχυση διασυνοριακών έργων διασύνδεσης, την αναβάθμιση δικτύων μεταφοράς και διανομής, την ανάπτυξη κέντρων ενεργειακού ελέγχου και

«έξυπνων» ενεργειακών συστημάτων και αποθήκευση σε τοπικό επίπεδο, την προώθηση πρακτικών αλιείας χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα.

Οι παρεμβάσεις θα επικεντρωθούν στην ολοκλήρωση/επικαιροποίηση του θεσμικού πλαισίου (κυρίως ΑΠΕ), προσέλκυση ιδιωτικών κεφαλαίων και ενίσχυση ESCOs, στήριξη καταναλωτών για την ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων, επιβολή υποχρέωσης ενεργειακής απόδοσης, μεγαλύτερη δυνατή αξιοποίηση ΑΠΕ (περιλαμβανομένων υπεράκτιων), ανάπτυξη, αναβάθμιση και ψηφιοποίηση υποδομών δικτύων μεταφοράς και διανομής ενέργειας και συστημάτων παρακολούθησης (έξυπνοι μετρητές) και επιλογή κατάλληλων οικονομικών κινήτρων για συμμετοχή τελικών καταναλωτών.

III. ΣΠ3. «Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη, μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας και των περιφερειακών διασυνδέσεων ΤΠΕ»

Στοχεύοντας στον οικονομικό / ψηφιακό μετασχηματισμό ενισχύεται η συνδεσιμότητα με ευρυζωνική πρόσβαση υψηλών ταχυτήτων και στηρίζεται η ανάπτυξη προσβάσιμων, υψηλής ποιότητας, πολυτροπικών, ανθεκτικών στην κλιματική αλλαγή, έξυπνων και βιώσιμων υποδομών και συστημάτων μεταφορών.

Οι βασικές προτεραιότητες στη ψηφιακή συνδεσιμότητα είναι η εξασφάλιση συνδεσιμότητας υπερυψηλής ταχύτητας για τους πολίτες και τους κοινωνικοοικονομικούς φορείς, η υποστήριξη της διάχυσης υπηρεσιών υπερυψηλής ταχύτητας και η ανάπτυξη ασύρματων δικτύων 5G σε αστικά κέντρα και βασικούς

άξονες οδικών και σιδηροδρομικών μεταφορικών δικτύων με την απαιτούμενη αναβάθμιση σταθερών δικτυακών υποδομών.

Έτσι εξασφαλίζεται αδιάλειπτη πρόσβαση όλων των πολιτών σε υποδομές δικτύου με ταχύτητες λήψης και πρόσβαση βασικών κοινωνικοοικονομικών φορέων σε υποδομές δικτύου με υψηλές ταχύτητες.

Παράλληλα θα επιτευχθεί η γεφύρωση του ψηφιακού χάσματος μεταξύ κατοίκων αστικών κέντρων, της ελληνικής περιφέρειας καθώς και των απομακρυσμένων και νησιωτικών περιοχών με την παροχή σταθερής ευρυζωνικής σύνδεσης, την αύξηση της χωρητικότητας και την εξασφάλιση διαθεσιμότητας σε ήδη εξυπηρετούμενα νησιά. Θα επιτευχθεί η δημιουργία ευνοϊκών προϋποθέσεων για την ανάπτυξη εφαρμογών έξυπνων πόλεων και η ανάπτυξη τεχνολογιών για το διαδίκτυο των αντικειμένων (IoT).

Στις οδικές μεταφορές επιδιώκεται η ολοκλήρωση / αναβάθμιση υποδομών του βασικού και αναλυτικού ΔΟΔ στην ηπειρωτική και νησιωτική χώρα, η λειτουργική διασύνδεσή τους, η ολοκλήρωση διασυνοριακών συνδέσεων, η κατασκευή νέων ή/και αναβάθμιση οδικού δικτύου εκτός ΔΟΔ, παρεμβάσεις οδικής ασφάλειας εκτός ΔΟΔ και αξιοποίηση ευφυών συστημάτων μεταφορών.

Προτεραιότητα επίσης έχει η προώθηση της βιώσιμης πολυτροπικής αστικής κινητικότητας σε περιφερειακά αστικά κέντρα μεγάλου και μεσαίου μεγέθους με υλοποίηση παρεμβάσεων σε μέσα φιλικά προς το περιβάλλον (μέσα σταθερής τροχιάς – προαστιακές συνδέσεις, ποδηλατοδρόμοι κ.α.).

Οι επενδύσεις θα συνοδευθούν από την εφαρμογή ήπιων μέτρων (οργανωτικά, θεσμικά κ.α.) και την εγκατάσταση ευφυών συστημάτων.

Οι επιλογές αυτές θα συμβάλλουν να επιτευχθεί ένα οικονομικά αποδοτικό, ασφαλές, περιβαλλοντικά βιώσιμο, προσβάσιμο πολυτροπικό, διαλειτουργικό και διασυνδεδεμένο σύστημα μεταφορών.

Επισημαίνεται ότι τα θέματα συνδεσιμότητας θα αντιμετωπιστούν και από τα Προγράμματα Εδαφικής Συνεργασίας και την μακροπεριφερειακή στρατηγική EUSAIR συμπεριλαμβάνοντας σχετικές δράσεις ως μέρος ενός ευρύτερου λειτουργικού χώρου.

Επίσης, όλες οι ανωτέρω παρεμβάσεις θα γίνονται με τρόπο που θα εξασφαλίζεται η ισότιμη πρόσβαση σε ΑμΕΑ και άτομα μειωμένης κινητικότητας.

IV. ΣΠ4. «Μια πιο κοινωνική Ευρώπη, μέσω της υλοποίησης του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων»

Κεντρική επιδίωξη των παρεμβάσεων στον ΣΠ4 είναι μια πιο κοινωνική Ελλάδα μέσω της επένδυσης στο ανθρώπινο δυναμικό και της διασφάλισης ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες και αγαθά.

Η αύξηση της απασχόλησης του ανθρώπινου δυναμικού και η βελτίωση της απασχολησιμότητας μέσω παρεμβάσεων για τη διευκόλυνση της πρόσβασης στην αγορά εργασίας και τη μείωση της αναντιστοιχίας μεταξύ προσφοράς και ζήτησης, με έμφαση στους νέους 15 – 29 ετών, στους μακροχρόνια άνεργους, άνεργους με χαμηλό κοινωνικοοικονομικό, μορφωτικό και μεταναστευτικό υπόβαθρο και ΑμΕΑ, αποτελεί βασική προτεραιότητα.

Η αναβάθμιση των υπηρεσιών εξατομικευμένης υποστήριξης, η ενίσχυση των μηχανισμών διάγνωσης αναγκών της αγοράς εργασίας, η στήριξη της αυτοαπασχόλησης, η προώθηση της κοινωνικής οικονομίας και παρεμβάσεις ανάπτυξης δεξιοτήτων. Η προώθηση της προσαρμογής αυτοαπασχολούμενων, εργαζομένων και επιχειρήσεων στην αλλαγή και της ενεργού γήρανσης μέσω παρεμβάσεων συμβουλευτικής και κατάρτισης συνυπολογίζοντας τις απαιτήσεις της ψηφιακής και πράσινης οικονομίας, τίθεται στο επίκεντρο. Για την προώθηση της ισότιμης συμμετοχής των γυναικών στην απασχόληση θα επιλεγούν μέτρα εναρμόνισης επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής και προώθησης καινοτόμων

μοντέλων λειτουργίας των επιχειρήσεων. Για την αντιμετώπιση έκτακτων συνθηκών στην αγορά εργασίας δύναται να υλοποιηθούν μέτρα ενισχύσεων.

Βασική επιλογή αποτελεί η αναβάθμιση της ποιότητας και η ενίσχυση της εξωστρέφειας και της συνάφειας της εκπαίδευσης όλων των βαθμίδων και της διαβίου μάθησης με την αγορά εργασίας. Στο πλαίσιο αυτό θα δοθεί έμφαση στη βελτίωση των επιδόσεων των μαθητών ιδιαίτερα σε σύγχρονες γνώσεις και δεξιότητες, στην αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών, στην ενίσχυση των υπηρεσιών επαγγελματικού προσανατολισμού και συμβουλευτικής, στη βελτίωση της ποιότητας των προγραμμάτων σπουδών και στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της ΕΕΚ.

Επιπλέον, η βελτίωση των επιδόσεων και η ενίσχυση της ισότιμης πρόσβασης τίθενται στο επίκεντρο με έμφαση σε ευάλωτες ομάδες. Η αναβάθμιση υποδομών, εξοπλισμού και η διασφάλιση της ποιότητας υπηρεσιών, μέσω της βελτίωσης της διακυβέρνησης όλων των βαθμίδων, της ενίσχυσης της αυτονομίας, καθώς και της ολοκλήρωσης του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων, αποτελούν επίσης, προτεραιότητα.

Η αναβάθμιση και ο εκσυγχρονισμός των θεσμών και μηχανισμών κοινωνικής αλληλεγγύης αποτελεί βασική επιλογή με στόχο τον περιορισμό της εισοδηματικής ανισότητας, του κινδύνου φτώχειας του κοινωνικού αποκλεισμού και των έμφυλων και άλλων διακρίσεων. Η διασφάλιση πρόσβασης σε βασικά αγαθά και υπηρεσίες, οι δράσεις για την αντιμετώπιση του εκπαιδευτικού και στεγαστικού διαχωρισμού και η ανάπτυξη υπηρεσιών φροντίδας που βασίζονται στην οικογένεια και την κοινότητα αποτελούν μέτρα προς αυτή την κατεύθυνση παράλληλα με τον εκσυγχρονισμό και τη δημιουργία υποδομών κοινωνικής προστασίας, αναψυχής και πολιτισμού. Στρατηγική επιλογή αποτελεί η προώθηση παρεμβάσεων αποϊδρυματοποίησης και μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο κοινότητας καθώς και η κοινωνική ένταξη για πολίτες περιθωριοποιημένων κοινοτήτων και ατόμων με μεταναστευτικό υπόβαθρο, μέσω της αντιμετώπισης των εις βάρος τους διακρίσεων, της επισφαλούς στέγασης και της ένταξής τους στην εκπαίδευση.

Η θεσμική ενδυνάμωση των κοινωνικών εταίρων και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών για την ουσιαστική συμμετοχή σε παρεμβάσεις εκπαίδευσης, απασχόλησης και κοινωνικής ένταξης παραμένει στρατηγική επιλογή.

Η καθολική υγειονομική κάλυψη ως βασική επιλογή απαιτεί την ΠΦΥ επίκεντρο του δικτύου υγείας στη κοινότητα, έμφαση στην πρόληψη, μέριμνα για ευάλωτες ομάδες με συμβολή στην οικονομική – κοινωνική προστασία.

Προτεραιότητες αποτελούν επίσης η Ψυχική Υγεία, η αναβάθμιση δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού, οι νέες υπηρεσίες μακροχρόνιας φροντίδας, η προσαρμογή υπηρεσιών, υποδομών και ανθρώπινου κεφαλαίου στις γεωγραφικές, πληθυσμιακές ιδιαιτερότητες, στην ηλεκτρονική υγεία, στην επιστημονική πρόοδο, στην αντιμετώπιση υγειονομικών απειλών.

Η ανθεκτικότητα του Συστήματος Υγείας ενισχύεται με επενδύσεις για την επείγουσα φροντίδα, τις ειδικές κλίνες, τις δομές Δημόσιας Υγείας. Ο ψηφιακός μετασχηματισμός, η βελτίωση της διαχείρισης, της διοίκησης των υπηρεσιών, συμβάλλουν στην καθολική πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες σε ένα αποδοτικότερο σύστημα. Η τρέχουσα υγειονομική κρίση αναδεικνύει την προστασία της δημόσιας υγείας, ως θεμέλιο της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής και αποτελεί πρόκληση για την ανάπτυξη ανθεκτικότητας.

V. ΣΠ5. «Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της, μέσω της προώθησης της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών, καθώς και μέσω της στήριξης τοπικών πρωτοβουλιών.»

Οι ολοκληρωμένες χωρικές στρατηγικές με την αξιοποίηση των χωρικών εργαλείων Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (ΟΧΕ) και Τοπικής Ανάπτυξης με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤοΚ), θα εφαρμοστούν σε περιοχές που θα πληρούν κατ' ελάχιστο τα κριτήρια που θα προσδιοριστούν από τις εθνικές αρχές και θα αναφερθούν στα Προγράμματα.

Ενδεικτικά κριτήρια / χαρακτηριστικά που θα πρέπει να πληρούν οι επιλέξιμες περιοχές είναι η συνάφεια με τον χωροταξικό σχεδιασμό, ο πληθυσμός, η διοικητική, αναπτυξιακή και λειτουργική σημασία του, το επίπεδο εξυπηρέτησης βασικών αναγκών του πληθυσμού, η διαθεσιμότητα ευρυζωνικών συνδέσεων, οι περιβαλλοντικές προκλήσεις, οι επιπτώσεις από την κλιματική αλλαγή κ.λπ.

Ο προσδιορισμός των επιλέξιμων περιοχών θα λαμβάνει υπόψη το χωρικό πρότυπο και τις αναπτυξιακές κατευθύνσεις του χωρικού σχεδιασμού σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, θα προκύπτει μετά από έγκαιρη και εκτενή διαβούλευση μεταξύ των συντελεστών κάθε περιοχής.

Η επιλογή των περιοχών εφαρμογής θα αναφέρεται στα Προγράμματα ή θα γίνει κατόπιν διαδικασίας ανοικτής πρόσκλησης και αξιολόγησης κατά την υλοποίηση ή κατόπιν ανάλυσης για τον προσδιορισμό των περιοχών ή κριτηρίων επιλογής τους.

Προβλέπεται ο σχεδιασμός και η υλοποίηση ολοκληρωμένων παρεμβάσεων σε τέσσερις

(4) κατηγορίες περιοχών (Επιλογές Πολιτικής) προάγοντας την οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική ανάπτυξη τους:

1. Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις σε αστικές περιοχές που προάγουν τη βιώσιμη ανάπτυξη του αστικού ιστού, τον πολιτισμό και την ασφάλεια. Ως αστικές περιοχές νοούνται:

- Αστικές περιοχές με πρόβλεψη για ολοκληρωμένες αστικές παρεμβάσεις από τα Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια,
- Οικιστικές ενότητες (λειτουργικές περιοχές) ή πόλεις που αναπτύσσονται σε μία ή περισσότερες Δημοτικές Ενότητες και με πληθυσμό > 50.000 κατοίκων,
- Πόλεις – έδρες Περιφερειακών Ενοτήτων που δεν καλύπτονται από τα παραπάνω, με σημαίνοντα λειτουργικό ρόλο αστικού κέντρου.

Η προτεραιότητα εφαρμογής ολοκληρωμένων στρατηγικών μέσω Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (ΟΧΕ) / Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΒΑΑ) θα δοθεί σε αστικές περιοχές όπου μεταξύ άλλων εντοπίζονται:

- προγραμματισμός επενδύσεων και υποδομών υπερτοπικού χαρακτήρα,
- συγκέντρωση ερευνητικών ιδρυμάτων και επιχειρηματικού δυναμικού για την ανάπτυξη καινοτόμων πρωτοβουλιών,
- σημαντικό πολιτιστικό απόθεμα,
- χωρική συγκέντρωση ευάλωτων ομάδων πληθυσμού, υποβαθμισμένο δομημένο περιβάλλον και χαμηλού επιπέδου υπηρεσίες,
- αναξιοποίητοι, ελεύθεροι ή/και εγκαταλελειμμένοι χώροι και κτίρια (δημόσια ή, υπό προϋποθέσεις, και ιδιωτικά),
- πιέσεις από την κλιματική αλλαγή και σημαντικοί περιβαλλοντικοί κίνδυνοι.

2. Εφαρμογή ολοκληρωμένων στρατηγικών (ΟΧΕ, ΤΑΠΤοΚ) στις ορεινές, αγροτικές και παράκτιες περιοχές που στοχεύουν στη βιώσιμη ανάπτυξη, στην προσβασιμότητα και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Λόγω ιδιαίτερης μορφολογίας θα δοθεί βαρύτητα στην ανάπτυξη των αγροτικών και των απομακρυσμένων περιοχών, επιδιώκοντας έτσι την ομαλή σύνδεσή τους στον εθνικό παραγωγικό και οικονομικό χάρτη μέσω ήπιας ανάπτυξής τους.

3. Εφαρμογή ολοκληρωμένων στρατηγικών στις νησιωτικές περιοχές και συμπλέγματα νησιών που στοχεύουν στη βιώσιμη ανάπτυξη, στην προσβασιμότητα, στην ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και στην αξιοποίηση των προοπτικών τους.

4. Ολοκληρωμένες στρατηγικές σε περιοχές που εμφανίζουν χωρική και θεματική συνέχεια, με δυνατότητα αξιοποίησης πλουτοπαραγωγικών πόρων και

ιδιαίτερων τοπικών χαρακτηριστικών – πολιτιστικών, τοπικής παραγωγής, τουριστικής δραστηριότητας.

Η συνεργασία διαπεριφερειακών ή τοπικών περιοχών που παρουσιάζουν λειτουργική / χωρική συνέχεια έχει στόχο την προώθηση ολοκληρωμένων αναπτυξιακών παρεμβάσεων που θα επιφέρουν προστιθέμενη αξία στις οικονομικές και κοινωνικές δραστηριότητες και ενδυνάμωση της ενιαίας πολιτισμικής ταυτότητας.

Και για τους τέσσερεις (4) παραπάνω τύπους περιοχών προβλέπεται κατά κανόνα μίγμα παρεμβάσεων σε τομείς όπως: Υποδομές, Κλιματική Αλλαγή, Περιβαλλοντική Ανθεκτικότητα, Οικονομική Ανάπτυξη, Κυκλική Οικονομία, αντιμετώπιση Κοινωνικών Ανισορροπιών ιεραρχώντας τις προτεραιότητες και διασφαλίζοντας τον ολοκληρωμένο χαρακτήρα κάθε σχεδίου καθώς και την αποτελεσματική υλοποίηση και βιωσιμότητά του.

Ειδική μέριμνα θα ληφθεί για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προκλήσεων και της κλιματικής αλλαγής και την αύξηση της κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανθεκτικότητας λαμβάνοντας υπόψη τις αρχές της Εδαφικής Ατζέντας και της Χάρτας της Λειψίας.

Στόχος είναι να διασφαλίζεται συμπληρωματικότητα και για τα τρία (3) εργαλεία ΟΧΕ, ΟΧΕ / ΒΑΑ, ΤΑΠΤοΚ ενσωματώνοντας συνέργειες, καινοτομία, αειφορία αξιοποιώντας όλους τους διαθέσιμους χρηματοδοτικούς πόρους και όλα τα διαθέσιμα αναπτυξιακά εργαλεία.

Ο Στόχος Πολιτικής (ΣΠ) 5 «Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της, μέσω της προώθησης της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών, καθώς και μέσω της στήριξης τοπικών πρωτοβουλιών» θα χρηματοδοτηθεί αποκλειστικά από τα Περιφερειακά Προγράμματα. Αποτελεί ένα ευέλικτο εργαλείο που θα υποστηρίξει τις ολοκληρωμένες παρεμβάσεις που στοχεύουν στην ενίσχυση των τοπικών κοινοτήτων στη χώρα και το οποίο μπορεί να

αξιοποιήσει για την υλοποίηση των παρεμβάσεων και τα πεδία παρέμβασης από τους υπόλοιπους Στόχος Πολιτικής (ΣΠ) 1, 2, 3 και 4.

Σύμφωνα με Το Δελτίου Τύπου του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων (1^η Νοεμβρίου 2021) αναφέρονται τα εξής : Σε συνέχεια της επίσημης υποβολής και έγκρισης του «Εταιρικού Συμφώνου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2021-2027» από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 29.07.2021 συνολικού π/υ 26,2 δις Ευρώ, ολοκληρώθηκε η επίσημη υποβολή του συνόλου των νέων Τομεακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027.

Συγκεκριμένα, υπεβλήθησαν τα παρακάτω Προγράμματα:

- Ανταγωνιστικότητα (π/υ 3.885,09 εκατ. Ευρώ)
- Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή (π/υ 4.161,59 εκατ. Ευρώ)
- Ψηφιακός Μετασχηματισμός (π/υ 943,00 εκατ. Ευρώ)
- Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή (π/υ 3.606,85 εκατ. Ευρώ)
- Μεταφορές (π/υ 2.224,09 εκατ. Ευρώ)
- Πολιτική Προστασία (π/υ 713,76 εκατ. Ευρώ)
- Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση (π/υ 1.629,19 εκατ. Ευρώ)
- Αλιεία, Υδατοκαλλιέργεια και Θάλασσα (π/υ 519,64 εκατ. Ευρώ)

3.3 Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0»

Το Εθνικό Σχέδιο Ανθεκτικότητας και Ανάκαμψης «Ελλάδα 2.0», στο πλαίσιο σειράς μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων, στοχεύει στον μετασχηματισμό της οικονομίας προς ένα εξωστρεφές, ανταγωνιστικό και πράσινο οικονομικό μοντέλο, με την ενίσχυση της ανάπτυξης, τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την οικονομική και

κοινωνική ανθεκτικότητα και παράλληλο περιορισμό των οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων της κρίσης του CoViD-19. Το Σχέδιο ευθυγραμμίζεται πλήρως με τους πυλώνες που θέτει το πλαίσιο του Κανονισμού για τον Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΜΑΑ), με ιδιαίτερη έμφαση στην πράσινη και στην ψηφιακή μετάβαση. Το Σχέδιο αποτελείται από τους ακόλουθους Πυλώνες και Άξονες:

Πυλώνας 1 «Πράσινη Μετάβαση»

Άξονας 1.1 «Μετάβαση σε Νέο Ενεργειακό Μοντέλο Φιλικό στο Περιβάλλον»

- Δημιουργία Συστημάτων Αποθήκευσης Ηλεκτρικής Ενέργειας Καθοριστικών για την Ανάπτυξη των ΑΠΕ,
- Προώθηση Ηλεκτρικής Διασύνδεσης των Νησιών και Αναβάθμιση του Συστήματος Μεταφοράς,
- Υπογειοποίηση και Αναβάθμιση Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας σε Αστικές Περιοχές για την Θωράκισή τους Έναντι Ακραίων Καιρικών Φαινομένων,
- Αναβάθμιση Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας σε Δασικές Περιοχές για την Αποτροπή Πυρκαγιών,
- Αύξηση Ισχύος Υποσταθμών Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας για να Διευκολυνθεί η Σύνδεση Νέων ΑΠΕ,
- Μεταρρύθμιση και Διασφάλιση Βιωσιμότητας του Ειδικού Λογαριασμού για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΕΛΑΠΕ),
- Απλοποίηση Δανειοδοτικής Διαδικασίας Επενδύσεων σε Ανανεώσιμες πηγές Ενέργειας.

Άξονας 1.2 «Ενεργειακή Αναβάθμιση του Κτιριακού Αποθέματος της Χώρας και Χωροταξική Μεταρρύθμιση»

- Αντιμετώπιση της Ενεργειακής Φτώχειας,
- Στρατηγικές Αστικές Αναπλάσεις

Στρατηγικές αστικές αναπλάσεις που πυροδοτούν την αστική ανάπτυξη και βελτιώνουν σημαντικά την ποιότητα ζωής και το αστικό περιβάλλον. Οι αναπλάσεις αυτές θα βελτιώσουν την ζωή των κατοίκων και θα αποτελέσουν πόλους έλξης επισκεπτών, επενδύσεων και νέων θέσεων εργασίας.

- Εξοικονομώ στο Δημόσιο,

Άξονας 1.3 «Μετάβαση σε ένα Πράσινο και Βιώσιμο Σύστημα Μεταφορών»

- Υποστήριξη Πράσινης Μεταποίησης και Μεταφορών – Ανάπτυξη Τεχνολογίας Δέσμευσης και Αποθήκευσης Διοξειδίου του Άνθρακα.
- Πλαίσιο Εγκατάστασης και Λειτουργίας Φορτιστών Ηλεκτρικών Οχημάτων,
- Ηλεκτροκίνηση Συγκοινωνιών (Φορτιστές, Ηλεκτρικά Αστικά Λεωφορεία, Ηλεκτρικά Ταξί).

Άξονας 1.4 «Αειφόρος Χρήση των Πόρων, Ανθεκτικότητα στην Κλιματική Αλλαγή και Διατήρηση της Βιοποικιλότητας»

- Αναβάθμιση Ύδρευσης Αναπτυσσομένων Περιοχών,
- Εθνικό Σχέδιο Αναδάσωσης,
- Επεξεργασία και Καθαρισμός Αστικών Λυμάτων Περιβαλλοντικά Ευαίσθητων Οικισμών και Εκσυγχρονισμός Εγκαταστάσεων σε Επιλεγμένες Πόλεις
- Μεγάλο Πρόγραμμα Αρδευτικών Έργων με ΣΔΙΤ για την Ενίσχυση της Γεωργικής Παραγωγής,
- Έργα Παροχής και Εξοικονόμησης Πόσιμου Νερού,
- Δράσεις Προστασίας της Βιοποικιλότητας,

- Επενδύσεις Εκσυγχρονισμού Εναέριων Μέσων για την Πολιτική Προστασία,
- Αντιπλημμυρικά Έργα,
- Ενίσχυση Αντιτυρικής και Αντιπλημμυρικής Προστασίας (Οχήματα, Εξοπλισμός κ.λπ.),
- Έργα Ανάπτυξης του Στρατηγικού Σχεδίου Διαχείρισης Κινδύνων της Πολιτικής Προστασίας,
- Αναβάθμιση Εξοπλισμού Πολιτικής Προστασίας,
- Κατασκευή Περιφερειακών Κέντρων Πολιτικής Προστασίας,
- Μεταρρύθμιση στη Διαχείριση Αποβλήτων με Νέα Νομοθεσία για την Υλοποίηση Βιώσιμων Χώρων Υγειονομικής Ταφής και Κέντρων Ανακύκλωσης.

Πυλώνας 2 «Ψηφιακή Μετάβαση»

Άξονας 2.1 «Συνδεσιμότητα για τους Πολίτες, τις Επιχειρήσεις, το Κράτος»

- Ανάπτυξη Δικτύου Μικροδορυφόρων,
- Μετάβαση στην Τεχνολογία 5G και Διευκόλυνση της Ανάπτυξης Καινοτόμων Ψηφιακών Υπηρεσιών,
- Ασύρματα Δίκτυα Πέμπτης Γενιάς (5G) στο Εθνικό Δίκτυο Αυτοκινητοδρόμων,
- Μετάβαση σε Γρήγορες Ευζωνικές Συνδέσεις - 100/200 Mbps (UltraFast),
- Υποδομές Οπτικών Ινών σε Κτίρια

Άξονας 2.2 «Ψηφιακός Μετασχηματισμός του Κράτους»

- Σχέδιο Δράσης για την Παροχή «Πελατοκεντρικών» Ψηφιακών Υπηρεσιών από την Πλευρά της Δημοσίας Διοίκησης,
- Δημιουργία Ολοκληρωμένου Συστήματος Διαχείρισης Σχέσεων (CRM) με Πολίτες και Επιχειρήσεις και Ανάπτυξη Κεντρικού Κόμβου Αδειοδότησης,

- Ψηφιακός Μετασχηματισμός των ΚΕΠ,
- Επένδυση στην Βελτίωση της Κυβερνοασφάλειας στο Δημόσιο και Δημιουργία Εθνικού Κέντρου Κυβερνοασφάλειας,
- Διασύνδεση και Διαλειτουργικότητα Μητρώων και Συστημάτων του Δημοσίου,
- Διαλειτουργικότητα των Υπολογιστικών Συστημάτων και Μητρώων του Δημοσίου και Ανάπτυξη Υπηρεσιών Διαδικτύου,
- Διαρκής Ενσωμάτωση Νέων Τεχνολογιών (Cloud Computing, Business Intelligence -AI, Artificial Intelligence-AI, Machine Learning κ.α.) στη Δημόσια Διοίκηση,
- Έξυπνες Πόλεις,
- Διασφάλιση της Επιχειρησιακής Συνέχειας (Business Continuity) του Δημοσίου Τομέα,
- «ΣΥΖΕΥΞΙΣ II» για Αναβαθμισμένες Τηλεπικοινωνιακές Υπηρεσίες στο Δημόσιο,
- Διαχείριση και Διακυβέρνηση Δεδομένων Δημοσίου Τομέα και Διασφάλιση της Συμμόρφωσης με τον ΓΚΠΔ (GDPR)

Άξονας 2.3 «Ψηφιακός Μετασχηματισμός των Επιχειρήσεων»

- Δημιουργία Ψηφιακού Οικοσυστήματος Επιχειρήσεων και Εισαγωγή Φορολογικών Κινήτρων για τη Διευκόλυνση του Ψηφιακού Μετασχηματισμού των ΜΜΕ,
- Ψηφιακός Μετασχηματισμός Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων.

Πυλώνας 3 «Απασχόληση, Δεξιότητες, Κοινωνική Συνοχή»

Άξονας 3.1 «Αύξηση των Θέσεων Εργασίας και Προώθηση της Συμμετοχής στην Αγορά Εργασίας»

- Ψηφιακός Μετασχηματισμός Συστημάτων Εργασίας,
- Μεταρρύθμιση των Ενεργητικών Πολιτικών Απασχόλησης,
- Μεταρρύθμιση των Παθητικών Πολιτικών για την Αγορά Εργασίας και την Μετάβαση από την Ανεργία στην Απασχόληση,
- Εκσυγχρονισμός και Επαναπροσδιορισμός Ρολού των Τοπικών Κέντρων Προώθησης της Απασχόλησης του ΟΑΕΔ,
- Ψηφιοποίηση ΟΑΕΔ.

Άξονας 3.2 «Ενίσχυση της Εκπαίδευσης και της Δια Βίου Μάθησης και Εκσυγχρονισμός της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης»

- Νέα Στρατηγική για τη Δια Βίου Μάθηση και το Εθνικό Σύστημα Αναβάθμισης Δεξιοτήτων,
- Προώθηση της Ποιότητας, της Καινοτομίας και της Εξωστρέφειας στα Πανεπιστήμια,
- Μεταρρύθμιση και Ανάπτυξη του Συστήματος Μαθητείας του ΟΑΕΔ,
- Εκσυγχρονισμός του Συστήματος Επαγγελματικής Κατάρτισης του ΟΑΕΔ και του ΛΑΕΚ,
- Μεταρρύθμιση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης

Άξονας 3.3 «Ενίσχυση της Προσβασιμότητας, της Αποτελεσματικότητας και της Ποιότητας του Συστήματος Υγείας»

- Μεταρρύθμιση του Συστήματος Clawback και Συμψηφισμός του με Ερευνητικές και Επενδυτικές Δαπάνες,

- Μεταρρύθμιση της Πρωτοβάθμιας Υγειονομικής Περίθαλψης,
- Υλοποίηση Εθνικού Προγράμματος Πρόληψης της Δημόσιας Υγείας «Σπύρος Δοξιάδης»,
- Μεταρρύθμιση των Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας,
- Οργανωτικές Μεταρρυθμίσεις στο Σύστημα Υγείας (ΚΕΤΕΚΝΥ, ΟΔΙΠΥ),
- Ανακαινίσεις και Εκσυγχρονισμός Νοσοκομείων σε Ολόκληρη την Ελλάδα,
- Ψηφιακός Μετασχηματισμός του Τομέα της Υγείας,
- Σύστημα Κατ'οίκον Νοσηλείας και Περίθαλψης.

Άξονας 3.4 «Αύξηση της Πρόσβασης σε Αποτελεσματικές και Χωρίς Αποκλεισμούς Κοινωνικές Πολιτικές»

- Ενίσχυση Παιδικής Προστασίας,
- Υποστήριξη Ατόμων με Αναπηρία,
- Κοινωνική Ενσωμάτωση Ευάλωτων Ομάδων,
- Ψηφιακός Μετασχηματισμός Κοινωνικής Υποστήριξης,
- Προστασία του Συστήματος Κοινωνικών Παροχών από Αθέμιτες Πρακτικές,
- Ενίσχυση της Διαφορετικότητας και Καταπολέμηση των Διακρίσεων,
- Μονάδες Παιδικής Μέριμνας σε Χώρους Εργασίας,
- Ένταξη των Προσφυγών στην Αγορά Εργασίας,
- Ψηφιακός Μετασχηματισμός Συστήματος Μετανάστευσης και Ασύλου

Πυλώνας 4 «Ιδιωτικές επενδύσεις και μετασχηματισμός της οικονομίας»

Άξονας 4.2 «Εκσυγχρονισμός της Δημόσιας Διοίκησης»

- Μεταρρύθμιση της Δημόσιας Διοίκησης,
- Καταπολέμηση του Παραεμπορίου και Προστασία της Πνευματικής Ιδιοκτησίας,
- Πλατφόρμα Κρατικών Ενισχύσεων,
- Μεταρρύθμιση για Μεγαλύτερη Διαφάνεια σε Θέματα Εταιρικής Διακυβέρνησης (βελτίωση του πλαισίου AML/CFT),
- Ψηφιακή Μεταρρύθμιση Δημοσίου Λογιστικού Συστήματος,
- Σύγχρονο Θεσμικό Πλαίσιο για τις Κρατικές Επιχειρήσεις,
- Ψηφιακός Μετασχηματισμός Δημοσιονομικής Διαχείρισης και Εποπτείας στη Γενική Κυβέρνηση και Ηλεκτρονική Τιμολόγηση
- Ψηφιακός Μετασχηματισμός του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων

Άξονας 4.5 «Προώθηση της Έρευνας και της Καινοτομίας»

- Αναβάθμιση Υποδομών Ερευνητικών Κέντρων Εποπτείας Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Καινοτομίας (ΓΓΕΚ)
- Ενίσχυση Βασικής και Εφαρμοσμένης Έρευνας,
- Ερευνώ – Δημιουργώ – Καινοτομώ,
- Χρηματοδότηση της Καινοτομίας - Horizon 2020,
- Εξωστρέφεια Έρευνας και Καινοτομίας.

Άξονας 4.6 «Εκσυγχρονισμός και Βελτίωση της Ανθεκτικότητας Κύριων Κλάδων Οικονομίας της Χώρας»

- Πρόγραμμα Βελτίωσης Οδικής Ασφάλειας,

- Έξυπνες Περιβαλλοντικές και Πολιτιστικές Υποδομές (Smart Infrastructure),
- Παρεμβάσεις Αναβάθμισης σε Περιφερειακά Αεροδρόμια,
- Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Υποδομών και Μεταφορών,
- Απλοποίηση Διαδικασιών Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών,
- Μεταρρύθμιση της Απασχόλησης στον Πολιτιστικό Τομέα,
- Ο Πολιτισμός ως Κινητήριο Μοχλός Ανάπτυξης,
- Υποδομές για την Συνδρομή του Πολιτισμού στην «Ασημένια Οικονομία» και Αξιοποίηση της Τέχνης για την Βελτίωση της Ψυχικής Υγείας,
- Πολιτιστικές και Φυσικές Διαδρομές,
- Προστασία Εμβληματικών Τόπων και Μνημείων Πολιτιστικής Κληρονομιάς από την Κλιματική Αλλαγή,
- Αναβάθμιση Καλλιτεχνικής Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης,
- Δημιουργία Πολιτιστικών Διάδρομων,
- Ανάπτυξη Δεξιοτήτων Εργαζομένων Πολιτιστικού Τομέα,
- Τουριστική Ανάπτυξη

Επένδυση στην ανάπτυξη και στην διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος με παρεμβάσεις για τον τουρισμό υγείας και ευεξίας (αξιοποίηση ιαματικών πηγών), τον αγροτουρισμό και την γαστρονομία, την αναβάθμιση των τουριστικών λιμανιών, τον καταδυτικό τουρισμό, την προσβασιμότητα στις παραλίες. Στόχοι, η βελτίωση της ποιότητας του τουριστικού προϊόντος, η βελτίωση της απόδοσης των υφιστάμενων τουριστικών επενδύσεων και η διεύρυνση της τουριστικής περιόδου.

- Αναβάθμιση Δεξιοτήτων στον Τομέα του Τουρισμού,
- Ανάπτυξη Επιχειρηματικών Πάρκων,

- Έξυπνη Μεταποίηση,
- Μετασχηματισμός στον Γεωργικό Τομέα
- Ψηφιακός Μετασχηματισμός Αγροτοδιατροφικού Τομέα

Άξονας 4.7 «Βελτίωση της Ανταγωνιστικότητας και Προώθηση Ιδιωτικών Επενδύσεων και Εξαγωγών»

- Τροποποίηση του Νομικού Πλαισίου για την Προσέλκυση Στρατηγικών Επενδύσεων – Ειδικές Ενισχύσεις για την Προσέλκυση Εμβληματικών Διεθνών Επενδύσεων,
- Διευκόλυνση Εμπορίου,
- Απλούστευση Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος,
- Διευκόλυνση της Επιχειρηματικής Δραστηριότητας,
- Τεχνική Βοήθεια.΄

3.4 Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης , Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας 2021- 2025

Το μεγαλύτερο τμήμα των προτεινόμενων έργων αφορούν σε έργα υποδομών, καθώς και στην υιοθέτηση σύγχρονων μέσων για την προώθηση του ψηφιακού μετασχηματισμού της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, με στόχο τη βελτίωση του επιπέδου εξυπηρέτησης πολιτών και επιχειρήσεων. Ποσό άνω των 20 εκατομμυρίων ευρώ προβλέπεται επίσης για την ενίσχυση δομών παροχής κοινωνικών υπηρεσιών και υπηρεσιών φροντίδας.

Οι άξονες προτεραιότητας του Επιχειρησιακού Προγράμματος της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας κατανέμονται ως εξής :

1. Ενισχύοντας συνθήκες ισόρροπης ανάπτυξης υποδομών και προσβασιμότητας στη Δυτική Ελλάδα
 - ✓ Βαδίζοντας προς μία Δυτική Ελλάδα με ολοκληρωμένες υποδομές και έξυπνες μεταφορές
 - ✓ Επενδύοντας στη γνώση
 - ✓ Συνδέοντας τις υποδομές έρευνας, καινοτομίας και τεχνολογίας
2. Προς μία Κοινωνική Ανθεκτική Δυτική Ελλάδα με έμφαση στον πολίτη
 - ✓ Κοινωνική συνοχή και άρση αποκλεισμών με βάση τον Ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων
 - ✓ Χτίζοντας νέες δυναμικές στη δημόσια υγεία και πρόνοια
 - ✓ Βελτιώνοντας την ποιότητα ζωής όλων
 - ✓ Προάγοντας τη δύναμη του εθελοντισμού
3. Καινοτομία, Αειφορία, Ανταγωνιστικότητα και Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή : τα θεμέλια της Δυτικής Ελλάδας
 - ✓ Διαμορφώνοντας οικοσύστημα καινοτομίας με έμφαση στην νεοφυή και εξωστρεφή επιχειρηματικότητα
 - ✓ Σύγχρονη και ανταγωνιστική αγροτική οικονομία με διεθνή εμβέλεια
 - ✓ Ανασυγκρότηση παραγωγικής βάσης μέσω υψηλής εξειδίκευσης και αξιοποίησης της καινοτομίας
 - ✓ Σχεδίαση και ορθολογική διαχείριση πόρων για μία αειφόρο Δυτική Ελλάδα
4. Αναδεικνύοντας τα κρυφά αναπτυσσόμενα πλεονεκτήματα του παραγωγικού περιβάλλοντος : τουρισμός, πολιτισμός
 - ✓ Δυναμική ένταξη στο χάρτη των δημοφιλών και εναλλακτικών τουριστικών προορισμών
 - ✓ Υιοθετώντας το μοντέλο της γαλάζιας ανάπτυξης

- ✓ Ανάδειξη και αξιοποίηση πολιτιστικής ταυτότητας μέσω διατομεακών συμπράξεων
- 5. Σύγχρονα μέσα και ψηφιακός μετασχηματισμός για την διαμόρφωση νέου μοντέλου περιφερειακής διακυβέρνησης
- ✓ Τολμηρές μεταρρυθμίσεις για μία έξυπνη, διαφανή και ανοιχτή διακυβέρνηση
- ✓ Αναπτύσσοντας συστημικά αντανakλαστικά ετοιμότητας
- ✓ Βελτιώνοντας την ετοιμότητα απόκρισης της περιφέρειας σε ζητήματα καθημερινότητας των πολιτών
- 6. Διαμορφώνοντας περιφερειακή συνείδηση
- ✓ Εμβληματικοί Μηχανισμοί Στήριξης, Συντονισμού και Διάγνωσης Αναγκών
- ✓ Ολυμπιακή Περιφέρεια: Αλλάζοντας και διαφοροποιώντας την εικόνα της Περιφέρειας
- ✓ Μετεξέλιξη σε κέντρο διαπεριφερειακής δικτύωσης και συνεργασίας

Πράσινο Ταμείο – Χρηματοδοτικά Προγράμματα 2024–2025

Το Πράσινο Ταμείο αποτελεί έναν κρίσιμο χρηματοδοτικό μηχανισμό υποστήριξης της τοπικής αυτοδιοίκησης για την υλοποίηση έργων που συμβάλλουν στην προστασία του περιβάλλοντος, στην προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και στην ενίσχυση της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης. Μέσω των προγραμμάτων του για την περίοδο 2024–2025 – με κυριότερο το πρόγραμμα «Δράσεις Περιβαλλοντικού Ισοζυγίου 2025–2026» – οι Δήμοι έχουν τη δυνατότητα να σχεδιάσουν και να υλοποιήσουν ολοκληρωμένες πράσινες παρεμβάσεις, με δυνατότητα κάλυψης έως και 100% του επιλέξιμου προϋπολογισμού.

Πρόκειται για ένα ιδιαίτερα χρήσιμο εργαλείο, το οποίο επιτρέπει στις τοπικές αρχές:

- α) να προχωρήσουν στην πράσινη αναβάθμιση του αστικού και περιαστικού τους περιβάλλοντος,
- β) να υλοποιήσουν καινοτόμες δράσεις προσαρμογής στην κλιματική κρίση και

γ) να ενισχύσουν την ποιότητα ζωής και την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση των τοπικών κοινωνιών.

Επιπλέον, στο πλαίσιο της ενίσχυσης της πρόσβασης των μικρών, νησιωτικών και ορεινών δήμων στα χρηματοδοτικά εργαλεία του Ταμείου, προβλέπεται η δυνατότητα χρηματοδότησης τεχνικής υποστήριξης για την υποβολή προτάσεων, ενώ η συνολική χρηματοδοτική κατανομή για το 2025 ξεπερνά τα 112 εκατ. ευρώ για προγράμματα που καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα περιβαλλοντικών και κλιματικών παρεμβάσεων.

3.5 Επιπρόσθετα Ευρωπαϊκά και Διεθνή προγράμματα

Από τα ευρωπαϊκά και διεθνή προγράμματα, οι Δήμοι μπορούν να εστιάσουν ενδεικτικά στην κατάρτιση ανταγωνιστικών αλλά και άλλου χαρακτήρα προτάσεων για:

Προγράμματα URBACT

Τα προγράμματα URBACT αποτελούν προγράμματα υιοθέτησης έξυπνων πρακτικών μεταξύ των κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης με στόχο τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη. Το URBACT απευθύνεται σε όλους τους βασικούς φορείς που διαμορφώνουν βιώσιμες αστικές πολιτικές ανάπτυξης σε ευρωπαϊκό, εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο: αρμοδίους για τη λήψη αποφάσεων, δημοτικό προσωπικό, διαχειριστικές αρχές επιχειρησιακών προγραμμάτων, κλπ. Συνεπώς αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο σε επίπεδο τοπικής ανάπτυξης το οποίο συνδέει έναν Δήμο (ανεξαρτήτως πληθυσμιακού μεγέθους) με μια αντίστοιχη δημοτική αρχή οποιασδήποτε Ευρωπαϊκής Πόλης συμμετέχει στο URBACT.

Γενικά το πρόγραμμα URBACT υποστηρίζει πόλεις, περιφέρειες, μητροπολιτικές περιοχές, αντίστοιχες επαρχιακές, περιφερειακές και εθνικές αρχές, πανεπιστήμια

και ερευνητικά κέντρα, μη κυβερνητικές οργανώσεις, επιμελητήρια και οργανισμούς. Τα προγράμματα URBACT ανήκουν στην κατηγορία των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων και χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ και από εθνικούς πόρους μέσω του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων.

Οι κύριες δραστηριότητές του προγράμματος URBACT με εφαρμογή σε τοπικό επίπεδο για τους φορείς άσκησης πολιτικής, αφορούν σε 3 κύριες κατηγορίες:

A) Ανάπτυξη διακρατικών συνεργασιών: ενισχύει τις πόλεις στην ανάπτυξη ενός δικτύου συνεργασίας για την αντιμετώπιση προκλήσεων στους τομείς της κοινωνικής συνοχής και της τοπικής οικονομικής ανάπτυξης.

B) Προγράμματα ενίσχυσης και ανταλλαγής γνώσης: ενισχύουν την ανταλλαγή καλών πρακτικών μεταξύ Ευρωπαϊκών πόλεων με έμφαση στη βιώσιμη αστική ανάπτυξη.

Γ) Προγράμματα ανάπτυξης δεξιοτήτων: ενισχύουν τον εμπλουτισμό των γνώσεων και την ανάπτυξη δεξιοτήτων για την αντιμετώπιση σύνθετων κοινωνικό-οικονομικών προκλήσεων.

Τα προγράμματα URBACT χρηματοδοτούν 3 κατηγορίες δικτύων⁶:

A) Δίκτυα Σχεδιασμού Δράσεων (Action Planning Networks): για τη βελτίωση των ικανοτήτων των πόλεων να σχεδιάζουν ολοκληρωμένες στρατηγικές/σχέδια δράσης με στόχο τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη.

B) Δίκτυα Υλοποίησης δράσεων (Implementation Networks): για τη βελτίωση των ικανοτήτων των πόλεων να εφαρμόζουν ολοκληρωμένες στρατηγικές/σχέδια δράσης με στόχο τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη.

Γ) Δίκτυα Μεταφοράς καλών πρακτικών (Transfer Networks): για τη βελτίωση των ικανοτήτων των πόλεων να εφαρμόζουν ολοκληρωμένες στρατηγικές/σχέδια δράσης υιοθετώντας, μεταφέροντας και χρησιμοποιώντας, σε τοπικό επίπεδο, καλές

πρακτικές που έχουν προσδιοριστεί στον τομέα της ολοκληρωμένης βιώσιμης αστικής ανάπτυξης.

Leader 2021-2027

Η Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤοΚ /CLLD), βασισμένη στην προσέγγιση LEADER, είναι μια μέθοδος σχεδιασμού και υλοποίησης τοπικών ολοκληρωμένων αναπτυξιακών στρατηγικών, με τη συμμετοχή εταίρων σε τοπικό επίπεδο, προκειμένου να αντιμετωπισθούν αποτελεσματικά οι οικονομικές, κοινωνικές, περιβαλλοντικές και δημογραφικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι αγροτικές περιοχές.

Είναι ένα ιδιαίτερα ισχυρό εργαλείο προκειμένου οι Δημοτικές κοινότητες:

- α) να κάνουν σταθερά βήματα προς πιο αποτελεσματικές μορφές οικονομικής, βιώσιμης και «χωρίς αποκλεισμούς» ανάπτυξης, σύμφωνα με τη στρατηγική «Ευρώπη 2020»,
- β) να «καινοτομήσουν» προκειμένου να αντιμετωπισθούν τα κοινωνικο-οικονομικά προβλήματα των αγροτικών περιοχών της χώρας και
- γ) να ενισχύσουν την κοινωνική συνοχή στις αγροτικές περιοχές.

Μηχανισμός «Συνδέοντας την Ευρώπη»- «Connecting Europe Facility-CEF»

Αποτελεί ένα εργαλείο που χρηματοδοτεί βασικά έργα στους τομείς των μεταφορών, της ψηφιακής τεχνολογίας και της ενέργειας. Την περίοδο 2021-2027 του χρηματοδοτικού εργαλείου «Συνδέοντας την Ευρώπη» αναφέρονται επιγραμματικά τα εξής:

Στον τομέα των μεταφορών, θα προωθήσει διαλειτουργικά και πολυτροπικά δίκτυα για την ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό των σιδηροδρομικών, οδικών, εσωτερικών

πλωτών και θαλάσσιων υποδομών, ενώ παράλληλα θα προαγάγει ασφαλή και προστατευμένη κινητικότητα. Θα δοθεί προτεραιότητα στην περαιτέρω ανάπτυξη των διευρωπαϊκών δικτύων μεταφορών (ΔΕΔ-M), με έμφαση σε διασυνοριακά έργα με ενωσιακή προστιθέμενη αξία.

Στον τομέα της ενέργειας, στόχος του προγράμματος είναι να συμβάλει στην περαιτέρω ολοκλήρωση της ευρωπαϊκής αγοράς ενέργειας, βελτιώνοντας τη διαλειτουργικότητα των ενεργειακών δικτύων σε διασυνοριακό και διατομεακό επίπεδο και διευκολύνοντας την απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές και την ασφάλεια του εφοδιασμού. Προβλέπεται επίσης χρηματοδότηση για διασυνοριακά έργα στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

Στον τομέα της ψηφιακής συνδεσιμότητας, το πεδίο εφαρμογής του προγράμματος διευρύνεται ώστε να αντικατοπτρίζει το γεγονός ότι ο ψηφιακός μετασχηματισμός της οικονομίας και της κοινωνίας εν γένει εξαρτάται από την καθολική πρόσβαση σε αξιόπιστα και οικονομικά προσιτά δίκτυα υψηλής και πολύ υψηλής χωρητικότητας. Θα δοθεί προτεραιότητα σε έργα που δημιουργούν πρόσθετη εδαφική κάλυψη για τα νοικοκυριά.

Δίνει έμφαση στις συνέργειες μεταξύ των τομέων των μεταφορών, της ενέργειας και της ψηφιακής τεχνολογίας. Για τον σκοπό αυτόν, προβλέπει την έγκριση διατομεακών προγραμμάτων εργασιών που θα επιτρέπουν την παρέμβαση σε τομείς όπως η συνδεδεμένη και η αυτοματοποιημένη κινητικότητα ή τα εναλλακτικά καύσιμα.

Χρηματοδοτικό εργαλείο NextGenerationEU

Στο πλαίσιο ανάκαμψης της Ευρωπαϊκής Οικονομίας από τις επιπτώσεις της πανδημίας του COVID-19, δημιουργήθηκε στο εργαλείο NextGenerationEU που αποτελεί ένα νέο μέσο ανάκαμψης που συνδυάζεται με το Πολυετές Δημοσιονομικό

Πλαίσιο της Προγραμματικής Περιόδου 2021-2027. Η κεντρική αυτή ιδέα του Ευρωπαϊκού πακέτου ανάκαμψης βασίζεται σε τέσσερις στόχους πολιτικής:

2. Προώθηση της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής της Ένωσης
3. Ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής ανθεκτικότητας
4. Μετριασμός των κοινωνικών και οικονομικών επιπτώσεων της κρίσης
5. Υποστήριξη του πράσινου και ψηφιακού μετασχηματισμού.

Ο Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (Recovery and Resilience Facility - RRF) συστάθηκε για την αντιμετώπιση της COVID-19 κρίσης και τη στήριξη της μετάβασης σε μια πράσινη και ψηφιακή οικονομία. Ο Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας με συνολικό προϋπολογισμό 672,5 δις ευρώ (εκ των οποίων 312,5 δις ευρώ επιχορηγήσεις και 360 δις ευρώ με τη μορφή δανείων) θα στηρίξει μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις, ιδίως σε πράσινες και ψηφιακές τεχνολογίες, μεδιαρκή αντίκτυπο στην παραγωγικότητα και την ανθεκτικότητα της οικονομίας της Ένωσης¹¹.

Το 70% των πόρων του RRF πρέπει να δεσμευτεί τα έτη 2021 και 2022 και το 30% των πόρων το έτος 2023. Για την υλοποίηση, τα Κράτη-Μέλη καταρτίζουν εθνικά σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας αναλύοντας τις προβλεπόμενες μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις και τα οποία εγκρίνονται από την Επιτροπή.

[ELENA: European Local ENergy Assistance](#)

Η πρωτοβουλία ELENA αποτελεί ένα χρηματοδοτικό εργαλείο τεχνικής βοήθειας προς τα κράτη μέλη της ΕΕ σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο με σκοπό την επιτάχυνση των εγκεκριμένων επενδύσεων στους τομείς της βιώσιμης αστικής κινητικότητας, των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, και την αύξηση των ενεργειακών αποδόσεων σε δημόσια και ιδιωτικά κτήρια. Ξεκίνησε να υλοποιεί δράσεις από το 2009 και θα

συνεχίσει και την νέα περίοδο 2021-2027 σε αντίθεση με τις προηγούμενες χρηματοδοτικές πρωτοβουλίες. Χρηματοδοτεί μέχρι και το 90% των δράσεων που απαιτούνται για την ωρίμανση του έργου. Το ELENA χρηματοδοτεί μόνο την Τεχνική υποστήριξη, ενώ οι πόροι για την υλοποίηση θα πρέπει να αναζητηθούν είτε μέσω άλλων χρηματοδοτικών εργαλείων είτε μέσω ιδίων πόρων του φορέα.

Το ELENA αποτελεί κοινή πρωτοβουλία της ΕΤΕπ (Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων) και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζοντας 2020» (Horizon 2020).

Στόχος του ELENA είναι να χρηματοδοτηθούν επενδυτικά προγράμματα τα οποία αφορούν:

- Επενδύσεις στην αύξηση της ενεργειακής απόδοσης σε δημόσια και ιδιωτικά κτίρια, συμπεριλαμβανομένων των κατοικιών κοινωνικής στέγασης και του φωτισμού οδών και πλατειών
- Ενσωμάτωση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ) στο δομημένο περιβάλλον
- Επενδύσεις σε αναβάθμιση, επέκταση ή την κατασκευή νέων δικτύων τηλεθέρμανσης / τηλεψύξης, συμπεριλαμβανομένων των δικτύων που βασίζονται σε συνδυασμένη παραγωγή θερμότητας και ηλεκτρισμού (CHP), αποκεντρωμένα συστήματα CHP (σε κτίριο ή επίπεδο γειτονιάς)
- Αστικές μεταφορές προκειμένου να υποστηριχθεί η αύξηση της ενεργειακής αποδοτικότητας και της ενσωμάτωσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας

[Πρόγραμμα για την Απασχόληση και την Κοινωνική Καινοτομία \(EaSI\)](#)

Το πρόγραμμα για την Απασχόληση και την Κοινωνική Καινοτομία (EaSI) είναι ένας χρηματοδοτικός μηχανισμός που διαχειρίζεται η ίδια η Ευρωπαϊκή Ένωση και αποσκοπεί

- i. Στην προαγωγή ποιοτικής και βιώσιμης απασχόλησης υψηλού επιπέδου,
- ii. Τη διασφάλιση επαρκούς και κατάλληλης κοινωνικής προστασίας,
- iii. Την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και της φτώχειας και
- iv. Τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας. Το EaSI περιλαμβάνει τρεις άξονες:
- v. Τον εκσυγχρονισμό της κοινωνικής πολιτικής και της πολιτικής για την απασχόληση - άξονας PROGRESS·
- vi. Την επαγγελματική κινητικότητα - άξονας EURES·
- vii. Την πρόσβαση στις μικροχρηματοδοτήσεις και την κοινωνική επιχειρηματικότητα - άξονας Μικροχρηματοδοτήσεις και Κοινωνική επιχειρηματικότητα.

Για την περίοδο 2021-2027, το πρόγραμμα EaSI θα αποτελεί μέρος του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου+ (ΕΚΤ+).

LIFE (2021-2027)

Το πρόγραμμα LIFE+ αποτελεί ένα εργαλείο χρηματοδότησης δράσεων που αποσκοπούν στην προστασία του περιβάλλοντος και την μείωση των επιπτώσεων από την κλιματική αλλαγή. Το LIFE+ συμβάλλει στην αειφόρο ανάπτυξη και στην επίτευξη των σκοπών και στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», στηρίζει την εφαρμογή του 7ου Προγράμματος Δράσης για το Περιβάλλον και άλλες στρατηγικές και σχέδια της ΕΕ για το περιβάλλον και για το κλίμα. Οι κύριες συνιστώσες του νέου προγράμματος LIFE (2021-2027) θα έχουν ως εξής:

Συνέχιση της στήριξης για τη μετάβαση σε μια κυκλική οικονομία και τη βελτίωση του μετριασμού της κλιματικής αλλαγής: στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται η παροχή

χρηματοδότησης για την υλοποίηση πολιτικών στόχων-οροσήμων σύμφωνα με το στρατηγικό μακρόπνοο όραμα της ΕΕ για μια ευημερούσα, σύγχρονη, ανταγωνιστική και ουδέτερη ως προς το κλίμα οικονομία έως το 2050. Δράσεις θα στηρίξουν την πλήρη μετάβαση σε μια κυκλική οικονομία, την προστασία και τη βελτίωση της ποιότητας του αέρα και των υδάτων, την εφαρμογή του πλαισίου πολιτικής του 2030 για την ενέργεια και το κλίμα, και τη τήρηση των δεσμεύσεων της Ένωσης στο πλαίσιο της Συμφωνίας του Παρισιού για την κλιματική αλλαγή.

Αυξημένη προσοχή στη στήριξη της μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας: ένα νέο ειδικό υποπρόγραμμα θα προσελκύσει επενδύσεις και θα στηρίξει τις δραστηριότητες που επικεντρώνονται στην ενεργειακή απόδοση και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, ιδίως στους οικονομικούς τομείς και στις περιοχές της Ευρώπης που υστερούν ως προς τη μετάβαση αυτή.

Αυξημένη προσοχή στη φύση και τη βιοποικιλότητα: παραδοσιακή συνιστώσα του προγράμματος LIFE, τα νέα ειδικά «στρατηγικά έργα για τη φύση» για όλα τα κράτη μέλη θα στηρίξουν την ενσωμάτωση σκοπών σχετικών με πολιτικές για τη φύση και τη βιοποικιλότητα σε άλλες πολιτικές και άλλα χρηματοδοτικά προγράμματα, όπως η γεωργία και η αγροτική ανάπτυξη, για μια πιο συνεπή προσέγγιση μεταξύ των διαφόρων τομέων.

Απλή και ευέλικτη προσέγγιση: το πρόγραμμα θα επικεντρώνεται στην ανάπτυξη και την υλοποίηση καινοτόμων τρόπων αντιμετώπισης των περιβαλλοντικών και κλιματικών προκλήσεων.

Πρόγραμμα «Ψηφιακή Ευρώπη 2021-2027»

Το πρόγραμμα χρηματοδοτεί δράσεις ψηφιακής αναβάθμισης δημόσιων οργανισμών και επιχειρήσεων και συνεπώς θα επιφέρει την επιτάχυνση του ψηφιακού μετασχηματισμού των ευρωπαϊκών κοινωνιών και οικονομιών. Το

πρόγραμμα θα διαρκέσει καθ' όλη τη διάρκεια του Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου (ΠΔΠ) 2021-2027 και θα διαθέτει σημαντικό συνολικό προϋπολογισμό ύψους 7,588 δισ. ευρώ.

Μέσω του προγράμματος θα χρηματοδοτηθούν έργα σε πέντε σημαντικούς τομείς όπου θα γίνει ο διαμοιρασμός της συνολικής χρηματοδότησης. Οι τομείς αυτοί είναι:

- Πληροφορική υψηλών επιδόσεων: 2.226.914.000 €
- Τεχνητή νοημοσύνη: 2.061.956.000 €
- Κυβερνοασφάλεια και εμπιστοσύνη: 1.649.566.000 €
- Προηγμένες ψηφιακές δεξιότητες: 577.347.000 €
- Ανάπτυξη, βέλτιστη χρήση των ψηφιακών δυνατοτήτων και διαλειτουργικότητα: 1.072.217.000 €

Μια σημαντική ιδιότητα του προγράμματος αφορά τη σύνδεση του με τους στόχους της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, αποσκοπώντας στη μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος του ψηφιακού τομέα που σήμερα ευθύνεται για το 4% των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου παγκοσμίως.

Μέσω του προγράμματος θα προωθηθεί η δημιουργία ενός δικτύου ευρωπαϊκών κόμβων ψηφιακής καινοτομίας που θα παρέχει πρόσβαση σε τεχνολογική εμπειρογνωμοσύνη για τις επιχειρήσεις - ιδίως τις ΜΜΕ - και τις δημόσιες διοικήσεις. Σκοπός των κόμβων θα είναι η σύνδεση της βιομηχανίας με τις επιχειρήσεις και τις διοικήσεις που χρειάζονται νέες τεχνολογικές λύσεις, αφενός, και τις εταιρείες που έχουν λύσεις έτοιμες για την αγορά, αφετέρου. Με μια ευρεία γεωγραφική κάλυψη σε ολόκληρη την Ευρώπη, οι κόμβοι θα κατέχουν κεντρικό ρόλο στην υλοποίηση του προγράμματος²⁴.

Καταληκτικά θα πρέπει να τονιστεί ότι ο κανονισμός του προγράμματος επιτρέπει και την χρηματοδότηση από ιδιωτικούς πόρους εάν απαιτηθεί από την φύση του εκάστοτε έργου.

Ορίζοντας Ευρώπη - HORIZON EUROPE (2021-2027)

Η πρόταση της Ε. Επιτροπής για το επόμενο Πρόγραμμα – Πλαίσιο για την Έρευνα και Καινοτομία (2021-2027)

(Προτεινόμενος προϋπολογισμός 94,1 δισ. €)

Κεντρικός στόχος του Ορίζοντα – Ευρώπη (Ο-Ε) είναι η μεγιστοποίηση του επιστημονικού, οικονομικού και κοινωνικού αντίκτυπου των επενδύσεων της Ένωσης στην έρευνα και την καινοτομία. Προς την κατεύθυνση αυτή θα επιδιωχθεί, μεταξύ άλλων, η προσέλκυση πρόσθετων επενδύσεων από τη βιομηχανία και τα κράτη μέλη, η εμβάθυνση της σχέσης μεταξύ επιστήμης και κοινωνίας και η μεγιστοποίηση των οφελών από την αλληλεπίδρασή τους μέσω δράσεων που θα διασφαλίζουν τη δέσμευση και τη συμμετοχή των πολιτών και των οργανώσεων τους σε όλα τα στάδια και επίπεδα (χάραξη πολιτικής, υλοποίηση).

Το Πρόγραμμα Ορίζοντας-Ευρώπη (ΟΕ) θα αποτελείται από τους εξής τρεις πυλώνες:

- Ανοικτή επιστήμη
- Παγκόσμιες προκλήσεις και ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας
- Ανοικτή καινοτομία

Οι τρεις πυλώνες θα συνδέονται μεταξύ τους και θα συμπληρώνονται από ένα 4ο, οριζόντιο τμήμα για την ενίσχυση του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας.

Επιπρόσθετα υπάρχουν και τα προγράμματα :

- EUROPE FOR CITIZENS
- Erasmus +
- Interreg

- Πρόγραμμα "Ορίζοντας 2027"
- Πρόγραμμα Δικαιώματα, Ισότητα και Ιθαγένεια,
- Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας για τους Απόρους (TEBA)
- Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης
- Επιπρόσθετες δυνατότητες δίνουν τα παρακάτω χρηματοδοτικά εργαλεία:
- Crowdfunding: Χρηματοδότηση από το πλήθος: Η συμμετοχική χρηματοδότηση είναι μεγάλης σημασίας συνδυάζει παρεμβάσεις σε καίριους τομείς για τους ΟΤΑ και δίνει τη δυνατότητα στους τοπικούς φορείς να βρουν νέους τρόπους αναζήτησης επενδύσεων και εύρεσης πόρων για δράσεις. Η υλοποίηση της πλατφόρμας για ένα Δήμο αποτελεί μια μοναδική στρατηγική ευκαιρία με απτά οφέλη σε βραχυπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο επίπεδο.
- Συμπράξεις Δημοσίου – Ιδιωτικού τομέα ΣΔΙΤ
- Συμβάσεις Ενεργειακής Απόδοσης ΣΕΑ, επιτρέπουν τη χρηματοδότηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης μέσω προβλεπόμενων μειώσεων του ενεργειακού κόστους.
- Συμβάσεις παραχώρησης, είναι ένα είδος εταιρικής σχέσης μεταξύ του δημόσιου τομέα και μιας (συνήθως) ιδιωτικής εταιρείας που έχει αποδείξει την προστιθέμενη αξία της σε έναν συγκεκριμένο τομέα, (πχ υλοποίηση έργων υποδομής).
- Δανειοδότηση από Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων (Χρηματοδοτικό Πρόγραμμα Ιδίων Πόρων, Αναβάθμιση Δημοτικού Οδοφωτισμού, Αναχρηματοδότηση Δανείων, Δάνεια ΕΤΕπ - ΤΠ&Δ, Ενεργειακός Συμψηφισμός, Αντικατάσταση Εξοπλισμού Καθαριότητας, Πρόγραμμα Απαλλοτριώσεων, Χρηματοδότηση Μελετών).

4. ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ

4.1 ΟΡΑΜΑ, ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΕΡΥΜΑΝΘΟΥ

1. Θεσμικό Πλαίσιο & Αποστολή

Το ισχύον θεσμικό πλαίσιο των Ο.Τ.Α. ορίζει την αποστολή του Δήμου ως:

«Τη διακυβέρνηση των τοπικών υποθέσεων και την παροχή δημόσιων αγαθών και υπηρεσιών για την ικανοποίηση αναγκών των κατοίκων και των τοπικών φορέων, με απώτερο σκοπό τη βιώσιμη κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη της περιοχής.»

Σε έναν ορεινό Δήμο με μικρό πληθυσμό, αυτή η αποστολή αποκτά ιδιαίτερη σημασία καθώς απαιτεί ευέλικτες, προσαρμοσμένες λύσεις για:

- τον περιορισμό της ερημοποίησης,
- την αντιμετώπιση της ηλικιακής γήρανσης,
- τους φυσικούς κινδύνους,
- την ανάδειξη του ορεινού τοπίου μέσω βιώσιμου τουρισμού.

2. Στρατηγικοί Στόχοι

Ο Δήμος επιδιώκει την ισόρροπη και βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής, διαχειριζόμενος τους περιβαλλοντικούς, οικονομικούς και κοινωνικούς πόρους του. Ειδικότερα:

- Διαχείριση υποδομών & περιβάλλοντος

Εκσυγχρονισμός των οδικών αξόνων με έμφαση στην ασφάλεια, αποκατάσταση κατολισθημένων τμημάτων, προστασία δασικών εκτάσεων από πυρκαγιές και συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης για πλημμύρες–πυρκαγιές.

- Ενεργειακή βιωσιμότητα

Εφαρμογή προγραμμάτων εξοικονόμησης και μικρών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ήπιες ΑΠΕ σε δασικές ή γεωργικές περιοχές) και ενεργειακή κοινότητα.

- Ανάπτυξη τοπικής οικονομίας

Στήριξη μικρών επιχειρήσεων, απομακρυσμένων κοινοτήτων και νεανικής επιχειρηματικότητας με επιστροφή νέων στον τόπο, αξιοποίηση ψηφιακών

υποδομών (5G, τηλεργασία), πιστοποίηση προϊόντων, σύμπραξη με αγροδιατροφικό τομέα.

- Κοινωνική συνοχή & ποιότητα ζωής

Ενίσχυση κοινωνικών υπηρεσιών για ηλικιωμένους, ευπαθείς ομάδες και νέα ζευγάρια· διαδραστικοί χώροι για νέους· συμπράξεις με δημοτικά ιατρεία και κινητά ιατρεία συνεργασίας με περιφέρειες.

- Παιδεία & αθλητισμός

Στήριξη εκπαιδευτικών δομών σε απομακρυσμένα χωριά, εκσυγχρονισμός αθλητικών εγκαταστάσεων (γήπεδα, μονοπάτια, κοινόχρηστοι χώροι υπαίθριου αθλητισμού) με πρόσβαση για ΑΜΕΑ.

- Τουρισμός & πολιτισμός

Πρώθηση ορεινού, αγροτουρισμού, θρησκευτικού και πολιτιστικού τουρισμού, «έξυπνες» διαδρομές πεζοπορίας / ποδηλασίας, αξιοποίηση ψηφιακών πλατφορμών και θεματικών πακέτων θερινής–χειμερινής διάρκειας.

- Πολιτισμός & ταυτότητα

Ολοκληρωμένος σχεδιασμός ανάδειξης μνημείων και ιστοριών, συμμετοχή με νέους σε πολιτιστικά δρώμενα—φωτογραφία, μουσική, τοπικά φεστιβάλ—με στόχο τη συνέχιση της ιστορικής μνήμης στο πλαίσιο διεθνών πολιτιστικών δικτύων.

3. Όραμα και Αρχές

Ο Δήμος σχεδιάζει να αποκτήσει τη μορφή:

- ✓ Πρότυπου φορέα, που συνδυάζει την αποτελεσματική αυτοδιοίκηση με καινοτόμες δράσεις, αξιοποιώντας γεωγραφική και πολιτιστική κληρονομιά
- ✓ Σύγχρονου, συμμετοχικού φορέα, φιλικού προς τον πολίτη και προς τις νέες τεχνολογίες (π.χ. e-governance), ενισχύοντας τη διαφάνεια, τη συμμετοχή αλλά και την εκπαίδευση των κατοίκων σε ψηφιακές δεξιότητες
- ✓ Επενδυτή στην κοινωνική οικονομία, προσφέροντας ευκαιρίες ειδικά για νέους—κοινωνικές επιχειρήσεις, εναλλακτική γεωργία, τοπικές συμπράξεις
- ✓ Φορέα προσβασιμότητας και ισότητας, με έμφαση στη στήριξη ευπαθών ομάδων, με δομές για εμπορία προϊόντων ΑΜΕΑ, κοινωνικές υπηρεσίες

- ✓ Εγγυητή κοινωνικής συνοχής, που στηρίζει δίκτυα αλληλεγγύης, συνεργασίες, καινοτόμες μορφές κοινωνικής παρέμβασης.

4. Σύγχρονοι Προβληματισμοί & Προκλήσεις

- Αλλαγή κλίματος και ανάγκη για αποκαταστάσεις – υποδομές ανθεκτικές στις ακραίες συνθήκες
- Ψηφιακός μετασχηματισμός σε μικρές κοινότητες με ελλιπή ευρυζωνικότητα
- Απομόνωση & μετανάστευση, ανάγκη για δημιουργία ευέλικτων υποδομών για τηλεργασία και προκατασκευασμένη στέγαση
- Διατήρηση της πολιτιστικής ταυτότητας παράγοντας παράλληλα βιώσιμο τουριστικό μοντέλο
- Διαχείριση φυσικών πόρων με γνώμονα την ποιότητα και όχι μόνο την ποσότητα
- Δημόσια υγεία σε μικρές κοινότητες, με εμπλουτισμό πρωτοβάθμιας φροντίδας και πόρους για κρίσεις.

4.2 ΣΤΟΧΟΙ, ΜΕΤΡΑ ΚΑΙ ΑΞΟΝΕΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ

Άξονας Προτεραιότητας 1: Περιβάλλον & Ποιότητα Ζωής	
Μέτρο 1.1: Βελτίωση της ανθεκτικότητας του Δήμου στην κλιματική αλλαγή. Δράσεις και μέτρα για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή .	Στόχος 1.1.1: Εκπόνηση και εφαρμογή Σχέδιου Δράσης για την Αειφόρο Ενέργεια και το Κλίμα στο Δήμο.
	Στόχος 1.1.2: Χρήση συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης (διαχείριση κινδύνων και ακραίων φαινομένων) - Υποστήριξη τουρισμού στην προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.
	Στόχος 1.1.3: Γεωργία : Πιλοτική εφαρμογή νέων (εναλλακτικών) καλλιεργητικών μεθόδων ανθεκτικών στην κλιματική αλλαγή.
	Στόχος 1.1.4 : Δάση & Βιοποικιλότητα : • Καταγραφή των δασών του Δήμου ανάλογα με τον κίνδυνο πυρκαγιάς . • Καθορισμός περιοχών υψηλού κινδύνου. • Μελέτη επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στην χλωρίδα, στην πανίδα και στα οικοσυστήματα, • Ενίσχυση των οικοσυστημικών υπηρεσιών, μέσω μελέτης Οικονομικής Αποτίμησης Περιβαλλοντικών Υπηρεσιών και Αξιών. • Προώθηση μέτρων διατήρησης της βιοποικιλότητας.
	Στόχος 1.1.5 : Ενδυνάμωση του τομέα της υγείας , Κατάρτιση προσωπικού, Έκδοση Οδηγιών σε περιόδους κακοκαιρίας.

	Στόχος 1.1.6 : Γνώση και καταγραφή των κινδύνων της κλιματικής αλλαγής στην πολιτιστική κληρονομιά του Δήμου.
Μέτρο 1.2: : Ανάδειξη φυσικού περιβάλλοντος	Στόχος 1.2.1 : Προστασία και Διατήρηση φυσικών οικοσυστημάτων .
	Στόχος 1.2.2 : Προώθηση Αγροτουρισμού, Οικοτουρισμού, Digital Nomads , Σύνδεση Υγείας – Περιβάλλον .
Μέτρο 1.3: Καθαριότητα και Διαχείριση Αστικών Απορριμμάτων	Στόχος 1.3.1: Εκπόνηση μελέτης «Τοπικό Σχέδιο Διαχείρισης Αστικών Απορριμμάτων Δήμου Ερυμάνθου».
	Στόχος 1.3.2: Ενίσχυση της κυκλικής οικονομίας (Ανακύκλωση, Μονάδα Επεξεργασίας Βιοαποβλήτων, Πράσινα Σημεία, κ.α).
	Στόχος 1.3.3: Ευαισθητοποίηση και Ενθάρρυνση των δημοτών σε θέματα διαχείρισης απορριμμάτων και Ανακύκλωσης
	Στόχος 1.3.4 : Αναβάθμιση υφιστάμενου εξοπλισμού καθαριότητας (αναγκαία μηχανήματα, υπόγειοι κάδοι κ.α)
	Στόχος 1.3.5 : Επικαιροποίηση Κανονισμού Καθαριότητας Δήμου Ερυμάνθου
Μέτρο 1.4: Υποδομές – Δίκτυα	Στόχος 1.4.1: Ανάπτυξη, βελτίωση και συντήρηση δικτύου ύδρευσης, Βιολογικού Καθαρισμού, αποχέτευσης σε όλες τις Δημοτικές Ενότητες
	Στόχος 1.4.2: Εκσυγχρονισμός (Ενεργειακή Αναβάθμιση), επέκταση δικτύου δημοτικού φωτισμού
	Στόχος 1.4.3 : Κατασκευή και Επέκταση Οδικού Δικτύου, Έργα ανάπλασης, Βελτίωση γεφυρών.

	Στόχος 1.4.4 : Ενίσχυση της επισκεψιμότητας και προβολή ιδιαίτερων, πολιτιστικών και περιβαλλοντικών χαρακτηριστικών, απομακρυσμένων περιοχών του Δήμου.
	Στόχος 1.4.7 : Έμμεση προστασία των οικονομικών δραστηριοτήτων (π.χ. κτηνοτροφία) μέσω της ύπαρξης ενός καλού οδικού δικτύου.
	Στόχος 1.4.8 : Ανάπτυξη δικτύου δημοτικής συγκοινωνίας
Μέτρο 1.5 : Οικιστική Χωροταξική Ανάπτυξη	Στόχος 1.5.1 : Προστασία και αποκατάσταση κτιριακού αποθέματος και διατήρηση (μελέτες ανάπλασης) οικισμών παραδοσιακού χαρακτηριστικά.
	Στόχος 1.5.2 : Διευθέτηση χρήσεων γης Αναγκαίες Αναπλάσεις.
	Στόχος 1.5.3 : Οριοθέτηση Δημόσιων Δασικών Εκτάσεων και Μελέτη Διαχείρισης Περιουσίας Δήμου.
	Στόχος 1.5.4 : Βελτίωση και επέκταση εσωτερικού οδικού δικτύου σε όλες τις Δημοτικές Ενότητες.
	Στόχος 1.5.5 : Κατασκευή και συντήρηση του τοπικού οδικού δικτύου.
Μέτρο 1.6: Βιώσιμη Κινητικότητα	Στόχος 1.6.1: : Κατασκευή, βελτίωση διαδρομών πεζών, ΑμέΑ, Ποδήλατα, Τοποθέτηση Σταθμών Φόρτισης Ηλεκτρικών Οχημάτων και προώθηση «ενεργειακών» μεταφορικών μέσων
	Στόχος 1.6.2 : Βελτίωση της προσβασιμότητας σε κομβικά σημεία σύνδεσης μεταφορικών δικτύων.
Μέτρο 1.7 : Ενέργεια	Στόχος 1.7.1 : Πιλοτικές εφαρμογές με χρήση βιομάζας, συμπαραγωγής ενέργειας

	(θερμική και ηλιακή) σε βιομηχανικές/αγροκτηνοτροφικές μονάδες
	Στόχος 1.7.2 : Βιοαέριο – Ενεργειακές Καλλιέργειες (Ερημοποιημένες αγροτικές εκτάσεις)
	Στόχος 1.7.3 : Αξιοποίηση διαθέσιμου χώρου (Δημοτικά κτίρια, ταράτσες σχολείων, δημαρχείο) για εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων
	Στόχος 1.7.4 : Ενεργειακές Κοινότητες, Δυνατότητα Εικονικής Αυτοπαραγωγής

Άξονας Προτεραιότητας 2: Κοινωνική Πολιτική, Υγεία, Παιδεία, Πολιτισμός & Αθλητισμός	
Μέτρο 2.1: Κοινωνική μέριμνα	Στόχος 2.1.1: Αντιμετώπιση τους ανθρωπιστικής κρίσης, προώθηση δράσεων αντιμετώπισης του προβλήματος τους φτώχειας.
	Στόχος 2.1.2 : Δημιουργία Κέντρου φροντίδας Ευάλωτων Κοινωνικών Ομάδων
	Στόχος 2.1.3 : Προώθηση εθελοντισμού με τη συνεργασία ΜΚΟ (κοινωνικές υπηρεσίες) και τη συμμετοχή νέων .
	Στόχος 2.1.4 : Αντιμετώπιση φαινομένων βίας (ειδικά σε θέματα που αφορούν γυναίκες και παιδιά).
	Στόχος 2.1.5 : Ανάπτυξη Υπηρεσιών Στήριξης Τρίτης Ηλικίας .

	Στόχος 2.1.6: Πολιτική ισότητας φύλων- προώθηση προγραμμάτων υποστήριξης ευπαθών ομάδων.
	Στόχος 2.1.7 : Βελτίωση προσβασιμότητας – διευκόλυνση εσωτερικής μετακίνησης για ευαίσθητες πληθυσμιακές ομάδες.
Μέτρο 2.2: Υγεία	Στόχος 2.2.1: Προώθηση υπηρεσιών πρόληψης και προαγωγής της υγείας σε όλους τους δημότες (και ειδικότερα σε συγκεκριμένες πληθυσμιακές ευάλωτες ομάδες τους Τρίτη Ηλικία, κ.α).
	Στόχος 2.2.3: Ενίσχυση υποδομών πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας και αναβάθμιση εξοπλισμού, συνδυαστικά με κίνητρα συμμετοχής ιατρών
	Στόχος 2.2.5: Συνεργασία με συλλόγους, φορείς, ιδρύματα, διενέργεια προληπτικών τεστ, ενημερωτικών ημερίδων, επιστημονικών ιατρικών συνεδρίων.
Μέτρο 2.3: Παιδεία	Στόχος 2.3.1: Δημιουργία Παιδικού Σταθμού
	Στόχος 2.3.2: Ανοικτή πρόσβαση στην εκπαίδευση και τη συνεχή κατάρτιση για όλους.
	Στόχος 2.3.3: Αναβάθμιση σχολικών υποδομών (Ενεργειακή Αναβάθμιση).

Μέτρο 2.4: Πολιτισμός	Στόχος 2.3.5 : Κατασκευή ραμπών και χώρων υγιεινής για την πρόσβαση και την εξυπηρέτηση ΑΜΕΑ σε σχολικές μονάδες.
	Στόχος 2.3.6 : Υποστήριξη Εκπαιδευτικού, Παιδαγωγικού και Πολιτιστικού Έργου των Σχολικών Κοινοτήτων και των Πολιτιστικών Φορέων.
	Στόχος 2.4.1: Προστασία και Ανάδειξη Αρχαιολογικών Χώρων – Μνημείων – Μουσείων και Ένταξή τους στο Συνολικό Πολιτιστικό – Τουριστικό Αντικείμενο της Περιφέρειας.
	Στόχος 2.4.2: Απαραίτητες Αναπλάσεις Χώρων, Μνημείων και Συντηρήσεις.
	Στόχος 2.4.3: Λειτουργία και αναβάθμιση των μουσείων και λοιπών ιδρυμάτων πολιτισμού που φιλοξενούνται στο Δήμο.
	Στόχος 2.4.4 : Ολοκληρωμένο δίκτυο διατήρησης και ανάδειξης πολιτισμικής κληρονομιάς - Αξιοποίηση ιστοσελίδας. - Αξιοποίηση της τοπικής παραδοσιακής γνώσης και των παραδοσιακών δεξιοτήτων και υλικών.
	Στόχος 2.4.7 : Δημιουργία θεσμών με εθνικό και διεθνές βεληνεκές. (καλλιτεχνικά φεστιβάλ, μουσικά φεστιβάλ)

	Στόχος 2.4.9 : Η έρευνα, συλλογή και διάσωση αρχείων για την τοπική παράδοση, ιστορία και πολιτισμό.
Μέτρο 2.5: Αθλητισμός	Στόχος 2.5.1: Δράσεις Ανάδειξης του Δήμου σε προορισμό Αθλητικής Αναψυχής μέσα από ποικιλομορφία αθλημάτων (Πεζοπορία, Ορειβασία, Καλαθοσφαίριση κ.α)
	Στόχος 2.5.2: Συντήρηση αθλητικών χώρων, Δημιουργία νέων γηπέδων
	Στόχος 2.5.3 : Παρακίνηση και Υποστήριξη Παιδικών αθλητικών Ακαδημιών.
	Στόχος 2.5.4 : Διοργάνωση συμβολικών αθλητικών Δράσεων, με σκοπό την ανάδειξη συγκεκριμένων περιοχών
	Στόχος 2.5.5 : Ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών αθλητισμού.
	Στόχος 2.5.6 : Δημιουργία προπονητικού κέντρου, Προορισμός προετοιμασίας επαγγελματικών αθλητικών συλλόγων.

Άξονας Προτεραιότητας 3: Τοπική οικονομία και απασχόληση	
Μέτρο 3.1: Γεωργοκτηνοτροφική δραστηριότητα και υποδομές	Στόχος 3.1.1: Ενίσχυση της τοπικής αγροκτηνοτροφικής οικονομίας μέσω αποτελεσματικών παρεμβάσεων σε παροχές- έργα ύδρευσης, εσωτερικής αγροτικής οδοποιίας και εξηλεκτρισμού.
	Στόχος 3.1.2: Κίνητρα για Ανάπτυξη της Βιολογικής Γεωργίας (Βελτίωση – Αξιοποίηση Αγρό-διατροφικού τομέα).
	Στόχος 3.1.3: Μεταφορά Γνώσης και Τεχνογνωσίας σε νέους καλλιεργητές, σε συνεργασία με εκπαιδευτικά ιδρύματα και επιστημονικούς φορείς.
	Στόχος 3.1.4: Εξυγίανση παραδοσιακών ποικιλιών, αντιμετώπιση φυτικών ασθενειών (βιολογικές μέθοδοι).
	Στόχος 3.1.5 : Αξιοποίηση ποιότητας βιολογικού κρέατος – ενίσχυση ελέγχων πιστοποίησης, στήριξη δημιουργίας δικτύου εξαγωγής.
	Στόχος 3.1.6: Σύνδεση Παραδοσιακών Βοτάνων, Λαχανικών και Δέντρων με την σωματική και ψυχική ανθρώπινη υγεία, Προβολή δημοσιοποίηση αγροτουριστικών προϊόντων (π.χ ρίγανη, κ.α.).

	Στόχος 3.1.9 : Στήριξη και βελτίωση συνθηκών για αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στον αγροτικό τομέα
Μέτρο 3.2: Τουρισμός	Στόχος 3.2.2 : Ανάπτυξη και βελτίωση δραστηριοτήτων για τους επισκέπτες (π.χ. ειδικές ιππικές εγκαταστάσεις, οργάνωση ορεινών διαδρομών για ορειβασία, κατασκευή πάρκων ορεινής ποδηλασίας (mountain bike), προώθηση δράσεων αναρρίχησης), ενδυνάμωση δραστηριοτήτων σε υδάτινα οικοσυστήματα, κατασκευή παραδοσιακών τοπικών μονάδων φιλοξενίας και αξιοποίηση τοπικών προϊόντων γαστρονομίας
	Στόχος 3.2.3: Ανάπτυξη υποδομών για ικανοποίηση της ζήτησης ειδικών μορφών τουρισμού και ιδίως εναλλακτικών μορφών τουρισμού :οικολογικός, ορεινός, πολιτιστικός, αθλητικός, αγροτουρισμός, οικοτουρισμός, περιπατητικός, θρησκευτικός, συνεδριακός κ.λπ.
	Στόχος 3.2.4: Καμπάνια ανάδειξης του τουριστικού προϊόντος της περιοχής σε Ελλάδα και εξωτερικό, συμμετοχή σε εκθέσεις
Μέτρο 3.3: Καινοτόμες Δράσεις	Στόχος 3.3.1: Προώθηση της καινοτομίας (Ψηφιοποίηση,κ.α). Τουριστική Προβολή Δήμου (Brand).

	Ανάδειξη τοπικών προϊόντων σύνδεση με πολιτισμό.
	Στόχος 3.3.2 : Δημιουργία παιδικών κατασκηνώσεων και δράσεων για παιδιά ΑμεΑ σχετικών με το περιβάλλον και την βιοποικιλότητα.
	Στόχος 3.3.3: Δημιουργία Κέντρου Τοπικής Επιχειρηματικότητας. (Ενημέρωση για προγράμματα και χρηματοδοτικά πακέτα για υφιστάμενες επιχειρήσεις, ενημέρωση και υποστήριξη για νέες και υπό ίδρυση επιχειρήσεις.
	Στόχος 3.3.4: Συμμετοχή μέσω του Δήμου των τοπικών επιχειρήσεων σε εκθέσεις σε Ελλάδα και εξωτερικό.
Μέτρο 3.4 : Απασχόληση-Επιχειρηματικότητα	Στόχος 3.4.1 : Προώθηση της έρευνας και καινοτομίας σε συνεργασία με ερευνητικά και τριτοβάθμια εκπαιδευτικά Ιδρύματα.
	Στόχος 3.4.2 : Συμμετοχή σε δράσεις προώθησης της απασχόλησης, ειδικά των νέων, γυναικών και μελών ΕΚΟ και σε τομείς υψηλής προστιθέμενης αξίας (πχ. δημιουργία- λειτουργία θερμοκοιτίδας, κατάρτιση και τοποθέτηση σε νέες θέσεις εργασίας, αυταπασχόληση ανέργων).
	Στόχος 3.4.3 : Ενίσχυση προκατάρτισης, κατάρτισης και δια βίου μάθησης των κατοίκων της περιοχής με την υλοποίηση στοχευμένων προγραμμάτων.

	Στόχος 3.4.4 : Δημιουργία γραφείου ενημέρωσης των ανέργων (ειδικά νέων και γυναικών) σε θέματα εργασίας και απασχόλησης Στόχος 3.4.5 : Αύξηση της απασχόλησης και ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού μέσω προγραμμάτων ΔΥΠΑ κ.α
--	--

Άξονας Προτεραιότητας 4: Βελτίωση της διοικητικής ικανότητας & οικονομικής κατάστασης του Δήμου	
Μέτρο 4.1: Ολοκληρωμένες ηλεκτρονικές υπηρεσίες στο πολίτη	Στόχος 4.1.1: Ηλεκτρονική εξυπηρέτηση του πολίτη με εφαρμογή ολοκληρωμένου, προσβάσιμου πληροφοριακού συστήματος.
	Στόχος 4.1.2: Εφαρμογή των διαδικασιών της Ηλεκτρονικής διακυβέρνησης για όλους τους πολίτες.
Μέτρο 4.2: Πληροφοριακά συστήματα & συστήματα βελτίωσης της διοικητικής ικανότητας	Στόχος 4.2.1: Εκσυγχρονισμός των Υπηρεσιών του Δήμου.
	Στόχος 4.2.2: Ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των Υπηρεσιών του Δήμου.
	Στόχος 4.2.3 : Επανασχεδιασμός διοικητικών δομών και διαδικασιών (τροποποίηση του Οργανισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας).
	Στόχος 4.2.4 : Ενίσχυση συμμετοχής σε εθνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα. Ανάπτυξη συνεργασιών με κοινωνικούς κι επιστημονικούς φορείς και οργανισμούς

Μέτρο 4.3: Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού	Στόχος 4.3.1: Βελτίωση της διαχείρισης του ανθρώπινου δυναμικού, μέσω παρακολούθηση σεμιναρίων και προγραμμάτων εκμάθησης και ενδυνάμωσης δεξιοτήτων.
	Στόχος 4.3.2: Αύξηση στελεχών με πιστοποιημένες διοικητικές ικανότητες και Πρόσληψη στελεχών, εξωτερικών συνεργατών με ειδικευμένα επιστημονικά κριτήρια.
Μέτρο 4.4: Αναβάθμιση κτιριακών υποδομών	Στόχος 4.4.1: Ενεργειακή αναβάθμιση κτιριακών υποδομών (Εγκατάσταση Φωτοβολταϊκών συστημάτων, Βιοκλιματικές προσαρμογές).
Μέτρο 4.5: Οικονομική διαχείριση	Στόχος 4.5.1: Απλούστερη και Αποδοτική διαχείριση οικονομικών πόρων, μέσω του εκσυγχρονισμού της οικονομικής υπηρεσίας.
	Στόχος 4.5.2 : Στόχευση στην Αύξηση των τακτικών εσόδων του Δήμου (Αξιοποίηση Ακίνητης Δημόσιας Περιουσίας, Μελέτη χρηματοοικονομικής κατάστασης του Δήμου, κ.α)
	Στόχος 4.5.3 : Αξιοποίηση των Χρηματοοικονομικών εργαλείων και της τεχνογνωσίας από τους εξωτερικούς συνεργάτες του Δήμου.

5. ΤΕΧΝΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ / ΕΤΗΣΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ ΕΤΟΥΣ 2025 ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΕΡΥΜΑΝΘΟΥ

Τίτλος Πράξης	Υποέργα	Τίτλος Υποέργου	Προυπ/σμός Έργου	Φάση Υλοποίησης Πράξης	Πηγή Χρηματοδότησης Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Έργα					
Αποχέτευση Φαρρών - Ωλενίας προς Φαρρές	1. Έργο		1.499.985,00 €	Ολοκληρώθηκε	ΕΣΠΑ Δυτική Ελλάδα - Πελοπόννησος - Ιόνιοι Νήσοι
Ανάπλαση Πλατείας Τ.Κ. Λεοντίου	1. Έργο		260.302,61 €	Ολοκληρώθηκε	Πράσινο Ταμείο
Αντικατάσταση Υφιστάμενου Δικτύου Ύδρευσης Τ.Κ. Ερυμάνθειας	1. Έργο		404.520,00 €	Ολοκληρώθηκε	ΕΣΠΑ Δυτική Ελλάδα - Πελοπόννησος - Ιόνιοι Νήσοι
Ολοκληρωμένη Παρέμβαση Τοπικής Ανάπτυξης Δ. Ερυμάνθου (Σ.Π.Τ.Α.), Ανάπλαση – Αναβάθμιση Οικισμού Χαλανδρίτσας Δ. Ερυμάνθου, Ανάπλαση - Διαμόρφωση Πολεοδομικού Ιστού Κεντρικού Ιστορικού Πυρήνα Χαλανδρίτσας (Τμήμα 1 Ενότητα Ι.Ν. Κοιμήσεως Θεοτόκου)	1. Έργο 2. Υπογ/ση ΟΚΩ		858.294,00 €	Ολοκληρώθηκε	ΕΣΠΑ Δυτική Ελλάδα - Πελοπόννησος - Ιόνιοι Νήσοι
Αντιπλημμυρική Προστασία Τ.Κ. Χαλανδρίτσας	1. Έργο		421.422,11 €	Ολοκληρώθηκε	ΕΣΠΑ Δυτική Ελλάδα - Πελοπόννησος - Ιόνιοι Νήσοι
Βελτίωση Αρδευτικού Δικτύου Τ.Κ.	1. Έργο		206.726,10 €	Ολοκληρώθηκε	

Χαλανδρίτσας, Ελληνικού, Σταροχωρίου					ΟΠΑΑΧ Αγροτική Ανάπτυξη της Ελλάδας 2007-2013
Διαμόρφωση Αίθουσας Περιοδικών Εκθέσεων - Εκδηλώσεων, με σκοπό την προώθηση της λαογραφικής - πολιτιστικής κληρονομιάς του Δήμου, στο Δημαρχείο Χαλανδρίτσας	1. Έργο		346.181,81 €	Ολοκληρώθηκε	ΟΠΑΑΧ Αγροτική Ανάπτυξη της Ελλάδας 2007-2013
Τοποθέτηση συνθετικού χλοοτάπητα στο γήπεδο ποδοσφαίρου Χαλανδρίτσας	1. Έργο		350.450,37 €	Ολοκληρώθηκε	ΟΠΑΑΧ Αγροτική Ανάπτυξη της Ελλάδας 2007-2013
Αποκατάσταση και Διαρρύθμιση Δημοτικού Σχολείου Χαλανδρίτσας σε Κτίριο Πολλαπλών - Πολιτιστικών Χρήσεων	1. Έργο		655.000,00 €	Ολοκληρώθηκε	ΥΠΑΑΝ Ανταγωνιστικότητα & Επιχειρηματικότητα
Αποκατάσταση Αγροτικής Οδοποιίας Δήμου Ερυμάνθου (πρώην Δήμου Φαρρών)	1. Έργο		298.996,00 €	Ολοκληρώθηκε	
Ανέγερση Σχολικού Συγκροτήματος Νηπιαγωγείου, Δημοτικού, Γυμνασίου Και Λυκείου Ερυμάνθειας	1. Έργο 2. Πληρωμή Ελεγκ. Δόμ.		4.900.000,00 €	Ολοκλήρωση	ΕΣΠΑ Δυτική Ελλάδα - Πελοπόννησος - Ιόνιοι Νήσοι
Επισκευή Κοινοτικών Καταστημάτων των Τ.Κ. Σταροχωρίου και Βασιλικού	1. Έργο		39.596,12 €	Ολοκληρώθηκε το φυσικό αντικείμενο	Κρατική Αρωγή (ΤΑΣ) ΣΑΤΑ 2018
Αποπεράτωση Δημοτικού Καταστήματος Δήμου Φαρρών (Α' φάση)	1. Έργο		203.360,00 €	Ολοκληρώθηκε το φυσικό αντικείμενο	Πράσινο Ταμείο
Αντιπλημμυρική Προστασία σε οικισμούς του Δήμου Ερυμάνθου	1. Έργο	Αντιπλημμυρική Προστασία σε οικισμούς του Δήμου Ερυμάνθου	1.612.000,00 €	Ολοκληρώθηκε	ΕΣΠΑ "Δυτική Ελλάδα 2014-2020"

Ανακατασκευή του σεισμόπληκτου κατεδαφισθέντος Δημοτικού κτιρίου στην Τ.Κ. Ισώματος	1. Έργο	Ανακατασκευή του σεισμόπληκτου κατεδαφισθέντος Δημοτικού κτιρίου στην Τ.Κ. Ισώματος	204.544,20 €	Ολοκληρώθηκε	Κρατική Αρωγή (ΤΑΣ) ΣΑΤΑ 2018
Επισκευή - συντήρηση σχολικών κτιρίων & αύλειων χώρων τους στο Δήμο Ερυμάνθου	1. Έργο	Επισκευή - συντήρηση σχολικών κτιρίων & αύλειων χώρων τους στο Δήμο Ερυμάνθου	47.253,55 €	Ολοκληρώθηκε	Φιλόδημος II
Αποκατάσταση ζημιών Οδικού Δικτύου Τ.Κ. Λεοντίου	1. Έργο	Αποκατάσταση ζημιών Οδικού Δικτύου Τ.Κ. Λεοντίου	643.400,00 €	Ολοκληρώθηκε	Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων
Ανάπλαση – διαμόρφωση περιβάλλοντος χώρου δημοτικού σχολείου Σκιαδά	1. Έργο	Ανάπλαση – διαμόρφωση περιβάλλοντος χώρου δημοτικού σχολείου Σκιαδά	855.600,00 €	Ολοκληρώθηκε	ΕΣΠΑ "Δυτική Ελλάδα 2014-2020"
Αποκαταστάσεις ζημιών από φυσικές καταστροφές (πλημμύρες χαλαζοπτώσεις και ανεμοστρόβιλοι) στον Δήμο Ερυμάνθου το 2016	1. Έργο	Αποκαταστάσεις ζημιών από φυσικές καταστροφές (πλημμύρες χαλαζοπτώσεις και ανεμοστρόβιλοι) στον Δήμο Ερυμάνθου το 2016	531.910,56 €	Ολοκληρώθηκε	Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων
Εκσυγχρονισμός και Διαχείριση Δικτύου Ύδρευσης Δήμου Ερυμάνθου	1. Έργο 2. Αρχ/λογία	Εκσυγχρονισμός και Διαχείριση Δικτύου Ύδρευσης Δήμου Ερυμάνθου	1.534.292,00 χωρίς ΦΠΑ	Εκπτώση Αναδόχου	ΕΣΠΑ "Δυτική Ελλάδα 2014-2020"
Κατασκευή παροχών ύδρευσης στο πλαίσιο του εκσυγχρονισμού και διαχείρισης του δικτύου ύδρευσης του Δήμου Ερυμάνθου	1. Έργο	Κατασκευή παροχών ύδρευσης στο πλαίσιο του εκσυγχρονισμού και διαχείρισης του δικτύου ύδρευσης του Δήμου Ερυμάνθου	24.365,22 €	Ολοκληρώθηκε	Φιλόδημος

Κατεδάφιση επικίνδυνων ετοιμόρροπων δημοτικών κτιρίων. Δημοτικό κτίριο πρώην δημοτικό σχολείο Μανεσίου και Δημοτικό Κτίριο 2 - χώρος άσκησης Εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων - εντός του χώρου του Δημοτικού Σχολείου Φαρρών	1. Έργο	Κατεδάφιση επικίνδυνων ετοιμόρροπων δημοτικών κτιρίων. Δημοτικό κτίριο πρώην δημοτικό σχολείο Μανεσίου και Δημοτικό Κτίριο 2 - χώρος άσκησης Εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων - εντός του χώρου του Δημοτικού Σχολείου Φαρρών	49.996,09 €	Ολοκληρώθηκε	ΣΑΤΑ
Συμπληρωματικές εργασίες ανάπλασης στον περιβάλλον χώρο του Δημοτικού Σχολείου Σκιαδά	1. Έργο	Συμπληρωματικές εργασίες ανάπλασης στον περιβάλλον χώρο του Δημοτικού Σχολείου Σκιαδά	44.925,87 €	Ολοκληρώθηκε	ΣΑΤΑ
Κατασκευή τεχνικών έργων πρόληψης ζημιών εξ' αιτίας της πυρκαγιάς της 28ης-07-2021 στην Δήμο Ερυμάνθου	1. Έργο	Κατασκευή τεχνικών έργων πρόληψης ζημιών εξ' αιτίας της πυρκαγιάς της 28ης-07-2021 στην Δήμο Ερυμάνθου	27.000,00 €	Ολοκληρώθηκε	Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων ΣΑΕ 055
Εργασίες ανάπλασης στη θέση "Πλατάνια" Χαλανδρίτσας	1. Έργο	Εργασίες ανάπλασης στη θέση "Πλατάνια" Χαλανδρίτσας	35.334,90 €	Ολοκληρώθηκε	ΣΑΤΑ
Βελτίωση - αναβάθμιση γηπέδου ποδοσφαίρου Τ.Κ. Ισώματος Δήμου Ερυμάνθου	1. Έργο	Βελτίωση - αναβάθμιση γηπέδου ποδοσφαίρου Τ.Κ. Ισώματος Δήμου Ερυμάνθου	320.000,00 €	Ολοκληρώθηκε	Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων
Βελτίωση του Δρόμου από θέση "Μπαλκαμείκα" προς Γάλαρο	1. Έργο	Βελτίωση του Δρόμου από θέση "Μπαλκαμείκα" προς Γάλαρο	494.272,39 €	Ολοκληρώθηκε	Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2014-2020
Κατασκευή μικρών τεχνικών οδοποιίας και άλλων έργων αποκατάστασης του οδικού δικτύου του Δήμου Ερυμάνθου από φθορές (ΣΑΕ 055)	1. Έργο	Κατασκευή μικρών τεχνικών οδοποιίας και άλλων έργων αποκατάστασης του οδικού δικτύου του Δήμου Ερυμάνθου από φθορές (ΣΑΕ 055)	199.999,03 €	Ολοκληρώθηκε	Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων ΣΑΕ 055

Ασφαλτοστρώσεις Δημοτικής και Αγροτικής Οδοποιίας στις Δ.Ε. Φαρρών Λεοντίου του Δήμου Ερυμάνθου	1. Έργο	Ασφαλτοστρώσεις Δημοτικής και Αγροτικής Οδοποιίας στις Δ.Ε. Φαρρών Λεοντίου του Δήμου Ερυμάνθου	37.500,00 €	Ολοκληρώθηκε	ΣΑΤΑ
Πρόληψη και αποκατάσταση βλαβών σε τεχνικά οδοποιίας στην Δ.Ε. Τριταίας	1. Έργο	Πρόληψη και αποκατάσταση βλαβών σε τεχνικά οδοποιίας στην Δ.Ε. Τριταίας	37.200,00 €	Ολοκληρώθηκε	Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων ΣΑΕ 055
Κατασκευή Τεχνικών έργων Οδοποιίας του Δήμου Ερυμάνθου	1. Έργο	Κατασκευή Τεχνικών έργων Οδοποιίας του Δήμου Ερυμάνθου	50.000,00 €	Ολοκληρώθηκε	ΣΑΤΑ
Μικρά έργα αντιμετώπισης και αποκατάστασης ζημιών από πλημμυρικά φαινόμενα στις Δ.Ε. Φαρρών Λεοντίου του Δήμου Ερυμάνθου (ΣΑΕ 055)	1. Έργο	Μικρά έργα αντιμετώπισης και αποκατάστασης ζημιών από πλημμυρικά φαινόμενα στις Δ.Ε. Φαρρών Λεοντίου του Δήμου Ερυμάνθου (ΣΑΕ 055)	45.000,00 €	Ολοκληρώθηκε	Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων ΣΑΕ 055
Πρόληψη και αποκατάσταση βλαβών σε τεχνικά οδοποιίας στην Δ.Ε. Φαρρών	1. Έργο	Πρόληψη και αποκατάσταση βλαβών σε τεχνικά οδοποιίας στην Δ.Ε. Φαρρών	37.200,00 €	Ολοκληρώθηκε	Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων ΣΑΕ 055
Τσιμεντοστρώσεις Δημοτικής και Αγροτικής Οδοποιίας στις Δ.Ε. Φαρρών Λεοντίου του Δήμου Ερυμάνθου	1. Έργο	Τσιμεντοστρώσεις Δημοτικής και Αγροτικής Οδοποιίας στις Δ.Ε. Φαρρών Λεοντίου του Δήμου Ερυμάνθου	37.500,00 €	Ολοκληρώθηκε	ΣΑΤΑ
Τσιμεντοστρώσεις Δημοτικής και Αγροτικής Οδοποιίας στις Δ.Ε. Τριταίας Καλεντζίου του Δήμου Ερυμάνθου	1. Έργο	Τσιμεντοστρώσεις Δημοτικής και Αγροτικής Οδοποιίας στις Δ.Ε. Τριταίας Καλεντζίου του Δήμου Ερυμάνθου	37.500,00 €	Ολοκληρώθηκε	ΣΑΤΑ
Κατασκευή έργων οδοποιίας στις κοινότητες Ν. Κομπηγαδίου,	1. Έργο	Κατασκευή έργων οδοποιίας στις κοινότητες Ν. Κομπηγαδίου,	37.000,08 €	Ολοκληρώθηκε	Ιδιοί Πόροι ΑΠΕ

Καλάνου & Καλάνιστρας		Καλάνου & Καλάνιστρας			
Ασφαλτοστρώσεις Δημοτικής και Αγροτικής Οδοποιίας στις Δ.Ε. Τριταίας Καλεντζίου του Δήμου Ερυμάνθου	1. Έργο	Ασφαλτοστρώσεις Δημοτικής και Αγροτικής Οδοποιίας στις Δ.Ε. Τριταίας Καλεντζίου του Δήμου Ερυμάνθου	37.500,00 €	Ολοκληρώθηκε	ΣΑΤΑ
Μικρά έργα αντιμετώπισης και αποκατάστασης ζημιών από πλημμυρικά φαινόμενα στις Δ.Ε. Τριταίας Καλεντζίου του Δήμου Ερυμάνθου (ΣΑΕ 055)	1. Έργο	Μικρά έργα αντιμετώπισης και αποκατάστασης ζημιών από πλημμυρικά φαινόμενα στις Δ.Ε. Τριταίας Καλεντζίου του Δήμου Ερυμάνθου (ΣΑΕ 055)	44.699,12 €	Ολοκληρώθηκε	Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων ΣΑΕ 055
Βελτίωση και συντήρηση οδοποιίας στις Δ.Ε. Φαρρών & Λεοντίου του Δήμου Ερυμάνθου	1. Έργο	Βελτίωση και συντήρηση οδοποιίας στις Δ.Ε. Φαρρών & Λεοντίου του Δήμου Ερυμάνθου	57.750,00 €	Ολοκληρώθηκε	Φιλόδημος II
Πρόληψη και αποκατάσταση βλαβών σε τεχνικά οδοποιίας στις Δ.Ε. Λεοντίου - Καλεντζίου	1. Έργο	Πρόληψη και αποκατάσταση βλαβών σε τεχνικά οδοποιίας στις Δ.Ε. Λεοντίου - Καλεντζίου	25.600,00 €	Ολοκληρώθηκε	Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων ΣΑΕ 055
Βελτίωση και συντήρηση οδοποιίας στις Δ.Ε. Τριταίας και Καλεντζίου του Δήμου Ερυμάνθου	1. Έργο	Βελτίωση και συντήρηση οδοποιίας στις Δ.Ε. Τριταίας και Καλεντζίου του Δήμου Ερυμάνθου	50.000,00 €	Ολοκληρώθηκε	ΣΑΤΑ
			7.750,00 €		Φιλόδημος II
			57.750,00 €		
Αποπεράτωση Δημοτικού Καταστήματος Δήμου Φαρρών (Β' φάση)	1. Έργο	Αποπεράτωση Δημοτικού Καταστήματος Δήμου Φαρρών (Β' φάση) - Αρχική Σύμβαση	140.000,00 €	Ολοκληρώθηκε	Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων
			64.801,03 €		ΣΑΤΑ
			204.801,03 €		
		Αποπεράτωση Δημοτικού Καταστήματος Δήμου Φαρρών (Β' φάση) - 1η Συμπληρωματική Σύμβαση	140.000,00 €	Ολοκληρώθηκε	ΙΔΙΟΙ Πόροι
			64.801,03 €		
			204.801,03 €		

Αναπλάσεις – Διαμορφώσεις εντός οικισμών του Δήμου Ερυμάνθου	1. Έργο	Αναπλάσεις – Διαμορφώσεις εντός οικισμών του Δήμου Ερυμάνθου	600.000,00 €	Εκτελείται	Leader
Ανάπλαση - Διαμόρφωση Ιστορικού Κέντρου Χαλανδρίτσας - Τμήμα 2 Ενότητα Αγ. Αθανασίου	1. Έργο	Ανάπλαση - Διαμόρφωση Ιστορικού Κέντρου Χαλανδρίτσας - Τμήμα 2 Ενότητα Αγ. Αθανασίου	982.000,00 €	Εκτελείται	ΕΣΠΑ "Δυτική Ελλάδα 2014-2020"
	2. Υπογ/ση ΟΚΩ		131.244,06 €	Ολοκληρώθηκε	
Βελτίωση και Αναβάθμιση δικτύου ύδρευσης του Δήμου Ερυμάνθου	1. Έργο	Βελτίωση και Αναβάθμιση δικτύου ύδρευσης του Δήμου Ερυμάνθου	1.310.000,00 €	Εκτελείται	από Φιλόδημος Ι σε ΤΡΙΤΗΣ (ΑΔΑ: ΩΕΩΤ46ΜΤΛ6-ΕΥΤ)
	2. Σύνδεση με ΟΚΩ	Επέκταση Δικτύου Ηλεκτροφωτισμού - Ηλεκτροδότηση Αντλητικού Συγκροτήματος	21.655,20 € 1.331.655,20 €		
Ολοκλήρωση Εσωτερικού Αποχετευτικού Δικτύου στους Οικισμούς Φαρρών - Βασιλικού	1. Έργο	Ολοκλήρωση Εσωτερικού Αποχετευτικού Δικτύου στους Οικισμούς Φαρρών - Βασιλικού	1.686.400,00 1.360.000,00 χωρίς ΦΠΑ	Εκτελείται	από Φιλόδημος Ι σε ΤΡΙΤΗΣ (ΑΔΑ: ΩΕΩΤ46ΜΤΛ6-ΕΥΤ)
Βελτίωση Αγροτικών Δρόμων Δήμου Ερυμάνθου	1. Έργο	Βελτίωση Αγροτικών Δρόμων Δήμου Ερυμάνθου	483.105,47 €	Εκτελείται	Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2014-2020
Βελτίωση του Δρόμου από θέση "Κυπαρίσσι" προς Ερυμάνθεια	1. Έργο	Βελτίωση του Δρόμου από θέση "Κυπαρίσσι" προς Ερυμάνθεια	498.522,53 €	Εκτελείται	Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2014-2020
Βελτίωση Αναβάθμιση Υποδομών Ύδρευσης Δήμου Ερυμάνθου	1. Έργο	Βελτίωση Αναβάθμιση Υποδομών Ύδρευσης Δήμου Ερυμάνθου	1.489.000,00 €	Εκτελείται	ΕΣΠΑ "Δυτική Ελλάδα 2021-2026"
Αύξηση της Ενεργειακής Αποδοτικότητας για το Δημοτικό Κατάστημα και το Γυμνάσιο - Λυκιακές	1. Έργο	Αύξηση της Ενεργειακής Αποδοτικότητας για το Δημοτικό Κατάστημα και το Γυμνάσιο - Λυκιακές Τάξεις	861.000,00 €	Εκτελείται	ΕΣΠΑ "Δυτική Ελλάδα 2021-2026"

Τάξεις Φαρρών Δήμου Ερυμάνθου.		Φαρρών Δήμου Ερυμάνθου.			
Αναπλάσεις κοινοχρήστων χώρων σε οικισμούς του Δήμου Ερυμάνθου	1. Έργο	Αναπλάσεις κοινοχρήστων χώρων σε οικισμούς του Δήμου Ερυμάνθου	196.408,00 €	Εκτελείται	Πράσινο Ταμείο
			168.465,65 €		ΣΑΤΑ
			364.873,65 €		
Βελτίωση Αγροτικής Οδοποιίας Δήμου Ερυμάνθου	1. Έργο	Βελτίωση Αγροτικής Οδοποιίας Δ.Ε. Τριταίας του Δήμου Ερυμάνθου	1.077.242,77 €	Συμβασιοποίηση	"Αντ. Τρίτσης"
	1. Έργο	Βελτίωση Αγροτικής Οδοποιίας Δ.Ε. Φαρρών του Δήμου Ερυμάνθου	629.378,21 €	Εκτελείται	
	3. Υπηρεσία	Διοικητικό Κόστος φορέα υλοποίησης	25.599,32 €		
			1.732.220,30 €		
Κατασκευή Επισκευή & Συντήρηση Αθλητικών Εγκαταστάσεων Δήμου Ερυμάνθου	1. Υποέργο	Κατασκευή Γηπέδου Ποδοσφαίρου 5Χ5 στη θέση "Κραβαριωτέικα", Τ.Κ. Μανεσίου.	260.048,40 €	Εκτελείται	Φιλόδημος II
	2. Υποέργο	Βελτίωση – Αναβάθμιση και Συντήρηση Αθλητικής Εγκατάστασης Γηπέδου Ποδοσφαίρου Χαλανδρίτσας.	263.136,05 €	Εκτελείται	Φιλόδημος II
			523.184,45 €		
Αύξηση της Ενεργειακής Αποδοτικότητας για το Σχολικό Συγκρότημα Σταυροδρομίου Δήμου Ερυμάνθου.	1. Έργο	Αύξηση της Ενεργειακής Αποδοτικότητας για το Σχολικό Συγκρότημα Σταυροδρομίου Δήμου Ερυμάνθου.	833.000,00 €	Εκτελείται	ΕΣΠΑ "Δυτική Ελλάδα 2021-2026"
Διαμόρφωση Χώρου Στάθμευσης και Πρασίνου στον Περιβάλλοντα Χώρο του Νέου Δημαρχείου στην Χαλανδρίτσα	1. Έργο	Διαμόρφωση Χώρου Στάθμευσης και Πρασίνου στον Περιβάλλοντα Χώρο του Νέου Δημαρχείου στην Χαλανδρίτσα	167.281,60 €	Εκτελείται	Πράσινο Ταμείο
			82.447,66 €		ΣΑΤΑ
			249.729,26 €		

Ενίσχυση πυροπροστασίας κατοικημένων περιοχών του Δήμου Ερυμάνθου	1. Έργο	Ενίσχυση πυροπροστασίας κατοικημένων περιοχών του Δήμου Ερυμάνθου (Δημιουργία περιμετρικών αντυπυρικών ζωνών μέσου πλάτους 10 μέτρων περίξ οικισμών ή πλησίον δασών και δασικών εκτάσεων υψηλής επικινδυνότητας για την εκδήλωση δασικών πυρκαγιών στον Δήμο Ερυμάνθου)	466.294,88 €	Εκτελείται	Πράσινο Ταμείο
Αύξηση της Ενεργειακής Αποδοτικότητας για το Δημοτικό Κατάστημα και το Γυμνάσιο - Λυκιακές Τάξεις Χαλανδρίτσας Δήμου Ερυμάνθου.	1. Έργο	Αύξηση της Ενεργειακής Αποδοτικότητας για το Δημοτικό Κατάστημα και το Γυμνάσιο - Λυκιακές Τάξεις Χαλανδρίτσας Δήμου Ερυμάνθου.	954.000,00 €	Συμβασιοποίηση	ΕΣΠΑ "Δυτική Ελλάδα 2021-2026"
Επισκευή-Αποκατάσταση Σεισμόπληκτου Δημοτικού Κτιρίου (Πρώην Δημοτικό Σχολείου Αγ. Μαρίνας)	1. Έργο	Επισκευή-Αποκατάσταση Σεισμόπληκτου Δημοτικού Κτιρίου (Πρώην Δημοτικό Σχολείου Αγ. Μαρίνας)	52.704,00 €	Συμβασιοποίηση	Κρατική Αρωγή (ΤΑΣ) ΣΑΤΑ 2018
			52.141,10 €		ΣΑΤΑ
			104.845,10 €		
Βελτίωση Αγροτικού Οδικού Δικτύου Δήμου Ερυμάνθου	1. Έργο	Βελτίωση Αγροτικού Οδικού Δικτύου Δήμου Ερυμάνθου	596.942,00 €	Δημοπράτηση	από Φιλόδημος Ι σε ΤΡΙΤΗΣ (ΑΔΑ: ΩΕΩΤ46ΜΤΛ6-ΕΥΤ)
Αναβάθμιση - Εκσυγχρονισμός Δικτύων Άρδευσης Δήμου Ερυμάνθου	1. Έργο	Αναβάθμιση - Εκσυγχρονισμός Δικτύων Άρδευσης Δήμου Ερυμάνθου	1.481.974,49 €	Δημοπράτηση	Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων
Έργα βελτίωσης οδών στην Δ.Ε. Φαρρών του Δήμου Ερυμάνθου	1. Έργο	Έργα βελτίωσης οδών στην Δ.Ε. Φαρρών του Δήμου Ερυμάνθου	49.995,45 €	Υπο δημοπράτηση	ΣΑΤΑ

Έργα βελτίωσης οδών στην Δ.Ε. Τριταίας του Δήμου Ερυμάνθου	1. Έργο	Έργα βελτίωσης οδών στην Δ.Ε. Τριταίας του Δήμου Ερυμάνθου	49.999,76 €	Υπο δημοπράτηση	ΣΑΤΑ
Έργα βελτίωσης οδών στις Δ.Ε. Καλεντζίου και Λεοντίου του Δήμου Ερυμάνθου	1. Έργο	Έργα βελτίωσης οδών στις Δ.Ε. Καλεντζίου και Λεοντίου του Δήμου Ερυμάνθου	19.999,56 €	Υπο δημοπράτηση	ΣΑΤΑ
Τσιμεντοστρώσεις σε δρόμους του Δήμου Ερυμάνθου	1. Έργο	Τσιμεντοστρώσεις σε δρόμους του Δήμου Ερυμάνθου	34.804,05 €	Υπο δημοπράτηση	ΣΑΤΑ
Κατασκευή και αποκατάσταση έργων οδοποιίας στην Δ.Ε. Τριταίας του Δήμου Ερυμάνθου	1. Έργο	Κατασκευή και αποκατάσταση έργων οδοποιίας στην Δ.Ε. Τριταίας του Δήμου Ερυμάνθου	69.999,19 €	Υπο δημοπράτηση	Δημοτικοί Πόροι
Έργα συντήρησης οδών στις κοινότητες Ν. Κομνηγαδίου, Καλάνιστρας και Καλάνου	1. Έργο	Έργα συντήρησης οδών στις κοινότητες Ν. Κομνηγαδίου, Καλάνιστρας και Καλάνου	53.877,32 €	Υπό Σύνταξη μελέτης	Δημοτικοί Πόροι
Κατασκευή και αποκατάσταση έργων οδοποιίας στην Δ.Ε. Φαρρών του Δήμου Ερυμάνθου	1. Έργο	Κατασκευή και αποκατάσταση έργων οδοποιίας στην Δ.Ε. Φαρρών του Δήμου Ερυμάνθου	70.000,00 €	Υπό Σύνταξη μελέτης	Δημοτικοί Πόροι
Κατασκευή και αποκατάσταση έργων οδοποιίας στις Δ.Ε. Καλεντζίου & Λεοντίου του Δήμου Ερυμάνθου	1. Έργο	Κατασκευή και αποκατάσταση έργων οδοποιίας στις Δ.Ε. Καλεντζίου & Λεοντίου του Δήμου Ερυμάνθου	30.000,00 €	Υπό Σύνταξη μελέτης	Δημοτικοί Πόροι
Εργασίες βελτίωσης οδοποιίας Δήμου Ερυμάνθου	1. Έργο	Εργασίες βελτίωσης οδοποιίας Δήμου Ερυμάνθου	1.500.000,00 €	Ένταξη Πράξης	Φιλόδημος II
Αποκατάσταση ζημιών και αντιμετώπιση συνεπειών από την πυρκαγιά της 21ης Ιουνίου 2024 στον Δήμο Ερυμάνθου	1. Υποέργο	Ανακατασκευή Τεχνικών Έργων πρόληψης και Αποκατάσταση ζημιών οδικού δικτύου εξ' αιτίας της πυρκαγιάς της 21ης Ιουνίου 2024 στον Δήμο Ερυμάνθου	177.835,88 €	Ένταξη Πράξης	ΕΠΑ

	2. Υποέργο	Αντιπλημμυρικά έργα πρόληψης – αντιμετώπισης των συνεπειών της πυρκαγιάς της 21ης Ιουνίου 2024 στον Δήμο Ερυμάνθου	145.243,63 €	Ένταξη Πράξης	ΕΠΑ
Κατασκευή Έργων για την αντιμετώπιση του φαινομένου της λειψυδρίας στο Δήμο Ερυμάνθου	Έργο	Αναβάθμιση Υφιστάμενων Υδρομαστευτικών Έργων για την Ενίσχυση της Ύδρευσης Κοινοτήτων του Δήμου Ερυμάνθου	49.935,62 €	Ένταξη Πράξης	ΕΠΑ
	Έργο	Ανόρυξη Νέας Υδρευτικής Γεώτρησης για την Ενίσχυση της Ύδρευσης της Κοινότητας Πλατανόβρυσης Δήμου Ερυμάνθου	50.002,11 €	Ένταξη Πράξης	ΕΠΑ
	Έργο	Ανόρυξη Νέας Υδρευτικής Γεώτρησης για την Ενίσχυση της Ύδρευσης της Κοινότητας Δεμεστίχων Δήμου Ερυμάνθου	49.996,60 €	Ένταξη Πράξης	ΕΠΑ
			149.934,33 €		
Κατασκευή ραμπών και χώρων υγιεινής για την πρόσβαση και την εξυπηρέτηση ΑΜΕΑ σε σχολικές μονάδες	1. Έργο	Κατασκευή ραμπών και χώρων υγιεινής για την πρόσβαση και την εξυπηρέτηση ΑΜΕΑ σε σχολικές μονάδες	18.600,00 €	Ένταξη Πράξης	Φυλόδημος II
			60.500,00 €		Ίδιοι Πόροι
			79.100,00 €		
Προμήθειες					
Σύστημα Τηλεμετρίας - Αυτοματισμού - Εξοικονόμησης Ενέργειας και Ελέγχου Διαρροών Δικτύου Ύδρευσης Δήμου Ερυμάνθου	1. Προμ/θεια	Σύστημα Τηλεμετρίας - Αυτοματισμού - Εξοικονόμησης Ενέργειας και Ελέγχου Διαρροών Δικτύου Ύδρευσης Δήμου Ερυμάνθου	2.065.867,28 €	Εκτέλεση	ΕΣΠΑ "Δυτική Ελλάδα 2021-2027"

Αποκατάσταση ζημιών και αντιμετώπιση συνεπειών από την πυρκαγιά της 21ης Ιουνίου 2024 στον Δήμο Ερυμάνθου	3. Υποέργο	Έκτακτη Προμήθεια Υλικών Ύδρευσης, για την αποκατάσταση βλαβών του δικτύου ύδρευσης, μετά την πυρκαγιά της 21ης Ιουνίου 2024 στον Δήμο Ερυμάνθου	163.101,91 €	Ένταξη Πράξης	ΕΠΑ
	4. Υποέργο	Προμήθεια Κάδων Απορριμμάτων χωρητικότητας 1.100 lt	13.817,94 €	Ένταξη Πράξης	ΕΠΑ
Προμήθεια οχημάτων πολιτικής προστασίας του Δήμου Ερυμάνθου	Προμήθεια	Προμήθεια οχημάτων πολιτικής προστασίας του Δήμου Ερυμάνθου	236.000,00 €	Ένταξη Πράξης	ΕΣΠΑ "Δυτική Ελλάδα 2021-2027"
Μελέτες					
Εκπόνηση μελετών και υλοποίηση μέτρων και μεσων πυροπροστασίας στις σχολικές μονάδες της χώρας	1. Μελέτη 2. Προμήθεια	Μελέτη πυροπροστασίας στις σχολικές μονάδες του Δήμου Ερυμάνθου	14.880,00 €	Ολοκληρώθηκε	Φυλόδημος II
		Προμήθεια ειδών πυροπροστασίας για τις σχολικές μονάδες του Δήμου Ερυμάνθου	22.694,00 €	Ένταξη Πράξης	Ίδιοι Πόροι
			37.574,00 €		
Μελέτη Αποχετευτικού δικτύου και Εγκαταστάσεων Βιολογικού Καθαρισμού στην κοινότητα Χαλανδρίτσας	1. Μελέτη	Μελέτη Αποχετευτικού δικτύου και Εγκαταστάσεων Βιολογικού Καθαρισμού στην κοινότητα Χαλανδρίτσας	37.200,00 €	Εκτελείται	Φυλόδημος II ΣΑΤΑ
Μελέτη Αποχετευτικού δικτύου και Εγκαταστάσεων Βιολογικού Καθαρισμού στις κοινότητες Ερυμάνθειας και Σκιαδά	1. Μελέτη	Μελέτη Αποχετευτικού δικτύου και Εγκαταστάσεων Βιολογικού Καθαρισμού στις κοινότητες Ερυμάνθειας και Σκιαδά	37.200,00 €	Εκτελείται	Φυλόδημος II ΣΑΤΑ
Υπηρεσίες					

Παροχή υπηρεσιών για την σύνταξη τεχνικής έκθεσης για την ενίσχυση πυροπροστασίας κατοικημένων περιοχών του Δήμου Ερυμάνθου		Παροχή υπηρεσιών για την σύνταξη τεχνικής έκθεσης για την ενίσχυση πυροπροστασίας κατοικημένων περιοχών του Δήμου Ερυμάνθου	12.400,00 €	Ολοκληρώθηκε	Πράσινο Ταμείο
Παροχή υπηρεσιών Τεχνικού Συμβούλου για την Σύνταξη Σχεδίου Φόρτισης Ηλεκτρικών οχημάτων (Σ.Φ.Η.Ο.) του Δήμου Ερυμάνθου	1.Υπηρεσία	Παροχή υπηρεσιών Τεχνικού Συμβούλου για την Σύνταξη Σχεδίου Φόρτισης Ηλεκτρικών οχημάτων (Σ.Φ.Η.Ο.) του Δήμου Ερυμάνθου	29.760,00 €	Ολοκληρώθηκε	Πράσινο Ταμείο
Σχεδίαση και Παραγωγή Πληροφοριακού-Τουριστικού Οδηγού του Δήμου Ερυμάνθου	1.Υπηρεσία	Σχεδίαση και Παραγωγή Πληροφοριακού-Τουριστικού Οδηγού του Δήμου Ερυμάνθου	50.000,00 €	Εκτελείται	Leader